

วารสารวิชาการ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Journal of Faculty of Humanities and Social Sciences
Thepsatri Rajabhat University

ปีที่ 16 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2568

I S S N [online] 3088-1560

Vol.16 No.3 September-December 2025

วารสารวิชาการ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Journal of Faculty of Humanities and Social Sciences

Thepsatri Rajabhat University

ปีที่ 16 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2568

I S S N Online: 3088-1560

Vol. 16 No. 3 September-December 2025

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน / ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม / ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณภาพของอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษาทั้งภายในภายนอกสถาบัน
2. เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการของอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษาทั้งภายในภายนอกสถาบัน
3. เพื่อให้บริการทางสังคมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการ

ขอบเขตเนื้อหา

บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทรรศน์ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยครอบคลุมเนื้อหาด้านการวิจัย การพัฒนา การศึกษา และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือก่อให้เกิดความรู้ใหม่

คณะกรรมการที่ปรึกษาวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี:

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บรรณาธิการ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรวิชญ์ บุญส่ง

ผู้ช่วยบรรณาธิการ: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชนิดดา โชติช่วง, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธัชพล ทิธี, อาจารย์ชินมิ่ง เพ็ญพิงสุข, อาจารย์พรรณมทิพย์ เพ็ชรวิจิตร

กองบรรณาธิการ: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

รองศาสตราจารย์ ดร.อรวรรณ นิมิตลุง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชดา พงศ์ไพรัตน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา พงษ์สิน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชลิดา แสนวิเศษ

อาจารย์ ดร.ภัทรพร โชคไพบูลย์

หน่วยงานภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ

ศาสตราจารย์ ดร.จันทน์ อติวัฒนสิทธิ์

รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เตชะชั้นหมาก

รองศาสตราจารย์ ดร.นาตยา ปิรันธนานนท์

รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกลสถิตอัมพร

รองศาสตราจารย์ ดร.ธานี สุขเกษม

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน

รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาคร คัยนันท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทรัพย์รวงทอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ ชำคอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี เอี่ยมสมย์

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดลพบุรี

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนคร

พระพุทธรักษา

สำนักงาน: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

เลขที่ 321 ถนนนารายณ์มหาราช อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 15000

โทรศัพท์ 064-313-8785 Email: husocjo@gmail.com และ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/truhusocjo/index>

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ

วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

1. รองศาสตราจารย์ ดร.รัชดาภรณ์ อมรชีวิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิธร วชิรปัญญาพงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
3. รองศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ นิมิตฺตง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
4. รองศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.ชูชาติ พยอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ สมหวัง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุริช อนุกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐชา นนททอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิธิญา ไฉยเย็น	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเทพ ประภากร	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูวดล จุลสุนทร	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มยุรี รัตนเสริมพงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุลดา ทรัพย์สมบูรณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันวิสาข์ ลิจวัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีไล ทองแม่	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา พยุงสิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรลีนี ศิริโกภาภิรมย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.สุริยะ หาญพิชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัครพล ทิติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันดี เกาศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศศิวิมล สุทธิสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
22. อาจารย์ ดร.พงศธร ไพจิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
23. อาจารย์ ดร.ภัสกร เลาสวัสดิกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
24. อาจารย์ ดร.สมชาย วัชรปัญญาวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
25. อาจารย์ ดร.สรรัชต์ ชูชีพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

1. ศาสตราจารย์ ดร.กนกพร นุ่มทอง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. ศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท่วมสุข	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
3. ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตรา วิเชียรชม	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4. รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เตชะชั้นหมาก	สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดลพบุรี
5. รองศาสตราจารย์ ดร.กานดา เตชะชั้นหมาก	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
6. รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติชัย สุสาสินบล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
7. รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติภรณ์ นพอดมพันธ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
8. รองศาสตราจารย์ ดร.โกมณ แพนพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
9. รองศาสตราจารย์ ดร.จีระ ประทีป	มหาวิทยาลัยรังสิต
10. รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา วรรณศรี	มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

11. รองศาสตราจารย์ ดร.จิราภา พึ่งบางกรวย มหาวิทยาลัยบูรพา
12. รองศาสตราจารย์ ดร.ชรินทร์ มั่งคั่ง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
13. รองศาสตราจารย์ ดร.โชติ บศิริรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
14. รองศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
15. รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐริรา ทับทิม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
16. รองศาสตราจารย์ ดร.ณิรดา เวชญาลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
17. รองศาสตราจารย์ ดร.เดือนเต็ม กฤษดาธานนท์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
18. รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงชัย ทองปาน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
19. รองศาสตราจารย์ ดร.ธานี สุขเกษม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
20. รองศาสตราจารย์ ดร.อิกานต์ ศรีนารา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
21. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระภัทรา เอกผาศัยสวัสดิ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
22. รองศาสตราจารย์ ดร.นาดยา ปิลันธนานนท์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
23. รองศาสตราจารย์ ดร.นันทชัย ประสานนาม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
24. รองศาสตราจารย์ ดร.นพพร แหยมแสง มหาวิทยาลัยรามคำแหง
25. รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส พาวินันท์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
26. รองศาสตราจารย์ ดร.ปาจรีย์ ผลประเสริฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
27. รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพร ตันณีกุล มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
28. รองศาสตราจารย์ ดร.พยุง ซีตาร์ท มหาวิทยาลัยนเรศวร
29. รองศาสตราจารย์ ดร.พิเชฐ ทั้งโต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
30. รองศาสตราจารย์ ดร.พรธณี บัญชรห์ตถกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
31. รองศาสตราจารย์ ดร.พรอัมรินทร์ พรหมเกิด มหาวิทยาลัยขอนแก่น
32. รองศาสตราจารย์ ดร.ภิญญาพันธุ์ พจนะลาวัฒน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
33. รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วสุทธิแพทย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
34. รองศาสตราจารย์ ดร.มานิกา วิเศษสาธิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
35. รองศาสตราจารย์ ดร.ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
36. รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาดี ปณะราช มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
37. รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวเรศ ภัคคีจิตกร มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
38. รองศาสตราจารย์ ดร.รติชัย รถทอง วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
39. รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
40. รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ
41. รองศาสตราจารย์ ดร.วรัทยา ธรรมกิตติภาพ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
42. รองศาสตราจารย์ ดร.วราภฤต เกื้อนช่วง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์
43. รองศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาวุฒตระกูล มหาวิทยาลัยนเรศวร
44. รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณดี สุทธินรากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
45. รองศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ นันทะศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
46. รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อินทรสมพันธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
47. รองศาสตราจารย์ ดร.วิภารัตน์ มุสิกะเจริญ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
48. รองศาสตราจารย์ ดร.วิวัฒน์ หามนตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
49. รองศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ วิจิตรพัชราภรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50. รองศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒน์บรรเทิง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
51. รองศาสตราจารย์ ดร.สายวรุณ สุนทรโรทก มหาวิทยาลัยรามคำแหง

52. รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทรี ดวงทิพย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
53. รองศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณีย์ เหลือบุญชู	สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
54. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักสัตย์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
55. รองศาสตราจารย์ ดร.สรณัฐ ไตลังคะ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
56. รองศาสตราจารย์ ดร.สนธยา สีละมาต	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
57. รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ อินทสิงห์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
58. รองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด พรหมจู้	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
59. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
60. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญาครณ์ สวัสดิ์โธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
61. รองศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทรัพย์รวงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
62. รองศาสตราจารย์ ดร.ศยามน อินสะอาด	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
63. รองศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ปัญญาเมธิกุล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
64. รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย อารีรุ่งเรือง	มหาวิทยาลัยศิลปากร
65. รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยธรรมย์ ธรรมบุษดี	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
66. รองศาสตราจารย์ ดร.อัยรดา พรเจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
67. รองศาสตราจารย์ ดร.เอมอร แสนภูวา	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
68. รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัยวรรณ ภูเทษ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
69. รองศาสตราจารย์ ดร.อุษา พัดเกตุ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
70. รองศาสตราจารย์ ดร.โอภามา จำแกะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
71. รองศาสตราจารย์ พันตำรวจโท ดร.กฤษณพงศ์ พุตระกูล	มหาวิทยาลัยรังสิต
72. รองศาสตราจารย์ ชื่นจิตต์ แจ่มเจนกิจ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
73. รองศาสตราจารย์ประภาศรี ศรีประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
74. รองศาสตราจารย์พัฒนา จันทนา	มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่
75. รองศาสตราจารย์อัญชลี เศรษฐเสถียร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
76. รองศาสตราจารย์เอมอร ดิสปัญญา	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
77. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกอร บุญมี	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
78. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานต์วี บุชยานนท์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
79. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กันยารัตน์ เมืองแก้ว	มหาวิทยาลัยศิลปากร
80. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกวลิณ นามพิริยกร	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
81. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
82. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราภรณ์ อัจฉริยะประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
83. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฬารัตน์ บุษบงก์	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
84. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชวาล แอรมล้า	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
85. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยพงษ์ สำเนียง	มหาวิทยาลัยนเรศวร
86. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติวรดา พลเยี่ยม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
87. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติวัลลค์ สุขป้อม	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
88. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แดนวิชัย สายรักษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
89. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดชภณ ทองเต็ม	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
90. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ ปานหัวไผ่	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
91. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธารณ์ ทองอก	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
92. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิตايا ทองเกิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

93. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ มอนไฮสง มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
94. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิติ เอี่ยมชื่น มหาวิทยาลัยพะเยา
95. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเทคโนโลยีสุรนารี
96. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปนัดดา เลอเลิศยุติธรรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
97. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัทมา พิฆประเสริฐกุล มหาวิทยาลัยศิลปากร
98. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนุช วิริยะเนษวัตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
99. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยวดี มากพา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
100. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรียา สมพิช มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
101. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรา เดชโฮม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
102. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมุกต์ สมชอบ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
103. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิสิฐ นาสี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
104. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญ์ บุญนิยม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
105. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีระ พันลูกท้าว มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
106. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิรมย์ อันประเสริฐ สมาคมกีฬาฟุตบอลแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
107. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุงยุทธ ช่าง มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
108. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนต์นภัส มโนการณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
109. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลเลีย เขียวดี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
110. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ นันทะเสน มหาวิทยาลัยแม่โจ้
111. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณประภา สุขสวัสดิ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
112. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรดี ปรีชาปัญญากุล มหาวิทยาลัยรามคำแหง
113. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัมพันธ์ รอดพึ่งครุฑ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
114. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
115. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สีปวงษ์ ชื่นสมบัติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
116. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดสรวง ยุทธนา มหาวิทยาลัยนเรศวร
117. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธินันท์ ชื่นชม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
118. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณิ กัมพหิตล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่
119. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาสพงษ์ ฐิ์ทำนอง มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
120. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี เอี่ยมสมัย วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พระพุทธบาท
121. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเมษย์ ทนกลหลัง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
122. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ บุญเทียน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
123. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทรี โชติติลล มหาวิทยาลัยศิลปากร
124. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวภาคย์ กัลยาณมิตร มหาวิทยาลัยนเรศวร
125. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสน่ห์ ไจสิทธิ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
126. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศารทูล สันติवासะ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
127. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริรัตน์ ศรีสอาด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
128. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย หิรัญรักษ์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
129. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนรรฆ จรรย์ยานนท์ มหาวิทยาลัยมหิดล
130. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โอเฑทัย ทหาระสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
131. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิขญา แก้วอุทัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
132. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิเศก ปันสุวรรณ มหาวิทยาลัยศิลปากร
133. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดมลักษณ์ กุลศรีโรจน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

134. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ยงกุลวณิช มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
135. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังคณา อ่อนธานี มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
136. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภัทระ ลิ้มปิติระ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
137. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลาวัลย์ ไบมนงทา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
138. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สังจา ไกรศรีรัตน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
139. พันตำรวจโท ดร.ศักดิ์วุฒิ วิบูลสมัย กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง
140. อาจารย์ ดร.เกศินี ครุณาสวัสดิ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
141. อาจารย์ ดร.โกสุม โอมพรนุวัฒน์ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
142. อาจารย์ ดร.เขมิกา ทองเรือง มหาวิทยาลัยนครพนม
143. อาจารย์ ดร.จิตติมา พิศาภาค โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
144. อาจารย์ ดร.ชญาณิตย์ ยิ้มสวัสดิ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
145. อาจารย์ ดร.ชัชชนกชี จันวงศ์เดือน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
146. อาจารย์ ดร.ฐานพงศ์ ลือขจรชัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
147. อาจารย์ ดร.ธารีรัตน์ บุญรักษ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1
148. อาจารย์ ดร.ธนัทเทพ เขียรประสิทธิ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
149. อาจารย์ ดร.นิคม โห้ทะลงธง โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน
150. อาจารย์ ดร.นันท์นภสร บรรจงปรุ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
151. อาจารย์ ดร.นันทยา ทองหล่อ โรงเรียนโคกลำพานวิทยา จังหวัดลพบุรี
152. อาจารย์ ดร.ปฏิพัฒน์ บุญรักษ์ โรงเรียนบ้านป่าแขง จังหวัดพิจิตร
153. อาจารย์ ดร.ปรีดี หงษ์สดัน Linnaeus University ประเทศสวีเดน
154. อาจารย์ ดร.ปรัชญวรรณ วนานันท์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
155. อาจารย์ ดร.พัชรี ศิลารัตน์ มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
156. อาจารย์ ดร.พัฒน์นิดา อุปนทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
157. อาจารย์ ดร.พิชญา สกุลวิทย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
158. อาจารย์ ดร.พรทิวา ชนะโยธา มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
159. อาจารย์ ดร.รัตนา ชุกซอน โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน
160. อาจารย์ ดร.วราภรณ์ โชติรัตนากุล โรงเรียนชุมชนบ้านหนองคู จังหวัดศรีสะเกษ
161. อาจารย์ ดร.วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
162. อาจารย์ ดร.สาคร มหาหิงค์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
163. อาจารย์ ดร.สุภาพร พงศ์กัญญาโอภาส มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
164. อาจารย์ ดร.สุรวงศ์ วรรณปักษ์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
165. อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ จิตต์จันทร์ มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
166. อาจารย์ ดร.อภิญา จอมพิจิตร มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
167. อาจารย์ ดร.อาริตา สัมมารัตน์ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
168. พระครูศรีธรรมวุฒิ, ดร. มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้ตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการของอาจารย์ นักศึกษา และผู้ที่สนใจมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2553 จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2568 เป็นปีที่ 16 วารสารได้มีการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานให้เป็นที่ยอมรับ โดยได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีอ้างอิงวารสารไทย TCI จัดให้อยู่ในอันดับกลุ่ม 2 วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มีวัตถุประสงค์ในการจัดทำเพื่อส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณภาพของอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถาบัน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นทางวิชาการ รวมถึงบริการทางสังคม

เนื้อหาในวารสารฉบับนี้ ประกอบด้วยบทความวิจัยและบทความวิชาการ จำนวน 17 เรื่อง คือ 1) การพัฒนารูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องกระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนไทยพวนอย่างยั่งยืน 2) ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี 3) ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลพุดแค อำเภอลำลูกกา จังหวัดสระบุรี 4) แนวทางส่งเสริมการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี 5) การศึกษาอัตลักษณ์เพลงพื้นบ้านประจำท้องถิ่นในจังหวัดสุพรรณบุรี 6) ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย 7) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 8) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 9) การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 10) ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกาปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี 11) การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และการทำงานเป็นทีมโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 12) การจัดการเรียนรู้อตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัย 13) การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 14) การศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี 15) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยใช้เทคนิคแบบสืบสอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 16) ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคห้องเรียนกลับด้านรายวิชาน้ำที่พลเมือง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุธีวิทยา และ 17) พฤติกรรมองค์การกับการขับเคลื่อนความยั่งยืน: มุมมองเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ ทุกบทความดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน รูปแบบ (Double - Blinded) และการกลั่นกรองจากคณะกรรมการจัดทำวารสาร เนื้อหาสาระสำคัญของบทความในฉบับนี้มีความหลากหลาย ทรงคุณค่าในเชิงวิชาการ โดยมีเนื้อหาครอบคลุมทั้งกลุ่มมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และการศึกษา

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณคณะทำงานทุกท่านที่ขับเคลื่อนวารสารฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงตามจุดประสงค์ในการเป็นวารสารที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการพิจารณาถ้อยแถลงขอรับทุน และอาจารย์ นักศึกษา ผู้ที่สนใจทุกท่านที่ได้ส่งบทความเผยแพร่ในวารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี และหวังว่าจะได้รับความไว้วางใจเช่นนี้ตลอดไป

วีรวิชัย บุญส่ง

บรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
กองบรรณาธิการ	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	(2)
บทบรรณาธิการ	(7)
สารบัญ	(8)
บทความวิจัย	
การพัฒนารูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องกระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับ บริบทชุมชนไทยพวนอย่างยั่งยืน	1
: ศุภศิลา ภาชี, สุจินดา จิตดีใจฉ่ำ, และภิญญา วงศ์ทอง	
ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี	21
: กมลวรรณ อรนต์	
ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคม สำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลพุด แอเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี	41
: ชลิดา แสนวิเศษ	
แนวทางส่งเสริมการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกิน อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท	59
: อธิธิกิจ ชาวโพธิ์ทอง, มยุรี รัตนเสริมพงศ์, วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง	
การศึกษาอัตลักษณ์เพลงพื้นบ้านประจำท้องถิ่นในจังหวัดสุพรรณบุรี	77
: วรินทร์ สีเสียดงาม, สุพัตรา วิไลลักษณ์, และณัฐศรัณย์ ทฤษฎีคุณ	
ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย	97
: ขวัญการณ์ กันภัย	
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำคุณจิตลของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2	117
: โสพนา เอี่ยมขจรศิริ	
ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1	135
: ผลพันธุ์ รัตนภิรมย์, และรุจิราพรรณ คงช่วย	

	หน้า
การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 2	153
: ศศิธร กวินกุล, และรุจิราพรรณ คงช่วย	
ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา กับความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี	169
: อีรพงศ์ มีโกล, อรรถนพ จินะวัฒน์, และจุฬาลักษณ์ โสระพันธ์	
การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และการทำงานเป็นทีมโดยใช้การจัดการ เรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	189
: นันทพร รอดผล, และอุบลวรรณ ส่งเสริม	
การจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ ของเด็กปฐมวัย	205
: อิตาพร เทวัญประทานพร, และอุบลวรรณ ส่งเสริม	
การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยง ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	219
: สุพีชา ยงยิ่งเขาว์, และอุบลวรรณ ส่งเสริม	
การศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี	237
: สาทิตา ตินะมาศ	
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยใช้เทคนิคแบบสืบสอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1	249
: ปนัดดา พาณิชยพันธ์, สุทธิกา คล้ายใจตรง, และโยษิตา อภาสตัย	
ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคห้องเรียนกลับด้านรายวิชาหน้าที่พลเมือง สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุธีวิทยา	265
: สุนทร อ่อนฤทธิ์, คณิสันท์ ลานอก, และมลฤดี ใจทองดี	
บทความวิชาการ	
พฤติกรรมองค์การกับการขับเคลื่อนความยั่งยืน: มุมมองเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ	281
: ณัฐปภัศร์ จุ้ยเจริญ, เบญจวรรณ ศฤงคาร, พรนภา เปี่ยมไชย, และจิตรลดา ตรีสาคร	

ภาคผนวก

แนะนำผู้เขียน

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

การจัดรูปแบบหน้ากระดาษวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รูปแบบการอ้างอิงแทรกในเนื้อหาและการเขียนเอกสารอ้างอิง

จริยธรรมการวิจัย

การพัฒนาแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องกระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติ ที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนไทยพวนอย่างยั่งยืน

Development of Practical Training Model on Natural Dyeing Processes Suitable for the Sustainable Context of Thai Phuan Community

ศุภศิลา ภาชี,* สุจินดา จิตต์ใจฉ่ำ,** และปิยง โวงษ์ทอง***

Suphasin Phasri, Sujinda Jitjaicham, and Pinyo Wongthong

Received: March 6, 2025 Revised: May 10, 2025 Accepted: May 15, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาบริบท ปัญหา ความต้องการ และความพร้อมในการพัฒนาแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องกระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนไทยพวนอย่างยั่งยืน และ 2. พัฒนาแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องกระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนไทยพวนอย่างยั่งยืน กลุ่มตัวอย่างคือกลุ่มสตรีสหกรณ์หัตถกรรมผ้าทอไทยพวนบ้านใหม่ ตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก จำนวน 40 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยกลุ่มตัวอย่างมีความประสงค์เข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบบันทึกสนทนากลุ่ม แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการที่พัฒนาขึ้น วิเคราะห์ผลการวิจัยโดยใช้ค่าเฉลี่ยและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพบริบท ปัญหา ความต้องการ และความพร้อมในการพัฒนาแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง กระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนไทยพวนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2. รูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องกระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนไทยพวนอย่างยั่งยืนที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) วางแผนและเตรียมการ 2) สำรวจและวิเคราะห์

* อาจารย์ ดร., สถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Lecturer Dr., Institute of Educational Research, Development and Demonstration, Srinakharinwirot University

** อาจารย์, คณะเทคโนโลยีและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์การเกษตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Lecturer, Faculty of Agricultural Product Technology and Innovation, Srinakharinwirot University

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Assistant Professor Dr., Institute of Educational Research, Development and Demonstration, Srinakharinwirot University

Corresponding Author: pinyowongthong@hotmail.com

3) ออกแบบกิจกรรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ 4) ดำเนินงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน 5) กำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง 6) สรุป ประเมิน และสะท้อนผล โดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ใช้หลักการ “เข้าใจ-เข้าถึง-พัฒนา” ซึ่งมี 6 องค์ประกอบ คือ 1) เข้าใจบริบทของชุมชนไทยพวน 2) ออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสม 3) เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนไทยพวน 4) สร้างเอกลักษณ์ของชุมชนไทยพวน 5) ประเมินผลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ 6) สร้างชุมชนการเรียนรู้ อย่างยั่งยืน จากผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้อยู่ในระดับมากและมากที่สุด ดังนั้น สามารถนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมกับชุมชนไทยพวนได้ ผลที่ได้จากงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้และทักษะในการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติสำหรับการต่อยอดในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ในชุมชนไทยพวนต่อไป

คำสำคัญ: กระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติ, ชุมชนไทยพวน, รูปแบบการอบรม

Abstract

This research aimed to: 1. examine the context, problems, needs, and readiness for developing a practical training model on natural dyeing processes that is suitable for the sustainable context of the Thai Phuan community; and 2. develop a practical training model on natural dyeing processes that is suitable for the sustainable context of the Thai Phuan community. The sample group consisted of 40 members of the Thai Phuan Weaving Cooperative in Ban Mai, Ko Wai Subdistrict, Pak Phli District, Nakhon Nayok Province by purposive sampling and the participants voluntarily joined the research project. The research tools were questionnaire, semi-structure interview form, focus group discussion record, and suitability and possibility assessment form. Data were analyzed using mean and content analysis.

The research findings revealed that: 1. the overall context, problems, needs, and readiness for developing a practical training model on natural dyeing processes suitable for the context of the Thai Phuan community were at a high level; and 2. the developed practical training model on natural dyeing processes suitable for the sustainable context of the Thai Phuan community consisted of six steps: 1) plan and prepare, 2) explore and analyze, 3) activity design, 4) implement and practice with a focus on community participation, 5) coach and monitor, 6) assess and reflect. The developed model is based on the principle of “understand-access-develop” that composed of 6 key components: 1) understanding the context of the Thai Phuan community, 2) designing appropriate activities, 3) engaging the Thai Phuan community, 4) building the identity of the Thai Phuan community, 5) continuous evaluation and development, and 6) creating a sustainable learning community. Based on the results of the suitability and feasibility assessment of the developed practical training model, which were rated at a high and very high level, it can be used to implement with the Thai Phuan community. The findings contribute to the development of learning spaces that improve natural dyeing knowledge and skills, leading to the potential expansion of product development in the Thai Phuan community.

Keywords: Natural Dyeing Processes, Thai Phuan Community, Training Model

บทนำ

ด้วยกระแสความนิยมในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นกำลังเป็นที่ได้รับความสนใจจากผู้คนทั่วโลก โดยเฉพาะในเรื่องสีย้อมผ้า ซึ่งมีบทบาทเกี่ยวข้องกับวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์มาช้านาน ในประเทศไทย มีการสืบทอดการย้อมสีเส้นใยด้วยสีจากธรรมชาติมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ด้วยความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้มีกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยในการย้อมสีจนสามารถผลิตในระดับอุตสาหกรรมเพื่อรองรับความต้องการของผู้บริโภค มีการพัฒนาที่มีความหลากหลายและทันสมัย คงทน แต่ในทางตรงกันข้ามกลับส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ปัจจุบันผู้บริโภคหันมาให้ความสนใจกับผลิตภัณฑ์สีย้อมจากธรรมชาติกันมากขึ้น (ผ่องศรี รอดโพธิ์ทอง, 2560; ลักขณา ศิริจำปา, 2561; พัชวัฒน์ สีขาว และคณะ, 2565) การย้อมสีธรรมชาติเป็นวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิมที่หาได้ยากและเป็นหนึ่งในภูมิปัญญาของไทยที่สืบทอดต่อกันมายาวนาน ปัจจุบันผู้คนมีความต้องการในการใช้ผลิตภัณฑ์จากผ้าที่ย้อมสีจากธรรมชาติเพิ่มขึ้นเนื่องจากมีกระบวนการผลิตจากวัสดุหรือวัตถุดิบจากธรรมชาติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ผ้าที่ได้จากการย้อมสีจากธรรมชาติยังเป็นที่ต้องการของตลาดในต่างประเทศอีกด้วย (อัจฉราวรรณ สุขเกิด, 2567) สีย้อมโดยทั่วไปมี 2 ชนิด คือ ชนิดแรกเป็นสีเคมี ซึ่งจะได้สีที่มีความเข้มสม่ำเสมอและสะดวกต่อกระบวนการผลิต ส่วนอีกชนิดหนึ่งคือสีที่ได้จากธรรมชาติมาจากส่วนต่าง ๆ ของพืชหรือสัตว์ ซึ่งสีจากธรรมชาติมีจุดเด่นคือ จะให้โทนสีที่มีความเย็นตามากกว่าสีเคมี และยังมีเรื่องราวความเป็นมาของสีแต่ละชนิดซึ่งบ่งบอกถึงภูมิปัญญาได้เป็นอย่างดี การย้อมสีธรรมชาตินั้นไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ผลิตและผู้ใช้และไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม วัตถุดิบหาได้ในท้องถิ่น และยังมีหลากหลาย คุณสมบัติที่สำคัญของสีธรรมชาติคือละลายน้ำได้และจุลินทรีย์สามารถย่อยสลายได้ง่าย อย่างไรก็ตามการย้อมสีจากธรรมชาติมีจุดด้อยคือต้องใช้วัตถุดิบจำนวนมากในการให้สี ต้องใช้เวลาและกระบวนการมาก สีที่ได้จะไม่ค่อยสดใส ไม่คงทน หากใช้ไปนาน ๆ สีจะจืดจาง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้สารช่วยติดสี (มอดแดนท์) เช่น สารส้ม น้ำด่าง น้ำมะขามเปียก น้ำมะนาว และน้ำส้มป่อย เพื่อเป็นตัวเสริมให้เส้นด้ายฝ้ายดูดซับสีได้ดีขึ้น และส่งผลต่อการเปลี่ยนเฉดสีของสีย้อมได้ (อารีรัตน์ โพธิ์สุวรรณ, 2558; พัชริดา พงษ์ปักษ์, 2566)

“ชุมชนชาวไทยพวน” ตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก มีวิถีชีวิตอันเป็นเอกลักษณ์ที่เป็นภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่หลากหลาย เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตอันเป็นเอกลักษณ์ “ผ้าทอไทยพวน” เป็นหนึ่งในของดีจังหวัดนครนายก มีความงดงาม ประณีต และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวไทยพวน จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้การดำเนินชีวิตของคนในชุมชนไทยพวนเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมทั้งวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ และค่านิยม ในอดีตคนส่วนใหญ่นิยมทอผ้าสำหรับการนำมาใช้ในครอบครัว โดยใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ เช่น ตัวผ้าที่ทอก็ใช้วัตถุดิบมาจากฝ้าย สีที่ใช้ก็เป็นสีจากธรรมชาติ แต่เมื่อภาวะทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป การพึ่งพาวัตถุดิบจากธรรมชาติจึงลดน้อยลง ทำให้มีการปรับเปลี่ยนวัตถุดิบที่หาได้ง่ายมากขึ้น ราคาถูกขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการเลือกวัตถุดิบ เช่น จากเดิมใช้ฝ้ายจากธรรมชาติมาเป็นวัตถุดิบหลักในการทอก็ปรับเปลี่ยนเป็นใช้ใยสังเคราะห์ สีที่ใช้จากเดิมที่ใช้สีธรรมชาติก็เปลี่ยนมาใช้สีเคมีเพื่อความสะดวก (ปิลันต์ ปุณณูประภา และคณะ, 2561) นอกจากนี้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นิสิต อัดตเจริญวงศ์ ซึ่งเป็นแกนนำชุมชนศูนย์ภูมิปัญญามุขย์และดูแลกลุ่มสตรีสหกรณ์หัตถกรรมผ้าทอไทยพวนบ้านใหม่ ตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก พบว่า

ที่ผ่านมาคนในชุมชนไทยพวนเคยย้อมสีด้ายฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ แต่ปัจจุบันพบว่าไม่ได้มีการย้อมแล้วโดยซื้อด้ายฝ้ายสำเร็จรูปที่ย้อมด้วยสีเคมีแทน ซึ่งที่ผ่านมาได้ซื้อด้ายฝ้ายจากพื้นที่อื่นและมีการย้อมด้วยสีจากธรรมชาติ แต่พบปัญหาเรื่องการย้อมสีไม่ติด สีติดไม่สม่ำเสมอ เมื่อนำไปซักจะพบปัญหาสีตก และใช้ไปสักกระยะสีจะซีดจาง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มคนในชุมชนไทยพวนยังขาดความเข้าใจในเรื่องพืชให้สี กระบวนการย้อมสีจากธรรมชาติ และขาดเทคนิคการย้อมสี นอกจากนี้ยังขาดการรวบรวมองค์ความรู้จากการใช้ประโยชน์จากสีของพืชหรือต้นไม้ให้สีที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งเป็นทุนทรัพยากรทางธรรมชาติที่ชาวบ้านสามารถนำมาใช้ย้อมสีเส้นด้ายเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าในชุมชน

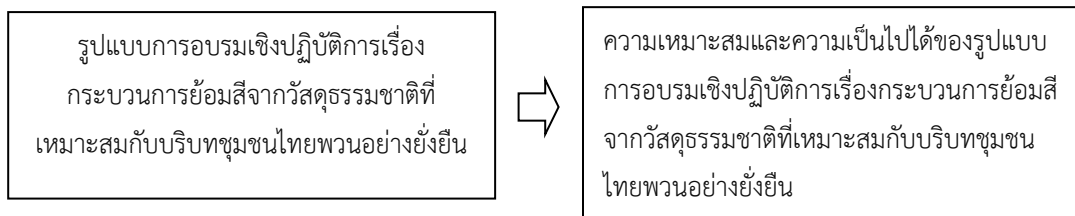
จากปัญหาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยในพื้นที่จังหวัดนครนายก ประกอบกับมหาวิทยาลัยมีนโยบายการดำเนินงาน เรื่อง การบริการวิชาการแก่ชุมชน และสังคมโดยมุ่งเน้นการบริการวิชาการอย่างมีส่วนร่วมเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน จึงนำมาซึ่งงานวิจัยการพัฒนา รูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง กระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนไทยพวนอย่างยั่งยืน ในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก โดยผลที่ได้จากงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์กับชุมชนชาวไทยพวนที่สามารถย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่นได้ ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดในการนำไปทอผ้าไทยพวน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพที่เน้นการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพและมีความสุข เป็นการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของ Sustainable Development Goals (SDGs) ที่เน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบท ปัญหา ความต้องการ และความพร้อมในการพัฒนารูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง กระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนไทยพวนอย่างยั่งยืน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง กระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนไทยพวนอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้มีกรอบการวิจัยดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ กลุ่มสตรีสหกรณ์หัตถกรรมผ้าทอไทยพวนบ้านใหม่ ตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก จำนวน 40 คน ซึ่งมีความสนใจเกี่ยวกับกระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติและผ้าทอไทยพวน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยกลุ่มตัวอย่างมีความประสงค์เข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบบันทึกสนทนากลุ่ม แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการอบรมที่พัฒนาขึ้น โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ 5 หมายถึงมากที่สุด 4 หมายถึงมาก 3 หมายถึงปานกลาง 2 หมายถึงน้อย และ 1 หมายถึง น้อยที่สุด จากนั้นนำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์ของ Best (1981) และมาตรวัดของลิเคิร์ท ดังนี้ 4.50 – 5.00 หมายถึงระดับมากที่สุด 3.50 – 4.49 หมายถึงระดับมาก 2.50 – 3.49 หมายถึงระดับปานกลาง 1.50 – 2.49 หมายถึงระดับน้อย 1.00 – 1.49 หมายถึงระดับน้อยที่สุด โดยเครื่องมือในการวิจัยดังกล่าวผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการวัด โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดย +1 หมายถึงรายการประเมินสอดคล้องกับประเด็นระบุไว้ 0 หมายถึง รายการประเมินไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับประเด็นที่ระบุไว้ -1 หมายถึง รายการประเมินไม่สอดคล้องกับประเด็นที่ระบุไว้ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ทุกข้อคำถามมีค่า IOC สูงกว่า 0.67 ดังนั้นสามารถนำเครื่องมือไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ประสานงานกับแกนนำชุมชนไทยพวน ตำบลเกาะหวาย อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก และจัดประชุมกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย จากนั้นขอความร่วมมือกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามและสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และงานวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากหน่วยจริยธรรมและมาตรฐานการวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เลขที่โครงการ SWUEC 081/2566 ซึ่งผู้วิจัยได้ชี้แจงข้อมูลรายละเอียดการวิจัย ดำเนินการวิจัยตามหลักจริยธรรมการวิจัย ซึ่งข้อมูลทั้งหมดจะถูกเก็บเป็นความลับและเผยแพร่ผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาบริบท ปัญหา ความต้องการ และความพร้อมในการพัฒนารูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง กระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนไทยพวนอย่างยั่งยืน ในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ผลการศึกษาบริบท ปัญหา ความต้องการ และความพร้อมในการพัฒนารูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง กระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนไทยพวนอย่างยั่งยืน

ประเด็นคำถาม	คำตอบ
ด้านบริบท	
1. พี่ชในท้องถิ่นที่สามารถนำมาใช้ย้อมสีจากธรรมชาติในชุมชนไทยพวน	ใบมะยงชิด ดอกสุพรรณิการ์ ดอกดาวเรือง คราม ขมิ้น ใบมะม่วง ใบปับ ไม้มะดัน ไม้เข เปลือกคุณ เป็นต้น
2. ประสบการณ์เรื่องการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติในชุมชนไทยพวน	ส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ เรื่อง การย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติ
3. การเข้าร่วมฝึกอบรมการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติ	ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมการฝึกอบรมการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติ ส่วนท่านที่ผ่านการอบรม พบว่า ยังไม่ได้มีการต่อยอดการนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากขาดกำลังคนและทุนสนับสนุนในการคอยช่วยเหลือ
ด้านปัญหา	
1. ปัญหาที่พบเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกอบรมการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติ	เป็นการอบรมหลักสูตรระยะสั้น เช่น ใช้ระยะเวลา 1 วัน ได้เห็นการสาธิตการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติ แต่ยังไม่ได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง และเมื่อการอบรมเสร็จสิ้นยังไม่มีระบบการกำกับติดตามผลการนำไปใช้ประโยชน์
2. ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติ และแนวทางการแก้ไขปัญหา	การย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติกับด้ายฝ้าย ย้อมติดสียาก และสีที่ติดผ้าไม่คงทนต่อแดดและเหงื่อ แนวทางแก้ไข คือ มีการเติมสารเพื่อช่วยยึดติดสี เช่น สารส้ม สนิมเหล็ก น้ำปูนใส โคลน หรือ มะขามเปียก เป็นต้น
ความต้องการ	
1. ความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดฝึกอบรมเรื่องการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติ	มีความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์การเรียนรู้ ที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในการย้อมสีธรรมชาติ หรือมหาวิทยาลัยในพื้นที่ จัดฝึกอบรม เรื่อง การย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติ โดยมุ่งเน้นการอบรมที่สามารถนำไปใช้ได้จริง มีการฝึกและลงมือปฏิบัติจริง และมีระบบการกำกับติดตามอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง

ตาราง 1 ผลการศึกษาบริบท ปัญหา ความต้องการ และความพร้อมในการพัฒนารูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง กระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนไทยพวนอย่างยั่งยืน (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	คำตอบ
2. ความต้องการในการนำความรู้ เรื่อง การย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติไปต่อยอด ในการสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้กับ ตนเองและชุมชน	มีความต้องการในการนำความรู้เรื่องการย้อมสีจากวัสดุ ธรรมชาติในการไปย้อมผ้าฝ้ายเพื่อนำไปต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ ในชุมชนไทยพวน เช่น ผ้าฝ้ายทอมือไทยพวนซึ่งปัจจุบันจะใช้ ด้ายสังเคราะห์ และสีเคมี ซึ่งไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
ความพร้อม	
3. ความพร้อมในการเข้าร่วมการอบรม เชิงปฏิบัติการ เรื่อง กระบวนการย้อมสี จากวัสดุธรรมชาติจากหน่วยงานในพื้นที่ เช่น ศูนย์การเรียนรู้ หรือมหาวิทยาลัย	มีความพร้อมในการเข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติจากหน่วยงานในพื้นที่ เช่น ศูนย์การเรียนรู้ หรือมหาวิทยาลัย อยู่ในระดับมาก
ด้านการพัฒนารูปแบบการจัดฝึกอบรม เรื่อง การย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน ไทยพวน	
1. องค์ประกอบสำคัญในการพัฒนารูปแบบ การจัดฝึกอบรม เรื่อง การย้อมสีจากวัสดุ ธรรมชาติที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน ไทยพวน	องค์ประกอบสำคัญในการพัฒนารูปแบบการจัดฝึกอบรม เรื่อง การย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติ คือ ความเชี่ยวชาญของวิทยากร ระยะเวลา สถานที่ เนื้อหาการฝึกอบรม วัสดุและอุปกรณ์
2. ลักษณะของรูปแบบการจัดฝึกอบรม เรื่อง การย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับ บริบทของชุมชนไทยพวน	ควรมีการสำรวจความต้องการ ความรู้พื้นฐานของผู้เข้ารับการ ฝึกอบรม ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจเข้าร่วม เน้นการฝึก อบรมเชิงปฏิบัติการที่ผู้เข้าร่วมได้ทดลองฝึกปฏิบัติจริงเน้นการมี ส่วนร่วมของชุมชน การนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงและควรมี ระบบกำกับติดตามการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่อง
ด้านอื่น ๆ	
ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์	คนในชุมชนไทยพวนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงวัยและเกษียณอายุราชการ โดยวัยทำงานส่วนใหญ่ออกไปทำงานประจำนอกพื้นที่ ส่งผล ให้ขาดคนที่สืบสานศิลปวัฒนธรรมไทยพวน โดยเฉพาะในเรื่อง ของการย้อมสีธรรมชาติ การทำผ้าทอไทยพวนที่เป็นเอกลักษณ์ ของชาวไทยพวน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก นอกจากนี้ รายได้ที่เกิดขึ้นจากการขายผ้าทอไทยพวน ยังไม่สามารถสร้าง เป็นรายได้หลักได้ ส่งผลให้คนในชุมชนหันมาสนใจ เรื่อง การย้อม สีธรรมชาติเพื่อทำผ้าทอไทยพวนอยู่ในระดับน้อย

จากตาราง 1 พบว่า ด้านสภาพปัจจุบันในชุมชนไทยพวนมีพืชในท้องถิ่นหลายชนิดที่สามารถนำมาใช้ย้อมสีจากธรรมชาติได้ เช่น ดอกสุพรรณิการ์ คราม ขมิ้น ใบมะยมขิด ไม้มะดัน ไม้เข และเปลือกकुณ เป็นต้น คนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์หรือผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติ ส่วนคนที่เคยผ่านการอบรมก็ยังไม่ได้มีการต่อยอดการนำไปใช้อย่างเป็นทางการ เนื่องจากขาดกำลังคนและทุนสนับสนุนในการคอยช่วยเหลือ ด้านปัญหา พบว่า คนในชุมชนไทยพวนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงวัยและเกษียณอายุราชการ โดยวัยทำงานส่วนใหญ่ออกไปทำงานประจำนอกพื้นที่ ส่งผลให้ขาดคนที่สืบสานศิลปวัฒนธรรมไทยพวน โดยเฉพาะในเรื่องของการย้อมสีธรรมชาติ นอกจากนี้รายได้ที่เกิดขึ้นจากการขายผ้าทอไทยพวน ยังไม่สามารถสร้างเป็นรายได้หลักได้ ส่งผลให้คนในชุมชนไม่ค่อยหันมาสนใจเรื่องการย้อมสีธรรมชาติเพื่อทำผ้าทอไทยพวน ซึ่งจากหลักสูตรการอบรมที่ผ่านมา พบว่าในการอบรมมีระยะเวลาที่สั้น เน้นการบรรยายเชิงทฤษฎี ได้ฝึกปฏิบัติจริงค่อนข้างน้อย และขาดการกำกับติดตามผลการนำไปใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ยังพบปัญหาการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติกับด้ายฝ้าย ย้อมติดสียาก สีที่ติดผ้าไม่คงทนต่อแดดและเหงื่อ เป็นต้น ดังคำกล่าวจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนกล่าวว่า

“...ในชุมชนไทยพวน อำเภอบางพลี จังหวัดนครนายก มีพืชในท้องถิ่นหลายชนิดที่สามารถนำมาใช้ย้อมสีจากธรรมชาติได้ แต่ปัญหาที่พบคือ การย้อมสีธรรมชาติ ย้อมติดสีได้ยาก สีที่ได้ขาดความสดใสไม่เหมือนสีย้อมเคมี...”

[การสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนคนที่ 1]

“...ในชุมชนไทยพวนมีกลุ่มสตรีในศูนย์ผ้าทอไทยพวนอยู่จำนวนหนึ่ง แต่พวกเขายังขาดประสบการณ์เกี่ยวกับการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติ”

[การสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนคนที่ 2]

“...ปัญหาที่พบในตอนนี้เป็นคนชุมชนไทยพวนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงวัย ทำให้ขาดกำลังคนขาดคนที่สืบสานเกี่ยวกับการย้อมและการทอผ้าไทยพวน และรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่ไม่แน่นอน ทำให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจน้อย”

[การสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนคนที่ 3]

ด้านความต้องการ พบว่า คนในชุมชนมีความต้องการความรู้ด้านการย้อมสีธรรมชาติ ด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการย้อมสีธรรมชาติ และด้านการเลือกวัตถุดิบหรือพืชที่หาได้ง่ายในชุมชน เพื่อให้เกิดมาตรฐานกระบวนการผลิต การกำหนดคุณสมบัติของวัตถุดิบในการย้อมจากธรรมชาติสำหรับผ้าทอไทยพวน และสามารถนำไปใช้สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ในชุมชนได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังมีความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์การเรียนรู้ที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในการย้อมสีธรรมชาติ หรือมหาวิทยาลัยในพื้นที่จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติ ดังคำกล่าวจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน กล่าวว่า

“...ผมต้องการให้มีวิทยากร/ผู้เชี่ยวชาญจากศูนย์การเรียนรู้หรือมหาวิทยาลัยในพื้นที่มาให้ความรู้และฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการย้อมด้วยผ้าฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ และมีการกำกับติดตามแบบต่อเนื่อง....”

[การสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนคนที่ 4]

“...อยากให้มีการต่อยอดจากการย้อมด้วยฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ ไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยพวนที่เป็นเอกลักษณ์ สามารถเป็นสินค้า OTOP และสร้างอาชีพที่มั่นคงได้...”

[การสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชนคนที่ 1]

โดยผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดฝึกอบรม เรื่อง การย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนไทยพวนว่าควรมีการสำรวจความต้องการ ความรู้พื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วม เน้นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการที่ผู้เข้าร่วมได้ทดลองฝึกปฏิบัติจริง เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง และควรมีระบบการกำกับติดตามการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่อง ด้านความพร้อม พบว่า คนในชุมชนไทยพวนมีความพร้อมในเข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการจากหน่วยงานในพื้นที่ เช่น ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนหรือมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาการพัฒนารูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง กระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนไทยพวนอย่างยั่งยืน ในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก โดยในการสังเคราะห์รูปแบบการอบรมนี้ได้มีการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัย ผู้นำชุมชน และคนในชุมชนไทยพวน จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มสามารถนำข้อมูลมาสังเคราะห์รูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง กระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนไทยพวนอย่างยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังแสดงในภาพ 2 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 วางแผนและเตรียมการ (Plan & Prepare) เป็นขั้นตอนการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับบริบทและวิถีชีวิตของคนในชุมชนไทยพวน การกำหนดเป้าหมายผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่ชัดเจน เช่น สตรีในชุมชน กลุ่มเยาวชนหรือกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อวางแผนการจัดทำโครงการอย่างเป็นระบบโดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA (ฉันทลักษณ์ อ่อนตาม, 2562) เช่น หลักการ วัตถุประสงค์ การดำเนินการ การกำกับติดตาม การสรุปและสะท้อนผล

2.2 สำรวจและวิเคราะห์ (Explore & Analyze) เป็นขั้นตอนการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับพืชท้องถิ่นที่สามารถนำมาใช้เป็นวัสดุย้อมสีได้ สำรวจความรู้และประสบการณ์เดิมของคนในชุมชนเกี่ยวกับการย้อมสี รวมทั้งสำรวจความสนใจและความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติ และการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) เพื่อวางแผนและออกแบบกิจกรรมการดำเนินงานที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนไทยพวน พบว่า จุดแข็ง (S) คือ ชุมชนไทยพวนจังหวัดนครนายก มีศูนย์ภูมิปัญญาชุมชนและมีกลุ่มสตรีสหกรณ์หัตถกรรมผ้าทอไทยพวนที่มีความพร้อมในการสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าว จุดอ่อน (W) คือ ขาดการพัฒนาการออกแบบลวดลายและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัย ขาดการประชาสัมพันธ์เชิงรุกในการเป็นแหล่งศึกษาดูงาน หรือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรมีกิจกรรมที่ให้นักที่มาศึกษาดูงานมีส่วนร่วมหรือทดลองปฏิบัติในบางช่วงบางตอนของการผลิตผ้าทอไทยพวน และการแปรรูปผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์จากผ้าทอไทยพวนยังไม่มีหลากหลายและทันสมัย โอกาส (O) คือ ความสามารถในการขยายการผลิตผ้าทอมือด้วยด้ายฝ้ายจากการย้อมสีธรรมชาติไปสู่ตลาดสากล อุปสรรค (T) คือ ขาดวิทยากรที่เชี่ยวชาญเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ หรือประสบการณ์เดิมที่มีของคนในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มสตรีสหกรณ์หัตถกรรมผ้าทอไทยพวนบ้านใหม่ ขาดความชำนาญด้านการพัฒนาลวดลายที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวไทยพวน

2.3 ออกแบบกิจกรรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Design) เป็นขั้นตอนการออกแบบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการโดยพิจารณาจากสภาพบริบท ปัญหา ความพร้อม และความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง ตลอดจนการพิจารณาจากข้อมูลพื้นฐานอื่น ๆ เช่น อายุ พื้นฐานความรู้และทักษะเดิมที่มีอยู่ วัสดุและทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น ไทยพวน และระยะเวลาในการฝึกอบรม โดยในโครงการนี้ได้ออกแบบเป็นหลักสูตรที่เน้นชุมชนมีส่วนร่วม มีระบบการกำกับติดตามเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์จริงอย่างยั่งยืน ดังแสดงในตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 หลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องกระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนไทยพวนอย่างยั่งยืน

กิจกรรม	ระยะเวลา
1. กิจกรรมภาคทฤษฎี - สีจากวัสดุธรรมชาติ - การสกัดสีจากจากวัสดุธรรมชาติ - เทคโนโลยีการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติ	1 วัน
2. กิจกรรมภาคปฏิบัติ/อบรมเชิงปฏิบัติการ - การเตรียมวัตถุดิบในการสกัดสีจากวัสดุธรรมชาติ - การสกัดสี/การย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติ - กิจกรรมถาม-ตอบ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้	1 วัน
3. กิจกรรมการกำกับติดตามโดยใช้ระบบ Coaching and monitoring - กิจกรรมลงพื้นที่ในชุมชนไทยพวนเพื่อให้คำแนะนำและกำกับติดตามอย่างต่อเนื่องในการนำความรู้จากการอบรมไปใช้จริง ให้ข้อเสนอแนะและให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาแบบทันทีทันใด	หลังจากอบรมเดือนละ 2 ครั้ง รวมระยะเวลา 4 เดือน
4. กิจกรรมร่วมมือร่วมใจปลูกพืชให้สีในชุมชนไทยพวน - กิจกรรมร่วมมือร่วมใจปลูกพืชให้สีในชุมชนไทยพวนสำหรับใช้ในการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติที่เน้นการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน	จัดกิจกรรมในเดือนที่ 4
5. กิจกรรมการถอดบทเรียนและนำเสนอแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) - กิจกรรมถอดบทเรียนและแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้เพื่อหาแนวปฏิบัติที่ดี (Best practice) ที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนไทยพวน - กิจกรรมเสนอแนะแนวทางในการต่อยอดการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติสู่การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยพวน - กิจกรรมประเมินความพึงพอใจการเข้าร่วมโครงการ	จัดกิจกรรมในเดือนที่ 5

2.4 **ดำเนินงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน (Implement & Practice)** เป็นขั้นตอนการดำเนินการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยมีการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น เช่น วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และสถานที่ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้คนในชุมชนไทยพวนที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม จากนั้นดำเนินกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ โดยมีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

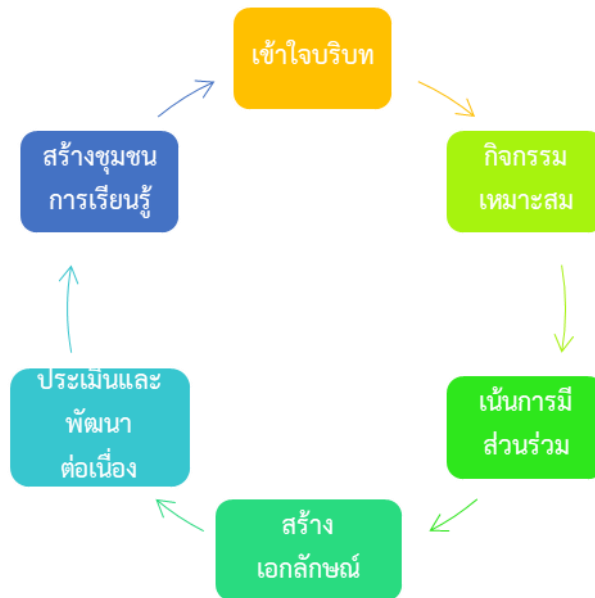
2.5 **กำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง (Coach & Monitor)** เป็นขั้นตอนการสร้างระบบพี่เลี้ยง (Coach) จากหน่วยงานในพื้นที่ มีการลงพื้นที่เพื่อกำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอว่ากลุ่มตัวอย่างที่ผ่านการอบรมแล้วมีการนำความรู้และทักษะไปใช้แล้วได้ผลเป็นอย่างไร พบปัญหาหรืออุปสรรคอะไรหรือไม่ อย่างไร พร้อมทั้งมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันแบบทันทีทันใด เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วมด้วยบรรยากาศที่เป็นกันเองแบบกัลยาณมิตร

2.6 **สรุป ประเมิน และสะท้อนผล (Assess & Reflect)** เป็นขั้นตอนการประเมินผลที่ได้จากการจัดกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วยการประเมินผลระหว่างดำเนินงาน ประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะเพื่อปรับปรุงแก้ไข และประเมินผลหลังการดำเนินงานโดยรวมเพื่อวัดความสำเร็จของโครงการ โดยให้กลุ่มตัวอย่างประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ประเมินผลกระทบต่อความรู้และทักษะของผู้เข้าร่วม ประเมินผลกระทบต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์และเศรษฐกิจชุมชน เป็นต้น โดยในกิจกรรมนี้จะมีการจัดประชุมเพื่อพูดคุย อภิปราย เสนอแนะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมกันสะท้อนผลที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์และพัฒนาต่อยอด เช่น การนำผ้าฝ้ายที่ย้อมสีธรรมชาติไปทำเป็นผ้าทอมือไทยพวนและพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนไทยพวนอย่างยั่งยืน

ภาพ 2 รูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องกระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนไทยพวนอย่างยั่งยืนในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก

โดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ใช้หลักการ “เข้าใจ-เข้าถึง-พัฒนา” ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังแสดงในภาพ 3 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ภาพ 3 องค์ประกอบหลักของการพัฒนารูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการโดยใช้หลักการ “เข้าใจ-เข้าถึง-พัฒนา”

1. **เข้าใจบริบทของชุมชนไทยพวน** การเข้าใจประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณี ตลอดจนการสำรวจทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น พืชที่สามารถนำมาย้อมสีธรรมชาติ การสำรวจความสนใจและความต้องการของคนในชุมชนไทยพวน จะเป็นข้อมูลที่สำคัญในการออกแบบและพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะกับบริบทของคนในชุมชนไทยพวน โดยในชุมชนไทยพวนมีศูนย์ภูมิปัญญามนุษย์ และกลุ่มสตรีสหกรณ์หัตถกรรมผ้าทอไทยพวนบ้านใหม่ ที่มีความพร้อมในการสืบสานภูมิปัญญาดังกล่าว

2. **ออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนไทยพวน** การออกแบบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการที่เหมาะสมกับบริบท ปัญหา ความพร้อม และความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง โดยพิจารณาจากวัยพื้นฐานความรู้และทักษะเดิม วัสดุ และทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นและระยะเวลาในการฝึกอบรม จะช่วยให้กิจกรรมการฝึกอบรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. **เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนไทยพวน** โดยเปิดโอกาสให้คนในชุมชนไทยพวนมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้น เช่น การสำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ และความพร้อมในด้านต่าง ๆ สร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ที่จะร่วมกันพัฒนาและต่อยอดผลิตภัณฑ์

4. **สร้างเอกลักษณ์ของชุมชนไทยพวน** การย้อมสีด้วยฝ้ายจากวัสดุธรรมชาติ สามารถนำมาต่อยอดเป็นผ้าทอไทยพวนที่ไม่ใช้สีย้อมทางเคมี เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถสร้างเอกลักษณ์ของผ้าทอไทยพวนเป็นศูนย์การเรียนรู้มีชีวิต เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเป็นการสร้างโอกาสและรายได้ให้กับคนในชุมชน

5. ประเมินผลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การมีระบบที่เลี้ยงของหน่วยงานในพื้นที่เพื่อกำกับติดตามและประเมินผลแบบต่อเนื่องจะส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

6. สร้างชุมชนการเรียนรู้อย่างยั่งยืน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนโครงการในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณสนับสนุน ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นต้น ควรจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานต่อเนื่อง นอกจากนี้ควรสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์จากการย้อมสี ให้คนในชุมชนเกิดความมั่นใจว่าสามารถทำเป็นอาชีพหลักได้ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในทางเศรษฐกิจต่อไป

3. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง กระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนไทยพวนอย่างยั่งยืน ดังแสดงในตาราง 3 พบว่า ความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็นย่อยที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการออกแบบกิจกรรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และด้านการดำเนินงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนประเด็นย่อยความเป็นไปได้ที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการวางแผนและเตรียมการ ด้านการออกแบบกิจกรรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ด้านการดำเนินงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านการสรุปประเมิน และสะท้อนผล ดังนั้นจากผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ สามารถนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมให้กับชุมชนไทยพวนได้

ตาราง 3 ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องกระบวนการย้อมสี

จากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนไทยพวนอย่างยั่งยืน ในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก

การพัฒนา รูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้	
	\bar{x}	การแปลผล	\bar{x}	การแปลผล
1. ด้านการวางแผนและเตรียมการ	4.33	มาก	4.67	มากที่สุด
2. ด้านการสำรวจและวิเคราะห์เพื่อพัฒนารูปแบบ	4.33	มาก	4.33	มาก
3. ด้านการออกแบบกิจกรรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	4.67	มากที่สุด	4.67	มากที่สุด
4. ด้านการดำเนินงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน	4.67	มากที่สุด	5.00	มากที่สุด
5. ด้านการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง	4.00	มาก	4.33	มาก
6. ด้านการสรุป ประเมิน และสะท้อนผล	4.33	มาก	4.67	มากที่สุด
เฉลี่ยในภาพรวม	4.39	มาก	4.61	มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาริบท ปัญหา ความต้องการ และความพร้อมในการพัฒนารูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง กระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนไทยพวนอย่างยั่งยืน ในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก พบว่า ในชุมชนไทยพวนมีพืชในท้องถิ่นหลายชนิดที่สามารถนำมาใช้ย้อมสีจากธรรมชาติได้ คนในชุมชน

มีความพร้อมและมีความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยปัญหาที่พบ ได้แก่ 1) คนในชุมชนส่วนใหญ่หรือแม้แต่กลุ่มสตรีในศูนย์ผ้าทอไทยพวนขาดประสบการณ์การย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติ 2) ขาดกำลังคนและทุนสนับสนุนในการสนับสนุน 3) ขาดคนที่สืบสานผ้าทอไทยพวนโดยคนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงวัยและเกษียณอายุราชการ 4) รายได้ที่เกิดขึ้นจากการขายผ้าทอไทยพวนยังไม่สามารถสร้างเป็นรายได้หลัก ส่งผลให้คนในชุมชนไม่ค่อยสนใจเรื่องการย้อมสีธรรมชาติเพื่อทำผ้าทอไทยพวน โดยการเปลี่ยนแปลงของภูมิปัญญาผ้าทอไทยพวนเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ทำให้การดำเนินชีวิตของคนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ และค่านิยม เยาวชนและวัยแรงงานออกไปทำงานนอกพื้นที่มากขึ้น คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงวัยและวัยเกษียณ ทำให้ขาดคนสืบทอดภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยพวน ซึ่งแนวทางในการสืบทอดภูมิปัญญาดังกล่าว ได้แก่ 1) สร้างกลุ่มผู้ถ่ายทอดและกลุ่มผู้สืบทอดให้มากขึ้น 2) เพิ่มช่องทางในการสืบทอดผ่านหน่วยงานภาครัฐและชุมชน มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและบูรณาการกับทุกภาคส่วน 3) สืบทอดด้านศิลปวัฒนธรรมด้วยการบรรจุเนื้อหาภูมิปัญญาอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อป้องกันการสูญหายไปพร้อมตัวผู้ถ่ายทอด และ 4) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการทอผ้าไทยพวนรวมทั้งกระบวนการย้อมสีด้วยฝ้ายด้วยสีธรรมชาติ เพื่อนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยพวน (ปิลันลัน ปุณณูประภา และคณะ, 2561)

การพัฒนากระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง กระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนไทยพวนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1. วางแผนและเตรียมการ (Plan & Prepare) 2. สำรวจและวิเคราะห์ (Explore & Analyze) 3. ออกแบบกิจกรรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Design) 4. ดำเนินงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน (Implement & Practice) 5. กำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง (Coach & Monitor) 6. สรุป ประเมิน และสะท้อนผล (Assess & Reflect) โดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ใช้หลักการ “เข้าใจ-เข้าถึง-พัฒนา” ซึ่งมี 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) เข้าใจบริบทของชุมชนไทยพวน 2) ออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนไทยพวน 3) เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนไทยพวน 4) สร้างเอกลักษณ์ของชุมชนไทยพวน 5) ประเมินผลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ 6) สร้างชุมชนการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ซึ่งรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้จากผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับมากและมากที่สุด ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องมาจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ได้มาจากการสำรวจและวิเคราะห์สภาพบริบท ปัญหา ความต้องการ และความพร้อมของคนในชุมชนไทยพวน โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมาร่วมออกแบบและเน้นทุกฝ่ายมีส่วนร่วม มีระบบการกำกับและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ (2564) ที่มีการสำรวจความต้องการของชุมชนในการให้ความรู้ในการย้อมสีธรรมชาติและพัฒนากระบวนการผลิตผ้าผ้ามัดหมี่ให้มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่น ส่งผลให้ชุมชนมีรายได้เสริมและมีกระบวนการจัดการกลุ่มอย่างเป็นระบบและขับเคลื่อนประสานความร่วมมือในชุมชน สอดคล้องกับ พชรดนัย วัชรธนพัฒนธาดา (2562) พบว่า รูปแบบการพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืนมี 4 องค์ประกอบ คือ 1) ทีมดำเนินการ 2) การวางแผน 3) กิจกรรมขับเคลื่อน และ 4) ผลลัพธ์/ความสำเร็จ โดยต้องสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่ายในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภิญโญ วงษ์ทอง และคณะ (2565) พบว่า การกำกับติดตามแบบหนุนนำต่อเนื่อง (Coaching and Monitoring) สามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เข้าร่วมอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นได้มีการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ

อุปสรรค เพื่อออกแบบและวางแผนในการพัฒนารูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประทุมทอง ไตรรัตน์ และ วรรณิ์ สุขสวัสดิ์ (2564) ซึ่งได้วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค สำหรับการศึกษากระบวนการถ่ายทอด ความรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าด้วยการย้อมสีธรรมชาติสำหรับผู้ประกอบการที่เข้ารับการถ่ายทอดกระบวนการย้อม ผ้าขาวม้าย้อมสีจากฟางข้าว จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบหลักของรูปแบบที่พัฒนาจากงานวิจัยนี้เน้นการมีส่วนร่วมของ ชุมชนและสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับ ปิยะทิพย์ สนทนุ และ มนัสริณีย์ คุ้มวิจิรัตน์ (2563) กล่าวว่า เมื่อกลุ่มชุมชนทอผ้าย้อมสีธรรมชาติมีความเข้มแข็งของชุมชนร่วมกันตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เกิดกระบวนการเรียนรู้ มีการพัฒนาชุมชน พัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัยตอบสนองความต้องการ ของตลาด จะสามารถสร้างอาชีพและรายได้ให้คนในชุมชน สร้างความยั่งยืนในระดับครอบครัว ชุมชน และประเทศได้

จะเห็นได้ว่าการพัฒนารูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง กระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสม กับบริบทชุมชนไทยพวนนี้ ได้นำเสนอแนวปฏิบัติ (Guidelines) ในการอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการคิดและวางแผนรูปแบบร่วมกัน โดยมีการตรวจสอบสภาพบริบท ปัญหา และความต้องการ มีการบูรณาการความรู้ ดั้งเดิมเข้ากับวิธีการทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น ส่งเสริมความเข้าใจของคนใน ชุมชนเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ยั่งยืน โดยมีการพัฒนาแกนนำชุมชนและกลุ่มสตรีสหกรณ์หัตถกรรมผ้าทอไทยพวนบ้านใหม่ ในการขับเคลื่อนการนำกระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติไปใช้ในการย้อมสีผ้าฝ้ายในการทำผ้าทอไทยพวนที่เป็น เอกลักษณะของชุมชนต่อไป โดยเน้นให้คนในชุมชนร่วมกันดำเนินการด้วยตนเองและมีผู้เชี่ยวชาญหรืออาจารย์จาก มหาวิทยาลัยในพื้นที่คอยเป็นที่ปรึกษาและคอยให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง (Coaching and Monitoring) ซึ่งสามารถพัฒนาช่วยพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้การนำสีย้อมธรรมชาติไปใช้ในทางปฏิบัติไม่เพียงแต่ สอดคล้องกับเป้าหมายความยั่งยืนระดับโลกเท่านั้น แต่ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ความหลากหลาย ทางชีวภาพและมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นอีกด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา เศรษฐกิจที่ยั่งยืนโดยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรหมุนเวียนในท้องถิ่นได้อย่างคุ้มค่า (Liswijaya et al, 2025) ดังนั้น จากผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ความต้องการ ความพร้อม และจากผลการประเมินความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้ของรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง กระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน ไทยพวนอยู่ในระดับมากและมากที่สุด สามารถนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้ในการจัดอบรมให้กับชุมชนไทยพวน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

การนำรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องกระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับบริบท ชุมชนไทยพวนอย่างยั่งยืนที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ ควรคำนึงถึงบริบท สภาพปัญหา และความต้องการ ของชุมชนเป็นหลักสำคัญ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปขยายผลสู่การปฏิบัติกับชุมชนไทยพวนในพื้นที่อื่น ๆ พร้อมทั้งศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง กระบวนการย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมกับบริบทชุมชนไทยพวนอย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากเงินรายได้ของสถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปี 2566 สัญญาเลขที่ 436/2566

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐธัมพ์พัชร อ่อนตาม. (2562). เทคนิคการบริหารงานแบบ PDCA (Deming Cycle). *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 1(3), 39 - 46.
<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JAPDEAT/article/view/250846/170386>
- ปิลันลน์ ปุณญประภา, พงษ์ธิ์ ศุภเศรษฐศิริ, นพดล อินทร์จันทร์, และกิตติกรณ์ นพอุดมพันธ์. (2561). ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาต่อภูมิปัญญาและการสืบทอดผ้าทอไทยพวนบ้านใหม่ จังหวัดนครนายก. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*, 6(1), 159 - 168.
<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jcosci/article/view/138069/102694>
- ปิยะทิพย์ สนตุน และ มนัสริณีย์ คุ้มวิจิรัตน์. (2563). ผ้าทอย้อมสีธรรมชาติกับศาสตร์พระราชชา. *วารสารรามคำแหง ฉบับบัณฑิตวิทยาลัย*, 3(1), 19 - 30.
http://www.rujogs.ru.ac.th/journals/7_1606369855.pdf
- ประทุมทอง ไตรรัตน์ และ กรณ์ท สุขสวัสดิ์. (2564). กระบวนการถ่ายทอดความรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าด้วยการย้อมสีธรรมชาติ. *วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 12(1), 84 - 97. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ajnu/article/view/240547/167420>
- ผ่องศรี รอดโพธิ์ทอง. (2560). พืชพื้นเมืองสำหรับย้อมผ้าสีดำ. *วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล.*, 25(2), 163 - 175. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/archkmitl/article/view/108993/85888>
- พัชริดา พงษ์ปลักร. (2566). *Natural Dyes ย้อมด้วยไหม*. <https://www.seub.or.th/blogging/into-the-wild/natural-dyes>
- พชรดนัย วัชรธนพัฒนธาดา. (2562). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืนในการขับเคลื่อนตำบลจัดการสุขภาพแบบบูรณาการของจังหวัดพิษณุโลก. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 7(2), 392 - 406. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/article/download/153509/133904/>
- พัทวัฒน์ สีขาว, หนึ่งฤทัย เนื้อไม้หอม, นฤมล พรหมลา, นุสรินทร์ สุคนธภักดี, ครรชิต ณ วิเชียร, เสาวลักษณ์ อยู่เพชร, และอรัญญา จุติวิบูลย์สุข. (2565). การศึกษาเจดสีและความคงทนของการย้อมสีธรรมชาติจากใบมะยงชิดบนเส้นใยไหมและฝ้าย. *PSRU Journal of Science and Technology*, 7(2), 89 - 102. <https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/Scipsru/article/download/248468/169132/895757>

- ภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์. (2564). การพัฒนารูปแบบและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสิ่งทอชุมชนพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี (วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองลายโบราณบ้านสระบัวเก่า). *วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 14(4), 128 - 156.
https://doi.nrct.go.th/admin/doc/doc_598740.pdf
- ภิญโญ วงษ์ทอง, สมเสมอ ทักชิน, และทัศนัย สูงใหญ่. (2565). การพัฒนารูปแบบการอบรมครูด้วยการโค้ชแบบหนุนนำต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดสเต็มศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 21(1), 212 - 225.
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/download/188791/170897/913159
- ลักขณา ศิริจำปา. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติในเขตอำเภอเมืองจังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารวิชาการคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 3(6), 7 - 17.
- อารีรัตน์ โพธิ์สุวรรณ. (2558). การย้อมผ้าฝ้ายทอมือด้วยสีธรรมชาติ. *วารสารกรมวิทยาศาสตร์บริการ*, 63(198), 25 - 27. http://lib3.dss.go.th/fulltext/dss_j/2558_63_198_p25-27.pdf
- อัจฉราวรรณ สุขเกิด. (2567). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของกลุ่มอาชีพมัดย้อมมัดย้อม ตำบลบางชะแยง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 26(1), 39-52. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/msaru/article/view/274607/183122>
- Best, J.W. (1981). *Research in Education*. Prentice-Hell.
- Liswijaya, Purwoko, A. A., Hakim, A., Sukarso, AA., & Rokhmat, J. (2025). Development of Natural Dyes Practicum Guidelines Based on Local Sasambo Plants: A Study on Identification and Validation. *International Journal of Active Learning*, 10(1), 9 - 17.
<https://journal.unnes.ac.id/journals/ijal/article/download/20616/2987/60656>

ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี

Morale and Motivation of The Personnel of The Royal Forest

Department in The Saraburi Provincial Area

กมลวรรณ อรนต์*

Kamolwan Oranut

Received: December 15, 2024 Revised: January 24, 2025 Accepted: January 30, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี และ 2. เพื่อเปรียบเทียบขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี จำนวน 144 คน และทำการสุ่มตัวอย่างแบบเทียบสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 2 ตอน รวม 35 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.923 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบความแตกต่างจะนำมาทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1. การศึกษาระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านความสำเร็จในการทำงาน รองลงมาคือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านสภาพการทำงาน และด้านเงินเดือนหรือค่าตอบแทน ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และ 2. การเปรียบเทียบขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอายุงานในกรมป่าไม้ พบว่าในภาพรวมและรายด้านมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามประเภทบุคลากร พบว่า ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า แตกต่างกัน 1 ด้าน คือ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน จำนวน 1 คู่ คือ ข้าราชการกับพนักงานราชการ

คำสำคัญ: กรมป่าไม้ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี, ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน, บุคลากร

* นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Students of the Master of Public Administration program, Public Administration major, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

Corresponding Author: kamolwan1026@gmail.com

Abstract

This research's objectives are to: 1. study the morale and motivation of personnel of the Royal Forest Department in the Saraburi provincial area 2. compare the morale and work motivation among personnel of the Royal Forest Department in the Saraburi provincial area, classified by personal factors. The sample consists of 144 personnel from the Royal Forest Department in the Saraburi provincial area, selected through proportional stratified sampling. The tools used for data collection include a questionnaire divided into 2 parts with a total of 35 items, with a reliability coefficient of 0.923. The statistics used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance. When differences are found, pairwise mean comparisons will be tested using the Scheffe's method.

The research results found that: 1. The study of the morale and motivation of personnel of the Royal Forest Department in the Saraburi provincial area, the overall picture is at a high level. Arranged from highest to lowest average values: success in work, followed by interpersonal relations. In terms of being accepted and respected Working conditions and salary or compensation the part with the lowest average was career advancement. 2. The compare the morale and work motivation among personnel of the Royal Forest Department in the Saraburi provincial area, classified by gender, age, educational level. and work experience in the Royal Forest Department. It was found that overall and, in each area, there was no difference in morale and work motivation. and when classified by type of personnel It was found that overall, there was no difference. But when considering each aspect, it was found that there was a difference in 1 aspect, that is, in the aspect of career advancement for 1 pair: civil servants and government employees.

Keywords: The Royal Forest Department in the Saraburi Provincial Area, Morale and Motivation, Personnel

บทนำ

ขวัญและกำลังใจเกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึกและทัศนคติของบุคคล เป็นปัจจัยที่มีผลต่อองค์การ เพราะการที่จะทำให้บุคคลมีความสนใจในงานในองค์การ มีความจงรักภักดี มีความรับผิดชอบ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากหรือนั้น ขึ้นอยู่กับขวัญและกำลังใจตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ ดังนั้น จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องสร้างให้บุคลากรในองค์การมีขวัญและกำลังใจที่ดี ซึ่งความรู้สึกดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยปัจจัยเป็นตัวกำหนด โดยแนวคิดปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg คือ ปัจจัยค้ำจุน และปัจจัยจูงใจ (Herzberg, 1975; อ้างถึงใน พระชรอ ยากองโค, 2561) เป็นหนึ่งในแนวคิดที่ผู้วิจัยนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยการสร้างขวัญและกำลังใจ ซึ่งขวัญและกำลังใจจะเชื่อมโยงถึงคุณภาพในการปฏิบัติงานเป็นพลังผลักดันให้บุคคลเกิดความกระตือรือร้น เกิดความสนใจหรือความใส่ใจที่จะทำหน้าที นอกจากนั้นขวัญและกำลังใจในการทำงานถือว่าเป็นภาวะทางจิตใจที่จะทำการอุทิศตัวเพื่องานนั้น ดังนั้น ขวัญและกำลังใจจึงเป็นเรื่องที่สำคัญในการบริหารงานบุคคล ถ้าผู้ปฏิบัติงานมีขวัญและกำลังใจที่ดี จะมีความตั้งใจ มีความมุ่งมั่น เต็มใจ และเพียรพยายามที่จะทำงานให้สำเร็จ จะสร้างผลงานที่มีคุณภาพให้กับองค์การ ด้วยเหตุนี้จึงต้องเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความคล่องตัว บุคลากรต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีเงินเดือนและค่าตอบแทนที่ดี รวมถึงด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์การที่ดี (กนกวลี สุขปลั่ง, 2560)

กรมป่าไม้ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 3 หน่วยงาน คือ 1) สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 5 (สระบุรี) ทำหน้าที่หลักในการให้บริการแก่ประชาชน ป้องกันรักษาป่า ควบคุมดูแล ป้องกันการบุกรุกทำลายป่า และการกระทำผิดในพื้นที่ป่าไม้ ส่งเสริมชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกป่า การจัดการป่าชุมชน และการปลูกสร้างสวนป่าเชิงเศรษฐกิจ อนุรักษ์ คุ้มครอง ดูแลรักษา และจัดการให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้และการอนุญาตที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากไม้ อุตสาหกรรม ที่ดินป่าไม้ และผลิตผลป่าไม้ รวมถึงศึกษาค้นคว้า วิจัย และพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ ผลิตผลป่าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ (กรมป่าไม้, 2566ก) มีจำนวนบุคลากร 199 คน (สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 5 (สระบุรี), 2566) 2) ศูนย์วิจัยและส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีป่าไม้ จังหวัดสระบุรี ทำหน้าที่ส่งเสริมและถ่ายทอดผลงานวิจัยด้านพลังงานจากไม้ ฝึกอบรมแก่หน่วยงานราชการ เอกชน และประชาชนทั่วไป ด้านพลังงานป่าไม้ (กรมป่าไม้, 2566ข) มีจำนวนบุคลากร 13 คน (ศูนย์วิจัยและส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีป่าไม้ จังหวัดสระบุรี, 2566) และ 3) ศูนย์เมล็ดพันธุ์ไม้ป่าภาคกลาง (สระบุรี) ทำหน้าที่ให้บริการและแนะนำเกี่ยวกับเมล็ดไม้พันธุ์ดี ตรวจสอบรับรองชนิดไม้และคุณภาพไม้ และบริการวิชาการด้านป่าไม้ (กรมป่าไม้, 2566ข) จำนวนบุคลากร 13 คน (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ไม้ป่าภาคกลาง (สระบุรี), 2566) บุคลากรทั้ง 3 หน่วยงาน ประกอบไปด้วย ข้าราชการ ลูกจ้างประจำ และพนักงานราชการ รวมทั้งสิ้น 225 คน ซึ่งบุคลากรมีการทำงานที่ต้องติดต่อสื่อสาร และให้บริการประชาชนเป็นหลัก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคลากรจะต้องมีทัศนคติที่ดี ต้องปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทันสมัย รวดเร็ว และเป็นธรรมชาติ ขวัญและกำลังใจจึงมีความจำเป็น โดยทั่วไปปัญหาการทำงานจะมีลักษณะเป็นงานประจำที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องเหมือนเดิมทุกวันไม่มีวันสิ้นสุด ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ไม่มีแรงจูงใจ เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่องานและการบริการ ไม่เติบโตในสายงาน พนักงานราชการไม่มีความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพ และยังพบว่า บุคลากรมีการลาออก

โอนย้ายกันมาก อาจทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนบุคลากรรุนแรงขึ้น จนจำนวนบุคลากรที่ต้องการให้ตรงกับงานน้อยลง แต่ปริมาณงานมีมากขึ้น ทำงานด้วยความเร่งรีบ เหน็ดเหนื่อย ท้อแท้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ขาดความร่วมมือ ไม่มีแรงจูงใจ ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยจะเห็นได้ว่าอัตราการลาออกและโอนย้าย ช่วง 5 ปีที่ผ่านมา พบว่า ข้าราชการโอนย้าย จำนวน 10 คน พนักงานราชการลาออก จำนวน 13 คน รวมอัตราการลาออกและโยกย้ายทั้งสิ้น 23 คน (กรมป่าไม้, 2566ค)

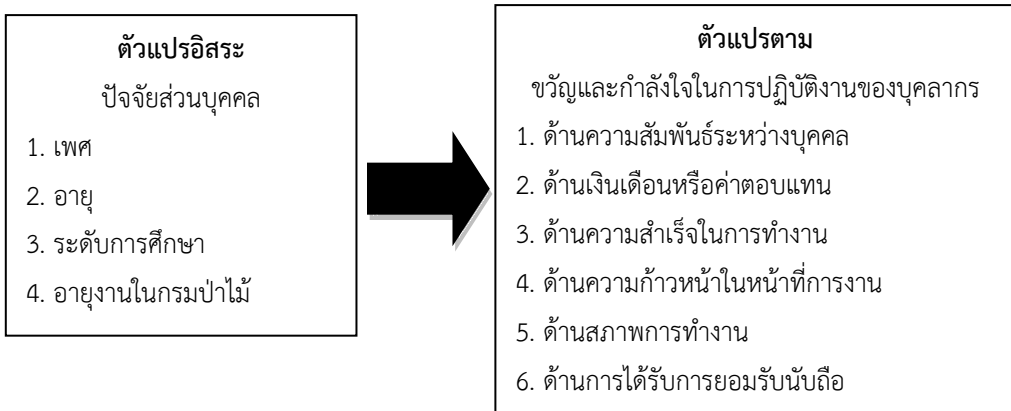
ทั้งนี้ จากสภาพปัญหาการลาออกและโอนย้าย สะท้อนให้เห็นว่าบุคลากรบางส่วนอาจมีปัญหาด้านขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ดังนั้น ผู้วิจัยเป็นบุคลากรของกรมป่าไม้ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี ได้เล็งเห็นว่าขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานมีความสำคัญต่อบุคลากร จึงต้องการศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาวางแผนการบริหารงานทรัพยากรบุคคลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นแนวทางการแก้ปัญหาและพัฒนาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

กรอบแนวความคิด

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรอิสระ (Independent Variable) และตัวแปรตาม (Dependent Variable) โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีของ Herzberg (1959) เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรของกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี จำนวน 3 หน่วยงาน คือ 1) สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 5 (สระบุรี) 2) ศูนย์วิจัยและส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีป่าไม้ จังหวัดสระบุรี 3) ศูนย์เมล็ดพันธุ์ไม้ป่าภาคกลาง (สระบุรี) จำนวนทั้งสิ้น 225 คน (กรมป่าไม้, 2566ค)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรของกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี จำนวนทั้ง 3 หน่วยงาน เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน จึงหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการคำนวณจากสูตร Yamane (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 144 คน เนื่องด้วยประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีความแตกต่างกันในด้านสังกัดพื้นที่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportion Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบมาตรฐานส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงานในกรมป่าไม้ และประเภทบุคลากร ลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี ที่สอดคล้องกับเนื้อหา 6 ด้านตามแนวคิดทฤษฎีสองปัจจัย คือ ปัจจัยค่าจุนและปัจจัยจูงใจของ Herzberg ได้แก่ 1) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2) ด้านเงินเดือนหรือค่าตอบแทน 3) ด้านความสำเร็จในการทำงาน 4) ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน 5) ด้านสภาพการทำงาน 6) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ โดยให้น้ำหนักคะแนนดังนี้

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างแบบสอบถาม

2.2 กำหนดขอบเขตของคำถามและโครงสร้างของแบบสอบถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดการวิจัย ทั้ง 6 ด้าน รวมทั้งหมด 30 ข้อ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์

2.3 นำแบบสอบถามฉบับร่างที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง และหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.67 - 1.00

2.4 การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไขและผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทำการทดลองใช้ (Try Out) กับบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาทดสอบความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรของ Cronbach's Alpha (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.923

2.5 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ติดต่อขอความร่วมมือจากหน่วยงานของกรมป่าไม้ที่เกี่ยวข้อง ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี เพื่อศึกษาเก็บข้อมูลเอกสาร

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรของกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี จำนวน 3 หน่วยงาน จำนวน 144 ชุด ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตัวเอง โดยการแจกแบบสอบถาม

3.3 ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง เมื่อรับแบบสอบถามกลับคืนมา

3.4 รวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม สรุปรวบรวมแบบสอบถามเพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์และอภิปรายต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาเชิงปริมาณของแบบสอบถาม โดยการตรวจสอบแบบสอบถามและคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์และถูกต้อง ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยใช้สถิติ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี จำนวน 6 ด้าน โดยทำการวิเคราะห์การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ได้กำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้แปลผลตามแนวทางของ Best (1981) โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาที่กำหนดไว้แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานน้อยที่สุด

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรของกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี โดยใช้สถิติค่าทีอิสระ (Independent T-Test) เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	n	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	57	39.58
หญิง	87	60.42
2. อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	1	0.69
20 - 30 ปี	31	21.53
31 - 40 ปี	47	32.64
มากกว่า 40 ปี	65	45.14
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	44	30.56
ปริญญาตรี	83	57.64
สูงกว่าปริญญาตรี	17	11.80
4. อายุงานในกรมป่าไม้		
น้อยกว่า 1 ปี	13	9.03
1 - 5 ปี	37	25.69
6 - 10 ปี	36	25.00
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	58	40.28
5. ประเภทบุคลากร		
ข้าราชการ	33	22.92
ลูกจ้างประจำ	9	6.25
พนักงานราชการ	102	70.83

จากตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.42 มีอายุมากกว่า 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.14 ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 57.64 อายุงานในกรมป่าไม้ มากกว่า 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 40.28 ประเภทบุคลากรพนักงานราชการ คิดเป็นร้อยละ 70.83

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม

ภาพรวม	ระดับขวัญและกำลังใจ			
	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.00	0.90	มาก	2
2. ด้านเงินเดือนหรือค่าตอบแทน	3.23	1.08	ปานกลาง	5
3. ด้านความสำเร็จในการทำงาน	4.15	0.81	มาก	1
4. ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	3.19	1.08	ปานกลาง	6
5. ด้านสภาพการทำงาน	3.71	0.95	มาก	4
6. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	3.99	0.85	มาก	3
ภาพรวม	3.71	0.95	มาก	

จากตาราง 2 ผลการศึกษาระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.95) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.81) รองลงมาคือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.90) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.85) ด้านสภาพการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.95) ด้านเงินเดือนหรือค่าตอบแทน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.23$, S.D. = 1.08) และด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = 1.08) ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี ใช้การทดสอบที (t-test) สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะ 2 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ซึ่งสถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าเอฟ (F-test) สำหรับกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มขึ้นไป ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะนำมาทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's test) โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงานในกรมป่าไม้ ประเภทบุคลากร

ตาราง 3 เปรียบเทียบขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามเพศ

รายการ	ชาย (n = 57)		หญิง (n = 87)		t	p
	(\bar{X})	(S.D.)	(\bar{X})	(S.D.)		
1. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	3.93	0.67	4.04	0.74	-.918	.360
2. ด้านเงินเดือนหรือค่าตอบแทน	3.24	0.75	3.22	0.97	0.175	.875
3. ด้านความสำเร็จในการทำงาน	4.04	0.73	4.23	0.61	-1.666	.099

ตาราง 3 เปรียบเทียบขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามเพศ (ต่อ)

รายการ	ชาย (n = 57)		หญิง (n = 87)		t	p
	(\bar{x})	(S.D.)	(\bar{x})	(S.D.)		
4. ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	3.22	0.77	3.17	0.91	0.365	.716
5. ด้านสภาพการทำงาน	3.69	0.69	3.73	0.76	-.328	.743
6. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	3.91	0.63	4.04	0.72	-1.155	.250
ภาพรวม	3.67	0.52	3.74	0.59	-.703	.483

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามเพศ พบว่า ในภาพรวมเพศชายและเพศหญิง มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรีในภาพรวม โดยจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อายุงานในกรมป่าไม้ และประเภทบุคลากร

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	0.204	3	0.068	0.211	0.889
	ภายในกลุ่ม	45.057	140	0.322		
	รวม	45.261	143			
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.461	2	0.231	0.726	0.486
	ภายในกลุ่ม	44.799	141	0.318		
	รวม	45.261	143			
อายุงานในกรมป่าไม้	ระหว่างกลุ่ม	0.163	3	0.054	0.169	0.917
	ภายในกลุ่ม	45.097	140	0.322		
	รวม	45.261	143			
ประเภทบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	0.378	2	0.189	0.594	0.553
	ภายในกลุ่ม	44.882	141	0.318		
	รวม	45.261	143			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม โดยจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อายุงานในกรมป่าไม้ และประเภทบุคลากร ปรากฏผลดังนี้

1. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามอายุ พบว่า ในภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

2. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ในภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

5. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามอายุงานในกรมป่าไม้ พบว่า ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

6. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามประเภทบุคลากร พบว่า ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า แตกต่างกัน 1 ด้าน คือ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Test) พบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามประเภทบุคลากร ในด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน พบว่า ข้าราชการแตกต่างกับพนักงานราชการ

อภิปรายผล

จากการศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษานำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ที่เป็นเช่นนี้ เพราะบุคลากรภายในหน่วยงานมีการทำงานเป็นทีม บุคลากรทุกคนให้ร่วมมือในการปฏิบัติงาน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็น สามัคคี มีการแบ่งปันความรู้ สอนงาน บุคลากรมีประสบการณ์ ร่วมกันใช้ทักษะความรู้ ความสามารถ ที่มีแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี และมีความรับผิดชอบร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ริฟอรรถ ยะโกะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอจะนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอจะนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 3 ทั้ง 7 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความมั่นคงปลอดภัย รองลงมาคือ ด้านความมีสัมพันธภาพ และด้านความก้าวหน้าในอาชีพ และด้านที่มีค่าน้อยที่สุดคือ ด้านความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย จิตติยา กิตวณ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานพาณิชย์จังหวัด ผลการศึกษาพบว่า ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานพาณิชย์จังหวัด อยู่ในระดับมาก แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

ผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานพาณิชย์จังหวัดที่มีอายุงาน และกลุ่มงานแตกต่างกันมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ในขณะที่ปัจจัยจุดใจและปัจจัยค้ำจุนต่างมีความสัมพันธ์กับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานพาณิชย์จังหวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี รายด้าน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านเงินเดือนหรือค่าตอบแทน ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านสภาพการทำงาน และด้านการได้รับการยอมรับนับถือ โดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กำลังใจจากผู้บังคับบัญชามีผลต่อขวัญและกำลังใจต่อผู้ปฏิบัติงาน ที่เป็นเช่นนี้เพราะบุคลากรภายในหน่วยงานมีความสัมพันธ์พื้นฐานที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เข้มแข็งพร้อมที่จะต่อสู้ เผชิญหน้ากับทุกปัญหา ให้ความรัก ความร่วมมือที่ดี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเชื่อมั่นผู้ใต้บังคับบัญชา ให้กำลังใจ มีการสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพา พินิจสารภิรมย์ (2561) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจในการทำงานของพนักงานสายการบินแอร์ไลน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน อันดับแรก ได้แก่ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างพนักงาน รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ปัจจัยด้านนโยบายและการบริหาร ปัจจัยด้านลักษณะของการทำงาน ปัจจัยด้านเงินเดือน ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ปัจจัยด้านการปกครองบังคับบัญชา ปัจจัยด้านความสำเร็จในการทำงานและปัจจัยด้านการยอมรับนับถือตามลำดับ และปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานสายการบินแอร์ไลน์มีความสัมพันธ์ในแง่บวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระชรอ ยากองโค (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในศูนย์การศึกษา นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยโซนเศรษฐกิจ จังหวัดสงขลา ได้กล่าวถึงความสำคัญของขวัญและกำลังใจว่ามีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน เนื่องจากความสำเร็จขององค์กรนั้นขึ้นอยู่กับความสบายใจของ ตัวบุคคลเป็นหลัก หากบุคคลในองค์กรมีขวัญและกำลังใจที่ดี มีความสามัคคี ประองตอง มีความสัมพันธ์ที่ดี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก็ย่อมที่จะทำให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในองค์กร อันจะส่งผลให้การทำงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ซึ่งผู้บริหารจะต้องเอาใจใส่และหมั่นเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้เกิดแก่บุคลากรในองค์กรสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอยู่เสมอ

1.2 ด้านเงินเดือนหรือค่าตอบแทน พบว่าขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เงินเดือนหรือค่าตอบแทน กำหนดไว้อย่างเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถของบุคลากร ที่เป็นเช่นนี้เพราะหน่วยงานมีการกำหนดเงินเดือนให้สอดคล้องกับตำแหน่ง และวุฒิการศึกษาของบุคลากรไว้อย่างชัดเจนตั้งแต่แรกเริ่ม รวมถึงมีค่าตอบแทนพิเศษที่บุคลากรจะได้รับเมื่อปฏิบัติงานล่วงเวลาตามหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม ทำให้เกิดความพึงพอใจและปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญพร หาญณรงค์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลสังกัดกองทัพบก จังหวัดราชบุรี ด้านผลตอบแทน มีระดับขวัญและกำลังใจน้อย และอยู่ในอันดับต่ำสุด โดยข้อที่มีระดับขวัญและ

กำลังใจต่ำที่สุด คือ ความเหมาะสมของค่าตอบแทนที่ได้รับต่อการใช้จ่ายในสภาวะการณ์ครองชีพปัจจุบัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิชาดา นาทันคิด และคณะ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานเขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ข้าราชการสำนักงานเขตคลองเตยมีขวัญและกำลังใจด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากความเหมาะสมของสวัสดิการกับหน้าที่การงานและได้รับค่าตอบแทนสอดคล้องกับระดับการศึกษา ทำให้มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน

1.3 ด้านความสำเร็จในการทำงาน พบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีมให้สำเร็จลุล่วงเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในงานนั้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะบุคลากรภายในหน่วยงานมีการสนับสนุนซึ่งกันละกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแนวทางที่หลากหลายทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และแก้ปัญหาให้สำเร็จลุล่วง เมื่อบุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงานเกิดความรับผิดชอบร่วมกัน ทำให้ทุกคนมีแรงจูงใจในการทำงานเพื่อนำไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพียวร์ หมอเล็ก (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ด้านความสำเร็จในการทำงาน ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลยา อุดรไสว และคณะ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ขวัญและกำลังใจของบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านความสำเร็จ บุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีคะแนนระดับปัจจัยที่สัมพันธ์กับขวัญและกำลังใจของบุคลากรสายสนับสนุน รายชื่อ ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านได้ใช้ความรู้ ความสามารถเต็มที่ในการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบให้ประสบผลสำเร็จค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ท่านใช้ความสามารถเต็มที่ในการแก้ไขปัญหาในการทำงาน

1.4 ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน พบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หน่วยงานมีการจัดการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องทุกระดับ และเพิ่มทักษะให้บุคลากรอยู่เสมอ ที่เป็นเช่นนี้เพราะสถานการณ์ในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงมีการจัดอบรมให้บุคลากรสามารถปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีและแนวโน้มใหม่ ๆ เพิ่มทักษะ ความรู้ที่นำมาใช้ในการปฏิบัติงานให้มีความรวดเร็วและมีคุณภาพ บุคลากรมีความมั่นใจในการปฏิบัติงานขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลทิตย์ ทักท้วง (2560) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข: กรณีศึกษาโรงพยาบาลศรีสังวรสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย พบว่า ปัจจัยด้านโอกาสความก้าวหน้า มีความสัมพันธ์ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และสอดคล้องกับ ศรีนัยภัทร์ หลายชั้น (2561) ที่ศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สังกัดกองกำกับการ 1 กองบังคับการฝึกพิเศษ จังหวัดเพชรบุรี ปัจจัยด้านโอกาสความก้าวหน้าส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ และยังสอดคล้องกับ ปรีชาดี บุญไญรสม (2555) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อขวัญและกำลังใจในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ในเขต 32 พบว่า ปัจจัยด้านโอกาสความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการทำงาน

ของพนักงานระดับปฏิบัติการธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ในเขต 32 สำหรับงานวิจัยต่างประเทศที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Aibievi (2014) ที่ศึกษาความสำคัญของการฝึกอบรมในฐานะที่เป็นหนึ่งในเครื่องมือขององค์การในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ผลการศึกษาพบว่า การฝึกอบรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยด้านโอกาส ความก้าวหน้าและแรงจูงใจมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พนักงานที่ได้รับการฝึกอบรมแล้วมีความตั้งใจทุ่มเทให้กับการทำงานมากกว่าพนักงานที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม และยังพบว่า การฝึกอบรมนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของผลผลิตภาพของแรงงาน (Productivity)

1.5 ด้านสภาพการทำงาน พบว่าขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การปฏิบัติงานประจำวัน มีชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสม ที่เป็นเช่นนี้เพราะเนื่องมาจากเป็นส่วนราชการ การปฏิบัติงานจะไม่หนักเหมือนหน่วยงานเอกชน ทำให้บุคลากรมีความพอใจในระยะเวลาชั่วโมงของการปฏิบัติงานต่อวันที่มีความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัฒนา พุ่มศรีภักดิ์ และ อภิชาติ พานสุวรรณ (2566) แนวทางการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการสุราษฎร์ธานีสำนักงานอัยการในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากสำนักงานอัยการในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นสถานที่ทำงานที่มีความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินโดยมีการจัดพนักงานรักษาความปลอดภัยดูแลสำนักงานตลอด 24 ชั่วโมง มีการจัดสภาพแวดล้อม แสงสว่าง อุณหภูมิที่ติดต่อสุขอนามัย และปราศจากมลพิษและสิ่งรบกวนต่าง ๆ สถานที่ทำงานมีการจัดระเบียบ แยกเป็นสัดส่วน มีอากาศถ่ายเทดี ห้องทำงานมีโต๊ะ เก้าอี้ที่สะดวกสบาย ตลอดจนมีวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้อย่างเพียงพอและอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปุณณภา ภักจิราพร (2566) ปัจจัยในการปฏิบัติงานที่ส่งผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจของกำลังพลศูนย์รักษาความปลอดภัยกองบัญชาการกองทัพไทย ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ในด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน มีความคิดเห็นสูงที่สุด รองลงมาคือ ในด้านความสัมพันธ์และได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน และน้อยที่สุดคือ ในด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ และสอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศของ Bawa (2017) ที่ศึกษาการทบทวนวรรณกรรมทั้งทฤษฎีและการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจของลูกจ้าง (Employee Motivation) และผลผลิตภาพขององค์การ (Organizational Productivity) พบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการปฏิบัติงาน สัมพันธ์กับผลผลิตภาพขององค์การ และมีส่วนสำคัญในการเสริมแรงจูงใจความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Maslow (1954) ที่กล่าวไว้ว่ามนุษย์มีความต้องการทั้งหมด 5 ชั้นด้วยกัน ความต้องการทั้ง 5 ชั้นที่กล่าวไว้ได้แก่ 1) ความต้องการพื้นฐานทางด้านร่างกาย 2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย เช่น สภาพสิ่งแวดล้อมในการทำงานปลอดภัย 3) ความต้องการความรักและสังคม 4) ความต้องการการได้รับการยกย่องนับถือในตนเอง 5) ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตน จากทฤษฎีของ Maslow บุคคลต้องการที่จะได้รับความเติมเต็มตามลำดับขั้น จากลำดับขั้นพื้นฐานไปยังลำดับที่สูงขึ้น จะเห็นได้ว่าความมั่นคงปลอดภัย สภาพในการทำงาน แต่เพียงอย่างเดียวนั้นยังไม่เพียงพอที่จะกระตุ้นให้เกิดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติได้ ดังนั้น องค์กรต้องใช้วิธีการหรือแรงผลักดันให้บุคลากรในองค์กรเกิดการสร้างพฤติกรรมในการตอบสนองความต้องการตามลำดับขั้นต่าง ๆ ให้ได้ เพื่อพัฒนาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายและผลสำเร็จ

1.6 ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ พบว่าขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ผู้บังคับบัญชาไว้วางใจ ในการปฏิบัติงานและยอมรับในความคิดเห็นของท่าน ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้บังคับบัญชามีความรู้และทักษะ ที่เหมาะสมในงานที่ปฏิบัติ มีประสบการณ์ในการวิเคราะห์ปัญหาและเสนอทางออกที่ดี มีการเสนอความคิดเห็นที่ชัดเจน มีทัศนคติเชิงบวก ผลงานดีมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน ผู้บังคับบัญชามีความไว้วางใจและยอมรับฟังความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิเชษฐ์ เชื้อมัน และ โชติ บดีรัฐ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของ กำลังพลสังกัดกองร้อยกองบัญชาการกองทัพอากาศที่ 3 ตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการยอมรับ นับถือโดยภาพรวมของขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีขวัญกำลังใจมากที่สุดคือ การยกย่องชมเชยจากผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชา เมื่อปฏิบัติงานสำเร็จ รองลงมาคือ เพื่อนร่วมงานยอมรับในความรู้ความสามารถและข้อที่ขวัญกำลังใจต่ำที่สุดคือ อาชีพที่ปฏิบัติเป็นอาชีพที่ได้รับการยอมรับของสังคมตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรพัมร์ บัวทอง (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมการปกครองจังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่า ระดับขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมการปกครอง จังหวัดพัทลุง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านความพึงพอใจในงาน ด้านสภาพการปฏิบัติงาน ด้านความสัมพันธ์ ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ด้านโอกาสและความก้าวหน้า ด้านความยุติธรรมในหน่วยงานและ ด้านความเพียงพอของรายได้ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. การเปรียบเทียบระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ในเขตพื้นที่จังหวัด สระบุรี จำแนกตามประเภทบุคลากร ในด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน พบว่า ข้าราชการ แตกต่างกับพนักงาน ราชการ เนื่องจากข้าราชการมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีการเลื่อนตำแหน่ง เจริญเติบโตในสายงานที่สูงขึ้นได้ ตามลำดับ ส่วนพนักงานราชการ ไม่มีความก้าวหน้า ไม่มีการเลื่อนตำแหน่ง อยู่ในสายงานเดิมไปจนเกษียณอายุราชการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งทิวา บุญเนตร และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อเปรียบเทียบตามปัจจัย ส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และระดับเงินเดือนต่างกันให้ความสำคัญต่อปัจจัยที่ส่งผล ต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคอนมดแดง จังหวัด อุบลราชธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จีราภา ไหมรัมย์ และ ตรีภูมิ นทร์ ตรีศรีศวร (2566) ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 พบว่า ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนผลการเปรียบเทียบขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 พบว่า ครูที่มีศาสนาและอายุ ต่างกัน มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ครูที่มี ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ส่วนครูที่มีภูมิลำเนาเดิมต่างกัน มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ในรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บุคลากรในหน่วยงานรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ดังนั้น กรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี ควรมีการปรับปรุงแก้ไขหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการปฏิบัติงาน ให้เกิดความรักความสามัคคีเข้าใจกัน และยอมรับความเห็นต่าง

2. ด้านเงินเดือนหรือค่าตอบแทน ในรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เงินเดือนหรือค่าตอบแทนที่ได้รับเพียงพอต่อการดำรงชีพ ดังนั้น กรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี ควรสนับสนุนสวัสดิการและค่าตอบแทนพิเศษและผลประโยชน์ตอบแทนอื่นเป็นกรณีพิเศษให้บุคลากรอย่างเหมาะสม มีการพิจารณาให้ค่าตอบแทนพิเศษตามความเหมาะสมเพื่อให้มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

3. ด้านความสำเร็จในการทำงาน ในรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เมื่อเกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน ท่านสามารถแก้ปัญหาและรู้จักป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้น กรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรีควรหาแนวทางเพิ่มความรู้ ทักษะ และพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในการคิดแก้ไขปัญหาและรู้จักป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน เช่น การสนับสนุนศึกษาต่อ อบรม พัฒนาทักษะความรู้ ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน

4. ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ในรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านได้รับการสนับสนุน และส่งเสริมให้มีโอกาสพัฒนาความรู้ ได้รับทุนการศึกษาต่อ ดังนั้น กรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี ควรสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรมีโอกาพัฒนาความรู้ ได้รับทุนการศึกษาต่อ เพื่อพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. ด้านสภาพการทำงาน ในรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ หน่วยงานมีอุปกรณ์สำนักงาน เครื่องมืออำนวยความสะดวกต่าง ๆ พร้อมใช้ และเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ดังนั้น กรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี ควรจัดหาอุปกรณ์สำนักงาน เครื่องมืออำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่พร้อมใช้งานและเพียงพอต่อความต้องการของบุคลากร

6. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ในรายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เมื่อท่านประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ได้รับตำแหน่งที่สูงขึ้น บุคลากรในหน่วยงานให้การยกย่อง เชิดชู แสดงความยินดีถึงความสำเร็จ ดังนั้น กรมป่าไม้ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี ควรหาแนวทางพัฒนาในเรื่องของการให้เกียรติซึ่งกันและกัน เพื่อจะได้มีการปรับปรุงแก้ไข หน่วยงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมที่มีขวัญกำลังใจน้อยที่สุด คือ ด้านเงินเดือนหรือค่าตอบแทน ดังนั้น ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานด้านเงินเดือนหรือค่าตอบแทน

2. ควรศึกษาในเรื่องช่องว่างระหว่างวัยของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานของบุคลากรกรมป่าไม้ ในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี เพื่อทราบว่าการปฏิบัติงานกับผู้ที่มิช่วงวัยต่างกันมีผลต่อขวัญและกำลังใจในการทำงานหรือไม่ และนำผลการศึกษาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกวลี สุขปลั่ง. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับขวัญกำลังใจในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- กรมป่าไม้. (2566ก). *รายงานประจำปี 2566 กรมป่าไม้*. สำนักแผนงานและสารสนเทศ.
- กรมป่าไม้. (2566ข). *รายงานประจำปี 2566 สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้*. ส่วนอำนวยการ ฝ่ายแผนติดตาม และประเมินผล.
- กรมป่าไม้. (2566ค). *อัตราค่าสิ่งบุคลากร 2561 - 2565*. ส่วนการเจ้าหน้าที่ ฝ่ายอัตรากำลังและระบบงาน.
- จันทร์พิมร บัวทอง. (2561). *ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมการปกครอง จังหวัดพัทลุง*. *วารสารนวัตกรรมการบริการและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*, 6(2), 54 - 63. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/RCIM/article/view/150671/110553>
- จีราภา ไหมรักษ์ และ ตรีภุมินทร์ ตรีตรีศวร. (2566). *ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2*. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนา พระวิทยากร*, 7(3), 301 - 314. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/tmd/article/view/270935>
- ชลทิตย์ ทักท้วง. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในโรงพยาบาลสังกัด กระทรวงสาธารณสุข: กรณีศึกษาโรงพยาบาลศรีสังวรสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ธิตยา กิต่วน. (2564). *ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานพาณิชย์จังหวัด* [วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์]. ThaiLIS. https://www.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=91&ReclD=77490&obj_id=381177&showmenu=no
- เบญพร หาญณรงค์. (2561). *กลยุทธ์การสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาล สังกัดกองทัพบก จังหวัดราชบุรี*. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 19(ฉบับพิเศษ), 206 - 213. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JRTAN/article/view/134439/100597>
- ปรีชาดี บุญโยรส. (2555). *ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญและกำลังใจในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการธนาคาร กสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ในเขต 32* [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแม่โจ้]. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้. http://webpac.library.mju.ac.th:8080/mm/fulltext/thesis/2556/Parichad_Boonyoros/fulltext.pdf

- ปยุตตภา ภัคจิราพร. (2566). ปัจจัยในการปฏิบัติงานที่ส่งผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจของกำลังพลศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย. *Procedia of Multidisciplinary Research*, 1(7), Article No. 88, 1 - 10. <https://so09.tci-thaijo.org/index.php/PMR/article/view/2780/1628>
- เพยาว์ หมอเล็ก. (2560). *ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมืองจังหวัดยะลา* [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา]. YRU Wisdom Bank. <https://shorturl.asia/J6SoD>
- พระชรอ ยากองโค. (2561). *ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยโซนเศรษฐกิจ จังหวัดสงขลา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- พัฒนา พุ่มศรีภักดิ์ และ อภิชาติ พานสุวรรณ. (2566). แนวทางการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 9(4), 215 - 229. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jsa-journal/article/download/263173/179668/1038289>
- พิเชษฐ์ เชื้อมัน และ โชติ บดีรัฐ. (2565). ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของกำลังพลสังกัดกองร้อยกองบัญชาการกองทัพภาคที่ 3 ตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(11), 176 - 188. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/256366>
- พิมพ์า พินิจสารภิมย์. (2561). *ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจในการทำงานของพนักงานสายการบินแอร์ไลน์*. สถาบันพัฒนาบุคลากรการบิน.
- ริפורธ ยะโกะ. (2564). *ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอจะนะสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา]. YRU Wisdom Bank. <https://shorturl.asia/rgLp6>
- รุ่งทิวา บุญเนตร, นลินี ทองประเสริฐ, และกิติมา จึงสุวดี. (2564). *ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี*. *วารสารพิษณุพนธ์*, 16(2), 199 - 213. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/Pitchayatat/article/view/249594/169527>
- วัลยา อุดรไสว, ประโยชน์ ส่งกลิ่น, และนงลักษณ์ แสงมหาชัย. (2560). ขวัญและกำลังใจของบุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 23(ฉบับพิเศษ), 154-167. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jemmsu/article/view/161835/116735>

- วิภาดา นาทันคิด, อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ, และวิชัย โสสุวรรณจินดา. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานเขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*, 11(2), 128 - 140. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/gajasara/article/view/252775/170629>
- ศรันย์ภัทร์ หลายชั้น. (2561). *ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สังกัดกองกำกับการ 1 กองบังคับการฝึกพิเศษ จังหวัดเพชรบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด].
- ศุภชัยเมธีพัฒน์ธัญไม้อากาศกลาง (สระบุรี). (2566). *กรอบอัตรากำลัง*. ส่วนอำนวยการ ฝ่ายการเจ้าหน้าที่.
- ศุภชัยวิชัยและส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีป่าไม้ จังหวัดสระบุรี. (2566). *กรอบอัตรากำลัง*. ส่วนอำนวยการ ฝ่ายการเจ้าหน้าที่.
- สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 5 (สระบุรี). (2566). *กรอบอัตรากำลัง*. ส่วนอำนวยการ ฝ่ายการเจ้าหน้าที่.
- Albievi, S. (2014). *Training as an Essential Tool for Increasing Productivity in Organization: Uniben in Focus*. University of Benin.
- Bawa, M. A. (2017). Employee Motivation and Productivity: A Review of Literature and Implications for Management Practice. *International Journal of Economics, Commerce and Management*, 12, 662 - 673. <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=3563440>
- Best, J. W. (1981). *Research in Education*. Prentice – Hall.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing* (5th ed.). Harper & Row.
- Hezberg F., Mausner, B., & B.-C. (1959). *The Motivation to Work*. John Wiley and Sons.
- Maslow, A. (1954). *Administration Relationships*. Harper and Row.
- Yamane T. (1970). *Statistic: An Introductory Analysis*. Harper International Edition.

ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการ
สังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลพุด อำเภอนครชัยศรี
จังหวัดสระบุรี

The Relationship Between The Potential of The Elderly and
Satisfaction with The Provision of Social Welfare for The Elderly of
Phu Khae Subdistrict Administrative Organization, Chalermphrakiat
District, Saraburi Province

ชลิดา แสนวิเศษ*
Chalida Sanwised

Received: September 21, 2025 Revised: October 10, 2025 Accepted: October 17, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านศักยภาพของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลพุด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดสระบุรี 2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคม 3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคม และ 4. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และมีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรขององค์การบริหารส่วนตำบลพุด จำนวน 328 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 180 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม จำนวน 3 ตอน รวม 57 ข้อ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 และ 0.91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ศักยภาพของผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านสุขภาพจิตมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ขณะที่ด้านเศรษฐกิจและรายได้มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2. ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านสุขภาพและการดูแล ขณะที่ด้านกิจกรรมสังคมและการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3. ศักยภาพของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมอย่างมีนัยสำคัญ

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Assistant Professor, Public Administration Program, Thepsatri Rajabhat University

Corresponding Author's Email: chalida.s@lawsri.tru.ac.th

ทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านสุขภาพจิตมีค่าสหสัมพันธ์สูงสุด และ 4. แนวทางการพัฒนาสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุควรเน้นการบูรณาการในหลายมิติ ทั้งสุขภาพกาย สุขภาพจิต เศรษฐกิจ สังคม และภูมิปัญญา โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ยั่งยืน

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, สวัสดิการสังคม, ศักยภาพผู้สูงอายุ, องค์การบริหารส่วนตำบลพุด

Abstract

The purposes of this research were: 1. to study the potential factors of the elderly in Phu Khae Subdistrict Administrative Organization, Chalermphrakiat District, Saraburi Province; 2. to examine the satisfaction level of the elderly toward the provision of social welfare; 3. to investigate the relationship between the potential factors of the elderly and their satisfaction with the provision of social welfare; and 4. to propose guidelines for improving social welfare provision for the elderly. The population consisted of 328 elderly people aged 60 years and above whose names were registered in the civil registry of Phu Khae Subdistrict. The sample group comprised 180 respondents, selected by simple random sampling. The research instrument was a questionnaire divided into three parts with a total of 57 items. The reliability coefficients were 0.88 and 0.91. Data were analyzed using mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient.

The results revealed that: 1. the overall potential of the elderly was at a high level, with mental health scoring the highest mean, while the economic and income aspect scored the lowest; 2. the overall satisfaction of the elderly with social welfare provision was at a high level, with health and care receiving the highest mean, whereas social and learning activities were rated the lowest; 3. the potential of the elderly was positively correlated with their satisfaction toward social welfare provision at a statistically significant level of .05, with mental health showing the strongest correlation; and 4. the proposed guidelines emphasized an integrated approach across multiple dimensions—physical health, mental health, economy, society, and wisdom—through the participation of families, communities, and local administrative organizations, in order to sustainably enhance the quality of life of the elderly.

Keywords: Satisfaction, Social Welfare, Elderly Potential, Phu Khae Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

สถานการณ์ประชากรผู้สูงอายุของประเทศไทยได้ผ่านจุดเปลี่ยนสำคัญเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Aged Society) ตั้งแต่ พ.ศ. 2564 โดยมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2568) สถิติล่าสุดจากสำนักงานสถิติแห่งชาติแสดงให้เห็นถึงความท้าทายด้านการพึ่งพิงที่เพิ่มขึ้น โดยอัตราส่วนพึ่งพิงผู้สูงอายุในปัจจุบันอยู่ที่ 31 : 100 หมายความว่าประชากรวัยทำงาน จำนวน 100 คน จะต้องรับผิดชอบและดูแลผู้สูงอายุทั้งหมด 31 คน ข้อมูลจากสำนักงานประมาณชี้ให้เห็นว่า ในช่วง 14 ปีที่ผ่านมา (ปีงบประมาณ 2553 - 2566) รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปแล้ว 873,711 ล้านบาท โดยจำนวนผู้มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเฉลี่ยอยู่ที่ 6.89% ต่อปี ซึ่งสะท้อนถึงภาระทางเศรษฐกิจและสังคมที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และความต้องการด้านสวัสดิการที่เพิ่มขึ้นตามสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุ

แนวคิดเรื่องศักยภาพของผู้สูงอายุ (Elderly Potential) เป็นมิติสำคัญที่ได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นในแวดวงวิชาการและการจัดนโยบายสาธารณะ องค์กรอนามัยโลกได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการมองผู้สูงอายุในมุมมองเชิงบวก ที่ไม่ใช่เป็นเพียงภาระของสังคม แต่เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและศักยภาพที่สามารถพัฒนาได้ (World Health Organization, 2015) ศักยภาพของผู้สูงอายุสามารถพิจารณาได้ในหลายมิติ ได้แก่ มิติสุขภาพกายและสุขภาพจิต มิติเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางการเงิน มิติสังคมที่ครอบคลุมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน และมิติภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ (ศิริประภา หล้าสิงห์ และคณะ, 2564) การศึกษาเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุที่มีศักยภาพในมิติต่าง ๆ เหล่านี้ ในระดับสูง มักจะมีความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง การเข้าถึงบริการ และการใช้ประโยชน์จากสวัสดิการสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ที่มีศักยภาพจำกัด (Tangchonlatip et al, 2019) ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมสามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการรับรู้ความเป็นธรรม (Equity Theory) และทฤษฎีการคาดหวัง (Expectancy Theory) ที่ชี้ให้เห็นว่าผู้สูงอายุที่มีศักยภาพสูงในด้านต่าง ๆ อาจมีความคาดหวังต่อคุณภาพการบริการที่สูงขึ้น และมีความสามารถในการประเมินและเปรียบเทียบบริการได้อย่างละเอียดมากกว่าผู้ที่มีศักยภาพจำกัด

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีบทบาทสำคัญในฐานะหน่วยงานท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับชุมชนและรับผิดชอบต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุโดยตรง ทั้งในเชิงโครงสร้าง เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การจัดระบบประกันสุขภาพ และในเชิงคุณภาพ เช่น การส่งเสริมสุขภาพ การจัดกิจกรรมสังคมสำหรับผู้สูงอายุ การพัฒนาทักษะ การดำรงชีวิต และการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน (เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ, 2562) กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ การจัดสวัสดิการ และการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ โดยมีกลไกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชมรมผู้สูงอายุเป็นแกนหลักในการดำเนินงานในรูปแบบ "หุ้นส่วนในงานพัฒนาด้านผู้สูงอายุ" ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการใช้นโยบายบริหารจัดการแบบบูรณาการที่เน้นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในระดับต่าง ๆ การศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุ พบว่า มีปัญหาความเหลื่อมล้ำในหลายประเด็น ได้แก่ การขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ

สวัสดิการทางสังคม การเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และความเหลื่อมล้ำทางสถานะ สิทธิ และโอกาสในการได้รับสิทธิ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาความแตกต่างด้านศักยภาพและผลกระทบต่อ การรับรู้คุณภาพบริการ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2568)

จากข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลพยุหะ (2567) พบว่า ตำบลพยุหะมีผู้สูงอายุจำนวน 328 คน คิดเป็น ร้อยละ 18.7 ของประชากรทั้งหมด โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรและค้าขายรายย่อย ผู้สูงอายुर้อยละ 62 ยังสามารถดูแลตนเองได้ ขณะที่ร้อยละ 38 ต้องพึ่งพาครอบครัวหรือผู้ดูแลบางส่วน องค์การบริหารส่วนตำบลพยุหะ ได้ดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมในหลายด้าน ได้แก่ ด้านรายได้และการสนับสนุน เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและ การจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุในชุมชน ด้านสุขภาพ โดยร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในการจัดกิจกรรมตรวจ สุขภาพประจำปีและโครงการผู้สูงอายุสุขภาพดี ด้านกิจกรรมสังคมและการเรียนรู้ ผ่านชมรมผู้สูงอายุและศูนย์เรียนรู้ ตลอดชีวิต ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน เช่น การเข้าร่วมโครงการจิตอาสาและกิจกรรมทางศาสนา และด้านการพัฒนา และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุถ่ายทอดความรู้ด้านหัตถกรรมและเกษตรกรรมแก่เยาวชน ในพื้นที่ ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนว่าตำบลพยุหะมีระบบสวัสดิการสังคมที่หลากหลาย แต่ยังคงมีความแตกต่างด้านศักยภาพ และการเข้าถึงสวัสดิการระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ควรศึกษาอย่างลึกซึ้ง

พื้นที่ตำบลพยุหะ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี เป็นพื้นที่ที่สะท้อนลักษณะการเปลี่ยนแปลงทาง ประชากรแบบผสมผสานระหว่างพื้นที่เมืองและชนบท มีผู้สูงอายุที่มีความหลากหลายทั้งในด้านศักยภาพและสถานะ ทางเศรษฐกิจสังคม ประกอบด้วยผู้สูงอายุที่ยังคงมีศักยภาพสูงและสามารถดูแลตนเองได้ดี มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนอย่างแข็งขัน ควบคู่ไปกับผู้สูงอายุกลุ่มที่มีข้อจำกัดด้านสุขภาพ รายได้ และการเข้าถึง บริการ ความแตกต่างเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อทัศนคติ การรับรู้ และระดับความพึงพอใจต่อสวัสดิการที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลจัดให้ในลักษณะที่ต่างกัน การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อ การจัดสวัสดิการสังคมในองค์การบริหารส่วนตำบลพยุหะ จึงเป็นการศึกษาที่มีคุณค่าทางวิชาการและสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในการพัฒนานโยบายสาธารณะได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยจะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ ความต้องการและการรับรู้ของผู้สูงอายุกลุ่มต่าง ๆ ตลอดจนเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการออกแบบและปรับปรุงระบบ สวัสดิการให้สอดคล้องกับความหลากหลายของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดการจัดสวัสดิการที่มีประสิทธิภาพ มีความเป็นธรรม และสามารถสร้างความพึงพอใจสูงสุดแก่ผู้รับบริการในทุกกลุ่มอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านศักยภาพของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลพยุหะ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมในองค์การบริหารส่วนตำบลพยุหะ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมในองค์การบริหารส่วนตำบลพุดแค อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลพุดแค อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สมมติฐานการวิจัย

H1: ศักยภาพด้านสุขภาพกายของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมที่ระดับนัยสำคัญ .05

H2: ศักยภาพด้านสุขภาพจิตของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมที่ระดับนัยสำคัญ .05

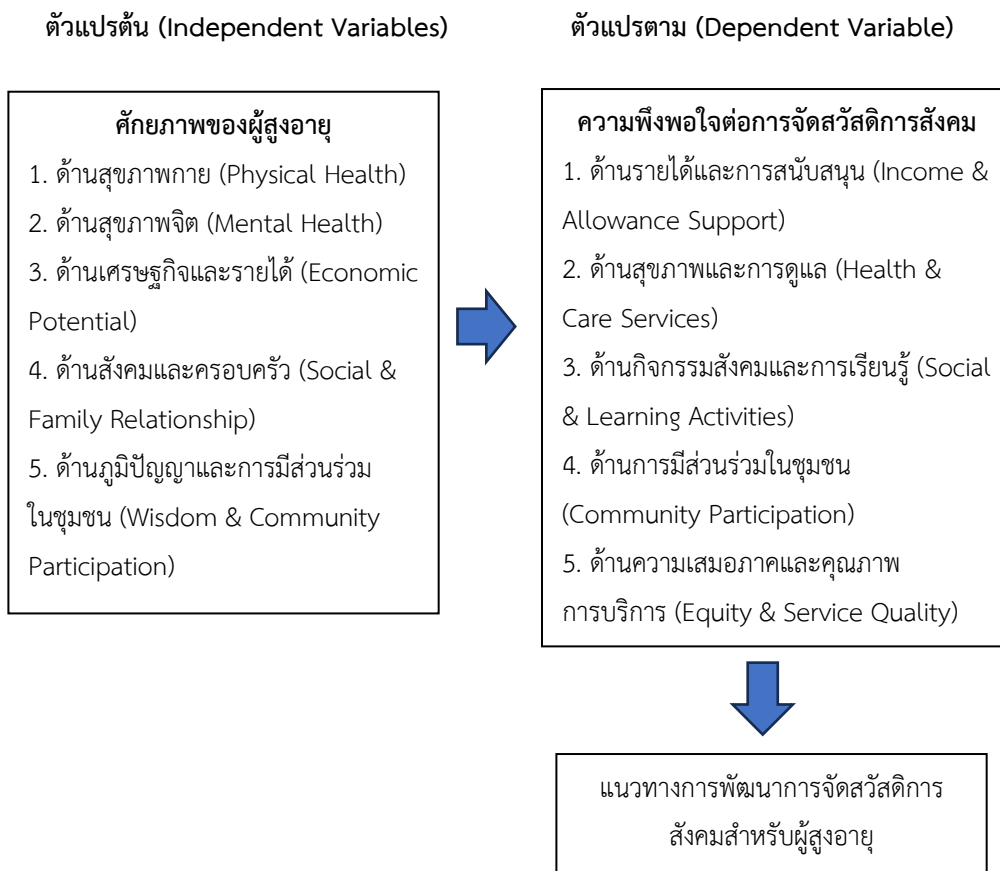
H3: ศักยภาพด้านเศรษฐกิจและรายได้ของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมที่ระดับนัยสำคัญ .05

H4: ศักยภาพด้านสังคมและครอบครัวของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมที่ระดับนัยสำคัญ .05

H5: ศักยภาพด้านภูมิปัญญาและการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมที่ระดับนัยสำคัญ .05

H6: ศักยภาพโดยรวมของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจโดยรวมต่อการจัดสวัสดิการสังคมที่ระดับนัยสำคัญ .05

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และมีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพุด อำเภอนเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี โดยอ้างอิงข้อมูลประชากรจากทะเบียนราษฎรล่าสุดขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า มีผู้สูงอายุทั้งสิ้น 328 คน (ข้อมูลปี พ.ศ. 2567, องค์การบริหารส่วนตำบลพุด, 2567) ประชากรกลุ่มนี้ถูกกำหนดเป็นประชากรเป้าหมาย เนื่องจากเป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดสวัสดิการสังคมในพื้นที่ และสามารถสะท้อนระดับศักยภาพ ตลอดจนความพึงพอใจต่อการได้รับสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุครบ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งมีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพุด โดยกำหนดคุณสมบัติในการคัดเลือก คือ ต้องอาศัยอยู่ในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 1 ปี

และสามารถสื่อสารให้ข้อมูลได้อย่างชัดเจน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่แทนประชากรเป้าหมายได้จริง ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากประชากรทั้งหมด 328 คน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 180 คน การเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ทำให้ผู้สูงอายุแต่ละคนมีโอกาสถูกเลือกเท่าเทียมกัน และมีการกระจายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพุด เพื่อสะท้อนสภาพที่แท้จริงของผู้สูงอายุในพื้นที่ได้อย่างครบถ้วน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัยและวัตถุประสงค์ โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ทั้งด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อให้มั่นใจว่าเครื่องมือสามารถเก็บข้อมูลได้อย่างถูกต้องและเชื่อถือได้ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามปลายปิด จำนวน 7 ข้อ เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวใช้เพื่อจำแนกลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพุด และนำไปใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบกลุ่มย่อยของกลุ่มตัวอย่างในภายหลัง

ตอนที่ 2 ศักยภาพของผู้สูงอายุเป็นข้อคำถามปลายปิดในรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ ครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ สุขภาพกาย สุขภาพจิต เศรษฐกิจ/รายได้ สังคมและครอบครัว และภูมิปัญญาและการมีส่วนร่วม โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตั้งแต่ 5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย และ 1 = น้อยที่สุด ข้อคำถามตอนนี้ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และเมื่อนำไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้สูงอายุ 30 คน พบว่า ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามนี้มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.88 ซึ่งถือว่ามีความเชื่อมั่นสูง

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุเป็นข้อคำถามปลายปิดลักษณะมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ ครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ รายได้และการสนับสนุน สุขภาพและการดูแลกิจกรรมสังคมและการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในชุมชน และความเสมอภาคและคุณภาพการบริการ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเช่นเดียวกับตอนที่ 2 คือ 5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย และ 1 = น้อยที่สุด ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และจากการทดลองใช้กับกลุ่มผู้สูงอายุ 30 คน พบว่า ความเชื่อมั่นของตอนนี้มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.91 ซึ่งอยู่ในระดับสูงมาก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การประสานงานและขออนุญาตผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตจากองค์การบริหารส่วนตำบลพุดเค อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลกับผู้สูงอายุในพื้นที่ และได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) รวมถึงอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการประสานงาน

3.2 การแจกและตอบแบบสอบถามผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว แจกให้กับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ จำนวน 180 คน โดยชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการตอบอย่างชัดเจน กรณีที่ผู้สูงอายุไม่สามารถอ่านหรือเขียนได้ ผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัยจะอ่านข้อความและบันทึกคำตอบแทน

3.3 การตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลหลังจากเก็บแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูลทุกฉบับ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความสมบูรณ์พร้อมนำไปวิเคราะห์ทางสถิติในขั้นตอนต่อไป

3.4 การสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวทางการพัฒนาโดยอาศัยข้อมูลจากสองส่วนหลัก ได้แก่ 1) ผลการวิจัยเชิงปริมาณจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 – 3 โดยเน้นมิติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำหรือมีความสัมพันธ์เชิงนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนประเด็นเชิงนโยบายสำคัญ และ 2) การทบทวนวรรณกรรมและเอกสารเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ทั้งในระดับประเทศและระดับสากล เช่น World Health Organization (2015) และกรมกิจการผู้สูงอายุ (2568) เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็น “ข้อเสนอเชิงแนวทาง” ที่สอดคล้องกับบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลพุดแค โดยพิจารณาความเป็นไปได้เชิงทรัพยากรและผลกระทบเชิงสังคมเป็นสำคัญ แนวทางที่ได้ยังผ่านการตรวจสอบความสมเหตุสมผลโดยเปรียบเทียบกับผลการวิจัยและแนวทางในพื้นที่อื่นที่มีบริบทใกล้เคียง เพื่อให้มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เพื่อนำเสนอข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม รวมทั้งระดับศักยภาพของผู้สูงอายุและระดับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมในแต่ละด้านและภาพรวม ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง น้อยที่สุด

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

ใช้สถิติอนุมานเพื่อตรวจสอบสมมติฐานการวิจัย โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient: r) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคม กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แบบสองหางเลือก (Two-tailed Test)

4.3 การตรวจสอบสมมติฐานเบื้องต้นของข้อมูล

ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลสำหรับการใช้ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน โดยพิจารณาความเป็นข้อมูลระดับเชิงช่วงโดยประมาณของคะแนนมาตราส่วนลิเคิร์ต การกระจายคะแนน และค่าผิดปกติ เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลมีความสมเหตุสมผลต่อการวิเคราะห์ทางสถิติ

4.4 การทดสอบสมมติฐาน

ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคม ใช้สถิติค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เกณฑ์การแปลความหมายค่าสหสัมพันธ์ (r) ดังนี้

0.90 – 1.00 หมายถึง เกือบสมบูรณ์

0.70 – 0.89 หมายถึง สูงมาก

0.50 – 0.69 หมายถึง สูง

0.30 – 0.49 หมายถึง ปานกลาง

0.10 – 0.29 หมายถึง น้อย

0.00 – 0.09 หมายถึง ไม่มีถึงน้อยมาก

เครื่องหมายบวก (+) หรือ ลบ (-) แสดงทิศทางของความสัมพันธ์ โดยการพิจารณาความมีนัยสำคัญทางสถิติใช้ค่า $p < .05$

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลพุด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาปัจจัยด้านศักยภาพของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลพุด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพุด

ด้านศักยภาพของผู้สูงอายุ	\bar{X}	S.D.	ระดับการประเมิน
1. สุขภาพกาย	4.05	0.60	มาก
2. สุขภาพจิต	4.35	0.52	มากที่สุด
3. เศรษฐกิจและรายได้	3.68	0.66	มาก
4. สังคมและครอบครัว	4.20	0.55	มาก
5. ภูมิปัญญาและการมีส่วนร่วม	4.15	0.58	มาก
ภาพรวมศักยภาพผู้สูงอายุ	4.12	0.57	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ศักยภาพของผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สุขภาพจิต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.52) ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านสังคมและครอบครัว ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.55) และด้านภูมิปัญญาและการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.58) ขณะที่ด้านสุขภาพกายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.60) ส่วนด้านเศรษฐกิจและรายได้มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.66) ซึ่งอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุในพื้นที่มีศักยภาพด้านจิตใจและสังคมที่ดี แต่ยังคงต้องการการสนับสนุนด้านเศรษฐกิจเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่มั่นคงมากขึ้น

2. ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมในองค์การบริหารส่วนตำบลพุกแค อำเภอลำดวนพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ

ด้านความพึงพอใจ	\bar{X}	S.D.	ระดับการประเมิน
1. รายได้และการสนับสนุน	4.22	0.59	มาก
2. สุขภาพและการดูแล	4.40	0.54	มาก
3. กิจกรรมสังคมและการเรียนรู้	4.18	0.61	มาก
4. การมีส่วนร่วมในชุมชน	4.35	0.57	มาก
5. ความเสมอภาคและคุณภาพการบริการ	4.28	0.55	มาก
ภาพรวมความพึงพอใจ	4.29	0.57	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สุขภาพและการดูแล มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.54) ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในชุมชน ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.57) และ ความเสมอภาคและคุณภาพการบริการ ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.55) ส่วนด้านรายได้และการสนับสนุน ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.59) และ กิจกรรมสังคมและการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.61) อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบลพุกแคในทุกด้านโดยเฉพาะการดูแลด้านสุขภาพและการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมในองค์การบริหารส่วนตำบลพุกแค อำเภอลำดวนพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 3 ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคม

ด้านศักยภาพของผู้สูงอายุ	r	Sig. (p)	ระดับความสัมพันธ์
1. สุขภาพกาย	0.412	0.000	สัมพันธ์เชิงบวกปานกลาง
2. สุขภาพจิต	0.528	0.000	สัมพันธ์เชิงบวกปานกลางค่อนข้างสูง

ตาราง 3 ความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคม (ต่อ)

ด้านศักยภาพของผู้สูงอายุ	r	Sig. (p)	ระดับความสัมพันธ์
3. เศรษฐกิจและรายได้	0.367	0.000	สัมพันธ์เชิงบวกปานกลาง
4. สังคมและครอบครัว	0.493	0.000	สัมพันธ์เชิงบวกปานกลางค่อนข้างสูง
5. ภูมิปัญญาและการมีส่วนร่วม	0.451	0.000	สัมพันธ์เชิงบวกปานกลาง
ศักยภาพรวมกับความพึงพอใจรวม	0.537	0.000	สัมพันธ์เชิงบวกค่อนข้างสูง

จากตาราง 3 พบว่า ศักยภาพของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยภาพรวมมีค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (r) เท่ากับ 0.537 แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สุขภาพจิต มีความสัมพันธ์สูงที่สุด ($r = 0.528$) รองลงมา คือ สังคมและครอบครัว ($r = 0.493$) และ ภูมิปัญญาและการมีส่วนร่วม ($r = 0.451$) ส่วนสุขภาพกาย ($r = 0.412$) และ เศรษฐกิจและรายได้ ($r = 0.367$) แม้จะมีค่าน้อยกว่า แต่ก็ยังอยู่ในระดับปานกลางและมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งสิ้น ผลการวิเคราะห์นี้ชี้ว่าผู้สูงอายุที่มีศักยภาพในด้านจิตใจและสังคมสูง มักมีความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมในระดับที่สูงกว่าด้วย

4. ผลการสังเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 – 3 ผู้วิจัยได้นำผลดังกล่าวมาสังเคราะห์เพื่อจัดทำข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ โดยอ้างอิงจากมิติที่มีค่าเฉลี่ยต่ำและผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม (รายละเอียดแนวทางเชิงปฏิบัติได้นำเสนอไว้ในส่วนข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย)

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การศึกษาศักยภาพของผู้สูงอายุกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลพุดแค อำเภอลำปาง จังหวัดสระบุรี มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลพุดแคโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านสุขภาพจิตและด้านสังคมและครอบครัวที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุในพื้นที่มีทัศนคติที่ดี รู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชนได้ดี ขณะเดียวกัน ด้านเศรษฐกิจและรายได้มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น สะท้อนถึงการพึ่งพารายได้จากเบี้ยยังชีพหรือครอบครัวเป็นหลัก ซึ่งตรงกับการศึกษาของ มะลิ โพธิพิมพ์ และคณะ (2566) ที่พบว่า การสนับสนุนทางสังคมและการรับรู้ด้านสุขภาพมีผลต่อพลังสุขภาพจิตของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญ และกับการศึกษาของ กนกภรณ์ ทองคุ่ม และคณะ (2564) ในบทความ “พลังสุขภาพจิตในผู้สูงอายุ: แนวคิดและแนวทางการเสริมสร้างพลังสุขภาพจิต” ซึ่งระบุว่า สุขภาพจิต ที่แข็งแรงและการได้รับการสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุ จากผลเหล่านี้ สามารถอภิปรายได้ว่า ถึงแม้ผู้สูงอายุในพื้นที่จะมีศักยภาพด้านจิตใจและสังคมที่แข็งแรง ซึ่งเป็นจุดแข็งสำคัญ แต่ยังมีช่องว่างในด้านเศรษฐกิจที่อาจลดทอนศักยภาพโดยรวม ดังนั้น การพัฒนาเชิงนโยบาย ควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนทางเศรษฐกิจควบคู่

ไปกับการเสริมสร้างสังคมและสุขภาพจิต เพื่อให้ศักยภาพของผู้สูงอายุกลายเป็นศักยภาพที่ “สมบูรณ์” และสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงตามวัยได้ดียิ่งขึ้น

2. ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการดูแลสุขภาพและการมีส่วนร่วมในชุมชนที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการได้รับบริการด้านสุขภาพที่เข้าถึงง่ายและมีคุณภาพ ตลอดจนโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนที่ช่วยสร้างคุณค่าและความภาคภูมิใจในตนเอง ขณะที่ด้านรายได้และกิจกรรมสังคมบางประการยังอยู่ในระดับต่ำกว่า แต่ก็ยังอยู่ในเกณฑ์ “มาก” เช่นเดียวกัน ซึ่งสะท้อนว่าผู้สูงอายุยังมองว่าสวัสดิการที่รัฐและท้องถิ่นจัดให้นั้นตอบสนองต่อความต้องการในภาพรวมได้ค่อนข้างดี ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของ นครกาญจน์ สุขเวชวรกิจ และ ดำเกิง อิศวสุนทรางกูร (2564) ที่ศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมในเขตเทศบาล พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่พึงพอใจต่อการได้รับบริการสุขภาพและการสนับสนุนด้านรายได้ในระดับสูง และยิ่งใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ สุภารัตน์ สุดสมบูรณ์ (2557) ที่รายงานว่าผู้สูงอายุพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมสังคมและการดูแลด้านสุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่าและไม่ถูกทอดทิ้ง ผลลัพธ์เหล่านี้ชี้ว่าความพึงพอใจของผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับการทำงานที่ท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการทั้งในเชิงสุขภาพและการมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่าความพึงพอใจของผู้สูงอายุในพื้นที่วิจัยสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งในการจัดสวัสดิการสังคม แต่เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์มากขึ้น ควรพัฒนามาตรการด้านรายได้และการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพิ่มเติม เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตและลดความเหลื่อมล้ำของผู้สูงอายุในระยะยาว

3. ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะศักยภาพด้านสุขภาพจิตและด้านสังคมและครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงกับความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุที่มีสุขภาพจิตดีและมีเครือข่ายครอบครัวหรือชุมชนที่เข้มแข็ง มักรับรู้สวัสดิการที่ได้รับมีคุณค่าและเพียงพอ ขณะที่ด้านเศรษฐกิจและรายได้ แม้จะมีความสัมพันธ์ต่ำกว่า แต่ก็ยังมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนว่าความมั่นคงทางเศรษฐกิจมีผลต่อการประเมินความพึงพอใจของผู้สูงอายุด้วยเช่นกัน

ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของ นริสา วงศ์พนารักษ์ และ สายสมร เฉลยภิตติ (2557) ที่พบว่า ศักยภาพด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตและความพึงพอใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชน และใกล้เคียงกับงานของ ญัฐนิชย์ กลิ่นสุคนธ์ และคณะ (2567) ซึ่งรายงานไว้ว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมและการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวส่งผลต่อความสุข และความพึงพอใจในชีวิตผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญ ข้อมูลเหล่านี้ต่อย้ำว่า ศักยภาพในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านจิตใจและสังคม เป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนออกมาเป็นความพึงพอใจต่อสวัสดิการที่รัฐและท้องถิ่นจัดให้

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในมิติต่าง ๆ ไม่เพียงแต่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต แต่ยังเพิ่มความพึงพอใจต่อระบบสวัสดิการที่ได้รับด้วย การจัดสวัสดิการจึงควรมุ่งพัฒนาเชิงองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ เพื่อสร้างความพึงพอใจและคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนของผู้สูงอายุ

4. ผลการวิจัยชี้ว่า แม้โดยรวมผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลพุดจะมีคามพึงพอใจและศักยภาพในหลายด้านอยู่ในระดับสูง แต่ในด้านเศรษฐกิจและรายได้ยังคงเป็นจุดอ่อนที่ต้องได้รับการดูแลอย่างเร่งด่วน เนื่องจากผู้สูงอายุหลายรายยังพึ่งพาเบี้ยยังชีพหรือการสนับสนุนจากครอบครัว ซึ่งหากไม่มีแผนส่งเสริมรายได้เสริม อาจส่งผลกระทบต่อความรู้สึกมั่นคงและต่อเนื่องของคามพึงพอใจต่อสวัสดิการ นอกจากนี้ การมีบทบาทและการมีส่วนร่วมในชุมชนในการพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุก็ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุเอง ผลนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนทรีย์ สุวรรณรงค์ และคณะ (2567) ที่ศึกษาการจัดสวัสดิการสังคมสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาสขององค์การบริหารส่วนตำบลช่องสาริกา อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ซึ่งระบุว่าหน่วยงานท้องถิ่นที่มีการประสานงานที่ีระหว่างภาครัฐ ครอบครั้ว และองค์กรชุมชนสามารถตอบสนองความต้องการในด้านสุขภาพจิตและการมีส่วนร่วมได้ดีกว่าในด้านที่เกี่ยวกับรายได้และการสนับสนุนทางเศรษฐกิจ และเมื่อพิจารณาทางด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า การแก้ไขปัญหาความยากจนและด้อยโอกาส มีค่าเฉลี่ยในความต้องการมากที่สุด

ดังนั้น แนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมควรเน้นทั้งการเสริมสร้างรายได้เสริมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ (เช่น งานฝีมือ กิจกรรมเชิงรายได้ในชุมชน) พร้อมทั้งการสนับสนุนจากองค์กรปกครองท้องถิ่นในรูปแบบทุน กองทุนสนับสนุนหรือช่วยลดภาระค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ ควรมีการออกแบบบริการสวัสดิการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Design) เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีบทบาทในการกำหนดสิ่งที่ต้องการจริง ๆ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความพึงพอใจและส่งเสริมความยั่งยืนของการจัดสวัสดิการในพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากการสังเคราะห์ผลการวิจัยด้านศักยภาพและความพึงพอใจของผู้สูงอายุ พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลพุดควรเน้นการบูรณาการในหลายมิติ ทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต เศรษฐกิจ สังคม และภูมิปัญญา โดยใช้วิธีการแบบมีส่วนร่วมของครอบครั้ว ชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ยั่งยืน ดังนี้

1. ในด้านสุขภาพ ควรมีการจัดบริการตรวจสุขภาพประจำปีอย่างทั่วถึง รวมทั้งพัฒนาระบบดูแลสุขภาพผู้สูงอายุเชิงรุก เช่น การให้บริการแพทย์เคลื่อนที่และการส่งเสริมกิจกรรมออกกำลังกายที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการเกิดภาวะพึ่งพิงและยกระดับคุณภาพชีวิต ในด้านสุขภาพจิต ควรสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างพลังใจ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มสนทนาบำบัด และกิจกรรมด้านศาสนาหรือจิตวิญญาณ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีความสุขและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

2. ในด้านเศรษฐกิจและรายได้ แนวทางที่สำคัญคือ การส่งเสริมอาชีพเสริมที่เหมาะสมกับวัย เช่น งานหัตถกรรม การเกษตรขนาดเล็ก หรือการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กลายเป็นอาชีพ รวมถึงการสนับสนุนกองทุนผู้สูงอายุและการสร้างตลาดชุมชนเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของผู้สูงอายุ ซึ่งจะช่วยสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและลดการพึ่งพิงรายได้จากครอบครั้วหรือเบี้ยยังชีพเพียงอย่างเดียว

3. ในด้านสังคมและครอบครัว ควรจัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ทั้งในกิจกรรมสันทนาการและกิจกรรมเชิงวิชาการ ตลอดจนการสนับสนุนให้บุตรหลานเข้ามามีส่วนร่วมดูแลผู้สูงอายุเพื่อสร้างความใกล้ชิดภายในครอบครัว ขณะที่ด้านกฎหมายและการมีส่วนร่วม ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีบทบาทเป็นแหล่งเรียนรู้และวิทยากรภูมิปัญญาของชุมชน รวมทั้งบูรณาการความรู้ท้องถิ่นเข้าไปในกิจกรรมการเรียนการสอนของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการสืบทอดและสร้างคุณค่าแก่ผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. การขยายพื้นที่ศึกษา การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพุดดง ดังนั้น การทำวิจัยครั้งต่อไปควรขยายไปยังพื้นที่อื่นในจังหวัดสระบุรี หรือจังหวัดใกล้เคียง เพื่อเปรียบเทียบและเห็นภาพรวมของศักยภาพและความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่หลากหลายมากขึ้น

2. การใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) แม้งานวิจัยครั้งนี้เน้นเชิงปริมาณเป็นหลัก แต่การทำวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะจากผู้สูงอายุโดยตรง

3. การศึกษาเชิงปัจจัยเชิงสาเหตุ (Causal Research) งานวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการหาความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพกับความพึงพอใจ การวิจัยในอนาคตควรออกแบบเพื่อทดสอบเชิงสาเหตุ เช่น การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) หรือการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อยืนยันความสัมพันธ์และสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกภรณ์ ทองคุ้ม, นริสรา พิงโปธิ์สม, และนันท์ชัตต์ลันท์ สกุลพงศ์. (2564). พลังสุขภาพจิตในผู้สูงอายุ: แนวคิดและแนวทางการเสริมสร้างพลังสุขภาพจิต. *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 29(1), 105 – 116. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Nubuu/article/view/250260>
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2568). *บทบาทและภารกิจในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ*. <https://www.dop.go.th/>
- เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ. (2562). นวัตกรรมนโยบายสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาคตะวันออก. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง*, 9(1), 161 – 186. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/papojournal/article/view/228570>
- นงคราญ สุขเวชกรกิจ และ ดำเกิง อัครสุนทรางกูร. (2564). ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 4(1), 39 – 51. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/polssru/article/view/252574>
- นริสา วงศ์พนารักษ์ และ สายสมร เฉลยกิตติ. (2557). คุณภาพชีวิต: การศึกษาในผู้สูงอายุไทย. *Journal of Royal Thai Army Nurses*, 15(3), 64 – 70. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JRTAN/article/view/30230>
- ณัฐนิชย์ กลิ่นสุคนธ์, พนารัตน์ เจนจบ, ณัฐวรณ คำแสน, ศรีนยา พลสิงห์ชาญ, และสมตระกูล ราศิริ. (2567). การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม เครือข่ายทางสังคมและปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองพิษณุโลก. *วิจัยการพยาบาลและวิทยาศาสตร์สุขภาพ*, 16(1), 1 - 17. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/unc/article/view/e267411/e267411>
- มะลิ โพธิพิมพ์, ภัษภิชญ์ พลศรีประดิษฐ์, สุชาติ บุญยภากร, จีรภา บุญยภากร, ลัญชัชชา เขตบารุ, จุน หน่อแก้ว, วรารัตน์ สัจวะลี, และवासுகี แขวงกุล. (2566). การสนับสนุนทางสังคม และปัจจัยอื่น ๆ ต่อพลังสุขภาพจิตผู้สูงอายุ. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี*, 17(2), 143 – 152. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JHR/article/view/260277/179201>
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2568). *Population of Thailand, 2025* (Vol. 34: January 2025). <https://ipsr.mahidol.ac.th/en/population-gazette/>
- สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์. (2557). สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย. *Journal of Southern Technology*, 7(1), 73 – 82. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/journal_sct/article/view/83475

- สุนทรี สุวรรณรงค์, วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์, และวราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง. (2567). การจัดสวัสดิการสังคม สงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาสขององค์การบริหารส่วนตำบลช่องสาริกา อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*, 15(1), 33 – 48. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/truhusocjo/article/view/271577>
- ศิริประภา หล้าสิงห์, สุ่มทนา กลางคาร, และศิรินาถ ตงศิริ. (2564). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. *วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน*, 6(2), 29 – 40. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/ajcph/article/view/247367>
- องค์การบริหารส่วนตำบลพุกแค. (2567). *ข้อมูลชุมชน: จำนวนประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล*. <https://www.phukae.go.th/Pages/ci>
- Tangchonlatip, K., Chamrathirong, A., & Lucktong, A. (2019). The Potential for Civic Engagement of Older Persons in The Ageing Society of Thailand. *Emerald Insight*, 8(2), 147 – 165. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/jhr-08-2018-0083/full/html>
- Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd Edition). Harper and Row.
- World Health Organization. (2015). *World Report on Ageing and Health*. WHO Press. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/186463>

แนวทางส่งเสริมการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการ
ของทหารกองเกินอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท

Guidelines for Promoting the Decision to Volunteer for Military Service
Among Potential Conscripts in Hankha District, Chai Nat Province

อิทธิกิจ ชาวโพธิ์ทอง*, มยุรี รัตนเสริมพงศ์**, วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง***
Itthikit Chaophothong, Mayuree Rattanasoempong, Woraporn Sapruangthong

Received: December 5, 2024 Revised: January 6, 2025 Accepted: January 10, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. ระดับการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกิน และ 2. แนวทางส่งเสริมการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกินเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากทหารกองเกินที่สมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการได้มาโดยวิธีร้องขอ 50 นาย โดยใช้แบบสอบถาม 28 ข้อ สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ สัสดีอำเภอในพื้นที่จังหวัดชัยนาท ยกเว้นอำเภอหันคา จำนวน 7 นาย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

* นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Students of the Master of Public Administration program, Public Administration major, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Assistant Professor Dr., Master of Public Administration Program, Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Assistant Professor Dr., Master of Public Administration Program, Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

Corresponding Author: itthikit146090398@gmail.com

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความก้าวหน้า ด้านสวัสดิการและค่าตอบแทนอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านเกียรติยศชื่อเสียง ด้านความสนใจและเหตุผลส่วนตัวอยู่ในระดับมาก และด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับปานกลาง 2. แนวทางส่งเสริมการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกิน ได้แก่ 2.1) กองทัพอากาศสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อสายตาประชาชน โดยให้ทหารกองประจำการเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้ได้ใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้น 2.2) กองทัพอากาศมีการปรับเพิ่มเงินเดือน ค่าครองชีพ และสวัสดิการ ให้ครอบคลุมถึงครอบครัวของทหารกองประจำการ และ 2.3) การประชาสัมพันธ์การรับสมัครควรทำอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง โดยแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ เงินเดือน สวัสดิการ ความก้าวหน้า และผลตอบแทน ที่ทหารกองประจำการพึงได้รับ เพื่อดึงดูดให้ทหารกองเกินเกิดความสนใจสมัครเข้ารับราชการ

คำสำคัญ: การตัดสินใจ, ทหารกองเกิน, ทหารกองประจำการ, รับราชการ

Abstract

This Study aims to 1. investigate the decision-making level to volunteer for military service among potential conscripts, and 2. explore guidelines for promoting decisions to enlist for military service among potential conscripts. This mixed-method research collected quantitative data from 50 conscripts who volunteered for military service through a request-based method. The research instrument was a 28-item questionnaire, and the data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation. The qualitative part involved in-depth interviews with seven key informants who are district military officers (except those in Hankha District) from Chai Nat Province. The data were analyzed using content analysis.

The results showed that 1. overall decision-making to volunteer for military service was at a high level. Among the factors examined, it was found that advancement opportunities and benefits/compensation were rated at the highest level. Honor and reputation and personal interest/reasons were rated at a high level, and the influence of related individuals was rated at a moderate level; 2 guidelines for promoting decisions to volunteer for military service included: 2.1) improving the military's public image by involving active-duty soldiers in community activities to foster closer relationships with the public; 2.2) increasing soldiers' salaries, cost-of-living allowances, and extending benefits to cover their families and 2.3) enhancing recruitment publicity through comprehensive and consistent communication about rights, duties, salaries, benefits, career advancement, and other incentives to attract potential conscripts.

Keywords: Decision Making, Reserve Soldier, Enlisted Soldier, Civil Servant

บทนำ

การรับราชการทหารเป็นหน้าที่สำคัญที่ชายไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 กำหนดให้ชายไทยทุกคนที่มีสัญชาติไทยต้องเข้ารับราชการทหาร ซึ่งสะท้อนถึงความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองต่อประเทศชาติทั้งในยามปกติและยามสงคราม การมีระบบการเกณฑ์ทหารช่วยสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศชาติ เนื่องจากทำให้กองทัพมีกำลังพลพร้อมปฏิบัติหน้าที่ในยามปกติและสามารถเรียกระดมพลในยามสงครามหรือวิกฤตการณ์ได้ (ทวิศ ศรีเกตุ, 2560) อีกทั้งกฎหมายนี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อครอบครัวและชุมชนในทุกภูมิภาคของประเทศ เนื่องจากชายไทยทุกคนครอบครัวต้องปฏิบัติตามกฎหมายนี้ เป็นการสร้างความตระหนักถึงหน้าที่ของพลเมืองและความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการปกป้องประเทศ ซึ่งกฎหมายนี้มีผลบังคับใช้อย่างกว้างขวางและกำหนดสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ให้แก่ผู้ที่ปฏิบัติตาม รวมถึงการป้องกันการสูญเสียสิทธิจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย นอกจากนี้แล้วระบบการเกณฑ์ทหารช่วยให้ประเทศไทยสามารถเตรียมพร้อมกำลังพลในการรับมือกับภัยคุกคามต่าง ๆ รวมถึงสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น การระดมพลในยามสงคราม จึงเป็นเหตุผลที่ว่าทำไมการเข้ารับราชการกองทหารประจำการจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศชาติ (อิสระ พาภิรมย์, 2563)

การเกณฑ์ทหารถือเป็นหน้าที่สำคัญของชายไทยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ซึ่งกำหนดให้ชายไทยที่มีอายุครบ 18 ปี และยังไม่เกิน 30 ปี ต้องเข้ารับการตรวจเลือกเพื่อปฏิบัติหน้าที่เป็นทหารกองประจำการ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) ขั้นตอนการเกณฑ์ทหารครอบคลุมตั้งแต่การลงบัญชีทหารกองเกิน การตรวจเลือก การเรียกพล การระดมพล ไปจนถึงการปลดประจำการ ทั้งนี้ กระทรวงกลาโหมได้มอบหมายให้กองทัพเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินการตรวจเลือก โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาวิธีการให้มีความยุติธรรม เหมาะสม และตอบสนองต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน ในช่วงที่ผ่านมา กระทรวงกลาโหมได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมการสมัครใจเข้ารับราชการทหารกองประจำการ เพื่อปรับเปลี่ยนระบบจากการจับสลากไปสู่ระบบสมัครใจ โดยมีการประชาสัมพันธ์และสร้างแรงจูงใจให้ทหารกองเกินสมัครใจมากขึ้น ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างความพึงพอใจให้กับผู้เกี่ยวข้อง (อิสระ พาภิรมย์, 2563)

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นว่าการเข้ารับราชการทหารนั้นมีความสำคัญเพียงใดต่อประเทศชาติและสังคมไทย จากข้อมูลจำนวนและร้อยละของการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการจังหวัดชัยนาท จำแนกตามอำเภอ ปี พ.ศ. 2566 มีดังนี้

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการจังหวัดชัยนาท จำแนกตามอำเภอ ปี พ.ศ. 2566

อำเภอ	จำนวนผู้เข้ารับ การตรวจเลือก (นาย)	จำนวนทหาร กองประจำการที่ต้องการ (นาย)	จำนวนผู้ร้องขอ (นาย)	จำนวนผู้จับได้ ใบแดง (นาย)
1. เนินขาม	137	29	6 (20.69%)	23 (79.31%)
2. หนองมะโมง	137	27	7 (25.93%)	20 (74.07%)

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการจังหวัดชัยนาท จำแนกตามอำเภอ ปี พ.ศ. 2566 (ต่อ)

อำเภอ	จำนวนผู้เข้ารับ การตรวจเลือก (นาย)	จำนวนทหาร กองประจำการที่ต้องการ (นาย)	จำนวนผู้ร้องขอ (นาย)	จำนวนผู้จับได้ ใบแดง (นาย)
3. วัดสิงห์	214	46	10 (21.74%)	36 (78.26%)
4. มโนรมย์	263	40	13 (32.50%)	27 (67.50%)
5. สรรพพยา	282	46	16 (34.78%)	30 (65.22%)
6. หันคา	403	75	15 (20.00%)	60 (80.00%)
7. สรรคบุรี	482	70	23 (32.86%)	47 (67.14%)
8. เมืองชัยนาท	437	74	21 (28.38%)	53 (71.62%)
รวมทั้งหมด	2,355	407	111 (27.27%)	296 (72.73%)

ที่มา: หน่วยสถิติอำเภอหันคา (2566)

จากข้อมูลของจังหวัดชัยนาท จะเห็นได้ว่ามี 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอหันคา อำเภอสรรคบุรี และอำเภอเมืองชัยนาท มีจำนวนผู้เข้ารับการตรวจเลือก ตั้งแต่ 400 นายขึ้นไป เมื่อเปรียบเทียบจำนวนผู้ร้องขอเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทั้ง 3 อำเภอ พบว่า อำเภอหันคา มีจำนวนผู้ร้องขอเข้ารับราชการทหารกองประจำการน้อยที่สุด การศึกษานี้จึงมุ่งเน้นไปที่การสำรวจว่า ทหารกองเกิน อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท มีระดับการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการ อยู่ในระดับใด รวมถึงศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกิน อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท มีแนวทางอย่างไรบ้าง จึงเป็นเหตุผลให้งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกิน และเพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกิน เพื่อให้หน่วยงานสถิติและกระทรวงกลาโหมสามารถนำผลวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการตรวจเลือกทหารกองเกินในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกินอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท
2. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกินอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ

การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง กระบวนการเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดจากหลาย ๆ ทางเลือก เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ Simon (1976) กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การหาโอกาสในการตัดสินใจ 2. การหาหนทางเลือกที่เป็นไปได้ และ 3. การเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด การตัดสินใจเป็นการเลือกปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด เป็นแนวทางที่ผู้เลือกต้องรับผิดชอบแนวทางที่เหมาะสมเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือเพื่อแก้ไขปัญหา (ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์, 2540; ทิพย์วัลย์ สีจันทร์ และคณะ, 2548) การตัดสินใจเป็นกระบวนการเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดจากหลายทางเลือก โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ และเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์

องค์ประกอบของการตัดสินใจ

นันทน์ภัส กังเม่ง (2562) ได้แนะนำว่า การตัดสินใจมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1. ผู้ทำการตัดสินใจ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ผู้ตัดสินใจต้องมีข้อมูลที่ถูกต้อง ใช้เหตุผล และมีค่านิยมที่เหมาะสม ทั้งนี้ การตัดสินใจอาจทำเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มขึ้นอยู่กับสถานการณ์ 2. ประเด็นปัญหาที่ต้องตัดสินใจ เมื่อกำหนดปัญหาได้ชัดเจน จะสามารถหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมได้ 3. ทางเลือกต่าง ๆ ที่บรรลุเป้าหมายได้ คือ การบริหารที่ดีควรสร้างทางเลือกมากกว่าสองทาง เพื่อให้สามารถเลือกแนวทางที่ดีที่สุด และ 4. สภาพการณ์ที่ทำการตัดสินใจ มี 3 รูปแบบ ได้แก่ สภาพการณ์ที่แน่นอน สภาพการณ์ที่เสี่ยง และสภาพการณ์ที่ไม่แน่นอน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการ

วิระ สุขประยูร (2553), นันทน์ภัส กังเม่ง (2562) และ อิศระ พาภิรมย์ (2563) ได้เสนอว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของทหารกองเกินในการสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการสามารถแบ่งออกเป็น 5 ด้านหลัก ดังนี้

1. ด้านความสนใจและเหตุผลส่วนตัว เกิดจากความไม่รู้หรือความสนใจส่วนบุคคล เช่น สนใจเรื่องอาวุธ และการใช้อาวุธ ต้องการความท้าทายจากอาชีพ เคยเป็นนักศึกษาวิชาทหารมาก่อน ต้องการความภูมิใจจากการแต่งเครื่องแบบ หรืออยากได้สมุดกองหนุนเพื่อสมัครงานหรือสิทธิลดเวลารับราชการ

2. ด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน เป็นปัจจัยด้านผลตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งอาจอยู่ในรูปของเงินหรือสิทธิพิเศษ เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง เงินชดเชย บำเหน็จ บำนาญ สวัสดิการด้านสุขภาพ การรักษาพยาบาล

3. ด้านความก้าวหน้า ความมั่นคงและโอกาสในการเติบโตทางอาชีพ เช่น เป็นอาชีพที่มั่นคง มีโอกาสสอบเป็นนักเรียนนายสิบผ่านโควตาทหารเกณฑ์ ได้รับโอกาสศึกษาต่อเพิ่มเติม

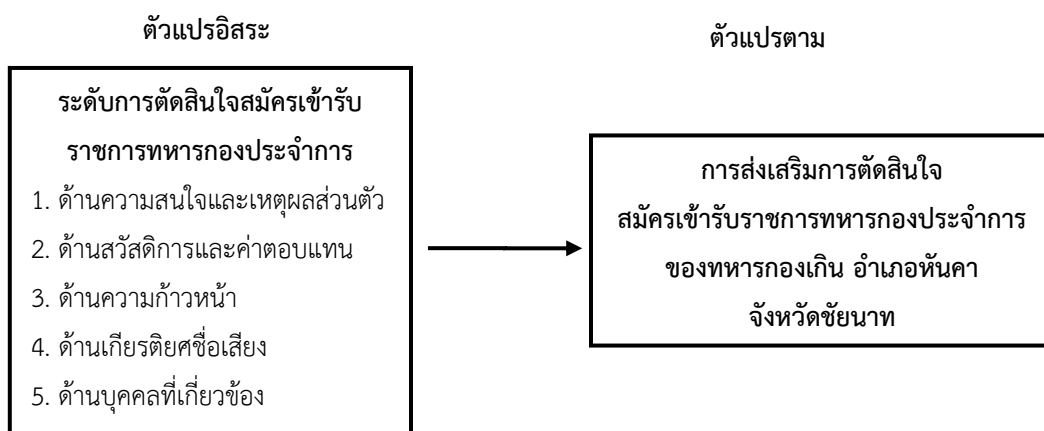
4. ด้านเกียรติยศชื่อเสียง ความภาคภูมิใจและการได้รับการยกย่อง เช่น ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้เสียสละเพื่อประเทศชาติ เป็นอาชีพที่มีเกียรติและศักดิ์ศรี และได้รับการยอมรับจากสังคม

5. ด้านบุคคลที่เกี่ยวข้อง อิทธิพลจากครอบครัว สังคม และบุคคลรอบข้าง เช่น ค่านิยมของครอบครัว เช่น พ่อหรือญาติเป็นทหาร แรงบันดาลใจจากคนรอบข้างที่ประสบความสำเร็จในอาชีพ ได้รับแรงจูงใจจากกระแสสังคม เช่น การสมัครเป็นทหารของดาราหรือบุคคลที่มีชื่อเสียง

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการมีบทบาทสำคัญต่อแรงจูงใจของผู้สมัครที่แตกต่างกันไป จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการ ทำให้มีผลการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกิน อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ดังที่จะนำเสนอต่อไปในหัวข้อกรอบแนวคิดวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกิน อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท จากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิดทฤษฎีการตัดสินใจของ Reeder (1971) รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และทำการสังเคราะห์จึงได้กรอบแนวคิดการวิจัย ดังต่อไปนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลกับกลุ่มทหารกองเกินที่สมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ โดยวิธีร้องขอในพื้นที่อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ปี 2564 – 2566 ทั้งหมด 50 นาย (หน่วยสัสดีอำเภอหันคา, 2566)

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการส่งเสริมการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ โดยมาจากสัสดีอำเภอทั้งหมดในพื้นที่จังหวัดชัยนาท ยกเว้นอำเภอหันคา จำนวน 7 นาย ได้แก่ อำเภอเมืองชัยนาท อำเภอมโนรมย์ อำเภอวัดสิงห์ อำเภอสรรพยา อำเภอสรรคบุรี อำเภอหนองมะโมง และอำเภอเนินขาม เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้คำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (The semi-structured interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้แบบ

สัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกินอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพก่อนสมัครรับราชการ ทหารกองประจำการ รายได้ก่อนสมัครรับราชการทหารกองประจำการ และสถานภาพสมรส

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหาร กองประจำการของทหารกองเกินอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความสนใจและเหตุผลส่วนตัว ด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน ด้านความก้าวหน้า ด้านเกียรติยศชื่อเสียง และด้านบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมี 5 ระดับ ตามแบบของ Likert (1932) ดังนี้ คะแนน 5 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนน 4 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คะแนน 3 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง คะแนน 2 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย และคะแนน 1 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกินอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้คำถามแบบกึ่งโครงสร้างด้วยวิธีเฉพาะเจาะจงกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 7 นาย ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกินอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท โดยมีส่วนประกอบของแบบสัมภาษณ์ 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แนวทางส่งเสริมการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกินอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท

2.3 การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

2.3.1 ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างแบบสอบถาม

2.3.2 กำหนดขอบเขตของคำถาม และโครงสร้างของแบบสอบถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดการวิจัย นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์

2.3.3 นำแบบสอบถามฉบับร่างที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence: IOC) ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.98

2.3.4 การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไขและผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทำการทดสอบใช้ (Try Out) กับทหารกองเกินที่สมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ โดยวิธีร้องขอ ในพื้นที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท ปี 2564 - 2566 ที่ไม่ใช่ประชากรการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำมาทดสอบความเชื่อมั่น โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สูตรของ Cronbach's Alpha (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.951 ถือได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ และสามารถนำไปศึกษากับประชากรการวิจัยจริงได้ (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2549)

จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปใช้กับประชากรการวิจัยที่กำหนดต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

3.1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Data Collection and Compilation) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เช่น หนังสือทั่วไป เอกสารของทางราชการ เอกสารอื่น ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสืบค้นจากฐานข้อมูลออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต

3.1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม (Field Data Collection and Compilation) โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกประชากรการวิจัยตอบแบบสอบถามจนครบตามจำนวนประชากรการวิจัยหลักจากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

3.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เช่น หนังสือทั่วไป เอกสารทางราชการอื่น ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสืบค้นจากฐานข้อมูลออนไลน์จากอินเทอร์เน็ต

3.2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้คำถามแบบกึ่งโครงสร้าง โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการส่งเสริมการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ โดยมาจากสี่ตึกอำเภอทั้งหมดในพื้นที่จังหวัดชัยนาท ยกเว้นอำเภอหันคา จำนวน 7 นาย ได้แก่ อำเภอเมืองชัยนาท อำเภอมโนรมย์ อำเภอวัดสิงห์ อำเภอสรรพยา อำเภอสรรคบุรี อำเภอหนองมะโมง และอำเภอเนินขาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ

เมื่อได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 50 ชุด แล้วใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1.1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อนำเสนอข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ฯลฯ

4.1.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามระดับการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกินอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) และใช้เกณฑ์การแปลผลของข้อมูลการวิเคราะห์ ตามแนวทางของ Best (1970) เกณฑ์การแปลผลข้อมูล มีดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย และค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.1.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกินอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูล จำนวน 7 นาย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจัดประเด็นความสำคัญของคำถามในแต่ละส่วนที่ใช้ในการสัมภาษณ์ โดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางส่งเสริมการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกินอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากทหารกองเกิน ที่สมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการโดยวิธีร้องขอในพื้นที่อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ปี 2564 - 2566 จำนวน 50 ชุด มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอายุระหว่าง 18 – 21 ปี จำนวน 41 นาย คิดเป็นร้อยละ 82.00 ระดับการศึกษาส่วนมากอยู่ในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 28 นาย คิดเป็นร้อยละ 56.00 ซึ่งมีอาชีพก่อนสมัครรับราชการทหารกองประจำการส่วนมาก คือ รับจ้าง/พนักงานหน่วยงานเอกชน จำนวน 22 นาย คิดเป็นร้อยละ 44.00 โดยส่วนมากมีรายได้ ไม่เกิน 15,000 บาท จำนวน 41 นาย คิดเป็นร้อยละ 82.00 และส่วนมากมีสถานภาพโสด จำนวน 46 นาย คิดเป็นร้อยละ 92.00

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกิน พบว่า

2.1 ระดับการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกินอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.073$, S.D. = 0.757) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ลำดับแรก คือ ด้านความก้าวหน้า ($\bar{x} = 4.628$, S.D. = 0.591) รองลงมาคือ ด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน ($\bar{x} = 4.520$, S.D. = 0.535) ด้านเกียรติยศชื่อเสียง ($\bar{x} = 4.192$, S.D. = 0.978) ด้านความสนใจ

และเหตุผลส่วนตัว ($\bar{X} = 3.910$, S.D. = 0.760) และด้านบุคคลที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.115$, S.D. = 0.920) ตามลำดับ ซึ่งข้อมูลรายด้านสามารถสรุปได้ ดังนี้

2.1.1 ด้านความสนใจและเหตุผลส่วนตัว ระดับการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกิน ด้านความสนใจและเหตุผลส่วนตัว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ ลำดับแรกคือ อาชีพทหาร เป็นอาชีพที่ฝึกให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย รองลงมาคือ การเป็นทหารสามารถพัฒนาบุคลิกภาพได้ และความยากลำบากในการฝึกช่วยเสริมสร้างความอดทน ตามลำดับ

2.2.2 ด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน ระดับการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกิน ด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ ลำดับแรกคือ สมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการ เพราะต้องการมีรายได้ รองลงมาคือ อาชีพทหารเป็นอาชีพที่ดีและมีสวัสดิการมากกว่าอาชีพอื่น และต้องการได้รับสิทธิลดเวลารับราชการ น้อยกว่า 2 ปี ตามลำดับ

2.2.3 ด้านความก้าวหน้า ระดับการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกิน อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ด้านความก้าวหน้า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ ลำดับแรกคือ สมัครเป็นทหาร เพราะต้องการคะแนนเพิ่มพิเศษ ในการสมัครสอบนายสิบ รองลงมาคือ ต้องการสมัครสอบเข้าเป็นนักเรียนนายสิบในโควตาพลทหาร และต้องการสมัครสอบเข้าเป็นนักเรียนนายสิบตำรวจ/ตชด. ในโควตาพลทหาร ตามลำดับ

2.2.4 ด้านเกียรติยศชื่อเสียง ระดับการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกิน อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ด้านเกียรติยศชื่อเสียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ ลำดับแรกคือ คิดว่าอาชีพทหาร เป็นอาชีพที่มีเกียรติ รองลงมาคือ คิดว่าการสมัครเป็นทหารได้ชื่อว่าเป็นผู้เสียสละต่อประเทศชาติ และคิดว่าสังคมจะให้การยอมรับคนที่สมัครเป็นทหาร มากกว่าคนที่หนีทหาร ตามลำดับ

2.2.5 ด้านบุคคลที่เกี่ยวข้อง ระดับการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกิน อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ด้านบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้ดังนี้ ลำดับแรกคือ บิดา/มารดา/ผู้ปกครองอยากให้สมัครเข้ามาเป็นทหาร รองลงมาคือ มีญาติพี่น้องเป็นทหารจึงสมัครเป็นทหารตามญาติ และเข้ามาเป็นทหารเพราะว่าเพื่อน ๆ ชวนกันมา สมัครทหาร ตามลำดับ

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกิน พบว่า มีผู้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องอยากให้มีการเพิ่มโควตานักเรียนนายสิบ นักเรียนนายสิบตำรวจ/ตชด. ของพลทหาร มากที่สุด จำนวน 6 นาย คิดเป็นร้อยละ 46.15 รองลงมา คือ ควรเพิ่มเงินเดือนให้กับทหารกองประจำการ จำนวน 4 นาย คิดเป็นร้อยละ 30.77

และอยากให้มีส่วนดีการรักษาพยาบาลครอบคลุมถึงบิดา มารดา บุตร และภรรยาจำนวน 3 นาย คิดเป็นร้อยละ 23.08 ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการ ทหารกองประจำการของทหารกองเกินอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท พบว่า

3.1 กองทัพอากาศสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อสายตาประชาชน โดยส่งเสริมให้ทหารกองประจำการเข้าร่วม กิจกรรมต่าง ๆ กับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้น ควรจัดตั้งหน่วยช่วยเหลือประชาชน เพื่อสร้างความประทับใจ ควรปลูกฝังจิตสำนึกรักชาติให้แก่ชาวไทยทุกคน ส่งเสริมให้เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น เช่น การให้ความรู้ด้านยุทธวิธีและอาวุธยุทโธปกรณ์ เพื่อกระตุ้นให้เยาวชนเกิดแรงบันดาลใจในการเข้ารับราชการทหาร และนำเสนอข้อมูลความเสียสละ ความกล้าหาญ และการช่วยเหลือประชาชนของทหารผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้เยาวชน เกิดแรงบันดาลใจในการอยากเข้ารับราชการทหาร และเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของกองทัพต่อประชาชนด้วย

3.2 กองทัพควรมีการปรับเพิ่มเงินเดือนค่าครองชีพและสวัสดิการต่าง ๆ ให้ครอบคลุมถึงครอบครัว ของทหารกองประจำการด้วย ควรเพิ่มโควตาการสอบเข้าเป็นนักเรียนนายสิบและนักเรียนนายสิบตำรวจ/ตชด. ให้แก่ ทหารกองประจำการ เพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการรับราชการทหารกองประจำการ กองทัพควรขอความร่วมมือจากองค์กร ต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในการสนับสนุนการจัดหางานให้ทหารกองประจำการหลังปลดประจำการ เพื่อให้พวกเขา มีอาชีพและหลักประกันที่มั่นคงหลังจากปลดประจำการ

3.3 การประชาสัมพันธ์การรับสมัครทหารกองประจำการควรทำอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง โดยใช้ช่องทาง ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ การประชุมกับหน่วยงานและผู้นำท้องถิ่น ซึ่งต้องแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ เงินเดือน สวัสดิการ ความก้าวหน้า และผลตอบแทนต่าง ๆ ที่ทหารกองประจำการพึงได้รับ และเจ้าหน้าที่สัสดีเป็นผู้ใกล้ชิด กับทหารกองเกินควรประชาสัมพันธ์การรับสมัครทหารกองประจำการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อดึงดูดให้ทหารกองเกิน เกิดความสนใจสมัครเข้ารับราชการ

อภิปรายผล

1. ระดับการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกินอำเภอหันคา จังหวัด ชัยนาท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากผลดังกล่าวสามารถอภิปรายได้ว่า

1.1 ด้านความสนใจและเหตุผลส่วนตัว

ปัจจัยด้านความสนใจและเหตุผลส่วนตัวมีอิทธิพลอย่างมาก เนื่องจากอาชีพทหารช่วยเสริมสร้าง วินัย บุคลิกภาพ และความอดทน งานวิจัยของ นันทน์ภัส กังเม่ง (2562) ที่ศึกษาการตัดสินใจสมัครเข้าเป็นทหารกอง ประจำการของบุคคลอายุ 18 – 20 ปี และ 21 ปีขึ้นไป โดยพบว่า ปัจจัยด้านนี้มีความสำคัญในระดับสูง และสอดคล้องกับ งานของ พัชรพร กังวาลย์ (2561) เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการสมัครเป็นกำลังพลสำรองตามพระราชบัญญัติกำลังพล สำรอง พ.ศ. 2558 ยังระบุว่า ค่านิยมส่วนบุคคลมีบทบาทสำคัญต่อการสมัครเป็นนักศึกษาวิชาทหาร โดยผู้สมัครส่วนใหญ่ มองว่าอาชีพทหารช่วยพัฒนาวินัย ความอดทน และบุคลิกภาพ งานทั้งสองต่างชี้ให้เห็นว่าค่านิยมส่วนบุคคลมีบทบาท

สำคัญต่อการสมัครเป็นทหาร อย่างไรก็ตาม แม้ปัจจัยนี้จะมีอิทธิพลสูง แต่ก็ยังเป็นรองปัจจัยด้านค่าตอบแทนและโอกาสก้าวหน้าในอาชีพ

1.2 ด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน

ปัจจัยด้านสวัสดิการและค่าตอบแทนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลในระดับสูงสุด โดยทหารกองเกินมักให้ความสำคัญกับรายได้ที่มั่นคงและสิทธิประโยชน์ เช่น การลดระยะเวลาการรับราชการ อย่างไรก็ตามผลของงานวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับงานของ อิศระ พาภิรมย์ (2563) ซึ่งศึกษาความสมัครใจของทหารกองเกินในการสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการในอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยพบว่า แม้แรงจูงใจด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการจะอยู่ในระดับสูง แต่กลับไม่ใช่ปัจจัยหลักในการตัดสินใจสมัคร ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าผู้สมัครส่วนใหญ่มองหาความมั่นคงทางการเงินและสวัสดิการที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิต ซึ่งอาจได้รับอิทธิพลจากบริษัททางเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละพื้นที่

1.3 ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ

ปัจจัยด้านความก้าวหน้าในอาชีพเป็นอีกปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดเช่นกัน เนื่องจากการรับราชการทหารเปิดโอกาสให้ผู้สมัครได้ศึกษาต่อการฝึกวิชาชีพ และเพิ่มคะแนนสำหรับการสอบเข้าตำแหน่งต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศระ พาภิรมย์ (2563) พบว่า แรงจูงใจด้านความมั่นคงและความก้าวหน้ามีผลสำคัญที่สุดต่อการตัดสินใจสมัครเป็นทหารกองประจำการ เนื่องจากทหารกองเกินต้องการสร้างความมั่นคงในอาชีพและโอกาสในการพัฒนาอาชีพผ่านการฝึกอบรมและการศึกษาต่อ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการสมัครเข้ารับราชการทหาร สะท้อนให้เห็นว่าผู้สมัครต้องการสร้างเสถียรภาพในหน้าที่การงานและพัฒนาอาชีพผ่านโอกาสที่ได้รับ

1.4 ด้านเกียรติยศและชื่อเสียง

แม้ว่าปัจจัยด้านเกียรติยศและชื่อเสียงจะมีอิทธิพลในระดับสูง แต่ก็ยังเป็นรองปัจจัยด้านสวัสดิการและความก้าวหน้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติขจร บุญคณา และคณะ (2566) ที่ศึกษาการจูงใจในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการในจังหวัดลพบุรี รวมถึงงานวิจัยของ ธาวัน เมืองพุทธ และคณะ (2561) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการในหน่วยมณฑลทหารบกที่ 24 จังหวัดอุดรธานี พบว่า ค่านิยมด้านศักดิ์ศรีและความเสียสละเพื่อชาติ มีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจสมัครเป็นทหาร อย่างไรก็ตาม แม้จะมีอิทธิพลในระดับมาก แต่ปัจจัยนี้ยังเป็นรองปัจจัยด้านสวัสดิการและความก้าวหน้า ซึ่งสะท้อนถึงการที่เยาวชนในปัจจุบันอาจให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ที่จับต้องได้มากกว่าค่านิยมและอุดมการณ์ งานวิจัยทั้งสองชี้ให้เห็นว่าแม้ว่าปัจจัยด้านเกียรติและศักดิ์ศรีจะยังคงเป็นแรงจูงใจสำคัญในการตัดสินใจสมัครเป็นทหารในบางกลุ่ม แต่ยังคงมีปัจจัยด้านสวัสดิการและความก้าวหน้าที่มีอิทธิพลมากกว่าในกลุ่มอื่น ๆ

1.5 ด้านบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องมีอิทธิพลในระดับปานกลาง โดยผู้สมัครส่วนใหญ่อาจได้รับแรงจูงใจจากครอบครัว ญาติ เพื่อน หรือบุคคลต้นแบบในสายอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทน์ภัส กังเม้ง (2562) พบว่า ปัจจัยนี้มีอิทธิพลในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตามผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรพร กังวาลย์ (2561) ที่พบว่า ปัจจัยด้านบุคคลรอบข้างมีอิทธิพลในระดับมากต่อการตัดสินใจสมัครเป็นนักศึกษาวิชาทหาร ความแตกต่างนี้

อาจสะท้อนถึงความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างและการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมในช่วงเวลาต่าง ๆ จากผลการศึกษาพบว่า การตัดสินใจของผู้สมัครส่วนใหญ่ยังคงขึ้นอยู่กับความคิดและการตัดสินใจของตนเองมากกว่าการถูกชักจูงจากบุคคลรอบข้าง

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสมัครเข้ารับราชการทหาร พบว่า ปัจจัยด้านสวัสดิการ ค่าตอบแทน และความก้าวหน้าในอาชีพมีอิทธิพลสูงสุด เนื่องจากผู้สมัครต้องการความมั่นคงทางการเงินและโอกาสในการพัฒนาอาชีพ ปัจจัยด้านความสนใจส่วนตัวและเกียรติยศชื่อเสียงยังคงมีความสำคัญ แต่อาจเป็นรองปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม ขณะที่ปัจจัยด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องมีอิทธิพลในระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นว่าการตัดสินใจสมัครเป็นทหารยังคงขึ้นอยู่กับมุมมองและความต้องการของแต่ละบุคคลมากกว่าการถูกชักจูงจากบุคคลรอบข้าง ผลลัพธ์เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าความต้องการของผู้สมัครได้รับอิทธิพลจากบริบททางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งอาจส่งผลต่อการรับรู้และให้ความสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ ในการตัดสินใจสมัครเป็นทหาร

2. แนวทางส่งเสริมการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของทหารกองเกิน อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

2.1 แนวทางการสร้างภาพลักษณ์และส่งเสริมการสมัครเข้ารับราชการทหาร ควรมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทหารในกิจกรรมชุมชน เพื่อสร้างความใกล้ชิดกับประชาชน รวมถึงการจัดตั้งหน่วยช่วยเหลือประชาชนและใช้สื่อออนไลน์ปลูกฝังจิตสำนึกรักชาติผ่านการเผยแพร่ประวัติศาสตร์ชาติไทยและกิจกรรมยุทธวิธี สอดคล้องกับงานวิจัยของ สรากรณ์ ดอนฉวิล และ เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล (2562) ระบุว่า กองทัพอากาศปลูกจิตสำนึกด้านจิตสาธารณะและรักชาติ พร้อมส่งเสริมความสำคัญของสถาบันหลักของชาติ การประชาสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงทหารกับสังคมจะช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการสมัครเข้ารับราชการทหารอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 แนวทางในการส่งเสริมแรงจูงใจและหลักประกันสำหรับทหารกองประจำการ ควรเริ่มจากการปรับเพิ่มเงินเดือน ค่าครองชีพ และสวัสดิการที่ครอบคลุมถึงครอบครัวทหาร พร้อมทั้งเพิ่มโควตาสอบนักเรียนนายสิบและตำแหน่งอื่น ๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจ นอกจากนี้ ควรประสานกับภาครัฐและเอกชนในการจัดหางาน การศึกษา และฝึกวิชาชีพสำหรับทหารที่ปลดประจำการ เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคง แนวทางนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะพล ผอบพลอย (2566) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรากรณ์ ดอนฉวิล และ เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล (2562) ที่แนะนำให้ปรับเพิ่มเงินเดือนและค่าครองชีพให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และสนับสนุนการจัดหางานและฝึกวิชาชีพให้กับทหารที่ปลดประจำการ เพื่อลดความกังวลเกี่ยวกับอนาคต และสร้างแรงจูงใจในการสมัครเข้ารับราชการทหาร

2.3 แนวทางการประชาสัมพันธ์การรับสมัครทหารกองประจำการ กองทัพอากาศประชาสัมพันธ์การรับสมัครทหารกองประจำการอย่างทั่วถึงผ่านช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ พร้อมแจ้งข้อมูลสิทธิ หน้าที่ สวัสดิการ และโอกาสก้าวหน้า โดยให้เจ้าหน้าที่สัสดีเผยแพร่อย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างแรงจูงใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะพล ผอบพลอย (2566) โดยศึกษาแนวทางการรับสมัครทหารกองประจำการโดยวิธีสมัครใจของสำนักงานสัสดี จังหวัดกาญจนบุรี ที่ระบุว่า กองทัพต้องกำหนดเป้าหมายการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ชายไทยรับรู้สิทธิและผลตอบแทนของการเข้ารับราชการทหาร ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้สมัครด้วยความสมัครใจ ซึ่งแนวทางการรับสมัครทหารกองประจำการโดยวิธีสมัครใจเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์การรับสมัครทหารกองประจำการ ได้แก่ กองทัพต้องมีการประชาสัมพันธ์

เผยแพร่ข่าวสารให้ชายไทยสมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการ จะต้องกำหนดเป้าหมายในการประชาสัมพันธ์ต่อการสร้างแรงจูงใจ รับรู้เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และผลตอบแทนของการเข้ารับราชการทหาร เพื่อสร้างแรงจูงใจในการสมัครเป็นทหารกองประจำการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ

1. ปรับปรุงภาพลักษณ์กองทัพและทหารกองประจำการโดยสนับสนุนโครงการจิตอาสา เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยและพัฒนาชุมชน พร้อมจัดประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์เพื่อเผยแพร่บทบาทของทหารในด้านการช่วยเหลือสังคม
2. ปฏิรูประบบการเกณฑ์ทหาร โดยพิจารณาเปลี่ยนเป็นระบบสมัครใจหรือปรับลดจำนวนทหารที่ถูกเกณฑ์ พร้อมเพิ่มทางเลือกให้ทหารกองเกิน เช่น บริการสังคม หรือทหารอาสาสมัคร ปรับปรุงกระบวนการสมัครให้สะดวกขึ้น โดยเปิดให้สมัครใจและใช้เทคโนโลยีในการสมัครผ่านเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน
3. พัฒนาสวัสดิการและคุณภาพชีวิตของทหารกองประจำการ โดยปรับปรุงค่าตอบแทน สวัสดิการ และสนับสนุนการศึกษาและอาชีพหลังปลดประจำการ ปรับปรุงการฝึกให้เหมาะสมกับสภาพร่างกาย ลดการฝึกที่เป็นอันตราย และพัฒนาคุณภาพที่พัก อาหาร และการดูแลสุขภาพ
4. ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Facebook, Instagram, TikTok, Line เพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และโอกาสในการเป็นทหารกองประจำการ พร้อมสร้างสื่อที่ดึงดูด เช่น วิดีโอสั้นและอินโฟกราฟิก

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงความเหมาะสมของรูปแบบและวิธีการเกณฑ์ทหารในปัจจุบัน รวมทั้งความจำเป็นในการปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบและวิธีการเกณฑ์ทหารใหม่
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของทหารกองประจำการ เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคมทุกกลุ่ม
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของทหารกองประจำการระหว่างทหารที่สมัครใจและทหารที่ถูกเกณฑ์ เพื่อหาแนวทางในการสร้างแรงจูงใจสำหรับทหารกองเกินในการสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติขจร บุญคำภา, สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล, และววรรณวิภา ไตลังคะ. (2566). การมุ่งใจในการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการของหน่วยทหารแห่งหนึ่งในพื้นที่จังหวัดลพบุรี. *วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 9(3), 39-50. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/WTURJ/article/view/268438/182015>
- ทวิยศ ศรีเกตุ. (2560). *การเกณฑ์ทหารในราชอาณาจักรไทยตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497*. https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=1724
- ทิพย์วัลย์ สีจันทร์, เยาวเรศ ทองนอก, จิตยา เทพมงคล, ปารินดา สุขสบาย, อุบล ชื่นสำราญ, ทิฐิมา นวลบุญ, พัชรีพรรณ เสวะมาตย์, จารินี ศานติจรรยาพร, กัลยาภรณ์ จันตรี, และวรวพจน์ หริตกุล. (2548). *การคิดและการตัดสินใจ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ธาวิณ เมืองพุทธ, ยุภาพร ยุภาค, และทรงศักดิ์ จีระสมบัติ. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเข้ารับราชการเป็นทหารกองประจำการ หน่วยมณฑลทหารบกที่ 24 ค่ายประจักษ์ศิลปาคม อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 12(27), 222 - 233. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RPJ/article/download/162618/117400/450693>
- นันทน์ภัส กังเมง. (2562). *ปัจจัยที่ทำให้ทหารกองเกินตัดสินใจสมัครเข้าเป็นทหารกองประจำการ* [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2018/TU_2018_6003010318_10676_11087.pdf
- ปิยะพล ผอบพลอย. (2566). *แนวทางการรับสมัครทหารกองประจำการโดยวิธีสมัครใจของสำนักงานสวัสดิจังหวัดกาญจนบุรี* [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พัชรพร กังวาลย์. (2561). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจสมัครเป็นกำลังพลสำรอง ตามพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. 2558*. [การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:142343
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40. 1 - 90. <https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>
- วัชรระ สุขประยูร. (2553). *ปัจจัยที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการของพลทหาร* *สื่อสาร สังเกตกองพันทหารสื่อสาร กองบัญชาการกองทัพไทย* [สารนิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:122592
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2549). *การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์. (2540). *องค์การและการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- สรารกรณ์ ดอนถวิล และ เศรษฐวิวัฒน์ โชควรกุล. (2562). แนวทางส่งเสริมการตัดสินใจสมัครเข้ารับราชการ เป็นทหารกองประจำการในสังกัดกองพันทหารอากาศโยธินกองบินจังหวัดนครราชสีมา. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารกิจการ สาธารณะยุคดิจิทัล ครั้งที่ 5 “การบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล: กฎหมาย ความเป็นธรรม และการกลับคืนสู่ประชาธิปไตย” วันที่ 1-2 พฤศจิกายน 2562, P-19: หน้า 859 -871. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น. <https://conference.kku.ac.th/colaimg/files/articles/8bfc1-p-19-.pdf>*
- หน่วยสัสดีอำเภอหันคา. (2566). *บัญชีตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ปี 2566*. ชัยนาท.
- อิสระ พากิรมย์. (2563). *ความสมัครใจในการสมัครเข้ารับราชการทหารกองประจำการ โดยวิธีร้องขอของทหารกองเกิน: กรณีศึกษาอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ ปี 2563* [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Best, W. J. (1970). *Research in Education* (3rd ed.). Prentice-Hall Inc.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing* (5th ed.). Harper Collins Publishers.
- Likert, R. A. (1932). Technique for the Measurement of Attitude. *Archives Psychological*, 3(1), 1 - 55. https://legacy.voteview.com/pdf/Likert_1932.pdf
- Reeder, W. W. (1971). *Partial Theories from The 25 Years Research Program on Directive Factors in Believer and Social Action*. McGraw Hill International Book.
- Simon, H. (1976). *Administrative Behavior* (3rd ed.). The Free Press.

การศึกษาอัตลักษณ์เพลงพื้นบ้านประจำท้องถิ่นในจังหวัดสุพรรณบุรี

A Study The Identity of Local Folk Songs in Suphanburi Province

วรินทร์ สีสียดงาม,* สุพัตรา วิไลลักษณ์,** และณัฐศรีณย์ ทฤษฎิคุณ***

Warinthorn Sisiadngam, Supatra Vilailuck, and Natsarun Tissadikun

Received: February 15, 2025 Revised: April 1, 2025 Accepted: May 6, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์เพลงพื้นบ้านประจำท้องถิ่นในจังหวัดสุพรรณบุรี ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ จำนวน 3 ตอน รวม 20 ข้อ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ศิลปินอาวุโส 3 คน ผู้แทนพ่อเพลงแม่เพลง 21 คน วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา สังเคราะห์ และนำเสนอเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า เพลงพื้นบ้านทั้ง 7 เพลงมีอัตลักษณ์เฉพาะตัวที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม และค่านิยมของชุมชนท้องถิ่น เพลงเรือ มีเอกลักษณ์ด้านการขับร้องโต้ตอบที่ใช้ทำนองซ้ำและทอดเสียงยาว สอดคล้องกับบรรยากาศของสายน้ำ เพลงพวงมาลัย มีลักษณะการร้องเป็นหมู่ นำโดยผู้นำร้องและคณะนักร้องรับคำ ซึ่งเสริมสร้างความกลมกลืนของเสียงประสาน เพลงอีแซว และเพลงฉ่อยโดดเด่นด้วยการร้องโต้ตอบแบบปฏิพากย์ที่ต้องใช้ปฏิภาณไหวพริบในการแต่งกลอนสด ซึ่งเป็นจุดแข็งสำคัญของเพลงประเภทนี้ เพลงพิชฐาน มีอัตลักษณ์ที่แตกต่างออกไป โดยเน้นความศักดิ์สิทธิ์และความสงบสุข มักใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา เพลงเดินกำและเพลงระบำบ้านไร่ เน้นจังหวะคึกคัก สนุกสนาน และมีการร่ายรำประกอบเพื่อสร้างความรื่นเริงของชุมชน อีกทั้งยังพบว่า เพลงพื้นบ้านสุพรรณบุรีในปัจจุบันกำลังลดลง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมและค่านิยมของคนตรีสมัยใหม่ เพลงพิชฐานและเพลงเดินกำ ไม่ค่อยเป็นที่รู้จักในกลุ่มเยาวชน อย่างไรก็ตาม เพลงอีแซวและเพลงฉ่อยยังคงได้รับการแสดงและมีความพยายามในการอนุรักษ์โดยกลุ่มศิลปินและหน่วยงานวัฒนธรรม ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมการเรียนรู้ ถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านผ่านการศึกษาและสื่อดิจิทัล รวมถึงบูรณาการเพลงพื้นบ้านเข้ากับกิจกรรมท้องถิ่นเพื่อให้เป็นที่นิยมมากขึ้น

คำสำคัญ: การอนุรักษ์, ดนตรีประจำถิ่น, เพลงพื้นบ้านสุพรรณบุรี, อัตลักษณ์ดนตรี

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
Assistant Professor, Department of Western Music, College of Music, Rajabhat Bansomdejchaopraya University

**รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาดนตรีไทย วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
Associate Professor, Department of Thai Music, College of Music, Rajabhat Bansomdejchaopraya University

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
Assistant Professor, Department of Western Music, College of Music, Rajabhat Bansomdejchaopraya University

Abstract

The purpose of this study was to examine the musical identity of local folk songs in Suphanburi Province using a qualitative research approach. The research instruments included a three-part interview form comprising 20 questions. Key informants were selected through purposive sampling and consisted of three senior artists and 21 representatives of traditional Pho Phleng and Mae Phleng singers. Data were analyzed using content analysis, synthesis, and descriptive interpretation.

The results revealed that the seven types of Suphanburi folk songs each possess distinct identities that reflect the lifestyle, culture, and values of the local community. Phleng Ruela (Boat Song) features a unique call-and-response style with slow, elongated melodies that harmonize with the tranquil atmosphere of the river. Phleng Phuang Malai is characterized by group singing led by a soloist and followed by a chorus, creating rich vocal harmony. Phleng E-Saew and Phleng Choi stand out for their witty improvised lyrical exchanges, showcasing the performers' verbal agility. Phleng Phitsathan emphasizes sacredness and serenity, often performed in religious rituals. Meanwhile, Phleng Ten Kam and Phleng Rabam Ban Rai highlight lively rhythms, joyful melodies, and accompanying dances that foster community festivity. The study also found that Suphanburi folk music has declined in popularity due to social change and the growing preference for modern music. Phleng Phitsathan and Phleng Ten Kam are particularly unfamiliar to younger generations. However, Phleng E-Saew and Phleng Choi continue to be performed and preserved by local artists and cultural organizations. It is therefore recommended that folk music education and transmission be promoted through schools and digital media, and that folk songs be integrated into community events to enhance their popularity and cultural continuity.

Keywords: Conservation, Local Music Identity, Suphanburi Folk Music, Musical Identity

บทนำ

อัตลักษณ์ทางดนตรีเป็นลักษณะเฉพาะที่ทำให้ดนตรีในแต่ละวัฒนธรรมหรือภูมิภาคสามารถแยกแยะและจดจำได้ โดยอัตลักษณ์ทางดนตรีนั้นจะสะท้อนถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมของกลุ่มคนในแต่ละพื้นที่ อัตลักษณ์ทางดนตรีประกอบด้วยหลายองค์ประกอบ เช่น เครื่องดนตรีที่ใช้ ทำนอง รูปแบบการร้อง การประสานเสียง การใช้จังหวะ และรูปแบบการบรรเลงที่แตกต่างกัน ดนตรีในแต่ละภูมิภาคของไทยจึงมีการเลือกใช้เครื่องดนตรีและลักษณะการแสดงที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นตัวบ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมและความหลากหลายทางศิลปะของไทย อัตลักษณ์เหล่านี้ไม่เพียงแต่แสดงถึงความแตกต่างของดนตรีแต่ละภูมิภาคเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงวิถีชีวิต ค่านิยม และความเชื่อของผู้คนในแต่ละภูมิภาคนั้น ๆ และยังเป็นสัญลักษณ์ของความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์อีกด้วย (กิตติชัย รัตนพันธ์ และคณะ, 2566) สำหรับเพลงพื้นบ้านของภาคกลางจะแสดงออกมาในรูปแบบของการร้องเป็นส่วนใหญ่ และใช้สำเนียงภาษาชาวบ้านท้องถิ่นภาคกลาง การร้องมักจะร้องเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราสี เป็นการร้องโต้ตอบกันระหว่างฝ่ายชายและฝ่ายหญิง เน้นความสนุกสนานเป็นหลัก เพลงเหล่านี้นิยมเล่นกันตามชนบท แถบจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี พระนครศรีอยุธยา กาญจนบุรี อุทัยธานี สุพรรณบุรี ฯลฯ ในสมัยโบราณเมื่อมีงานเทศกาล พ่อเพลงแม่เพลงในจังหวัดต่าง ๆ จะมาประชันฝีมือกัน ด้วยท่วงทำนองเพลงพื้นบ้าน แต่ในปัจจุบันไม่ค่อยได้รับความนิยมเหมือนแต่ก่อน พ่อเพลงแม่เพลงตามจังหวัดต่าง ๆ ก็ไม่ได้มีการสืบทอดบทเพลงไว้ให้รุ่นหลังทำให้บทเพลงหลาย ๆ บทเพลงสูญหายไปพร้อมกับการเสียชีวิตลงของพ่อเพลงแม่เพลงรุ่นเก่า ๆ

จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดที่มีรากฐานวัฒนธรรมทางด้านดนตรีที่มีความเข้มแข็ง และผสมกลมกลืนกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นมาอย่างยาวนาน ทั้งศิลปะ ภาษาท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ ดนตรีพื้นบ้าน ซึ่งดนตรีพื้นบ้านเป็นดนตรีที่อยู่คู่กับท้องถิ่นมานาน ต้นกำเนิดของดนตรีพื้นบ้านอาจมาจากความเชื่อเรื่องประเพณี วัฒนธรรมที่ต้องใช้อุปกรณ์หรือเครื่องดนตรีประกอบการทำพิธีต่าง ๆ นอกจากนี้ในบางท้องถิ่นอาจได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมทางดนตรีจากประเทศเพื่อนบ้าน มาปรับปรุงแก้ไขจนกลายเป็นดนตรีเฉพาะท้องถิ่นของตน และการที่ลักษณะดนตรีของแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกัน ทำให้เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการเล่นแตกต่างกันไปด้วยตามลักษณะของดนตรีพื้นบ้านในท้องถิ่นนั้น สำหรับเพลงพื้นบ้านจังหวัดสุพรรณบุรี มีเพลงพื้นบ้านที่ร้องเล่นกันมาแต่สมัยโบราณ เช่น เพลงฉ่อย เพลงเกี่ยวข้าว เพลงเรือ เพลงอีแซว ด้วยสุพรรณบุรีเป็นเมืองเกษตรแต่ดั้งเดิม อาชีพหลักคือ การทำนา ศูนย์กลางสำคัญของชุมชนคือ วัด อันเป็นที่ประกอบงานบุญ งานรื่นเริงต่าง ๆ และประเพณีสำคัญที่ชาวสุพรรณรู้จัก ก็คือประเพณี "ลงแขกเกี่ยวข้าว" คนสุพรรณบุรีเล่นเพลงเหล่านี้มาตั้งแต่สมัยปู่ย่าตาทวดสืบทอดกันมา ด้วยวิถีชีวิตที่ได้อยู่ใกล้ชิดกับเพลงพื้นบ้าน ทำให้เพลงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต จึงทำให้เป็นจังหวัดที่ผลิตบุคลากรทางด้านดนตรีที่มีความสำคัญของประเทศมาอย่างช้านาน ไม่ว่าจะเป็นปูชนียบุคคลทางด้านดนตรี และศิลปินแห่งชาติของประเทศหรือศิลปินนักดนตรีรุ่นใหม่ทั้งเพลงลูกทุ่ง และเพลงไทยสากลที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เรียกได้ว่าจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นบ้านของศิลปิน นักดนตรี คนดนตรีที่มีชื่อเสียงมากมายนับไม่ถ้วน เช่น ครูมนตรี ตราโมท ศิลปินแห่งชาติปี 2528 แม่บัวผัน จันทรศรี ศิลปินแห่งชาติ (เพลงพื้นบ้าน) ปี 2533 แม่ขวัญจิต ศรีประจันต์ ศิลปินแห่งชาติ (เพลงพื้นบ้านแห่งยุค) ปี 2539 (นิศารัตน์ หวานชะเอม และคณะ, 2559; อ่างถึงโน เอนก นาวิกมูล, 2549)

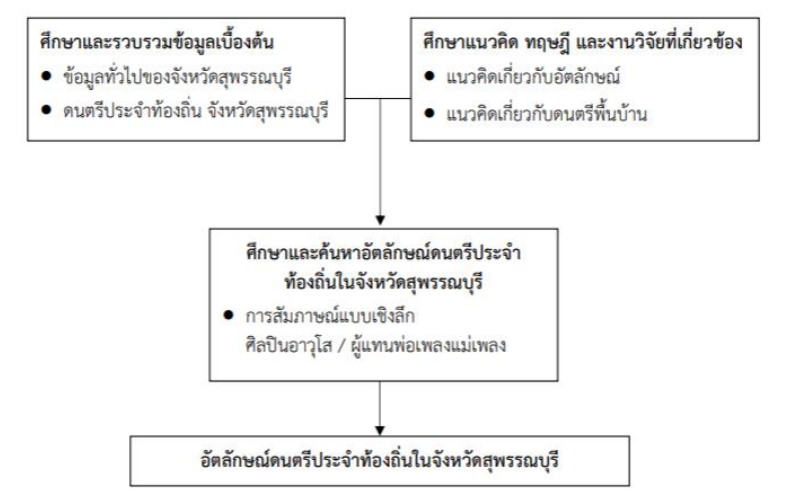
แต่ด้วยความเปลี่ยนแปลงทางสังคมชาวบ้านจากสังคมเกษตรกรรม การทำไร่ ทำนาไปสู่สังคมอุตสาหกรรม การทำงานในโรงงาน วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงจากค่านิยมชาวบ้านสู่ค่านิยมคนเมืองมีการแข่งขันทางด้านอาชีพ ตลอดจนค่าครองชีพที่สูงขึ้น ทำให้ผู้คนมุ่งหารายได้เพื่อยกระดับฐานะทางสังคมและเพื่อให้ตนมีรถมีบ้าน มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (เลอพงศ์ กัณหา, 2554) จึงทำให้สภาพของการเล่นเพลงพื้นบ้านย่อมเปลี่ยนไป ประกอบด้วยปัจจุบันเพลงพื้นบ้านจังหวัดสุพรรณบุรียังคงเหลือเพลงพื้นบ้านไม่กี่ชนิด เช่น เพลงฉ่อย เพลงอีแซว ลำตัด และเพลงเรือ อีกทั้งพ่อเพลงแม่เพลงปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ในการแสดงเพลงพื้นบ้าน ได้ลดจำนวนลงมากซึ่งเกิดจากเสียชีวิตไปหลายท่าน เช่น แม่บัวผัน จันทร์ศรี พ่อไสว วงษ์งาม และที่ยังมีชีวิตอยู่ก็เริ่มสูงอายุ และบางท่านก็มีสุขภาพไม่ดี (อนก นาวิกมูล, 2549) ทำให้แนวโน้มในอนาคตเพลงพื้นบ้านจะสูญหายไปพร้อมกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมพื้นบ้าน โดยเฉพาะเพลงอีแซว ซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้านของจังหวัดสุพรรณบุรี และจากการศึกษางานวิจัยของ นิศารัตน์ หวานชะเอม และคณะ (2559) ได้กล่าวว่า การแสดงเพลงพื้นบ้านอีสานของจังหวัดสุพรรณบุรี เริ่มห่างหายไปจากวิถีชีวิตของชาวสุพรรณบุรี สืบเนื่องจากคนรุ่นใหม่ไม่ได้ให้ความสนใจร้อง และแสดงเพลงพื้นบ้าน เพลงอีแซวแบบดั้งเดิม กลับไปให้ความสนใจเพลงสมัยนิยมมากกว่า แต่ยังมีเยาวชนบางกลุ่มที่ยังให้ความสนใจและช่วยกันอนุรักษ์โดยฝึกเพลงพื้นบ้าน แต่ก็ยังคงเป็นส่วนน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญรอง ชาวบ้านกร่าง (2556) ได้กล่าวว่า เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาแทนที่ความเป็นพื้นบ้าน ซึ่งผู้คนในชุมชนก็ยินดีที่จะปรับเปลี่ยนตัวเองไปสู่ความเจริญ จึงเป็นสาเหตุให้เพลงพื้นบ้านลดความสำคัญลงไป จะทำการเล่นเพลงพื้นบ้านต่อเมื่อมีโอกาสสำคัญหรือเทศกาลสำคัญ ซึ่งมีบางเพลงกลายเป็นวัฒนธรรมสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน เช่น เพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลงลำตัด ส่วนเพลงพื้นบ้านทั่วไปแทบจะไม่ปรากฏในการเล่นการร้องเหมือนในอดีต อีกทั้งการร้องเพลงพื้นบ้านของบางชุมชน ยังพบว่า ไม่มีการร้องเพลงพื้นบ้านแล้ว ดังนั้นเพื่อมิให้วัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านสูญหายไปตามยุคสมัย จึงควรมีการอนุรักษ์และพัฒนามรดกพื้นบ้าน เพราะเป็นวิถีของชาวบ้านที่แสดงออกผ่านทางวัฒนธรรมพื้นบ้าน

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาอัตลักษณ์เพลงพื้นบ้านประจำท้องถิ่นในจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่สู่ชุมชนต่าง ๆ ให้ผู้คนในชุมชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับดนตรีประจำท้องถิ่นในจังหวัดสุพรรณบุรี นำมาร้องและละเล่นเพลงพื้นบ้านให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความผูกพัน มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน ยินดีที่จะร่วมสืบสานพัฒนา และเป็นการสืบทอดและอนุรักษ์ดนตรีประจำท้องถิ่น เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา และดำรงอยู่กับจังหวัดสุพรรณบุรีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอัตลักษณ์เพลงพื้นบ้านประจำท้องถิ่นในจังหวัดสุพรรณบุรี

กรอบแนวความคิด

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับอัตลักษณ์เพลงพื้นบ้านประจำท้องถิ่นในจังหวัดสุพรรณบุรี ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

1.1 ศิลปินอาวุโส ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง พิจารณาจากควมมีชื่อเสียง มีประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้ เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับในการร้องเพลงพื้นบ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีมาอย่างยาวนาน

1.2 ผู้แทนพ่อเพลงแม่เพลง ที่มีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้าน ให้รายละเอียดเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน การดำรงอยู่ของเพลงพื้นบ้าน จำนวน 21 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง พิจารณาจากการเป็นนักดนตรีพื้นบ้านที่ยังคงทำการแสดงอยู่ในปัจจุบัน ผู้สืบทอดดนตรีพื้นบ้าน หรือครูผู้สอน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านในจังหวัดสุพรรณบุรี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะการกำหนดแนวคำถามหรือประเด็นการสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดกรอบประเด็นคำถามหรือแนวการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ขั้นที่ 2 ร่างประเด็นคำถามหรือแนวการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน แต่ละตอนมีจำนวนข้อดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 ประวัติ ความเป็นมาเกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านในจังหวัดสุพรรณบุรี

จำนวน 5 ข้อ

และองค์ประกอบเพลงพื้นบ้าน ได้แก่ 1) ลักษณะการแต่งกาย 2) เครื่องดนตรีประกอบ 3) ท่ารำประกอบ และ 4) โอกาสที่ใช้ในการแสดง

ตอนที่ 3 การจัดการความรู้ดนตรีประจำท้องถิ่นในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 7 ข้อ ซึ่งข้อคำถามเป็นลักษณะปลายเปิดที่ผู้ให้ข้อมูลสามารถอธิบาย แสดงความคิด ความรู้สึก หรือประสบการณ์ของตนเองได้อย่างอิสระ

ขั้นที่ 3 นำเสนอแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรง ความถูกต้อง ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ขั้นที่ 4 ปรับปรุง แก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะ จากนั้นจึงนำไปใช้เก็บข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การศึกษาจากข้อมูลเอกสาร (Document Study) เป็นการศึกษาทบทวนเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน วัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ ของจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งพบว่าในจังหวัดสุพรรณบุรีมีพ่อเพลงแม่เพลงที่ยังจดจำร้องกันได้ 7 เพลง คือ 1) เพลงเรือ 2) เพลงเต็นท์กำ 3) เพลงพิชฐาน 4) เพลงระบำบ้านไร่ 5) เพลงอีแซว 6) เพลงพวงมาลัย และ 7) เพลงฉ่อย (จตุพร ศิริสัมพันธ์, 2552)

3.2 การศึกษาโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยจะป้อนคำถามตามแนวคำถามที่กำหนดไว้ เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key Informant) ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้อุปกรณ์เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ และกล้องวิดีโอในการเก็บข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาอัตลักษณ์เพลงพื้นบ้านประจำท้องถิ่นในจังหวัดสุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์เพลงพื้นบ้านประจำท้องถิ่นในจังหวัดสุพรรณบุรี การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยขอนำเสนอผลข้อมูลแบ่งตามบทเพลงทั้งหมด 7 บทเพลงดังนี้

1. เพลงเรือ

เพลงเรือจะถูกขับร้องในงานบุญ งานเทศกาล หรือในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชาวบ้านมีการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างความสนุกสนาน หรือใช้เป็นสื่อในการสร้างความสามัคคีภายในชุมชน เพลงเรือเป็นการถ่ายทอดเรื่องราวความรัก ความคิดถึง และประสบการณ์ชีวิตในอดีตที่ถูกถ่ายทอดผ่านทำนองเพลง ตามปกติก็จะเล่นกันในหน้าน้ำ แสดงและเล่นกันในเรือ อัตลักษณ์ของเพลง มีการร้องรับว่า “ฮ้า..ฮั้” เป็นการขับร้องโต้ตอบแบบสด ลักษณะโครงสร้าง

และคำประพันธ์จะเป็นกลอนพื้นบ้าน ที่เรียกว่า “กลอนหัวเดียว” ซึ่งมีสัมผัสระหว่างวรรคและลักษณะพิเศษ คือ คำท้ายของแต่ละบทจะต้องลงท้ายด้วยสระเดียวกันมีการด้นกลอนสตรระหว่างชายและหญิง โดยเนื้อหาของเพลงจะเน้นการหยอกล้อ เกี่ยวพาราสี เสียยศ หรือสะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนในอดีต เสียงขับร้องของเพลงเรื่องจะมีทำนองไพเราะ เป็นเอกลักษณ์ ใช้จังหวะช้าและทอดเสียงยาวเพื่อให้เข้ากับบรรยากาศของสายน้ำ ซึ่งมีองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

ภาพ 2 การแสดงเพลงเรือ (ที่มา: ผู้วิจัย, 2568)

1.1 ลักษณะการแต่งกาย สะท้อนถึงความงดงามของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนริมแม่น้ำสุพรรณบุรีมีลักษณะเรียบง่ายและใช้วัสดุจากท้องถิ่น เหมาะสมกับวิถีชีวิตของชาวบ้านในยุคก่อน แต่ในปัจจุบันได้รับการปรับปรุงให้มีความร่วมสมัย โดดเด่น และเหมาะสมกับการแสดงบนเวทีมากขึ้น แต่ยังคงเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้เพื่อสื่อถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น

1.2 เครื่องดนตรีประกอบ ฉิ่ง กรับ ปัจจุบันมีการใช้ตะโพนร่วมด้วย

1.3 ท่ารำประกอบ เสริมสร้างบรรยากาศและความน่าสนใจของการแสดง ท่าพายเรือ คือ การใช้มือทั้งสองข้างจับเสมือนถือไม้พาย ผู้ร่าอาจก้มตัวเล็กน้อยเพื่อให้ดูเหมือนพายเรือจริง ๆ

1.4 โอกาสที่ใช้ในการแสดง แสดงหน้าน้ำช่วงเดือน 11 - 12 หรือในงานบุญ งานมงคล เช่น บวชนาค ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า ดั่งคำสัมภาษณ์

“เล่นได้ทั้งงานเช้า งานเย็น ช่วงหน้าน้ำ ไปทอดกฐินทอดผ้าป่า งานบุญต่าง ๆ แล้วต้องเล่นกันในเรื่องนะ ตอนแห่กันไปวัด แต่เดี๋ยวนี้ปัจจุบันไม่ได้เลือกสถานที่เล่นแล้ว เล่นที่ไหนก็ได้”

(ประสิทธิ์ คงพุ่ม: สัมภาษณ์วันที่ 27 พฤษภาคม 2567)

ในปัจจุบัน เพลงเรือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดสุพรรณบุรี และได้รับการอนุรักษ์และเผยแพร่ในหลายรูปแบบ อีกทั้งเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ในกิจกรรมชุมชนและงานวัฒนธรรมต่าง ๆ

2. เพลงต้นกำเนิด

เพลงต้นกำเนิดมีประวัติยาวนานและเกิดจากวิถีชีวิตของชาวบ้านในยุคที่การเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก หลังเสร็จสิ้นการทำงานในท้องนา ผู้คนจะมารวมตัวกันเพื่อร้องรำทำเพลง สร้างความบันเทิงและผ่อนคลายความเหนื่อยล้าในช่วงเวลาว่างจากการทำการเกษตร โดยเฉพาะในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว สำหรับอัตลักษณ์ของเพลง มีการร้องรับว่า เฮ้ เฮะ

หรือ เฮ้ เอา เฮ้วเฮ้ว เป็นการร้องโต้ตอบแบบปฏิพากย์ เป็นการร้องแบบสครระหว่างชายและหญิง ซึ่งมีการเกี่ยวพาราสิ หยอกล้อ และแสดงความซาญฉลาดผ่านคำร้องที่มีสัมผัสคล้องจอง ซึ่งเพลงต้นกำเนิดนี้ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องของการร้องเพลงว่าเป็นการเชิดชูพระแม่โพสพ

“ความเชื่อก็นั้นะ เกี่ยวกับการร้องเพื่อเป็นการเชิดชูพระแม่โพสพ แม่ธรณี แม่คงคา ให้ข้าว ออกรวงงามสมบูรณ์ เป็นมิ่งขวัญของชาวนาที่ทำนาเกี่ยวข้าว ให้พวกเราพอยู่พอกิน”

(คมกฤต พิงฟู: สัมภาษณ์วันที่ 19 พฤษภาคม 2567)

ภาพ 3 การแสดงเพลงต้นกำเนิด (ที่มา: ผู้วิจัย, 2568)

2.1 ลักษณะการแต่งกาย ในอดีตสะท้อนวิถีชีวิตความเรียบง่าย ความสะดวกสบายและความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ในปัจจุบันการแต่งกายได้รับการปรับเปลี่ยนให้ดูสวยงามและประณีตมากขึ้น ความเป็นทางการเหมาะสมกับการแสดงสมัยใหม่

2.2 เครื่องดนตรีประกอบ ในอดีตไม่มีเครื่องดนตรี แต่จะเป็นการปรบมืออย่างเดียว ในปัจจุบันใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านเรียบง่าย เช่น ฉิ่ง กรับ และกลอง

2.3 ทำรำประกอบ มีทำรำประกอบที่เรียบง่าย มือถือเกี่ยวเกี่ยวข้าว หรือเป็นการปรบมือไปด้วย

2.4 โอกาสที่ใช้ในการแสดง งานบุญประเพณี เช่น งานสงกรานต์ งานลอยกระทง หรือเทศกาลเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวผลผลิต

ในปัจจุบัน ไม่ค่อยแพร่หลายเท่าในอดีต ต้องการการอนุรักษ์และและฟื้นฟูโดยหน่วยงานวัฒนธรรม และชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้ การแสดงยังเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุพรรณบุรี รวมถึงบางโรงเรียนในจังหวัดสุพรรณบุรีได้นำเพลงต้นกำเนิดไปบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษา

3. เพลงพิชฐาน

เพลงนี้มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการอธิษฐานขอพรหรือการร้องขอสิ่งดี ๆ จากพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในช่วงเวลาที่สำคัญของชีวิต หรือเรียกอีกชื่อว่า เพลงอธิษฐาน ซึ่งหมายถึงการขอพรหรือการตั้งจิตปรารถนา เป็นบทเพลงที่เล่นเฉพาะที่ในงานเทศกาลวันสงกรานต์ถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทย สำหรับอัตลักษณ์ของเพลง เนื้อร้องเป็นการขอพรการแสดงความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และการสะท้อนถึงความศรัทธาของผู้ร้อง

มีจังหวะช้า นุ่มนวล และมีความสงบ เพื่อสร้างบรรยากาศที่ศักดิ์สิทธิ์ ขณะร้องเน้นความหนักแน่นของเสียง และอาจมีการร้องหมู่หรือเดี่ยวขึ้นอยู่กับบริบทของพิธีกรรม

กลอนเพลงพิชฐานเป็น กลอนเพลงสั้นๆ กลอนหัวเดียว เปลี่ยนคำและสัมผัส ไม่ก็จุด มักเอาชื่อดอกไม้ต่าง ๆ มาตั้ง แล้วหาคำที่คล้องจองมารับ

“คำร้องเป็นฉันทลักษณ์ คือกลอนหัวเดียว คือกลอนที่สัมผัสท้ายเดียวกันทั้งหมด ทำนองกลวิธีการร้องมีความต่างกันบ้าง คือการขึ้นเสียง การรับลูกคู่ เพลงพื้นบ้านมัน 1 เนื้อร้องสามารถร้องได้ร้อยทำนอง”

(วัชชัย เกตุเสาะ: สัมภาษณ์วันที่ 29 เมษายน 2567)

ภาพ 4 การแสดงเพลงพิชฐาน (ที่มา: วัชชัย, 2568)

3.1 ลักษณะการแต่งกาย ในอดีตสะท้อนถึงวิถีชีวิตเรียบง่ายและวัฒนธรรมของชาวบ้านในพื้นที่ภาคกลาง โดยเฉพาะในงานเทศกาลวันสงกรานต์หรืองานบุญงานวัด ส่วนในปัจจุบันการแต่งกายสำหรับการแสดงเพลงพิชฐานได้รับการปรับเปลี่ยนให้มีความร่วมสมัยมากขึ้น

3.2 เครื่องดนตรีประกอบ ในอดีตไม่มีการใช้เครื่องดนตรี เป็นการร้องเพียงอย่างเดียว ในจังหวะช้ามีการเอื้อนประกอบ แต่ปัจจุบันมีการนำตะโพน หรือฉิ่งเข้ามากำกับจังหวะ

3.3 ทำรำประกอบ บทเพลงนี้ไม่มีทำรำประกอบการแสดง เนื่องจากเป็นเพลงที่ใช้ในการร้องเล่นกันในโบสถ์ จึงต้องสำรวมกายขณะทำการร้องเล่นเพลงนี้โดยการนั่งในท่านั่งไหว้พระ

3.4 โอกาสที่ใช้ในการแสดง พิธีกรรมทางศาสนา ในเทศกาลวันสงกรานต์ ซึ่งถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทย งานบุญที่ต้องการความศักดิ์สิทธิ์

ในปัจจุบัน ยังคงมีในพิธีกรรมศาสนาในวันสงกรานต์ แต่ไม่ได้รับความสนใจจากคนรุ่นใหม่มากนัก นอกจากนี้มีโอกาสในการสาธิตตามเวทีต่าง ๆ เท่านั้น

4. เพลงระบำบ้านไร่

คำว่า "บ้านไร่" สะท้อนถึงลักษณะของชุมชนเกษตรกรรมที่มีการตั้งถิ่นฐานกระจายตัวอยู่ตามไร่นา โดยเพลงระบำบ้านไร่มีพัฒนาการมาจากการละเล่นพื้นบ้านที่ใช้ช้บกลมและให้ความบันเทิงในหมู่ชาวบ้าน โดยเฉพาะในช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยวที่ผู้คนมีเวลาวางจากการทำไร่ทำนาโดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอเดิมบางนางบวช และอำเภอสามชูก ซึ่งถือเป็นแหล่งกำเนิดและศูนย์กลางของเพลงพื้นบ้านประเภทนี้ อุดลักษณะของเพลงการสะท้อนถึง

วิถีชีวิตของชาวนาและเกษตรกรผ่านเนื้อร้อง ท่วงทำนอง และท่ารำที่เป็นเอกลักษณ์ เนื้อหาของเพลงมักเกี่ยวข้องกับการทำนา การใช้ชีวิตในชนบท และความสัมพันธ์ในชุมชน ท่วงทำนองของเพลงมีจังหวะที่ไพเราะ ฟังง่าย เพลงนี้เป็นศิลปะที่สามารถสื่อสารถึงความเป็นอยู่ของชาวบ้านในอดีตได้อย่างชัดเจน

ภาพ 5 การแสดงเพลงระบำบ้านไร่ (ที่มา: ผู้วิจัย, 2568)

4.1 ลักษณะการแต่งกาย ในอดีตลักษณะการแต่งกายมีความเรียบง่าย สะท้อนวิถีชีวิตชาวชนบทที่ทำอะไรทำนา ใช้เสื้อผ้าที่สะดวกต่อการเคลื่อนไหว ขณะที่ในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนให้ดูหรูหราและสวยงามมากขึ้น เพื่อเพิ่มความโดดเด่นให้การแสดงและสามารถดึงดูดความสนใจของผู้ชม

4.2 เครื่องดนตรีประกอบ ฉิ่ง กรับ เครื่องดนตรีเหล่านี้ทำให้เพลงระบำบ้านไร่มีความเป็นเอกลักษณ์ สนุกสนาน และสะท้อนถึงศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่มีชีวิตชีวา

4.3 ท่ารำประกอบ มีความเรียบง่ายโดยลักษณะของท่ารำมักจะเป็นการเลียนแบบท่วงท่าการทำงานของชาวไร่ชาวนาในอดีต หรือการเคลื่อนไหวที่แสดงถึงความสุขสนุกสนานของชุมชน เช่น ท่าโยกสายสะโพก ท่าปรบมือรับจังหวะ เป็นต้น

4.4 โอกาสที่ใช้ในการแสดง งานประเพณี งานบุญ งานเกษตรกรรม และงานรื่นเริงของชุมชน งานเทศกาลที่จัดขึ้นเพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย เช่น งานวันพืชมงคล งานลอยกระทง และงานเกี่ยวข้าว

ในปัจจุบัน เพลงระบำบ้านไร่ใช้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนรู้จักและเข้าใจศิลปะพื้นบ้านไทย โดยส่วนใหญ่สามารถพบได้ในงานแสดงวัฒนธรรมระดับจังหวัด หรือเวทีงานเทศกาลพื้นบ้านที่จัดขึ้นเป็นพิเศษ เช่น งานมหกรรมศิลปวัฒนธรรม

5. เพลงอีแซว

เพลงอีแซวถือเป็นเพลงพื้นบ้าน และเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของสุพรรณบุรี เพราะเป็นที่ยอมรับกันว่าเพลงนี้เกิดในถิ่นสุพรรณบุรีโดยตรง แต่ก่อนนี้เพลงอีแซวยังไม่เรียกว่าเพลงอีแซว แต่เรียกว่าเพลงยั่ว เพราะเป็นทำนองร้องยั่วกันสนุก ๆ อัดลักษณะของเพลง การร้องโต้ตอบแบบปฏิพากย์ ระหว่างฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ลักษณะของการร้องเป็นแบบสอดโดยใช้ไหวพริบและปฏิภาณในการแต่งกลอนสอดเพื่อโต้ตอบกัน ท่วงทำนองของเพลงอีแซว

มักมีจังหวะที่รวดเร็ว สนุกสนาน และกระตุ้นอารมณ์ให้คึกคัก เนื้อร้องของเพลงมักมีลักษณะหยอกล้อ ขบขัน และแฝงคติสอนใจ เน้นการเล่นคำล่องจอบที่มีความไพเราะและสร้างความบันเทิงให้กับผู้ฟัง ซึ่งถือเป็นเสน่ห์เฉพาะตัวของเพลงอีแซว มีเพิ่มลูกเล่นในการร้อง เช่น การย้าคำ การลากเสียง หรือการแทรกคำพูดที่ทำให้ผู้ชมรู้สึกขบขัน ดังคำสัมภาษณ์ดังนี้

“ถ้าเป็นเพลงอีแซวเนื้อหาของเพลง ที่มีคำล่องจอบ มีการแต่งเนื้อร้องให้เข้ากับบุคคลหรือเหตุการณ์ในงานได้อย่างทันที และที่ทำนองเพลงก็จะเป็นเอกลักษณ์ไม่เหมือนพื้นที่อื่น ๆ”

(ศุภชัย อิ่มทอง: สัมภาษณ์วันที่ 5 สิงหาคม 2567)

ภาพ 6 การแสดงเพลงอีแซว (ที่มา: ผู้วิจัย, 2568)

5.1 ลักษณะการแต่งกาย ในอดีตของเพลงอีแซวสะท้อนความเรียบง่ายของชาวบ้าน เน้นความสะดวกสบายในการแสดง แต่ในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับเวทีการแสดงมากขึ้น มีสีสันสดใสและเครื่องประดับเพิ่มขึ้นเพื่อให้ดูสวยงามและดึงดูดสายตาผู้ชมมากขึ้น

5.2 เครื่องดนตรีประกอบ ฉิ่ง และกรับแค่นั้น แล้วก็ปรบมือกันตามจังหวะ ต่อมาก็เริ่มใช้กลองสองหน้า มาตีร่วมด้วย ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2510 คณะไสว วงษ์งาม ซึ่งเป็นคณะเพลงของพ่อไสวและแม่บัวผัน จันทร์ศรีได้มีการนำเครื่องดนตรีไทย ได้แก่ ตะโพนไทย ตะโพนมอญ รำมะนา มาใช้สำหรับการแสดงเพลงอีแซว เพื่อเพิ่มจังหวะให้แน่นและเร้าใจ

5.3 ทำรำประกอบ ไม่มีท่าทางกำหนดที่ตายตัว แต่จะรำไปตามบทเพลง (รำแบบตีบท) หรือรำลอย ๆ สะท้อนบุคลิกขี้เล่น สนุกสนาน และสื่อความหมายตามเนื้อร้อง

5.4 โอกาสที่ใช้ในการแสดง งานวัด งานบุญ และงานรื่นเริงของชุมชน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความสามัคคีและความสนุกสนาน แต่อย่างไรก็ตามเพลงอีแซวไม่เหมาะสมกับงานมงคลสมรสที่เป็นพิธีสำคัญและต้องการบรรยากาศที่สง่างามและเป็นสิริมงคล

ในปัจจุบัน ได้รับการอนุรักษ์และเผยแพร่ผ่านกิจกรรมวัฒนธรรมของชุมชน และการแสดงในงานสำคัญต่าง ๆ มีความพยายามในการฟื้นฟูและปรับปรุงเพลงอีแซวให้เข้ากับยุคสมัย เช่น การนำไปรวมกับดนตรีร่วมสมัย หรือการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อเผยแพร่การแสดง

6. เพลงพวงมาลัย

เพลงพวงมาลัยเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่มีต้นกำเนิดจากจังหวัดสุพรรณบุรี จัดอยู่ในประเภทเพลงปฐพีพาทย์ มีลักษณะเด่นคือ การร้องเพลงโต้ตอบระหว่างชายและหญิงพร้อมกับการรำประกอบเสียงเพลง เนื้อหาเกี่ยวกับการเกี้ยวพาราสี การหยอกล้อ และการแสดงไหวพริบผ่านถ้อยคำที่ไพเราะและสร้างสรรค์อัตลักษณ์ของเพลง เป็นกลอนหัวเดียว ขึ้นต้นด้วย “เอ้อระเหยลอยมา” และลงท้ายด้วย “เอย” โดยมีผู้นำร้องและคณะนักร้องตอบรับ ซึ่งทำให้เกิดความกลมกลืนของเสียงร้อง ลักษณะของเพลงพวงมาลัยมีความโดดเด่นในเรื่องของการใช้กลอนสวดหรือกลอนที่มีสัมผัสคล้องจองไพเราะ เนื้อหาเพลงมักกล่าวถึงเรื่องราวที่เป็นมงคล เช่น การอวยพร การสรรเสริญบุคคลหรือการเชิดชูวัฒนธรรมไทย และทำนองของเพลงพวงมาลัยมีความสนุกสนาน แต่ยังคงความไพเราะและอ่อนหวาน ดังคำสัมภาษณ์ดังนี้

“เป็นกลอนหัวเดียว ที่ขึ้นต้นด้วย เอ้อระเหยลอยมา และลงท้ายด้วย เอย ตรงคำลงเป็นคำกลอนหัวเดียวจริงนะ แต่คำจะสั้นกว่าเพลงอีแซว มีสองวรรคเหมือนกัน วรรคหน้ากับวรรคหลังที่ใช้สระเสียงเดียวตลอด คำในเพลงพวงมาลัยจะสั้นกว่าเพลงอีแซว เพลงฉ่อย”

(พนม บุญเหลือ: สัมภาษณ์วันที่ 13 สิงหาคม 2567)

ภาพ 7 การแสดงเพลงพวงมาลัย (ที่มา: ผู้วิจัย, 2568)

6.1 ลักษณะการแต่งกาย เป็นลักษณะพื้นบ้าน โจงกระเบน เสื้อคอกลม ผ้าขาวม้าคาดเอว เป็นแบบบ้าน ๆ ในปัจจุบันมีความประณีตและหลากหลายมากขึ้น โดยมีการปรับปรุงให้เข้ากับความทันสมัยและความต้องการของเวทีการแสดง แต่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของเพลงพวงมาลัยไว้ได้อย่างชัดเจน

6.2 เครื่องดนตรีประกอบ สมัยก่อนเพลงพวงมาลัยจะมีแค่การปรบมือประกอบการร้องเพลงกัน ต่อมาเพลงพวงมาลัยใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านที่มีความเรียบง่าย เช่น ฉิ่ง กรับ รำมะนา

6.3 ท่ารำประกอบ ใช้ท่าทางที่เรียบง่าย แต่แฝงไปด้วยความอ่อนช้อย เน้นการถ่ายทอดอารมณ์ และเนื้อหาของบทเพลงผ่านการเคลื่อนไหวของร่างกายและมือ คือ ท่าพวงมาลัย หมุนข้อมือเป็นวงกลม สื่อถึงการประณีตบรรจงของการร้อยมาลัย

6.4 โอกาสที่ใช้ในการแสดง งานบุญและพิธีกรรมทางศาสนา งานทอดกฐิน งานผ้าป่า งานบวช งานสงกรานต์ งานลอยกระทง หรืองานประเพณีของท้องถิ่นเพื่อเสริมบรรยากาศให้มีความเป็นสิริมงคล อีกทั้งยังแสดงในงานมงคลสมรส ใช้ขั้วร้องเพื่ออวยพรให้กับคู่บ่าวสาว

ในปัจจุบันชาวชุมชนจรเข้สามพัน อำเภออุทุมพร ยังคงอนุรักษ์การร้องเพลงแนวนี้ อีกทั้งมีการอนุรักษ์ผ่านการแสดงทางวัฒนธรรมและการสอนในสถาบันการศึกษา จัดแสดงเพลงพวงมาลัยเพื่ออนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้านไทย หลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมพยายามส่งเสริมให้มีการเรียนรู้และถ่ายทอดเพลงพวงมาลัยแก่เยาวชน อีกทั้งมีการนำเพลงพวงมาลัยไปบันทึกเสียงและเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์เพื่อให้เข้าถึงคนรุ่นใหม่มากขึ้น

7. เพลงฉ่อย

เพลงฉ่อยเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทยที่มีต้นกำเนิดจากภาคกลาง โดยเฉพาะจังหวัดสุพรรณบุรี อ่างทอง และพื้นที่ใกล้เคียง มีลักษณะเป็นการร้องเพลงโต้ตอบหรือเพลงเกี่ยวพาราสีที่ใช้ท่วงทำนองสนุกสนาน และไหวพริบเฉียบคม ประวัติของเพลงฉ่อยเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมชาวนาในอดีตที่ใช้การร้องเพลงเพื่อคลายความเหน็ดเหนื่อยขณะทำงานในท้องนา อัตลักษณ์ของเพลง ลูกคู่จะร้องรับด้วยคำว่า "เอ้ ซา เอ้ซา ซา ซาซาซา หน้อยแม่" การร้องโต้ตอบอย่างรวดเร็วและฉับไว นักร้องต้องมีปฏิภาณไหวพริบในการแต่งกลอนสดและตอบโต้กับคู่ร้องได้อย่างทันควัน ลักษณะการขับร้องของเพลงฉ่อยมีจังหวะที่กระชับ ท่วงทำนองที่เร้าใจ และใช้คำพูดที่มีสัมผัสคล้องจองกันอย่างไร้ประมาท เนื้อหาของเพลงที่สามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ได้ โดยนักร้องสามารถแต่งกลอนให้เข้ากับงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทำให้เพลงฉ่อยมีความยืดหยุ่นและสามารถใช้ในโอกาสต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

ภาพ 8 การแสดงบทเพลงฉ่อย (ที่มา: ผู้วิจัย, 2568)

7.1 ลักษณะการแต่งกาย อดีตเน้นความเรียบง่าย สะท้อนวิถีชีวิตพื้นถิ่น ในขณะที่การแต่งกายในปัจจุบันมีการปรับปรุงให้มีความสวยงาม โดดเด่น และเหมาะสมกับเวทีการแสดงที่หลากหลายมากขึ้น

7.2 เครื่องดนตรีประกอบ กลองตะโพน ฉิ่ง กรับ โหม่ง เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่เรียบง่ายและเน้นจังหวะสนุกสนาน สอดคล้องกับลักษณะการแสดงที่เป็นกันเองและเน้นความบันเทิง

7.3 ทำรำประกอบ ทำรำของเพลงฉ่อยมีลักษณะที่เป็นธรรมชาติ เรียบง่าย และสอดคล้องกับเนื้อหาเพลงที่เน้นความสนุกสนาน เช่น ทำโยกตัวตามจังหวะ ทำปรบมือประกอบจังหวะ ทำซึ้นประกอบคำร้อง

7.4 โอกาสที่ใช้ในการแสดง งานวัด งานบุญ เช่น งานกฐิน งานผ้าป่า งานบวช เพื่อสร้างความบันเทิงให้กับชาวบ้าน หรือเทศกาลงานสงกรานต์ งานลอยกระทง เว้นงานแต่งงานที่ไม่นิยมเล่น เนื่องจากลักษณะของเพลงฉ่อยเป็นการร้องโต้ตอบกันระหว่างชายและหญิงในเชิงหยอกล้อ สนุกสนาน และบางครั้งอาจมีการแซวหรือเสียดสีเพื่อสร้างอารมณ์ขัน ซึ่งเป็นเหตุผลหลักที่ทำให้เพลงฉ่อยไม่ได้รับความนิยมในการแสดงในงานแต่งงาน เนื่องจากอาจไม่สอดคล้องกับบรรยากาศที่ต้องการความเป็นมงคลและสง่างาม

“เล่นได้ทุกโอกาสเลยนะ งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานบวช งานทอดกฐิน แต่ยกเว้นในงานแต่งงาน เพราะเพลงฉ่อยมีลักษณะสนุกสนานและแซวกันไปมา คนอื่นมองว่าไม่เป็นมงคลสำหรับการเริ่มต้นชีวิตคู่ไง อาจทำให้แขกในงานหรือเจ้าภาพรู้สึกไม่สบายใจ”

(ย่น โปธิพล: สัมภาษณ์วันที่ 15 สิงหาคม 2567)

ในปัจจุบัน ได้รับการอนุรักษ์และเผยแพร่ผ่านการแสดงทางวัฒนธรรม และการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับศิลปะพื้นบ้าน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสื่อบันเทิงและอิทธิพลของดนตรีสมัยใหม่ อีกทั้งหน่วยงานทางวัฒนธรรมและกลุ่มอนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้านมีความพยายามในการฟื้นฟูและปรับเปลี่ยนเพลงฉ่อยให้เข้ากับยุคสมัย

เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยทั้ง 7 เพลง พบว่า ระดับความนิยมของบทเพลงในปัจจุบัน การนำไปใช้ในงานต่าง ๆ สามารถสรุปออกมาเป็นตารางได้ดังนี้

บทเพลง	ระดับ		งาน/กิจกรรมที่นิยมใช้	คำอธิบายเพิ่มเติม
	ความนิยม (ในปัจจุบัน)	การแต่งกาย		
เพลงอีแซว	สูง	ดั้งเดิม: เสื้อแขน	งานวัด	ด้วยรูปแบบที่เป็นเพลงโต้ตอบ
		กระบอก/ลายดอก	งานเทศกาล	ระหว่างชายหญิง เนื้อหา
		ผ้าถุง/โจงกระเบน	งานโรงเรียน	หยอกล้อ สนุกสนาน และมี
		ปัจจุบัน: ชุดสีสดใส่ปัก	งานประกวด	จังหวะเร้าใจ ทำให้เพลงอีแซว
		ดินเงินดินทอง ผู้ชายใส่	ร้องสด	เป็นที่นิยมในกลุ่มคนทุกวัย
เสื้อลายดอกผ้าขาวม้า		โดยเฉพาะเยาวชน มักถูกนำมา		
คาดเอว		แสดงในงานประเพณี งานรื่นเริง		
				และกิจกรรมวัฒนธรรมระดับจังหวัด

บทเพลง	ระดับ ความนิยม (ในปัจจุบัน)	การแต่งกาย	งาน/กิจกรรม ที่นิยมใช้	คำอธิบายเพิ่มเติม
เพลงฉ่อย	สูง	ดั้งเดิม: เสื้อคอกลม ผ้าขาวม้า ปัจจุบัน: ชุดพื้นบ้าน เรียบง่ายสีสดใส ตกแต่งเล็กน้อย	งานประเพณี ท้องถิ่น งานแสดง วัฒนธรรม การประกวด ร้องสด	โดดเด่นเรื่องการแต่งกลอนสด แบบรวดเร็ว ใช้ไหวพริบสูง เหมาะกับเวทีที่ต้องการความ บันเทิงและสร้างอารมณ์ขัน จึงนิยมใช้ในงานรื่นเริง งานวัด และเวทีประกวดในโรงเรียน หรือชุมชน
เพลงเรือ	ปานกลาง	ดั้งเดิม: เสื้อแขนกระบอก ผ้าขาวม้า โจงกระเบน สไบ ปัจจุบัน: เสื้อแขน กระบอกเพิ่มลูกไม้ ลวดลาย โจงกระเบน สีสดใส	งานแข่งขัน พายเรือ งานบุญริมน้ำ	ด้วยเนื้อหาที่เกี่ยวกับการเกี่ยว พาราสีและชีวิตริมน้ำ เพลงเรือ ยังถูกใช้ในกิจกรรมเชิง สัญลักษณ์ เช่น งานแข่งเรือ หรือเทศกาลวิถีชาวน้ำ แต่ความนิยมลดลงในกลุ่ม เยาวชน
เพลง พวงมาลัย	ปานกลาง	ดั้งเดิม: เสื้อแขนกระบอก เสื้อคอกระเช้า นุ่งโจง กระเบน ปัจจุบัน: ชุดผ้าไทยร่วม สมัย สีสดใส	งานบวช งานแต่งงาน งานพิธีอวยพร งานมงคล	เป็นเพลงที่ขับร้องหมู่ เนื้อหา เชิงมงคล อ่อนหวาน เหมาะกับ งานพิธีที่เน้นความเป็นสิริมงคล แม้ความนิยมจะลดลง แต่ยังคง พบในงานพิธีบางพื้นที่
เพลงระบำ บ้านไร่	ปานกลาง	ดั้งเดิม: เสื้อม่อฮ่อม/ แขนกระบอก โจงกระเบน นุ่งผ้าซิ่น ปัจจุบัน: เสื้อประยุกต์ มีลูกไม้ ผ้าไทยร่วมสมัย	งานพิธีมงคล งานเกี่ยวข้าว กิจกรรม โรงเรียน	ใช้สะท้อนชีวิตเกษตรกร เน้น การร่ายรำอย่างเรียบง่ายและ สอดคล้องกับเนื้อเพลง มักใช้ ในโรงเรียนหรือกิจกรรมที่ ต้องการเน้นอัตลักษณ์ท้องถิ่น
เพลงเต๋นกำ	น้อย	ดั้งเดิม: เสื้อม่อฮ่อม/ แขนกระบอก โจงกระเบน นุ่งผ้าซิ่น ปัจจุบัน: ชุดประยุกต์ ใช้สีสันทันสมัย	งานประเพณี พื้นบ้าน เฉพาะพื้นที่ งานจัดแสดง ของชุมชน	มีจังหวะเร็วและใช้การเต้น ประกอบ บทเพลงมักเป็นการเกี่ยว พาราสีแบบสนุกสนาน พบในงาน ชุมชนเล็ก ๆ แต่เริ่มเลือนหาย เพราะไม่มีผู้สืบทอดชัดเจน

บทเพลง	ระดับ ความนิยม (ในปัจจุบัน)	การแต่งกาย	งาน/กิจกรรม ที่นิยมใช้	คำอธิบายเพิ่มเติม
เพลงพิชฐาน	น้อย	ดั้งเดิม: แขนกระบอก แขนสั้น กางเกงขาสั้น / ผ้าขี้ริ้วยาว ปัจจุบัน: เสื้อสุภาพพร้อม สมัย/ผ้าขึ้นประยุกต์ให้ ทันสมัย	งานบุญ งานทางศาสนา สวดมนต์ข้ามปี พิธีศักดิ์สิทธิ์ ในวัด	บทเพลงเชิงจิตวิญญาณ ใช้ใน พิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ ปัจจุบันใช้ เฉพาะในวัดหรือในงานที่ เคร่งครัดทางศาสนา จึงไม่เป็น ที่รู้จักในวงกว้าง โดยเฉพาะใน กลุ่มเยาวชน

จากตารางดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า บทเพลงพื้นบ้านของจังหวัดสุพรรณบุรีมีความหลากหลายทั้งด้านรูปแบบ เนื้อหา และบริบทในการใช้งานโดยเพลงอีแซว และเพลงฉ่อย เป็นสองบทเพลงที่มีความนิยมสูงสุดในปัจจุบัน เนื่องจากมีจังหวะสนุกสนาน ใช้กลอนสวด และโต้ตอบกันอย่างมีไหวพริบ ทำให้สามารถสร้างความบันเทิงและเข้าถึงคนรุ่นใหม่ได้ง่าย จึงมักถูกใช้ในงานวัด งานเทศกาล งานประกวด และกิจกรรมในโรงเรียน ส่วนเพลงเรือ เพลงพวงมาลัย และเพลงระบำบ้านไร่แม้จะมีความนิยมลดหลั่นลงมา แต่ก็ยังพบเห็นได้ในงานเฉพาะ เช่น งานบุญริมน้ำ งานบวช งานเกษตรกรรม และพิธีมงคลต่าง ๆ โดยกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นชุมชน ครู นักเรียน และผู้สูงอายุ สำหรับเพลงเต้นกำ และเพลงพิชฐานแม้จะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว แต่กลับพบการใช้งานน้อยลง เนื่องจากขาดเวทีในการแสดง และมีบริบทจำกัด เช่น งานศาสนา งานท้องถิ่นเฉพาะกลุ่ม รวมทั้งขาดการถ่ายทอดอย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นว่าการคงอยู่ของเพลงพื้นบ้านนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับความงดงามของเนื้อหาเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม การสนับสนุนของชุมชน และกลไกการถ่ายทอดสู่วัยรุ่นในปัจจุบัน ด้วยเช่นกัน ดังนั้นการผลักดันบทเพลงเหล่านี้ให้กลับมาโดดเด่นจึงควรเน้นทั้งด้านการศึกษา การส่งเสริมเวทีแสดง และการใช้สื่อร่วมสมัยให้เข้าถึงคนรุ่นใหม่ได้อย่างแท้จริง

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาอัตลักษณ์เพลงพื้นบ้านประจำท้องถิ่นในจังหวัดสุพรรณบุรีชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของดนตรีพื้นบ้านที่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่ โดยบทเพลงพื้นบ้านทั้ง 7 ประเภท ได้แก่ เพลงเรือ มีเอกลักษณ์ด้านการขับร้องโต้ตอบที่ใช้ทำนองซ้ำและทอดเสียงยาว สอดคล้องกับบรรยากาศของสายน้ำ เพลงพวงมาลัย มีลักษณะการร้องเป็นหมู่ นำโดยผู้นำร้องและคณะนักร้องรับคำ ซึ่งเสริมสร้างความกลมกลืนของเสียงประสาน ขณะที่เพลงอีแซว และเพลงฉ่อย โดดเด่นด้วยการร้องโต้ตอบแบบปฏิภาณที่ต้องใช้ปฏิภาณไหวพริบในการแต่งกลอนสวด ซึ่งเป็นจุดแข็งสำคัญของเพลงประเภทนี้ ในด้านอารมณ์เพลง เพลงพิชฐานมีอัตลักษณ์ที่แตกต่างออกไปโดยเน้นความศักดิ์สิทธิ์และความสงบสุข มักใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา เพลงเต้นกำ และเพลงระบำบ้านไร่ เน้นจังหวะคึกคัก สนุกสนาน และมีการร่ายรำประกอบเพื่อสร้างบรรยากาศแห่งความรื่นเริงของชุมชน ซึ่งช่วยให้การแสดงมีพลังและดึงดูดผู้ชม สำหรับอัตลักษณ์ของดนตรีพื้นบ้านแต่ละประเภทยังมีองค์ประกอบสำคัญที่แสดงถึงเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละเพลง ได้แก่ 1) ลักษณะการแต่งกาย ถือเป็นองค์ประกอบที่ช่วยสร้าง

อัตลักษณ์และความสวยงามในการแสดง รวมถึงสะท้อนถึงวิถีชีวิตและสถานะของผู้แสดงในอดีต (บุญรอง ชาวบ้านกร่าง, 2556) 2) เครื่องดนตรี สะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของดนตรีพื้นบ้านที่มีการใช้เครื่องดนตรีแบบพื้นบ้านของไทย และมีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศให้กับการแสดง 3) ท่ารำ ช่วยเสริมสร้างอารมณ์และความน่าสนใจให้กับการแสดง เพลงพื้นบ้าน และเป็นสิ่งที่ช่วยดึงดูดความสนใจของผู้ชม และ 4) โอกาสที่ใช้ในการแสดง ช่วยให้ดนตรีพื้นบ้านของจังหวัดสุพรรณบุรียังคงมีพื้นที่ในการเผยแพร่และเป็นที่ยึดมั่นในสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านของจังหวัดสุพรรณบุรี อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาพบว่า ดนตรีพื้นบ้านกำลังเผชิญกับปัญหาการสูญหายและการขาดแคลนผู้สืบทอด เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม วิถีชีวิต และการเข้ามาของดนตรีสมัยใหม่ ทำให้เพลงพื้นบ้านบางประเภทไม่ได้ถูกนำมาร้องเล่น

อย่างไรก็ตามอัตลักษณ์ของเพลงพื้นบ้านจังหวัดสุพรรณบุรีต้องอาศัยครูเพลงเป็นผู้ถ่ายทอดทักษะการขับร้อง ทำนอง และสำเนียงที่เป็นเอกลักษณ์ โดยเฉพาะเพลงที่ต้องใช้ปฏิภาณไหวพริบ เช่น เพลงเรือ เพลงฉ่อย และเพลงอีแซว ที่มีลักษณะการแต่งกลอนสวด และการโต้ตอบที่รวดเร็ว ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนจากครูเพลงที่มีประสบการณ์ ครูเพลงในท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการสืบทอดความรู้ด้านเทคนิคการขับร้อง การควบคุมจังหวะ และการรักษาอัตลักษณ์ของเพลงพื้นบ้านให้คงอยู่ในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิฆมภัท สอนธิษุ (2565) ที่ศึกษาเกี่ยวกับลำตัดแม่ศรีนิวล ข้าอาจ ระบุในงานวิจัยว่า การถ่ายทอดศิลปะการขับร้องและเทคนิคดนตรีเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เพลงพื้นบ้านสามารถดำรงอยู่ได้ อีกทั้งงานวิจัยของ นิศารัตน์ หวานชะเอม (2559) พบว่า การถ่ายทอดเพลงอีแซว กำลังประสบปัญหาอย่างมาก เนื่องจากการขาดแคลนครูเพลงและเยาวชนขาดความสนใจในการเรียนรู้ ส่งผลให้จำนวนผู้สืบทอดลดลง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า แม้ว่าอัตลักษณ์ของเพลงพื้นบ้านจะเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น แต่หากขาดกระบวนการถ่ายทอดที่เป็นระบบ เพลงเหล่านี้ก็มีความเสี่ยงที่จะเลือนหายไป ซึ่งปัญหานี้ยังพบในเพลงพื้นบ้านประเภทอื่น ๆ เช่น เพลงระบำบ้านไร่ และเพลงต้นกำ ที่กำลังเลือนหายไปจากสังคม เนื่องจากการสืบทอดส่วนใหญ่อาศัย การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และการฝึกฝนแบบปากต่อปากจากรุ่นสู่รุ่น โดยไม่มีแผนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ การขาดแคลนพื้นที่ฝึกซ้อมและโอกาสในการแสดง ทำให้คนรุ่นใหม่ขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ส่งผลให้จำนวนครูเพลงลดลงอย่างต่อเนื่อง และทำให้เพลงพื้นบ้านบางประเภทไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ฟังรุ่นใหม่ได้ ดังนั้นการขาดครูเพลงและระบบการถ่ายทอดอย่างเป็นทางการ เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของเพลงพื้นบ้านจังหวัดสุพรรณบุรี ทำให้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาแนวทางในการถ่ายทอดความรู้ให้เป็นระบบ เช่น การบรรจุเพลงพื้นบ้านในหลักสูตรการศึกษา การจัดอบรมและเวิร์กช็อปเกี่ยวกับการร้องเพลงพื้นบ้าน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบันทึกและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้าน เพื่อให้เยาวชนสามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เพลงพื้นบ้านเหล่านี้ยังคงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อไปอย่างยั่งยืน

อีกทั้งงานวิจัยของ บุญรอง ชาวบ้านกร่าง (2556) ที่ศึกษาเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านในชุมชนหนองผักนาก พบว่า ความนิยมของเพลงพื้นบ้านลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการเข้ามาของสื่อบันเทิงสมัยใหม่ ทำให้เพลงพื้นบ้านไม่ได้เป็นศูนย์กลางของความบันเทิงในชุมชนเหมือนในอดีต เด็กและเยาวชนมีทางเลือกในการเสพสื่อมากขึ้น เช่น ดนตรีสมัยใหม่ และแพลตฟอร์มออนไลน์ ส่งผลให้ความสนใจในเพลงพื้นบ้านลดลง และบทบาทของเพลงพื้นบ้านในชีวิตประจำวันเริ่มเลือนหายไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มของเพลงพื้นบ้าน

ในจังหวัดสุพรรณบุรี ที่พบว่า เพลงบางประเภท เช่น เพลงพิชฐาน เพลงเดินกำ และเพลงระบำบ้านไร่ เริ่มสูญหาย และไม่รู้จักในหมู่คนรุ่นใหม่ เนื่องจากลักษณะของเพลงไม่สามารถปรับเข้ากับความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันได้ โดยเฉพาะเพลงที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมและวัฒนธรรมเฉพาะถิ่น ซึ่งมีโอกาสแสดงน้อยลง และไม่มีเวทีรองรับให้เผยแพร่สู่สาธารณะ อย่างไรก็ตามบางประเภทของเพลงพื้นบ้านยังคงสามารถดำรงอยู่ได้โดยการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย เช่น เพลงฉ่อย และเพลงอีแซวที่ยังได้รับความนิยม เนื่องจากมีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน นักร้องสามารถแต่งกลอนสด เพื่อสะท้อนเรื่องราวในสังคมทำให้ยังสามารถดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้ ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ ลักขณา ชุมพร (2555) ที่ศึกษาพบว่า เพลงพื้นบ้านสามโก้ในจังหวัดอ่างทอง สามารถดำรงอยู่ได้เพราะมีการฟื้นฟูและดัดแปลงรูปแบบการแสดงโดยกลุ่มศิลปินในท้องถิ่น เช่นเดียวกับเพลงอีแซวที่ได้รับการฟื้นฟูโดยศิลปินพื้นบ้านและหน่วยงานวัฒนธรรมในจังหวัดสุพรรณบุรี นอกจากนี้ ยังพบว่าการใช้สื่อออนไลน์ และแพลตฟอร์มดิจิทัล เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้บางเพลงพื้นบ้านสามารถดำรงอยู่ได้ การเผยแพร่ผ่าน YouTube หรือโซเชียลมีเดียช่วยให้คนรุ่นใหม่สามารถเข้าถึงเพลงพื้นบ้านได้ง่ายขึ้น และเป็นช่องทางให้เพลงพื้นบ้านถูกนำเสนอในบริบทใหม่ที่เข้ากับสังคมปัจจุบัน อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงนี้ยังจำกัดอยู่ในวงแคบ และยังคงอาศัยการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรจัดกิจกรรมประกวดหรือแสดงเพลงพื้นบ้านในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนมีส่วนร่วม
2. ควรจัดงานเทศกาลหรือเวทีแสดงเพลงพื้นบ้านในชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อเป็นการส่งเสริมศิลปินพื้นบ้าน
3. ควรมีการใช้เพลงพื้นบ้านเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบอัตลักษณ์ของเพลงพื้นบ้านจังหวัดสุพรรณบุรีกับเพลงพื้นบ้านในภูมิภาคอื่นของประเทศไทย เพื่อให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน
2. ควรศึกษาการนำเพลงพื้นบ้านแต่ละท้องถิ่นมาประยุกต์ให้เข้ากับดนตรีสมัยใหม่เพื่อเพิ่มความนิยมในกลุ่มคนรุ่นใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กิตติชัย รัตนพันธ์, สุพรรณิ เหลือบุญชู, และบำรุง พาทยกุล. (2566). อัตลักษณ์ดนตรีพื้นบ้านภาคใต้. *วารสารช่อพะยอม*, 34(2), 56 - 80. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ejChophayom/article/view/267570/174436>
- จตุพร ศิริสัมพันธ์. (2552). เพลงพื้นบ้าน. *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 34. มุลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน*.
- ทิฆมภัส สนธิสุข. (2565). *อัตลักษณ์ทางดนตรีของลำตัดแม่ศรีนวล ข้าอาจ ศิลปินแห่งชาติ* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิศารัตน์ หวานชะเอม, นवलลออ แสงสุข, และนารินี แสงสุข. (2559). *การจัดการความรู้เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านภาคกลาง: กรณีศึกษาเพลงอีแซว จังหวัดสุพรรณบุรี*. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญรอง ชาวบ้านกร่าง. (2556). *แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูเพลงพื้นบ้าน: กรณีศึกษา เพลงพื้นบ้านชุมชนหนองผักนาก ตำบลหนองผักนาก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. คลังปัญญา มหาวิทยาลัยศิลปากร. <https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/12851>
- ลักขณา ชุมพร. (2555). *เพลงพื้นบ้านภาคกลาง: กรณีศึกษาบ้านสามโก้ ตำบลสามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เลอพงศ์ กัณหา. (2554). *เพลงพื้นบ้าน: กรณีศึกษาเพลงร่ำวงพื้นบ้านดอนคา ตำบลดอนคา อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เอนก นาวิกมูล. (2549). *เพลงพื้นบ้านภาคกลาง: จากแม่บัวผัน จันทรศรี ศิลปินแห่งชาติ*. บริษัท ฟิสิกส์ จำกัด.

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย

Opinions of American Tourists in Thailand Toward Tourism in Thailand

ขวัญการณ กั้นภัย*

Kwankarn Kunpai

Received: September 15, 2025 Revised: September 29, 2025 Accepted: October 17, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย และ 2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทย จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 6 ด้าน รวมข้อคำถามทั้งหมด 6 ข้อ และส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย ประกอบด้วย 7 ด้าน รวมข้อคำถามทั้งหมด 32 ข้อ สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านกระบวนการและบริการการท่องเที่ยว 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีลักษณะการเดินทางต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยไม่แตกต่างกัน สำหรับนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีเพศ อายุ ระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยว จำนวนครั้งที่เดินทางมาเที่ยวประเทศไทย ประเภทของนักท่องเที่ยวต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การท่องเที่ยว, ความคิดเห็น, ชาวอเมริกัน, นักท่องเที่ยว, ประเทศไทย

* นิสิตปริญญาโท ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Master's Degree Student, Department of Political Science and Public Administration Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

Corresponding Author: kwankarn.kunpai@gmail.com

Abstract

This research aims to study 1. the opinions of American tourists in Thailand and 2. regarding tourism in Thailand, and to compare those opinions based on individual demographic factors. The sample group used in this study was American tourists who visited Thailand. The number of 400 people. The research instrument used was a questionnaire divided into 2 parts, Part 1: General information of the respondent, consisting of 6 aspects total 6 questions and Part 2: Opinions of American tourists in Thailand toward tourism in Thailand consisting of 7 aspects total 32 questions. The statistics used for analysis included percentage, mean, standard deviation, one-way analysis of variance. By setting the statistical significance at the .05 level.

The research results found that 1. The results of the study of the level of opinions of American tourists in Thailand towards tourism in Thailand. Overall It is at the highest level when considering each aspect. It was found that the aspect with the highest average value is tourism activities in Thailand and the aspect with the lowest average value is tourism processes and services. 2. The results of comparing the opinions of American tourists in Thailand towards tourism in Thailand, classified according to personal factors, found that American tourists with different travel styles have different opinions about traveling to Thailand. There is no difference in opinions about traveling to Thailand among American tourists of different genders, ages, duration of travel, number of times visited, and types of tourists. Statistically significant at the .05 level.

Keywords: Tourism, Opinions, Americans, Tourists, Thailand

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญ สามารถนำเงินเข้าประเทศได้เป็นจำนวนมากและมีผลต่อการพัฒนาประเทศโดยเน้นคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัย ความสะอาด และแรงจูงใจเพื่อการพักผ่อน การศึกษา วัฒนธรรม วิถีชีวิต ตลอดจนปัจจัยการเดินทางท่องเที่ยวไปในประเทศต่าง ๆ เพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวให้กับประเทศของตน และสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้ได้มากที่สุด ประเทศต่าง ๆ จึงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบ เพื่อเป้าหมายให้นักท่องเที่ยวเข้าสู่ประเทศมากขึ้น

สำหรับประเทศไทยการท่องเที่ยวเป็นเศรษฐกิจที่สำคัญ สามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศอย่างมากในแต่ละปี การท่องเที่ยวยังมีศักยภาพในการฟื้นตัวเร็วเมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมในด้านอื่น ทำให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางอันดับต้นที่นักท่องเที่ยวต้องการมาเยี่ยมเยือน โดยใน พ.ศ. 2567 ประเทศไทยติดอันดับที่ 8 การจัดอันดับประเทศที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวมากที่สุดในโลก จาก Most Visited Countries 2024 จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือน 39.8 ล้านคน เมื่อเทียบกับปี 2566 มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือน 27 ล้านคน โดยรัฐบาลได้เพิ่มเป้าหมายเชิงนโยบายในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ในปี 2567 ในการขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายด้านการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกลไกในการผลักดันเศรษฐกิจของไทยให้เติบโตต่อไป (กรมประชาสัมพันธ์, 2567)

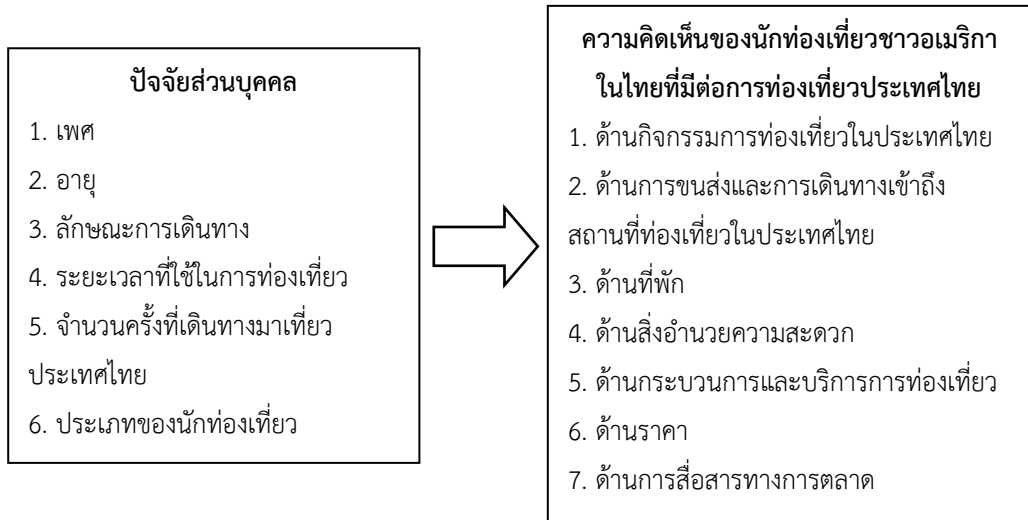
นักท่องเที่ยวระยะไกลที่สุดอย่างชาวอเมริกันใช้เวลาการเดินทางมาประเทศไทยประมาณ 26 ชั่วโมง ยังคงเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยเป็นจำนวนมาก และเมื่อในปี 2567 สหรัฐอเมริกาติดอันดับที่ 9 ของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาประเทศไทยสูงสุด มีจำนวนนักท่องเที่ยว 1,030,733 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2567) การพิจารณาถึงปัจจัยที่นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยนั้น มีความสำคัญและจำเป็นเนื่องจากภายใต้เงื่อนไขของปัจจัยต่าง ๆ นี้ ซึ่งเป็นประเด็นในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของประเทศไทย ศักยภาพการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เพื่อจุดหมายให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยี่ยมเยือนประเทศไทยมากขึ้นทุกปี ซึ่งจะ เป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้กระจายไปยังจังหวัดอื่น ๆ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทยว่าเพราะเหตุใดนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันจึงอยากมาท่องเที่ยวประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับธุรกิจด้านการท่องเที่ยวในการปรับปรุงธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวการบริการนักท่องเที่ยวให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และเป็นประโยชน์ต่อภาคราชการในการนำข้อมูลไปปรับปรุงการให้บริการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย
 2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย
- จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย ผู้วิจัยมีขั้นตอน ดังนี้

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้กำหนดประชากรจากนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่เดินทางเข้าประเทศไทย ในปี 2567 จำนวน 1,030,733 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2567) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีคำนวณจากการใช้สูตรของ Yamane (1973) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ จำนวน 400 คน ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มตัวอย่างโดยมีขั้นตอนใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เก็บข้อมูลตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ และสนามบิน โดยเลือกผู้ตอบแบบสอบถาม คือ นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทย จำนวน 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบบสอบถามได้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ เพศ อายุ ลักษณะการเดินทาง ระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยว จำนวนครั้งที่เดินทางมาเที่ยวประเทศไทย และประเภทของนักท่องเที่ยว รวมข้อคำถามทั้งหมด 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย 5 ข้อ ด้านการขนส่งและการเดินทางเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทย 4 ข้อ ด้านที่พัก 4 ข้อ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 5 ข้อ ด้านกระบวนการและบริการการท่องเที่ยว 4 ข้อ ด้านราคา 6 ข้อ ด้านการสื่อสารทางการตลาด 4 ข้อ รวมข้อคำถามทั้งหมด 32 ข้อ เป็นคำถามให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบตามระดับความคิดเห็น แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มีผลมากที่สุด มีผลมาก มีผลปานกลาง

มีผลน้อย มีผลน้อยที่สุด ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ดำเนินการโดยผู้ทรงคุณวุฒิและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะก่อนทดลองใช้เครื่องมือ จากนั้นทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน พบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) เท่ากับ .88

3. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติร้อยละอธิบายปัจจัยส่วนบุคคล ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอธิบายความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) ตรวจสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม หากพบความแตกต่างจึงทดสอบรายคู่ด้วยวิธี LSD โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัยโดยใช้ตารางประกอบ ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย ปรากฏผลดังนี้

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 192 คน (48.00%) รองลงมาคือ เพศชาย จำนวน 152 คน (38.00%) ขณะที่อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 30 – 44 ปี จำนวน 196 คน (49.00%) และรองลงมาคือ อายุ 45 – 60 ปี จำนวน 124 คน (31.00%) สำหรับลักษณะการเดินทาง ส่วนใหญ่เดินทางด้วยตนเอง จำนวน 190 คน (47.50%) รองลงมาคือ มากับหมู่คณะ จำนวน 178 คน (44.50%) ส่วนระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยว พบว่า มากที่สุดคือ 5 – 7 คืน จำนวน 179 คน (44.75%) และ 8 – 10 คืน จำนวน 132 คน (33.00%) ด้านจำนวนครั้งที่เดินทางมาเที่ยวประเทศไทย ส่วนใหญ่เคยมาแล้ว 2 – 4 ครั้ง จำนวน 182 คน (45.50%) ขณะที่เดินทางมาครั้งแรกมีจำนวน 136 คน (34.00%) สุดท้าย ประเภทของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางเพื่อหาประสบการณ์ จำนวน 115 คน (28.75%) รองลงมาคือ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 102 คน (25.50%)

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทยในภาพรวม

(n = 400)

ที่	ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย	4.74	0.35	มากที่สุด
2	ด้านการขนส่งและการเดินทางเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทย	4.60	0.36	มากที่สุด
3	ด้านที่พัก	4.69	0.35	มากที่สุด
4	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	4.59	0.39	มากที่สุด

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทยในภาพรวม (ต่อ)

(n = 400)

ที่	ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
5	ด้านกระบวนการและบริการการท่องเที่ยว	4.58	0.40	มากที่สุด
6	ด้านราคา	4.65	0.33	มากที่สุด
7	ด้านการสื่อสารทางการตลาด	4.61	0.37	มากที่สุด
รวม		4.64	0.28	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.64$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย มากที่สุดเป็นลำดับหนึ่ง ($\bar{x} = 4.74$) รองลงมาคือ ด้านที่พัก ($\bar{x} = 4.69$) และมีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย ด้านกระบวนการและบริการการท่องเที่ยว ในลำดับสุดท้าย ($\bar{x} = 4.58$)

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

2.1 นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยแตกต่างกัน

ตาราง 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย จำแนกตามเพศ

(n = 400)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	1.14	3	.38	5.12	.002*
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	29.37	396	.07		
รวม	30.51	399			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย จำแนกตามเพศ เป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD ดังตาราง 3

ตาราง 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย
เป็นรายคู่ จำแนกตามเพศ

(n = 400)

เพศ	\bar{x}	ชาย	หญิง	LGBTQ	ไม่ประสงค์ระบุ
	ค่าเฉลี่ย	4.65	4.60	4.71	4.85
ชาย	4.65	-	.079	.213	.011*
หญิง	4.60		-	.016*	.001*
LGBTQ+	4.71			-	.097
ไม่ประสงค์ระบุ	4.85				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีเพศชาย ($\bar{x} = 4.65$) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยน้อยกว่านักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่ไม่ประสงค์ระบุเพศ ($\bar{x} = 4.85$) นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีเพศหญิง ($\bar{x} = 4.60$) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยน้อยกว่านักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีเพศ LGBTQ+ ($\bar{x} = 4.71$) และนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่ไม่ประสงค์ระบุเพศ ($\bar{x} = 4.85$)

2.2 นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยแตกต่างกัน

ตาราง 4 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย
จำแนกตามอายุ

(n = 400)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	.74	3	.25	3.30	.021*
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	29.77	396	.08		
รวม	30.51	399			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย จำแนกตามอายุ เป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD ดังตาราง 4

ตาราง 5 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย เป็นรายคู่ จำแนกตามอายุ

(n = 400)

อายุ	\bar{x}	14 - 29 ปี	30 - 44 ปี	45 - 60 ปี	61 - 79 ปี
	ค่าเฉลี่ย	4.70	4.64	4.60	4.76
14 - 29 ปี	4.70	-	.113	.014*	.388
30 - 44 ปี	4.64		-	.185	.066
45 - 60 ปี	4.60			-	.017*
61 - 79 ปี	4.76				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีอายุ 14 - 29 ปี ($\bar{x} = 4.70$) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากกว่านักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีอายุ 45 - 60 ปี ($\bar{x} = 4.60$) นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีอายุ 45 - 60 ปี ($\bar{x} = 4.60$) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยน้อยกว่านักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีอายุ 61 - 79 ปี ($\bar{x} = 4.76$)

2.3 นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีลักษณะการเดินทางต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยแตกต่างกัน

ตาราง 6 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย จำแนกตามลักษณะการเดินทาง

(n = 400)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	.27	2	.14	1.80	.167
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	30.24	397	.08		
รวม	30.51	399			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่านักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีลักษณะการเดินทางต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.4 นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยวต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยแตกต่างกัน

ตาราง 7 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย
จำแนกตามระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยว

(n = 400)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	.93	3	.31	4.17	.006*
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	29.58	396	.07		
รวม	30.51	399			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 7 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่านักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยวต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย จำแนกตามระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยวเป็นรายคู่ ด้วยวิธี LSD ดังตาราง 8

ตาราง 8 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย
เป็นรายคู่ จำแนกตามระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยว

(n = 400)

ระยะเวลาที่ใช้ ในการท่องเที่ยว	\bar{x} ค่าเฉลี่ย	2 - 4 คีน	5 - 7 คีน	8 - 10 คีน	มากกว่า 10 คีน
2 - 4 คีน	4.71	-	.058	.014*	.396
5 - 7 คีน	4.63		-	.383	.013*
8 - 10 คีน	4.60			-	.004*
มากกว่า 10 คีน	4.76				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยว 2 - 4 คีน ($\bar{x} = 4.71$) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากกว่านักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยว 8 - 10 คีน ($\bar{x} = 4.60$) นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยว 5 - 7 คีน ($\bar{x} = 4.63$) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยน้อยกว่านักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยวมากกว่า 10 คีน ($\bar{x} = 4.76$)

2.5 นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีจำนวนครั้งที่เดินทางมาเที่ยวประเทศไทยต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยแตกต่างกัน

ตาราง 9 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยว ประเทศไทย
จำแนกตามจำนวนครั้งที่เดินทางมาเที่ยวประเทศไทย

(n = 400)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	1.42	3	.47	6.43	.000*
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	29.09	396	.07		
รวม	30.51	399			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีจำนวนครั้งที่เดินทางมาเที่ยวประเทศไทยต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย จำแนกตามจำนวนครั้งที่เดินทางมาเที่ยวประเทศไทย เป็นรายคู่ ด้วยวิธี LSD ดังตาราง 10

ตาราง 10 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย
เป็นรายคู่ จำแนกตามจำนวนครั้งที่เดินทางมาเที่ยวประเทศไทย

(n = 400)

จำนวนครั้งที่เดินทางมาเที่ยวประเทศไทย	\bar{X} ค่าเฉลี่ย	ครั้งแรก	2 - 4 ครั้ง	5 - 6 ครั้ง	มากกว่า 6 ครั้ง
ครั้งแรก	4.70	-	.000*	.072	.226
2 - 4 ครั้ง	4.58		-	.342	.002*
5 - 6 ครั้ง	4.62			-	.027*
มากกว่า 6 ครั้ง	4.78				-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 10 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีจำนวนครั้งที่เดินทางมาเที่ยวประเทศไทยเป็นครั้งแรก ($\bar{X} = 4.70$) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากกว่านักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีจำนวนครั้งที่เดินทางมาเที่ยวประเทศไทย 2 - 4 ครั้ง ($\bar{X} = 4.58$) นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีจำนวนครั้งที่เดินทางมาเที่ยวประเทศไทย 2 - 4 ครั้ง ($\bar{X} = 4.58$) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยน้อยกว่านักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีจำนวนครั้งที่เดินทางมาเที่ยวประเทศไทยมากกว่า 6 ครั้ง ($\bar{X} = 4.78$) นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีจำนวนครั้งที่เดินทางมาเที่ยวประเทศไทย 5 - 6 ครั้ง ($\bar{X} = 4.62$) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยน้อยกว่านักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีจำนวนครั้งที่เดินทางมาเที่ยวประเทศไทยมากกว่า 6 ครั้ง ($\bar{X} = 4.78$)

2.6 นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีประเภทของนักท่องเที่ยวต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยแตกต่างกัน

ตาราง 11 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย จำแนกตามประเภทของนักท่องเที่ยว

(n = 400)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	1.74	4	.44	5.99	.000*
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	28.77	395	.07		
รวม	30.51	399			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีประเภทของนักท่องเที่ยวต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย จำแนกตามประเภทของนักท่องเที่ยว เป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD ดังตาราง 12

ตาราง 12 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย เป็นรายคู่ จำแนกตามประเภทของนักท่องเที่ยว

(n = 400)

ประเภทของ นักท่องเที่ยว	\bar{x}	ความต้องการ พักผ่อนหย่อนใจ	ต้องการสิ่ง แปลกใหม่	เพื่อหา ประสบการณ์	ชอบ ทดลอง	ต้องการใช้
						ชีวิตท่องเที่ยว เหมือนคน ในพื้นที่
	ค่าเฉลี่ย	4.63	4.60	4.58	4.74	4.77
ความต้องการ	4.63	-	.532	.230	.011*	.005*
พักผ่อนหย่อนใจ						
ต้องการสิ่ง	4.60		-	.602	.002*	.0001*
แปลกใหม่						
เพื่อหา	4.58			-	.000*	.000*
ประสบการณ์						
ชอบทดลอง	4.74				-	.642

ตาราง 12 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย เป็นรายคู่ จำแนกตามประเภทของนักท่องเที่ยว (ต่อ)

(n = 400)

ประเภทของ นักท่องเที่ยว	\bar{X}	ความต้องการ	ต้องการสิ่ง	เพื่อหา	ชอบ	ต้องการใช้
		พักผ่อนหย่อนใจ	แปลกใหม่	ประสบการณ์	ทดลอง	ชีวิตท่องเที่ยว เหมือนคน ในพื้นที่
	ค่าเฉลี่ย	4.63	4.60	4.58	4.74	4.77
ต้องการใช้ชีวิต ท่องเที่ยวเหมือน คนในพื้นที่	4.77					-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีประเภทของนักท่องเที่ยวต้องการพักผ่อนหย่อนใจ ($\bar{X} = 4.63$) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยน้อยกว่านักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีประเภทของนักท่องเที่ยวชอบทดลอง ($\bar{X} = 4.74$) และต้องการใช้ชีวิตระหว่างท่องเที่ยวเหมือนคนในพื้นที่ ($\bar{X} = 4.77$) นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีประเภทของนักท่องเที่ยวต้องการสิ่งแปลกใหม่ ($\bar{X} = 4.60$) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยน้อยกว่านักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีประเภทของนักท่องเที่ยวชอบทดลอง ($\bar{X} = 4.74$) และต้องการใช้ชีวิตระหว่างท่องเที่ยวเหมือนคนในพื้นที่ ($\bar{X} = 4.77$) นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีประเภทของนักท่องเที่ยวเพื่อหาประสบการณ์ ($\bar{X} = 4.58$) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยน้อยกว่านักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีประเภทของนักท่องเที่ยวชอบทดลอง ($\bar{X} = 4.74$) และต้องการใช้ชีวิตระหว่างท่องเที่ยวเหมือนคนในพื้นที่ ($\bar{X} = 4.77$)

ตาราง 13 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ที่	ตัวแปรอิสระ	\bar{X}	S.D.	ระดับ นัยสำคัญ	ผลการทดสอบ	
					เป็นไปตาม สมมติฐาน	ไม่เป็นไปตาม สมมติฐาน
ปัจจัยส่วนบุคคล						
1	เพศ	1.79	.76	.002*	✓	
2	อายุ	2.24	.76	.021*	✓	
3	ลักษณะการเดินทาง	1.61	.63	.167		✓
4	ระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยว	2.35	.82	.006*	✓	

ตาราง 13 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน (ต่อ)

ที่	ตัวแปรอิสระ	\bar{x}	S.D.	ระดับ นัยสำคัญ	ผลการทดสอบ	
					เป็นไปตาม สมมติฐาน	ไม่เป็นไปตาม สมมติฐาน
5	จำนวนครั้งที่เดินทางมาเที่ยว ประเทศไทย	1.92	.84	.000*	✓	
6	ประเภทของนักท่องเที่ยว	2.59	1.26	.000*	✓	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยแตกต่างกัน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีลักษณะการเดินทางต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยวต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีจำนวนครั้งที่เดินทางมาเที่ยวประเทศไทยต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีประเภทของนักท่องเที่ยวต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา เรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย ผู้ศึกษาสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งหมายความว่านักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทย มีความคิดเห็นเป็นอย่างมากที่สุดต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้านดังนี้

1.1 ท่องเที่ยวในประเทศไทย นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะกิจกรรมสร้างประสบการณ์ใหม่ที่คุ้มค่าและสร้างความประทับใจในการเดินทาง แต่ด้านความสะอาดและความปลอดภัยของอุปกรณ์และสถานที่ได้รับการประเมินต่ำสุด เนื่องจากมีการใช้งานหมุนเวียนจำนวนมาก ประเด็นนี้สะท้อนถึงความคาดหวังสูงของนักท่องเที่ยวต่อมาตรฐานด้านสุขอนามัยและการดูแลความปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนต์ศิระ จรุงสุทธิ (2565) ที่ชี้ว่าแม่แหล่งท่องเที่ยวชุมชนมีการรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อม แต่การจัดการด้านความปลอดภัยยังอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านการขนส่งและการเดินทางเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทย นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากมีวิธีการเดินทางที่หลากหลายและการคมนาคมที่พัฒนาตอบสนองความต้องการได้ดี แต่การให้ข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางยังถูกประเมินต่ำที่สุด สะท้อนข้อจำกัดด้านภาษาและการสื่อสาร โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัสนีน สามาะ (2564) ที่ชี้ว่าปัจจัยสำคัญต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยว คือ การเข้าถึงข้อมูล โดยเฉพาะผ่านอินเทอร์เน็ต เพื่อน และงานมหรสพการท่องเที่ยว ขณะที่อุปสรรคหลักคือภาษา

1.3 ด้านที่พัก พบว่า นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันเห็นว่า สถานที่พักมีความปลอดภัยต่อตนเองและทรัพย์สิน โดยมีความคิดเห็นในพื้นที่โดยรอบของสถานที่ที่มีความสวยงาม บรรยากาศดี ในลำดับสุดท้าย ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันจะให้ความสำคัญในการคำนึงถึงความปลอดภัยในสถานที่พักเป็นอันดับแรก สอดคล้องกับแนวคิดการจูงใจของ Maslow (1954) ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวในเรื่องของความต้องการความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยว ความมั่นใจในการไม่ถูกหลอกลวงในการซื้อผลิตภัณฑ์ในด้านการท่องเที่ยว

1.4 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันเห็นว่าสามารถค้นหาและติดต่อกับสถานที่ท่องเที่ยวที่ต้องการ ผ่านทางช่องทางต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต ได้อย่างง่ายและสะดวก โดยมีความคิดเห็นที่สามารถติดต่อบริษัทการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในประเทศไทยได้โดยง่ายและสะดวกเป็นลำดับสุดท้าย ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันคำนึงถึงความสะดวกและความรวดเร็วในการค้นหาและติดต่อกับสถานที่ท่องเที่ยวที่ต้องการผ่านทางช่องทางโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ตมากกว่า สอดคล้องกับแนวคิดของ ฮาร์ดา หุสสุล (2563) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญในการท่องเที่ยวต้องประกอบด้วย สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ น้ำประปา ไฟฟ้า และระบบการสื่อสารระยะไกล และใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ

1.5 ด้านกระบวนการและบริการการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากประเทศไทยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลกและสะท้อนคุณค่าทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบรายชื่อ พบว่า ความเห็นด้าน “ความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยว” ได้คะแนนต่ำสุด แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังรับรู้ภาพลักษณ์ของประเทศไทยในฐานะจุดหมายปลายทางเชิงวัฒนธรรมมากกว่าการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น ๆ เช่น นวัตกรรมการท่องเที่ยวหรือกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ การคงไว้ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลกจึงถือเป็นจุดแข็ง ขณะเดียวกันควรเสริมความหลากหลายเพื่อให้ตอบสนอง

ความต้องการที่กว้างขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิธร ศิริบุชา (2558) ที่ชี้ว่าปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ อาชีพ และถิ่นกำเนิด รวมถึงปัจจัยด้านการตลาด เทคโนโลยี และเศรษฐกิจ มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจท่องเที่ยว และกำหนดมุมมองของนักท่องเที่ยวต่อประเทศไทย

1.6 ด้านราคา พบว่า นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันเห็นว่าประเทศไทยมีราคาของที่ระลึกที่ถูกลง และมีคุณภาพดี โดยมีความคิดเห็นเห็นว่าสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ มีค่าธรรมเนียมในการเยี่ยมชมที่คุ้มค่าต่อการเข้าชม ในลำดับสุดท้าย ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันเห็นว่า ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะซื้อของที่ระลึกสำหรับตนเอง และซื้อฝากผู้อื่นด้วย ในส่วนของค่าธรรมเนียมในการเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ อาจจะคุ้มค่ากว่า สอดคล้องกับแนวคิดของ สมชาย กิจยรรยง (2561) ส่วนประสมทางการตลาด 4P's (Marketing Mix) ราคาต้องเหมาะสมกับตำแหน่งการแข่งขันของสินค้าและสร้างกำไรในอัตราที่เหมาะสมสู่กิจการ พิจารณาราคาจะต้องกำหนดต้นทุนการผลิต สภาพการแข่งขัน กำไรที่คาดหวัง ราคาของคู่แข่ง การกำหนดราคามีความสำคัญต่อกิจการมาก กิจการไม่สามารถกำหนดราคาสินค้าเองได้ตามใจชอบ การตั้งนั้นก็กิจการจะต้องเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการกำหนดราคาสินค้าและบริการ

1.7 ด้านการสื่อสารทางการตลาด พบว่านักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันเห็นว่าได้รับข่าวสารจากการประชาสัมพันธ์ของ ททท. เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวไทย ผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ในลำดับสุดท้าย ทั้งนี้เนื่องจากว่านักท่องเที่ยวชาวอเมริกันมักจะได้รับข่าวสารในช่วงเทศกาลประเพณีของไทยต่าง ๆ จากการประชาสัมพันธ์ของ ททท. สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉริยาพร คันธมาลาเจริญ (2564) ที่ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในแนวทางการท่องเที่ยว 4.0 กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลกีดขวาง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ด้านปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวประกอบด้วย การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวบนสื่อออนไลน์ที่สามารถเชื่อมโยงกลุ่มนักท่องเที่ยวกับชุมชนและผู้ประกอบการ ให้สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เท่าเทียมกัน

2. นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยแตกต่างกัน ผลทดสอบสมมติฐานพบว่า

2.1 นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวชาวอเมริกัน เพศหญิง และเพศชาย จะมีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทยน้อยกว่าไม่ประสงค์ระบุเพศ และเพศ LGBTQ+ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากมุมมองความหลากหลายทางเพศ มุมมองบทบาททางเพศ มุมมองรสนิยมทางเพศ จึงทำให้เพศมีผลต่อความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย สอดคล้องกับแนวคิดของ Pearce (1988) กล่าวว่า ลักษณะด้านจิตวิทยาของแต่ละบุคคลที่ต่างกันออกไปและนำไปสู่การตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่คงที่และสอดคล้องกัน เกิดจากความรู้สึกนึกคิด ความรับผิดชอบ ความต้องการภายใน การรับรู้ การเรียนรู้ จนทำให้เกิด

บุคลิกภาพที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวทำให้บุคคลมีความแตกต่างกันทั้งภายใน หรือความรู้สึกนึกคิดและลักษณะทางกายภาพภายนอก

2.2 นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า กลุ่มอายุ 61 – 79 ปี (Baby Boomers) มีความคิดเห็นเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวมากกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างด้านวัย ประสบการณ์ และรูปแบบการตัดสินใจที่รอบคอบกว่าคนรุ่นใหม่ เช่น Gen X และ Gen Y ซึ่งมักให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ต่างออกไป ผลนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นภัสพร จงรักษ์ (2560) ที่ระบุว่านักท่องเที่ยวสูงวัยมักเดินทางเป็นประจำ โดยเฉพาะกับเพื่อนหรือครอบครัว และมีแนวโน้มเลือกใช้บริการบริษัทนำเที่ยวมากกว่ากลุ่มวัยหนุ่มสาว เนื่องจากความสะดวก ความมั่นใจด้านภาษา และค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม

2.3 นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีลักษณะการเดินทางต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยแตกต่างกัน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีลักษณะการเดินทางต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยวมีความคล้ายคลึงกัน สภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของชาวอเมริกันเหมือนกัน จึงทำให้ลักษณะการเดินทางไม่มีผลต่อความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย สอดคล้องกับแนวคิดการจูงใจของ Maslow (1954) ความต้องการที่จะผูกพันในสังคม (Love Needs) หรือความต้องการความรักและการยอมรับการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เกิดลักษณะคล้ายคลึงกันในด้านพฤติกรรม ความคิด ทักษะ ค่านิยม ที่สอดคล้องกันในแบบกลุ่มส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ เช่น การเข้าร่วมกลุ่มท่องเที่ยวกับกลุ่มที่มีความสนใจคล้ายคลึงกัน หรือพฤติกรรมในการเลือกแบบที่มีค่านิยมเหมือนกัน

2.4 นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีระยะเวลาการท่องเที่ยวต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเดินทางมาเที่ยวประเทศไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า ผู้ที่พักระยะสั้น 2 – 4 คืน มีความคิดเห็นเชิงบวกมากกว่าผู้ที่อยู่ 8–10 คืน สะท้อนว่าระยะเวลาในการท่องเที่ยวมีผลต่อประสบการณ์และความพึงพอใจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเตรียมตัวและการวางแผนที่ต่างกัน ผลนี้สอดคล้องกับแนวคิดโมเดลการตัดสินใจของผู้บริโภคที่แบ่งการตัดสินใจออกเป็นสามระยะ ได้แก่ ก่อนการท่องเที่ยว ระหว่างการท่องเที่ยว และหลังการท่องเที่ยว ซึ่งล้วนมีอิทธิพลต่อการรับรู้และการประเมินคุณค่าของการเดินทาง

2.5 นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีจำนวนครั้งในการเดินทางมาเที่ยวประเทศไทยแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า ผู้ที่เดินทางมา 2 – 4 ครั้งมีความคิดเห็นเชิงบวกน้อยกว่าผู้ที่เคยมาเที่ยวมากกว่า 6 ครั้ง แสดงให้เห็นว่าความถี่ในการเดินทางมีผลต่อการรับรู้ ประสบการณ์ ความพึงพอใจ และพฤติกรรมการท่องเที่ยว ความแตกต่างนี้สะท้อนถึงความชอบและความคุ้นเคยกับแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลให้ผู้ที่มาเที่ยวบ่อยมีทัศนคติที่มั่นคงและเป็นบวกมากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ruiting (2564) ที่ชี้ว่าปัจจัยภายนอก เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี และการประชาสัมพันธ์ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวและส่งผลกระทบต่อระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญ

2.6 นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่มีประเภทการท่องเที่ยวต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเดินทางมาเที่ยวประเทศไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า กลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตเหมือนคนท้องถิ่น มีความคิดเห็นเชิงบวกมากกว่ากลุ่มที่เดินทางเพื่อหาประสบการณ์ สะท้อนให้เห็นว่าจุดมุ่งหมายและความต้องการส่วนบุคคลมีผลโดยตรงต่อการรับรู้และการประเมินคุณค่าของการท่องเที่ยว การเลือกใช้รูปแบบการท่องเที่ยวที่ใกล้ชิดวิถีชีวิตท้องถิ่นอาจสร้างความรู้สึกเชื่อมโยงและความพึงพอใจมากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ Cong (2015) ที่ชี้ว่าเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นปัจจัยเชิงบวกและทรงพลังที่สุดในการดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยเฉพาะเมื่อนักท่องเที่ยวต้องการประสบการณ์ที่แปลกใหม่และไม่ซ้ำกับที่อื่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากการศึกษา เรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย ผู้ศึกษาจึงขอเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขหรือปรับปรุงการท่องเที่ยวของประเทศไทยมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทย ผู้ศึกษาขอเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะโดยเรียงลำดับความสำคัญในการแก้ไขหรือปรับปรุงจากน้อยไปมาก ดังนี้

1.1 ด้านกระบวนการ บริการ และกิจกรรมการท่องเที่ยวควรเพิ่มความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจแตกต่างกัน พร้อมทั้งพัฒนาการบริการนำเที่ยวให้มีคุณภาพมากขึ้น โดยเพิ่มเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก การให้ข้อมูล และการตรวจสอบอุปกรณ์และสถานที่ทำกิจกรรมให้มีความสะอาดและปลอดภัยอยู่เสมอ ทั้งนี้ควรมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ตอบสนองทั้งคุณค่าทางวัฒนธรรมและความต้องการสมัยใหม่

1.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก การขนส่ง และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวควรมีการจัดการคมนาคมให้สะดวกและชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการสื่อสารข้อมูลเส้นทางและวิธีการเดินทางที่เข้าใจง่าย และจัดทำบริการเสริมผ่านช่องทางดิจิทัล เช่น แอปพลิเคชันหรือศูนย์บริการช่วยเหลือ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกและมั่นใจในการเดินทางมากขึ้น

1.3 ด้านการสื่อสารการตลาดและราคาควรประชาสัมพันธ์ข้อมูลการท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์และช่องทางที่เข้าถึงนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ง่าย พร้อมจัดโปรโมชั่นในรูปแบบที่สร้างแรงจูงใจ เช่น ส่วนลดค่าธรรมเนียมเข้าชมในช่วงเทศกาล หรือโปรโมชั่นของที่ระลึก เพื่อสร้างความคุ้มค่าและเพิ่มโอกาสให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางเข้ามามากขึ้น

1.4 ด้านที่พักรักษาปรับปรุงและจัดระเบียบพื้นที่โดยรอบที่พักให้มีความสวยงามสะอาดและปลอดภัย เพื่อสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมกับการพักผ่อน ซึ่งจะช่วยยกระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวโดยรวมของนักท่องเที่ยว

จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลบางด้าน เช่น อายุ ระยะเวลา จำนวนครั้ง และประเภทนักท่องเที่ยว มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อมูลนี้สะท้อนว่าควรกำหนดกลยุทธ์ด้านการบริการ

และการสื่อสารการตลาดให้เหมาะสมกับลักษณะของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม ขณะเดียวกันปัจจัยที่ไม่พบความแตกต่าง เช่น ลักษณะการเดินทาง อาจใช้กลยุทธ์การพัฒนาที่ครอบคลุมทุกกลุ่มนักท่องเที่ยวได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

สำหรับการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ควรทำการศึกษาถึงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันในไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวประเทศไทยในพื้นที่จังหวัด เช่น จังหวัดภูเก็ต จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดชลบุรี เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้น และนำข้อมูลที่ได้รับมาเปรียบเทียบและปรับปรุงแก้ไขหรือพิจารณาเกณฑ์ในความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวประเทศไทยต่อไป

2. ควรทำการศึกษาใช้เทคนิควิจัยเชิงคุณภาพ ในพื้นที่ที่มีนักท่องเที่ยวมาเป็นจำนวนมาก โดยทำการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และสัมภาษณ์แบบกลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวประเทศไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมประชาสัมพันธ์. (2567). *นักท่องเที่ยวต่างชาติ เทียบในประเทศไทย ปี 2566 สะสมกว่า 27 ล้านคน*. PRD. <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/9/iid/246427>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567). *Infographic สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยว 2567P*. Ministry of Tourism & Sports. <https://www.mots.go.th/news/category/764>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2568). *สถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย ม.ค. - ธ.ค. ปี 2567 (เบื้องต้น)*. Ministry of Tourism & Sports. <https://www.mots.go.th/news/category/759>
- นภัทร จงรักษ์. (2560). *พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมาณผลต่อการตัดสินใจใช้บริการบริษัทนำเที่ยว* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2017/TU_2017_5902031565_7325_6131.pdf
- นัสรีน สาเมาะ. (2564). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวประเทศเกาหลีใต้ในยุคดิจิทัล* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรังสิต]. rsu.ac.th. <https://rsuir-library.rsu.ac.th/handle/123456789/1561>
- มนต์ศิระ จรุงสิทธิ์. (2565). *ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อชุมชนตลาดน้อย กรุงเทพมหานคร ในมิติด้านสิ่งแวดล้อม* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต DPU. <https://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Monsira.Char.pdf>
- ศศิธร ศิริบุษชา. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจมาท่องเที่ยวประเทศไทย กรณีเปรียบเทียบนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศประชาคมอาเซียนและเอเชียตะวันตก* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. DSpace at Rajamangala University of Technology Thanyaburi. <http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2856/1/RMUTT-151508.pdf>
- สมชาย กิจจรรง. (2561). *กลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับผู้บริหาร*. Smart Life.
- อัจฉริยาพร คันธมาลาเจริญ. (2564). *การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในแนวทางการท่องเที่ยว 4.0 กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแม่โจ้]. มหาวิทยาลัยแม่โจ้. http://mdc.library.mju.ac.th/thesis/2564/artchariyaporn_kantamalajaroen/fulltext.pdf
- อารดา หรูสกุล. (2563). *องค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในการเยือนน้ำพุร้อนหินดาดจังหวัดกาญจนบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต DPU. <https://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Arada.Hro.pdf>

Cong, T. T. (2015). *Factor Attracting Foreign Tourists of ho Chi Minh City*. University of Economics Ho Chi Minh City.

Maslow, A. (1954). *Administration Relationships*. Harper and Row.

Pearce, P. L. (1988). *Recent Research in Psychology*. The Ulysses Factor: Evaluating Visitors in Tourist Settings. Springer-Verlag Publishing.

Ruiting, N. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต DPU. <https://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Na.Ruit.pdf>

Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd Edition). Harper and Row.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กร
แห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

กรุงเทพมหานคร เขต 2

The Relationship Between The Digital Leadership of School
Administrator and The Learning Organization of Schools Under
The Secondary Education Service Area Office Bangkok 2

โสพนา เอี่ยมขจรศิริ*

Sopana Eamkajonsiri

Received: February 16, 2025 Revised: April 8, 2025 Accepted: June 13, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2. เพื่อศึกษา
การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน 3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร
สถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา
สหวิทยาเขตนวมินทร์ จำนวน 357 คน ได้มาโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของโคเฮน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม
(Cluster Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร
สถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต 2 สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3. ความสัมพันธ์
ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.754$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

* มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University

Corresponding Author: sopana@nmk.ac.th

ที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.756$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ ด้านการรู้ดิจิทัล อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.692$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.686$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล, องค์กรแห่งการเรียนรู้

Abstract

This research aims to 1. study the digital leadership of school administrators, 2. study the learning organization of schools and 3. investigate the relationship between the digital leadership of school administrators and the learning organization of schools under the Secondary Education Service Area Office Bangkok 2. The sample group consisted of 357 government teachers teaching in schools within the Nawaminthra school network. selected using Cohen's sample size table. Using the cluster sampling method. The research tool was a questionnaire measuring the relationship between the digital leadership of school administrators and the learning organization of schools under the Secondary Education Service Area Office Bangkok 2. The statistics used included frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient.

The research results indicated that 1. The overall level of digital leadership of school administrators under the Secondary Education Service Area Office Bangkok 2, was high. 2. The overall level of schools being learning organizations under the Secondary Education Service Area Office Bangkok 2, was high. 3. The relationship between the digital leadership of school administrators and the learning organization of schools under the Secondary Education Service Area Office Bangkok 2, was significantly high ($r_{xy} = 0.754^{**}$), with statistical significance at the .01 level. When considering each aspect, it was found that the aspect of creating digital culture was at a high level ($r_{xy} = 0.756^{**}$) with statistical significance at the .01 level, followed by the aspect of digital literacy at a moderate level ($r_{xy} = 0.692^{**}$) with statistical significance at the .01 level, followed by the aspect of having a digital vision at a moderate level ($r_{xy} = 0.686^{**}$) with statistical significance at the .01 level.

Keywords: Relationship, Digital Leadership, Learning Organization

บทนำ

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวดที่ 9 ว่าด้วยเรื่องเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 65 ได้กล่าวเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรให้สามารถผลิตและใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้กล่าวว่า การที่จะพัฒนากำลังคนให้มีความพร้อมที่จะก้าวเข้าสู่ยุคสังคมและเศรษฐกิจดิจิทัล จะต้องให้ความสำคัญที่จะพัฒนาช่วงวัยทำงานในทุก ๆ อาชีพ เพื่อให้แต่ละอาชีพมีความสามารถ มีทักษะเฉพาะทางในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม และเทคโนโลยีดิจิทัลจะต้องเข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอน และแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ได้กล่าวว่า จะให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคนวัยทำงานทุกสาขาอาชีพ ทั้งบุคลากรภาครัฐ และภาคเอกชน ให้มีความสามารถในการสร้างสรรค์และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาดในการประกอบอาชีพ และการพัฒนาบุคลากรในสาขาเทคโนโลยีดิจิทัลโดยตรงให้มีความรู้ ความสามารถและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในระดับมาตรฐานสากล เพื่อนำไปสู่การสร้างและจ้างงานที่มีคุณค่าสูง ในยุคเศรษฐกิจและสังคมที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อน (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร, 2559)

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและสถาบันทางการศึกษาต่าง ๆ จะต้องมีการปรับตัว วางแผน รับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นจากอิทธิพลของเทคโนโลยีดิจิทัล การขับเคลื่อนการบริหารคุณภาพการศึกษาในปัจจุบันนั้น จะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ดิจิทัลของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา ได้กล่าวเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์พัฒนาคนทุกช่วงวัย เพื่อให้คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเข้ามาพัฒนา ด้านการศึกษา ขับเคลื่อน การพัฒนาการเรียนรู้และนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงต้องก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีเนื่องจากผู้บริหารเป็นกุญแจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทั้งในทางปฏิบัติและวัฒนธรรมภายในโรงเรียนมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการ เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนและบุคลากรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและบรรลุเป้าหมายองค์การ (จินตนา แสนสุข, 2559) ดังนั้น ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นปัจจัยที่จะส่งผลไปสู่การบริหารและการนำ สถานศึกษาให้สำเร็จหรือล้มเหลว และจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ความได้เปรียบของสถานศึกษา ให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคดิจิทัล โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลจะต้องมีคุณสมบัติเฉพาะ 5 ประการ 1) ส่งเสริมการสื่อสารการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ และมีความเชื่อมั่นในทักษะการใช้เทคโนโลยี 2) มีความ หิวกระหายต่อองค์ความรู้ใหม่ สร้างสังคมแห่งปัญญา และพัฒนาความสามารถใหม่ ๆ 3) เต็มใจทดลอง ด้วยความ อยากรู้อยากเห็นทางปัญญาและคิดค้นนวัตกรรม เพื่อให้เกิดการบริการใหม่ ๆ 4) พัฒนาความคล่องตัว ความเชี่ยวชาญ สู่ความเป็นมืออาชีพทางดิจิทัล 5) การสร้างปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์และแผนกลยุทธ์ให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต (ชีวิน อ่อนละอ และคณะ, 2563) อีกทั้งผู้บริหารต้องมีปัจจัยในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับยุคดิจิทัล ดังนี้ 1) การพัฒนาค่านิยมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยองค์การกำหนดค่านิยมให้มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ (Vision) และพันธกิจ (Mission) ขององค์การ 2) การจัดการความรู้โดยการสร้างช่องทางให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ให้แก่

บุคลากร 3) ทักษะที่จำเป็นในอนาคตในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับยุคดิจิทัล 4) ความสามารถที่จะเรียนรู้และอยู่ร่วมกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ 5) การพัฒนาทักษะของบุคลากรให้ตรงกับงานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับยุคดิจิทัล (โสมวลี ขยามฤต, 2564) จากการศึกษาแนวคิดและความหมายดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่าภาวะผู้นำยุคดิจิทัล หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการบริหารจัดการโดยใช้เทคโนโลยี มีวิสัยทัศน์ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมขององค์กรให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และเชื่อมโยงสร้างนวัตกรรม พัฒนาศักยภาพและความสามารถในการแข่งขัน นำไปสู่การทำงานในระบบดิจิทัล เพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน นักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างเท่าเทียม องค์ประกอบของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล 2) การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล 3) การรู้ดิจิทัล

องค์กรแห่งการเรียนรู้ คือ องค์กรที่บุคลากรในองค์กรมีการปรับเปลี่ยนวิธีคิดร่วมกันทั้งระบบ ดังนั้น องค์กรแห่งการเรียนรู้จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรในยุคปัจจุบัน รวมถึงการบริหารองค์กรของผู้บริหารเพื่อที่จะสามารถนำพาสถานศึกษาให้ก้าวไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านทั้งระบบและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในอนาคต อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มขีดความสามารถให้กับองค์กรอีกด้วยจากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้นนั้น ในการที่จะพัฒนาสถานศึกษาไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การศึกษาและนักเรียนถือว่าเป็นปัจจัยและเป็นพื้นฐานสำคัญ เพราะจะนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และนำไปสู่การพัฒนาองค์กรต่อไป Senge (1990) ได้กล่าวถึงความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นองค์กรส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่บุคคลในองค์กรได้เพิ่มขีดความสามารถของตนอย่างต่อเนื่องในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์กร เพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายในระดับต่าง ๆ ที่บุคคลต้องการเป็นองค์กรที่มีรูปแบบความคิดใหม่ ๆ แดกแขนงความคิดให้เกิดขึ้นเป็นที่ปรารถนา และแรงบันดาลใจร่วมกันของสมาชิกในองค์กร และมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในเรื่องของวิธีการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นและวิธีการที่จะเรียนรู้ไปด้วยกันทั้งองค์กร ดังนั้น เมื่อการเรียนรู้ไม่มีจุดสิ้นสุด คนยังเรียนรู้ก็จะยิ่งขยายขีดความสามารถของตนเพิ่มขึ้น องค์กรก็จะเติบโตและพัฒนาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ต่อไปได้โดยไม่มีที่สิ้นสุด โดยเสนอแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) ความรอบรู้แห่งตน 2) แบบแผนความคิดอ่าน 3) วิสัยทัศน์ร่วม 4) การเรียนรู้เป็นทีม 5) การคิดอย่างเป็นระบบ และผู้บริหารที่มีคุณสมบัติของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลจะมีทักษะต่าง ๆ ที่สามารถส่งเสริมให้องค์กรเกิดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในกำหนดทิศทางการวางแผนวางกลยุทธ์ การพัฒนาบุคลากรภายในของสถานศึกษา การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นแนวทางในการพัฒนา ส่งเสริมกระบวนการบริหารสถานศึกษาได้ใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

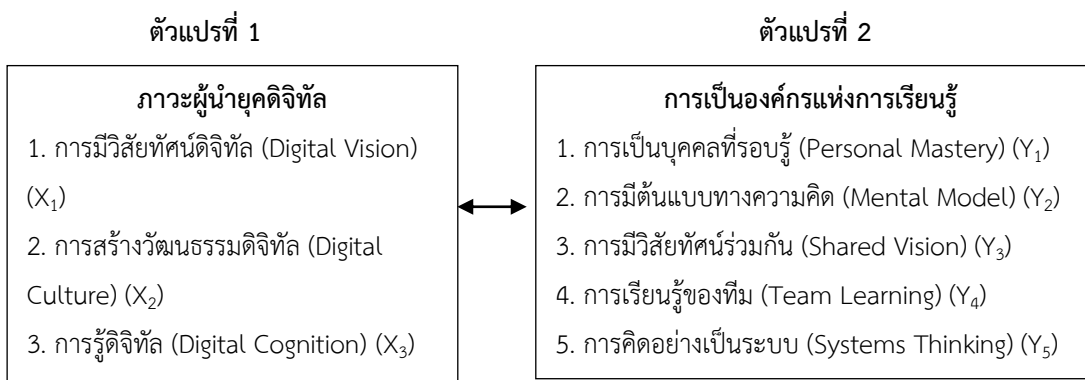
1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

2. เพื่อศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

กรอบแนวความคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลจากนักวิชาการและผู้ที่ได้ศึกษา ได้แก่ จุฑามาศ กมล และ สุภาวดี ลาภเจริญ (2565), เทิดศักดิ์ วิไลเกษม และคณะ (2566) สุรรัตน์ รอดพัน และคณะ (2564) จิตรกร จันทร์สุข และ จีรนนท์ วัชรกุล (2564) นำแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ Senge (1990) มากำหนดเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ในปีการศึกษา 2566 ประกอบด้วย 52 โรงเรียน จำนวน 5,534 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ในปีการศึกษา 2566 ได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Cohen, Manion & Morrison (2018) และทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) จาก 6 สหวิทยาเขต ได้แก่ สหวิทยาเขตวชิรบูรพา สหวิทยาเขตนวนรินทร์ สหวิทยาเขตรัชชวิภา สหวิทยาเขตภาคินพวัฒน์ สหวิทยาเขต

เบญจวิโรฒ และสหวิทยาเขตนวสิรินครินทร์ โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ สหวิทยาเขตนวมินทร์ที่ระดบนี้ยสำคัญทางสถิติที่ .05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 357 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำคุณคิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษา อายุ และตำแหน่ง มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายปิด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำคุณคิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 แบ่งออกเป็น 3 ด้าน โดยลักษณะข้อคำถามเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 แบ่งออกเป็น 5 ด้าน โดยลักษณะข้อคำถามเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ

2.2 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม มีดังนี้

2.2.1 ศึกษา ค้นคว้า ตำรา เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำคุณคิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย

2.2.2 นำข้อมูลที่ได้ศึกษามาพัฒนาเครื่องมือในการวิจัยและข้อคำถามเกี่ยวกับหัวข้อวิจัยในแต่ละข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

2.2.3 นำเครื่องมือที่พัฒนาเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา และสำนวนภาษาให้มีความถูกต้องเหมาะสม จากนั้นปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำเพื่อให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2.2.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม ความถูกต้องของรูปแบบ (Format) ความถูกต้องของภาษาที่ใช้ (Wording) และให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence Index: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ

2.2.5 นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งแสดงว่า เครื่องมือมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

2.2.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม

(Item-Total Correlation: r_{xy}) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ พบว่า ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.48 – 0.81 ซึ่งผลการวิเคราะห์มีข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ

2.2.7 วิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's α - coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.981

2.2.8 จัดทำแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง นำส่งไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลข้าราชการครูในสถานศึกษา

3.2 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผ่านทาง Google Form ระหว่างวันที่ 19 - 30 สิงหาคม 2567 ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 322 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90.20

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในการคำนวณค่าทางสถิติดังกล่าว โดยอาศัยการคำนวณจากโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้จำแนกภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษาออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการมีวิสัยทัศน์คิทธิล 2. ด้านการสร้างวัฒนธรรมคิทธิล 3. ด้านการรู้ดีคิทธิล เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของ Best & Kahn (1993) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำคุณคิทธิล อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำคุณคิทธิล อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำคุณคิทธิล อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำคุณคิทธิล อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำคุณคิทธิล อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้จำแนกการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ 2. ด้านการมีต้นแบบทางความคิด และ 3. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 4. การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 5. การคิดอย่างเป็นระบบ เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของ Best & Kahn (1993) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน
อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน

อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน

อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำคุณดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำคุณดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร จากครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 357 คน ผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำคุณดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำคุณดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้าน	ภาวะผู้นำคุณดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	(n = 322)		ระดับ	อันดับ
		\bar{X}	S.D.		
1.	ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.15	0.68	มาก	1
2.	ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล	4.12	0.70	มาก	2
3.	ด้านการรู้ดิจิทัล	4.05	0.52	มาก	3
รวม		4.11	0.68	มาก	

จากตาราง 1 การวิเคราะห์ภาวะผู้นำคุณดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.68) รองลงมาคือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.70) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการรู้ดิจิทัล ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.52)

เมื่อพิจารณาด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารของท่านส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้บูรณาการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน รองลงมาคือ ผู้บริหารของท่านตอบสนองต่อนโยบายด้านดิจิทัลของหน่วยงานทางการศึกษาด้านสังกัด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารของท่านติดตามและ

ประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะทางด้านดิจิทัล เมื่อพิจารณาด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารของท่านมีการส่งเสริมให้เกิดการสร้างนวัตกรรมด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน รองลงมาคือ ผู้บริหารของท่านให้ความสำคัญกับการสื่อสารและทำความเข้าใจกับครูและบุคลากรในโรงเรียน เพื่อเข้าถึงทักษะความรู้ความสามารถด้านดิจิทัล และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารของท่านมีการกำหนดนโยบายและแผนงานกระตุ้นให้เกิดแรงผลักดันเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านดิจิทัล เมื่อพิจารณาด้านการรู้ดิจิทัล พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารของท่านส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยเทคนิควิธีการที่ทันสมัยโดยใช้เทคโนโลยี รองลงมาคือ ผู้บริหารของท่านให้ความสำคัญกับการสื่อสารและทำความเข้าใจกับครูและบุคลากรในโรงเรียน เพื่อเข้าถึงทักษะความรู้ความสามารถด้านดิจิทัล และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารของท่านมีความคิดสร้างสรรค์ด้านดิจิทัลและค้นพบวิธีการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ

2. ผลการวิเคราะห์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิเคราะห์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้าน	การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน	(n = 322)		ระดับ	อันดับ
		\bar{X}	S.D.		
1.	ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้	4.36	0.56	มาก	1
2.	ด้านการมีต้นแบบทางความคิด	4.23	0.57	มาก	4
3.	ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	4.19	0.66	มาก	5
4.	ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม	4.29	0.65	มาก	2
5.	ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ	4.27	0.58	มาก	3
รวม		4.27	0.54	มาก	

จากตาราง 2 การวิเคราะห์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.56) รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.65) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ($\bar{X} = 4.19$) (S.D. = 0.66)

เมื่อพิจารณาด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านพยายามเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพิ่มขึ้นเพื่อความก้าวหน้า และก้าวทันเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลง รองลงมาคือ การเรียนรู้ทำให้ท่านเพิ่มความสามารถ และศักยภาพในการปฏิบัติงานให้เกิดผลงานที่ต้องการได้จริง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ท่านกำหนดแนวทางวิธีการพัฒนาและปรับปรุงงานด้วยตนเอง เมื่อพิจารณาด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม เรียนรู้จากการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ รองลงมาคือ ท่านจะถามเหตุผลเพื่อนร่วมงานที่มี

ความเห็นขัดแย้งกับตนเองก่อนที่จะโต้แย้งออกไป และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผลการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจะได้ความเห็นพ้องร่วมกันที่จะนำไปสู่แนวทางการแก้ปัญหาในโรงเรียนและปัญหาการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ วิสัยทัศน์ของสถานศึกษาได้รับการพัฒนาให้เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดที่ใช้ในการบริหารสถานศึกษา รองลงมาคือ ท่านพัฒนาวิสัยทัศน์ของตนเองให้มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาระดมความคิดของบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำคฤจิตัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient) ระหว่างภาวะผู้นำคฤจิตัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน

ภาวะผู้นำคฤจิตัล ของผู้บริหารสถานศึกษา	การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน					
	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y _{tot}
X ₁	0.571**	0.625**	0.656**	0.658**	0.573**	0.686**
X ₂	0.641**	0.670**	0.720**	0.714**	0.655**	0.756**
X ₃	0.576**	0.622**	0.659**	0.668**	0.585**	0.692**
X _{tot}	0.632**	0.677**	0.719**	0.721**	0.641**	0.754**

** แทนความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำคฤจิตัลของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) มีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน (Y_{tot}) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.754^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างวัฒนธรรมคฤจิตัล (X₂) ก็กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน (Y_{tot}) อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.756^{**}$) รองลงมาคือ ด้านการรู้คฤจิตัล (X₃) ก็กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน (Y_{tot}) อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.692^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์คฤจิตัล (X₁) ก็กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน (Y_{tot}) อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.686^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ด้านการสร้างวัฒนธรรมคฤจิตัล (X₂) มีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.756^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กับด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Y₂) อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.720^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการเรียนรู้เป็นทีม (Y₄) อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.714^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมา คือ ด้านการมีต้นแบบทางความคิด (Y₂) อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.670^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รองลงมาคือ การคิดอย่างเป็นระบบ (Y_5) อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.655^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
รองลงมาคือ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ (Y_1) อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.641^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ด้านการรู้ดิจิทัล (X_3) มีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.692^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กับด้านการเรียนรู้เป็นทีม (Y_4) อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.668^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Y_3) อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.659^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ ด้านการมีต้นแบบทางความคิด (Y_2) อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.622^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ (Y_5) อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.585^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ (Y_1) อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.576^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (X_1) มีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.686^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กับด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Y_4) อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.658^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Y_3) อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.656^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ ด้านการมีต้นแบบทางความคิด (Y_2) อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.625^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ (Y_5) อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.573^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ (Y_1) อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.571^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกทั้งในภาพรวมและรายด้านหรือมีความสัมพันธ์ในลักษณะที่คล้ายคลึงกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผู้วิจัยมีประเด็นจะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ด้านการรู้ดิจิทัล อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความสามารถของผู้บริหารในการบริหารจัดการโดยใช้เทคโนโลยี มีวิสัยทัศน์ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมขององค์กรให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และเชื่อมโยง สร้างนวัตกรรม พัฒนาศักยภาพและความสามารถในการแข่งขัน นำไปสู่การทำงานในระบบดิจิทัล เพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้

ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน นักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรวิรัตน์ รอดพัน และคณะ (2564) ได้ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนประจักษ์ สังข์ศักดิ์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนประจักษ์ สังข์ศักดิ์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการรู้ดิจิทัล ด้านการสื่อสารดิจิทัล ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล และด้านการนิเทศและติดตามด้วยระบบดิจิทัล ตามลำดับ

2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ด้านการมีต้นแบบทางความคิด การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ อาจเป็นเพราะโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงองค์กร ซึ่งมีบรรยากาศ วิธีการเรียนรู้ที่เป็นพลวัต มีวัฒนธรรม ในการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ และมีเป้าหมายขององค์กรร่วมกัน รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดการ และใช้ความรู้เป็นเครื่องมือไปสู่ความสำเร็จควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้นำมา ซึ่งประสิทธิผลในการดำเนินงานขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นุชรา โพธิ์พัฒนาชัย และ จุลติศ คัญทัพ (2565) ได้ศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพฯ โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ลำดับที่ 2 ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ลำดับที่ 3 ด้านแบบแผนทางความคิด ลำดับที่ 4 ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน และลำดับที่ 5 ด้านความรอบรู้แห่งตน

3. ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านที่มีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมากที่สุด คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงการส่งเสริมให้เกิดการสร้างนวัตกรรมด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน มีการนิเทศ ติดตาม สนับสนุนให้ครูและบุคลากรได้นำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ มีการปลูกฝังให้ครู นักเรียนและบุคลากรรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอันก่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต จัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ที่มีอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และควรเพิ่มเติมการสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศสถานศึกษาให้มีการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ การกำหนดนโยบายและแผนงานกระตุ้นให้เกิดแรงผลักดันเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกตุชญา วงษ์เพิก (2566) ได้ศึกษานวัตกรรมการศึกษาและการวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในยุคดิจิทัลสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในยุคดิจิทัลสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำในการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารยุคดิจิทัลสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้สำหรับองค์การสมัยใหม่ที่มุ่งเน้นความสำเร็จขององค์กร ท่ามกลางภาวะที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดคุณภาพทางการศึกษา สิ่งที่ต้องพัฒนาควบคู่ไปด้วย คือ การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้บุคลากรมีความรอบรู้มีความรัก ในการพัฒนาตนเองมีวัฒนธรรมองค์กรการเรียนรู้ร่วมกัน

ผู้บริหารการศึกษาจะต้องใช้ความสามารถและอำนาจในการตัดสินใจ เป็นนักประสานงาน มีมนุษยสัมพันธ์ มีการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความเป็นผู้นำทางวิชาการและบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหาร มีความเป็นมืออาชีพในการบริหารจัดการ ซึ่งการจะเกิดองค์การการเรียนรู้ได้ ต้องอาศัยวัฒนธรรมของผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ คือ ต้องสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงให้กล้าคิดกล้าทำ ต้องไม่ขัดขวางการเรียนรู้ ต้องเกิดจากผู้ตามหรือผู้ปฏิบัติงานและมีผู้นำคอยสนับสนุน เพื่อนำไปสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน สามารถนำพาสถานศึกษาสู่ความสำเร็จและความเป็นเลิศได้อย่างแน่นอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($r = 0.754$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักและให้ความสำคัญกับคุณสมบัติที่ผู้บริหารควรมี คือ ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ซึ่งจะบ่งชี้ถึงความสามารถของผู้บริหารในการบริหารจัดการโดยใช้เทคโนโลยี มีวิสัยทัศน์ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมขององค์การให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และเชื่อมโยง สร้างนวัตกรรม พัฒนาศักยภาพและความสามารถในการแข่งขัน

2. ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการรู้จักดีใจ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารของท่านมีความคิดสร้างสรรค์ด้านดิจิทัลและค้นพบวิธีการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ดังนั้นผู้บริหารควรเพิ่มเติมทักษะการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้านดิจิทัลรวมถึงมีการศึกษาค้นคว้าและนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการบริหาร

3. ผลการวิจัยพบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สถานศึกษาระดมความคิดของบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน โดยการจะสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมาจากการระดมความคิดของบุคลากรทุกฝ่าย และต้องมีความเข้าใจตรงกัน

4. ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านที่มีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนน้อยที่สุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีวิสัยทัศน์ดิจิทัลมากขึ้น แสดงออกถึงความมีวิสัยทัศน์ทางด้านเทคโนโลยีด้วยการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการนำเทคโนโลยีเข้ามาบูรณาการในสถานศึกษา ปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษาให้ทันต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง กำหนดเป้าหมายร่วมกันเพื่อการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ วางแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการบูรณาการเทคโนโลยีทั่วทั้งสถานศึกษาและมีการติดตามและประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะทางด้านดิจิทัล

5. ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำคุณดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านที่มีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนมากที่สุด คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถสร้างวัฒนธรรมดิจิทัลให้เกิดขึ้นในองค์กรได้ ก็จะสามารถนำพาองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นอีกทั้งยังเป็นการเพิ่มขีดความสามารถให้กับนักเรียน ครู และโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเพิ่มตัวแปรปัจจัยในการศึกษาด้านภาวะผู้นำคุณดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาให้มากขึ้น เพราะจะทำให้เห็นถึงมุมมองและแนวคิดของครูที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษาในด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล และด้านการรู้ดิจิทัล เพื่อนำมาสู่แนวทางในการพัฒนาผู้บริหารที่จะสามารถนำพาองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ต่อไป

2. ควรมีการวิจัยศึกษาภาวะผู้นำคุณดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). *แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*.
https://cio.mhesi.go.th/sites/default/files/document_download_file/1467115019.pdf
- เกตุชญา วงษ์เพิก. (2564). การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในยุคดิจิทัลสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้.
วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 5(2), 467 - 478.
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jeir/article/view/251086/169957>
- จันทนา แสนสุข. (2559). *ภาวะผู้นำ Leadership* (พิมพ์ครั้งที่ 3). บริษัท ทริปเพิ้ล กรุ๊ป จำกัด.
- จิตรกร จันทร์สุข และ จิรนนท์ วัชรกุล. (2564). การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารโรงเรียน
 ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สพป.อุดรธานี เขต 3. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 ศรีสะเกษ*, 15(2), 36 - 49. [https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sskrujournal/article/
 view/251233/171825](https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sskrujournal/article/view/251233/171825)
- จุฑามาศ กมล และ สุภาวดี ลาภเจริญ. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน
 ในสังกัดสหวิทยาเขตปทุมธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี. *Journal of Roi
 Kaensarn Academi*, 7(8), 389 - 403. [https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/
 article/view/255423/173323](https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/255423/173323)
- ชีวิน อ่อนละออ, สุชาติ บางวิเศษ, กานนท์ แสนภา, และสวิตา อ่อนละออ. (2563). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล
 สำหรับนักบริหารการศึกษา. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 10(1), 108 - 119.
<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/CAS/issue/view/17741/4932>
- เทิดศักดิ์ วิลโลเกษม, อธิป เกตุสิริ, และชวนคิด มะเสนะ. (2566). การศึกษาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหาร
 สถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี
 อำนาจเจริญ. *วารสาร มจร.อุบลปริทรรศน์*, 8(2), 137-152.
<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/266794/178995>
- นุชรา โพธิ์พัฒนชัย และ จุลติศ คัญทัพ. (2565). การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน
 เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 16(3), 95 - 109.
<https://so09.tci-thaijo.org/index.php/JOEMSU/article/view/271/95>
- สุรรัตน์ รอดพัน, นเรศ ชันชะรี, และสุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน
 ประชากรรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. *วารสารการบริหาร
 การศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 9(35), 36-45.
[https://jeal.sru.ac.th/ArticleViewFile?ArticleID=922&FileArticle=922-ArticleTextFile-
 20210617150425.pdf](https://jeal.sru.ac.th/ArticleViewFile?ArticleID=922&FileArticle=922-ArticleTextFile-20210617150425.pdf)

- โสมวลี ชยามฤต. (2564). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับยุคดิจิทัลขององค์การภาครัฐและเอกชน. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 4(1), 38 - 50.
https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jmhs1_s/article/download/244889/169559
- Best, J. V. & Kahn, J. V. (1993). *Research in Education* (7th ed.). Allyn and Bacon.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research Methods in Education* (8th ed.).
Routledge.
- Senge, P. M. (1990). *The Fifth Discipline: The Art and Practice of The Learning Organization*.
Century Press.

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1
Digital Leadership of School Administrators Affecting The Use of
Information Technology in School Administration Under Songkhla
Primary Educational Service Area Office 1

ผลพันธุ์ รัตนภิรมย์,* และรุจิราพรรณ คงช่วย**

Phonpan Rattanapirom and Rujirapun Kongchuay

Received: February 17, 2025 Revised: March 17, 2025 Accepted: March 21, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2. ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา และ 3. ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษา จำนวน 291 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie & Morgan และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดสถานศึกษา จากนั้นสุ่มครูในแต่ละสถานศึกษา ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Enter

ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3. ภาวะผู้นำดิจิทัลที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ได้แก่ ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัล (X_3) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (X_1) ด้านความสามารถในการใช้

* นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Students of the Master of Education Program in Educational Administration, Songkhla Rajabhat University

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Assistant Professor Dr., Master of Education Program in Educational Administration, Songkhla Rajabhat University

Corresponding Author: phonpanza@gmail.com

เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารองค์การ (X_5) ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ (X_2) และด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาแก้ปัญหา (X_4) สามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = .188 + .211(X_1) + .100(X_2) + .442(X_3) + .094(X_4) + .136(X_5)$$

สมการคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .225(X_1) + .106(X_2) + .456(X_3) + .096(X_4) + .148(X_5)$$

คำสำคัญ: การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ, การบริหารสถานศึกษา, ภาวะผู้นำดิจิทัล

Abstract

This research aimed to 1. examine the digital leadership of school administrators under Songkhla Primary Educational Service Area Office 1, 2. investigate the use of information technology in school administration, and 3. explore the impact of digital leadership on information technology utilization in school administration. The sample consisted of 291 teachers from schools under the Songkhla Primary Educational Service Area Office 1, determined by using Krejcie and Morgan's table. The samples were selected through stratified random sampling based on school size, followed by simple random sampling using the lottery method for selecting teachers from each school. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire with a reliability coefficient of 0.96. Statistical analyses included percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis using the enter method.

The findings revealed that: 1. The overall level of digital leadership among school administrators under the Office of Songkhla Primary Educational Service Area 1 was high. 2. The overall use of information technology in school administration under the Office of Songkhla Primary Educational Service Area 1 was at the highest level. 3. The aspects of digital leadership significantly influencing information technology usage in school administration included digital citizenship (X3), digital vision (X1), digital organizational management skills (X5), creative use of digital technology (X2), and problem-solving using digital technology (X4).

The predictive equation based on raw scores can be expressed as follows:

The equation in raw score form

$$\hat{Y} = .188 + .211(X_1) + .100(X_2) + .442(X_3) + .094(X_4) + .136(X_5)$$

Equation in standard score form

$$\hat{Z} = .225(X_1) + .106(X_2) + .456(X_3) + .096(X_4) + .148(X_5)$$

Keywords: Use of Information Technology in Administration, School Administrator, Digital Leadership

บทนำ

โลกที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและพัฒนาขึ้นแบบก้าวกระโดด ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในด้านเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา สังคมและความเป็นอยู่ มีการสื่อสารที่รวดเร็ว ไร้พรมแดน ไม่มีขีดจำกัด ไม่มีขอบเขต การติดต่อสื่อสารทำได้ง่ายตายและรวดเร็ว ข้อมูลข่าวสารถูกแลกเปลี่ยน (เสวลักษณ์ พันธบุตร, 2560) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบฉับพลัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์อย่างมาก โดยเฉพาะในกลุ่มขององค์กรต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของโลกใน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลก (Global Trend) การเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ระดับที่ 2 แรงขับเคลื่อนในภูมิภาคมีการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) และระดับสุดท้าย เป็นประเด็นภายในประเทศไทย (Local Issues) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557) ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้ประเทศไทยมีการวางแผนเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทุกด้านภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ (2561 – 2580) ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศในระยะยาว โดยมุ่งเน้นการปรับโครงสร้างประเทศให้เข้าสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ผ่านยุทธศาสตร์หลัก 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความมั่นคง ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐที่มุ่งเน้นการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ และระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นการเข้ามามีบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ครอบคลุมกิจกรรมการทำงานต่าง ๆ ของมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษา เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนการทำงานในองค์กรการศึกษา ทำให้มีการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ ภายใต้วิสัยทัศน์ คือ คนไทยทุกคนได้รับการศึกษา และเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557) ในระดับหน่วยงานจะต้องมีการเตรียมพร้อมตั้งแต่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีการพัฒนาหน่วยงานหรือสถานศึกษาควรมีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของทักษะในศตวรรษที่ 21 รวมถึงสนับสนุนผู้สอนในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน การเตรียมความพร้อมนี้จำเป็นต้องครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและทำงานในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ ขณะเดียวกันการศึกษาต้องเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ในประเทศ เพื่อเตรียมกำลังคนให้พร้อมในการเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมสู่เวทีเศรษฐกิจระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ กล่าวคือ เมื่อโลกเปลี่ยนคนต้องเปลี่ยนการศึกษาของประเทศไทยก็ต้องเปลี่ยนเช่นกัน โดยการศึกษาควรเป็นการศึกษา 4.0 นั่นเอง (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2560) ในบริบทนี้ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัลจะสามารถนำพาองค์กรให้ปรับตัวและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการสร้างการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในสถานศึกษาจะต้องได้รับความร่วมมือและพัฒนาอย่างเป็นระบบ ซึ่งในระบบสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดในด้านการใช้

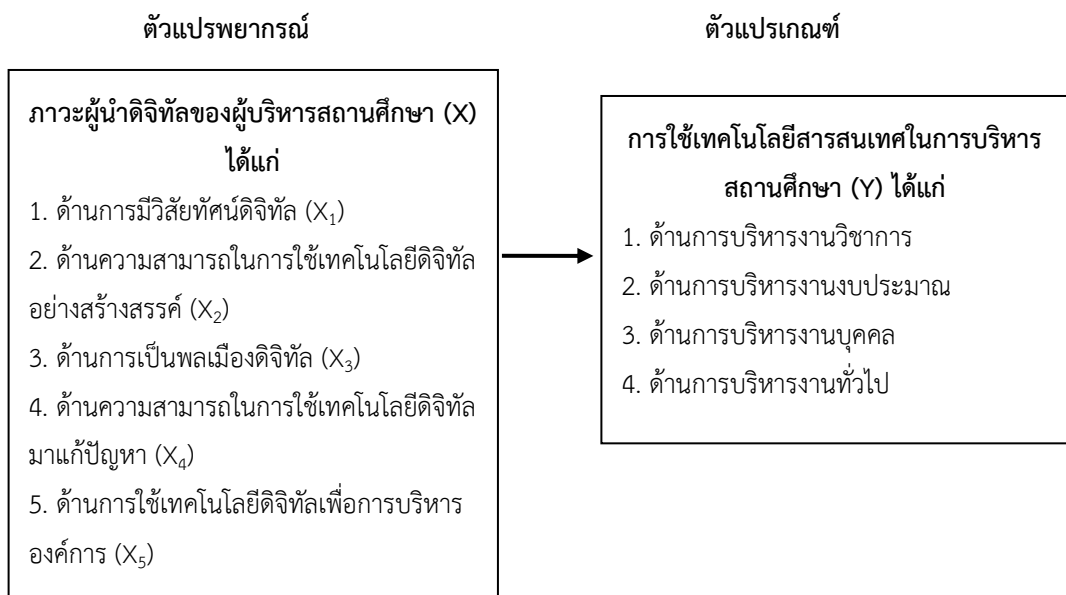
เทคโนโลยีสารสนเทศมาบริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำที่เข้มแข็งจึงจะสามารถสร้างอิทธิพลต่อผู้ร่วมงาน ซึ่งภาวะผู้นำดิจิทัลมีความสำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์ ใช้เทคโนโลยีสร้างสรรค์ เป็นพลเมืองดิจิทัลที่ดี แก้ปัญหาด้วยเทคโนโลยี และบริหารองค์การด้วยดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพองค์กร และสิ่งแวดล้อมอันที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพหรือความล้มเหลวในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำดิจิทัลมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัลเนื่องจากเป็นกระบวนการหรือพฤติกรรมของผู้บริหารที่มีความตระหนักถึงความรู้ ความเข้าใจ ประเมิน การจัดการ และใช้สารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณ (ดาวรุ่งวรรณ ถวิลการ, 2564) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 เป็นพื้นที่ที่มีสถานศึกษาที่หลากหลายทั้งในเขตเมืองและชนบท กำลังเผชิญความท้าทายด้านความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยี ทำให้การศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีความจำเป็นเร่งด่วนต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ให้ทัดเทียมกัน มีความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงในโลกโลกาภิวัตน์ว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นความรับผิดชอบของผู้บริหาร และสิ่งที่ต้องการของสังคมในยุคปัจจุบันคือ ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลสูง มีความจำเป็นที่จะต้องกระตุ้นและเอื้ออำนวยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ และการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การบริหารสถานศึกษาต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลในการพัฒนาการศึกษา อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจเบื้องต้นในพื้นที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 พบปัญหาสำคัญคือ ผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนยังขาดทักษะการเป็นผู้นำดิจิทัล ส่งผลให้การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการไม่เต็มประสิทธิภาพ ขาดการบูรณาการระบบสารสนเทศ และการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยียังไม่ทั่วถึง ทำให้ไม่สามารถตอบสนองนโยบายการยกระดับคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลได้อย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาสภาพปัญหาเบื้องต้นในพื้นที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 พบว่า ยังมีความท้าทายในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบสอดคล้องกับนโยบายการยกระดับคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1
2. เพื่อศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และการบริหารโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์ตัวแปรพยากรณ์ (X) คือ ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของนักวิชาการและนักวิจัยหลายท่าน ดังนี้ ทินกร บัวชู (2562); อphan อล์มูสตอฟา (2564); ดาวรรุวรรณ ถวิลการ (2564); ทศพล สุวรรณราช และ ชลาภรณ์ สุวรรณสัมฤทธิ์ (2564); เลอศักดิ์ ตามา และ สุมาลี ศรีพุทธรินทร์ (2564) โดยแบ่งองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล เป็น 5 ด้าน คือ 1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2. ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ 3. ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัล 4. ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาแก้ปัญหา และ 5. ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารองค์การ ซึ่งตัวแปรเหล่านี้จะถูกศึกษาว่าส่งผลต่อตัวแปรเกณฑ์ (Y) คือ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการบริหารงานวิชาการ 2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ 3. ด้านการบริหารงานบุคคล และ 4. ด้านการบริหารงานทั่วไป

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหาร ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 137 สถานศึกษา จำนวนครู 1,136 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 จำนวน 291 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970) จากนั้นสุ่มสถานศึกษาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดสถานศึกษา โดยการเทียบบัญญัติไตรยางค์ตามสัดส่วนของขนาดสถานศึกษาและสุ่มครูในแต่ละสถานศึกษาด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ตัวแปร X และตัวแปร Y มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ตัวแปร X (ตัวแปรพยากรณ์) คือ ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (X_1) ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ (X_2) ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัล (X_3) ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาแก้ปัญหา (X_4) ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารองค์การ (X_5)

2.2 ตัวแปร Y (ตัวแปรเกณฑ์) คือ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา จำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นมาจากแนวคิดที่ได้ศึกษาจากเอกสารรวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยนำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับที่ประกอบไปด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของครู ได้แก่ ขนาดของสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 รวมทั้งสิ้น 20 ข้อ จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล จำนวน 4 ข้อ
2. ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ จำนวน 3 ข้อ
3. ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัล จำนวน 5 ข้อ
4. ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาแก้ปัญหา จำนวน 4 ข้อ
5. ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารองค์การ จำนวน 4 ข้อ

โดยแบบสอบถามจะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยยึดตามแนวทางของ Likert's Rating Scale (1932) โดยมีเกณฑ์การวัด 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง ภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 รวมทั้งสิ้น 20 ข้อจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ จำนวน 7 ข้อ
2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ จำนวน 6 ข้อ
3. ด้านการบริหารงานบุคคล จำนวน 3 ข้อ
4. ด้านการบริหารงานทั่วไป จำนวน 4 ข้อ

โดยแบบสอบถามจะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยยึดตามแนวทางของ Likert's Rating Scale โดยมีเกณฑ์การวัด 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. การหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

4.1 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุง

4.2 นำแบบสอบถามที่ตรวจแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญ ด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 2 ท่าน และด้านการวัดผลการศึกษา จำนวน 1 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมทางภาษาของข้อคำถาม ซึ่งใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งข้อคำถามที่ได้มีค่า 0.67 – 1.00 ทุกข้อ

4.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ซึ่งมีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

4.4 นำเสนอแบบสอบถามที่ได้ตรวจให้คะแนน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach (1970) โดยกำหนดเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นที่มีค่าตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2551) ซึ่งแบบสอบถาม ตอนที่ 1 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 แบบสอบถาม ตอนที่ 2 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 และแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีวิธีการวิเคราะห์แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครู วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 การวิเคราะห์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.42$)

5.3 การวิเคราะห์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยเช่นเดียวกับข้อ 5.2

5.4 การวิเคราะห์ภาวะผู้นำดิจิทัลที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา วิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดจะนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียงตามลำดับ

ผลการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ประกอบด้วย 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ 3) ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัล 4) ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาแก้ปัญหา 5) ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารองค์กร

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในภาพรวม

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.49	0.52	มาก
2. ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์	4.43	0.51	มาก
3. ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัล	4.51	0.50	มากที่สุด
4. ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาแก้ปัญหา	4.27	0.49	มาก
5. ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารองค์การ	4.42	0.53	มาก
ภาพรวม	4.42	0.42	มาก

จากตาราง 5 พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัล ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 0.50) รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.52) ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.51) ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารองค์การ ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = 0.53) และด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาแก้ปัญหา ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.49) ตามลำดับ

2. ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ได้แก่ 1. ด้านการบริหารงานวิชาการ 2. ด้านการบริหารงบประมาณ 3. ด้านการบริหารงานบุคคล และ 4. ด้านการบริหารงานทั่วไป ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอภาพรวมและรายด้าน รายละเอียดดังตาราง

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการใช้สารสนเทศในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในภาพรวม

การใช้สารสนเทศในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการบริหารงานวิชาการ	4.64	0.49	มากที่สุด
2. ด้านการบริหารงบประมาณ	4.62	0.54	มากที่สุด
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	4.56	0.56	มากที่สุด
4. ด้านการบริหารงานทั่วไป	4.48	0.57	มาก
ภาพรวม	4.58	0.49	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า การใช้สารสนเทศในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่า อยู่ในระดับมากและมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารงานวิชาการ ($\bar{x} = 4.64$,

S.D. = 0.49) รองลงมาคือ ด้านการบริหารงบประมาณ (\bar{X} = 4.62, S.D. = 0.54) ด้านการบริหารงานบุคคล (\bar{X} = 4.56, S.D. = 0.56) และด้านการบริหารงานทั่วไป (\bar{X} = 4.48, S.D. = 0.57) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 สรุปได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.42, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากและมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (\bar{X} = 4.51, S.D. = 0.50) รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (\bar{X} = 4.49, S.D. = 0.52) ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ (\bar{X} = 4.43, S.D. = 0.51) ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารองค์การ (\bar{X} = 4.42, S.D. = 0.53) และด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาแก้ปัญหา (\bar{X} = 4.27, S.D. = 0.49) ตามลำดับ

1.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบายที่มีความชัดเจนเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์สถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล และผู้บริหารสถานศึกษาสร้างวิสัยทัศน์ที่ส่งเสริมพัฒนาให้บุคลากรมีทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับความเป็นเลิศของสถานศึกษา

1.2 ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์เกิดเป็นนวัตกรรมดิจิทัลได้อย่างมีอาชีพ รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัล

1.3 ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัล พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษามีความรับผิดชอบต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถรับมือกับภัยคุกคามทางเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างชาญฉลาด และ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความตระหนักในประเด็นทางสังคมเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

1.4 ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาแก้ปัญหา พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาแก้ปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการพิจารณาข้อมูลก่อนนำมาแก้ปัญหา และผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนตามแผนในการแก้ปัญหา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาแก้ปัญหาในการบริหารสถานศึกษา

1.5 ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารองค์กร พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารองค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการบริหารสถานศึกษา รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจัดการระบบงานสารสนเทศให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา และ ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการบริหารสถานศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการบริหารสถานศึกษา

2. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58, S.D. = 0.49$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากและมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X} = 4.64, S.D. = 0.49$) รองลงมาคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงบประมาณ ($\bar{X} = 4.62, S.D. = 0.54$) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 4.56, S.D. = 0.56$) และด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานทั่วไป ($\bar{X} = 4.48, S.D. = 0.57$) ตามลำดับ

2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64, S.D. = 0.49$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสร้างสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{X} = 4.65, S.D. = 0.50$) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจัดเก็บข้อมูลของนักเรียน ($\bar{X} = 4.65, S.D. = 0.51$) และผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.65, S.D. = 0.52$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.61, S.D. = 0.55$)

2.2 ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62, S.D. = 0.54$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ใน

ระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการพิจารณาข้อมูลมาใช้ในการวางแผนพัสดุ ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.54) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการพิจารณาข้อมูลมาใช้บริหารทรัพยากรเพื่อการศึกษา ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.54) และผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการพิจารณาข้อมูลมาใช้พัฒนาข้อมูลระบบสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.55) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการพิจารณาข้อมูลการจัดทำแผนปฏิบัติการดำเนินงานงบประมาณ ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.58)

2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการพิจารณาข้อมูลการจัดทำทะเบียนประวัติด้านบุคคล ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.57) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.59) และผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน การประเมินผลการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.57) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการพิจารณาข้อมูลการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.60)

2.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการพิจารณาข้อมูลมาใช้จัดระบบการบริหาร ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.59) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการพิจารณาข้อมูลเพื่อการวางแผนการบริหารสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.59) และผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการพิจารณาข้อมูลมาใช้ในการวิจัยพัฒนานโยบายและแผน ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.60) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการพิจารณาข้อมูลเพื่อพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.66)

3. ภาวะผู้นำดิจิทัลที่ส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 ด้าน สามารถร่วมกันทำนุบายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาได้ร้อยละ 76.9 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดและมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัลมีอิทธิพลสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล และด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารองค์กร และด้านที่มีอิทธิพลน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

ดิจิทัลมาแก้ปัญหา ทั้งนี้ ตัวแปรทั้ง 5 ด้านมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขึ้นไป แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาในยุคดิจิทัลและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของสังคม รวมถึงสถานการณ์การแข่งขันในระดับสากลที่ต้องอาศัยความรู้และทักษะด้านดิจิทัลมากขึ้น ทำให้ผู้บริหารต้องปรับตัวและพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมในการนำองค์กรสู่การเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศพล สุวรรณราช และ ชลาภรณ์ สุวรรณสัมฤทธิ์ (2564) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์และนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับ เลอศักดิ์ ตามา และ สุมาลี ศรีพุทธินทร์ (2564) ที่ศึกษาพบว่า ผู้บริหารต้องมีทักษะและความรู้ด้านดิจิทัลเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงในองค์กรการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก เช่นเดียวกับ อัทพาน อัมมสุตพา (2564) ที่ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลเป็นสิ่งจำเป็นในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาในระดับปฏิบัติ และ Turgut & Stamatiou (2021) ที่ระบุว่า ผู้บริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลต้องมีสมรรถนะในการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการบริหารจัดการเพื่อรับมือกับความท้าทายทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21

2. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยเฉพาะการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสร้างสื่อการเรียนการสอน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีต่อประสิทธิภาพในกระบวนการดำเนินงานด้านวิชาการของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วลินดา รสชา และ ฉลอง ชาตรุประชีวิน (2563) ที่พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยยกระดับคุณภาพวิชาการโดยตรง เนื่องจากเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่ผู้บริหารให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกในการพัฒนาผู้เรียน รองลงมาคือ ด้านการบริหารงบประมาณ เน้นการวางแผนพัสดุและการจัดการทรัพยากรทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย สอดคล้องกับ ภารดี อนันต์นาวิ (2551) กล่าวว่า ระบบสารสนเทศด้านงบประมาณช่วยเพิ่มความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และลดความผิดพลาดในการบริหารการเงิน ซึ่งเป็นความท้าทายสำคัญของสถานศึกษาภาครัฐที่มีงบประมาณจำกัด ถัดมาคือ ด้านการบริหารงานบุคคล มุ่งเน้นการจัดทำทะเบียนประวัติบุคลากร และการบริหารจัดการข้อมูลบุคลากรอย่างเป็นระบบเพื่อประสิทธิภาพในการตัดสินใจและการพัฒนาบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดารัตน์ เหมาะสมาน (2561) ที่ศึกษาพบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานบุคคลช่วยให้กระบวนการพัฒนาบุคลากรมีความต่อเนื่องและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาและด้านการบริหารงานทั่วไปมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เน้นการจัดระบบการบริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุพงษ์ งามฉมิ่ง (2564) ที่พบว่า แม้จะมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น แต่การบริหารงานทั่วไปผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศช่วยลดภาระงานเอกสารและเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารภายในองค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จในภาพรวม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ

แนวคิดของ ทินกร บัวชู (2562) ที่กล่าวถึง บทบาทผู้บริหารในการเป็นต้นแบบการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระ รุญเจริญ (2562) ที่ระบุว่า ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลต้องมีวิสัยทัศน์ ด้านเทคโนโลยีและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในทุกด้านของการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

3. ภาวะผู้นำดิจิทัลส่งผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยทั้ง 5 ด้าน ร่วมกันทำนายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา ได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยพบว่า ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัลมีอิทธิพลสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารองค์การ ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ และ ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาแก้ปัญหาตามลำดับ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ดาวรุกรมณ ถวิลการ (2564) ที่ให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองดิจิทัล โดยเฉพาะการมีความรับผิดชอบต่อสังคมออนไลน์และการตระหนักถึง ผลกระทบของการใช้เทคโนโลยี ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำกับดูแลการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ อ้วนพนา อัลมุตอฟา (2564) ยังชี้ให้เห็นว่า การเป็น พลเมืองดิจิทัลที่มีจริยธรรมของผู้บริหารไม่เพียงแต่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม แต่ยังเป็นต้นแบบที่ดี ให้กับบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการบริหารงาน ส่วนด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ซึ่งมี อิทธิพลรองลงมานั้น สะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารที่มีความสามารถในการมองเห็นทิศทางและแนวโน้มของเทคโนโลยี ในอนาคต สามารถกำหนดนโยบายและวางแผนการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม ส่งผล ให้การบริหารงานด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาแก้ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.27$) ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนาทักษะด้านนี้อย่างเร่งด่วน โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวิเคราะห์ และแก้ไขปัญหาในการบริหารสถานศึกษา

2. ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัลเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหาร สถานศึกษามากที่สุด ($\beta = .456$) ดังนั้น สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ควรพัฒนา หลักสูตรอบรมที่เน้นการสร้างความรู้ความตระหนักและส่งเสริมความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงการเป็น แบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนานตนเองโดยเฉพาะในด้านที่มีอิทธิพลสูง เช่น การเป็นพลเมืองดิจิทัล และการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหาร สถานศึกษา รวมถึงการวางแผนพัฒนาทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาแก้ปัญหาซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ให้เหมาะสม กับบริบทของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเน้นประเด็นด้านความรับผิดชอบและจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี เพื่อนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบบริหารและเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรการศึกษา

2. ควรดำเนินการสำรวจและวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลทั้ง 5 ด้าน สามารถร่วมกันทำนายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาได้ถึงร้อยละ 76.9 นั้น แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีอิทธิพลสูงสุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Turgut & Stamatios (2021) ที่เน้นย้ำว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมและรับผิดชอบต่อสังคม แต่มีข้อสังเกตว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาแก้ปัญหาที่มีอิทธิพลน้อยที่สุด ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ ดาวรรุวรรณ ถวิลการ (2564) ที่พบว่า ด้านนี้มีความสำคัญในระดับสูง สะท้อนให้เห็นว่า อาจมีปัจจัยเชิงบริบทที่ส่งผลต่อการให้ความสำคัญกับทักษะการแก้ปัญหาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ซึ่งควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ดาวรรุวรรณ ถวิลการ. (2564). *ภาวะผู้นำดิจิทัล* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ศูนย์นวัตกรรมการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2551). *การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย*. ประสานการพิมพ์.
- ทศพล สุวรรณราช และ ชลาภรณ์ สุวรรณสัมฤทธิ์. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดนทบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 7(3), 160 - 177.
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/rpu/article/view/257348/171540>
- ทินกร บัวชู. (2562). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารครุศาสตร์สารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 13(2), 286 - 294. <https://edujournal.bsru.ac.th/storage/1369/-17.pdf>
- ธีระ รุณเจริญ. (2562). *การศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา*. วิทยาการพิมพ์ 1973.
- ภาวดี อนันต์นาวี. (2551). *หลักการแนวคิด ทฤษฎีการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). มนตรี.
- เลอศักดิ์ ตามา และ สุมาลี ศรีพุทธรินทร์. (2564). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 15(38), 224 - 240. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RPJ/article/view/248088/169560>
- วลินดา รสชา และ ฉลอง ขาดรูปะชีวิน. (2563). รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษาควรวรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 9(4), 1738 - 1751. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/article/view/243118>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). *แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21*. พรักหวานกราฟฟิค.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2560). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุดารัตน์ เหมาะสมาน. (2561). *การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- เสาวลักษณ์ พันธบุตร. (2560). อยู่อย่างคนร่วมสมัยในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการนวัตกรรมการสื่อสารสังคม*, 5(2), 161 - 167. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jcosci/article/view/111551/87096>
- อัพนาน อัลมูสตอฟา. (2564). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 [สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อรุพงษ์ งานฉมัง. (2564). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ ระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Testing* (3rd ed.). Harper & Row.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607 - 610.

<https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=1809246>

Likert, R. A. (1932). Technique for the Measurement of Attitude. *Archives Psychological*, 3(1), 1 - 55. https://legacy.voteview.com/pdf/Likert_1932.pdf

Turgut K., H. P., & Stamatios, P. (2021). Examining Teachers' Perspectives on School Principals' Digital Leadership Roles and Technology Capabilities during the COVID-19 Pandemic. *Sustainability 2021*, 13(23), 1 - 20. https://www.mdpi.com/2071-1050/13/23/13448?utm_source=researchgate.net&medium=article

การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

Risk Management of School Administrators Under Songkhla Primary Educational Service Area Office 2

ศศิธร กวินกุล,* และรุจิราพรรณ คงช่วย**

Sasithon Kawinkul and Rujirapun Kongchuay

Received: February 24, 2025 Revised: April 2, 2025 Accepted: April 4, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา 2. เปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา และ 3. รวบรวมข้อเสนอแนะการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 297 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดสถานศึกษา โดยเทียบบัญญัติไตรยางศ์ตามสัดส่วนของขนาดสถานศึกษา และสุ่มครูในแต่ละสถานศึกษาด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน และครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ 3. ข้อเสนอแนะที่มีความถี่สูงสุดในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านกลยุทธ์ ได้แก่ ควรระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการระบุความต้องการบริการและผลผลิต

* นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Students of the Master of Education Program in Educational Administration, Songkhla Rajabhat University

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Assistant Professor Dr., Master of Education Program in Educational Administration, Songkhla Rajabhat University

Corresponding Author: sasithon.seesomphong@gmail.com

ด้านการดำเนินการ ได้แก่ ควรมีการควบคุมการดำเนินงานของแต่ละฝ่ายให้มีความร่วมมือในการทำงานอย่างเหมาะสม ด้านการเงิน ได้แก่ ควรมีการควบคุมการเก็บรักษาเงินถูกต้องตามระเบียบและอยู่ในวงเงินเก็บรักษา และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/กฎหมาย ได้แก่ ควรมีการกำหนดมาตรการหรือบทลงโทษบุคลากรที่ไม่ปฏิบัติงานตามกฎหมาย ระเบียบ

คำสำคัญ: การบริหารความเสี่ยง, ผู้บริหารสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

Abstract

This research, under the jurisdiction of the Office of the Primary Education Service Area, Songkhla District Two, aimed to 1. determine school administrators' risk management practices; 2. compare teachers' opinions on these practices by educational levels, work experiences, and school sizes; and 3. explore school administrators' recommendations for risk management. During the 2024 academic year, 297 teachers from Stratified random sampling was employed based on school size, using proportional allocation determined by the size of the educational institution. Within each institution, teachers were selected using simple random sampling via a lottery method. Then, they were requested to complete a five-point Likert scale questionnaire total of 40 questions. Statistical analyses used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The research findings indicate that: 1. School administrators' overall risk management practices, as well as each specific aspect, were found at a very high level. 2. Teachers with different educational levels showed no significant differences in overall opinions on the risk management practices of school administrators. However, teachers with varying work experience and those working in schools of different sizes showed significant differences in their overall opinions at the statistical significance level of .001. and 3. The recommendations for risk management practices for school administrators emphasize several key aspects. Strategically, It is essential to collect stakeholder input to ascertain the requirements for services and outputs. Operationally, control measures should be established for departmental activities to enhance teamwork. Financially, enforcing strict controls to manage and safeguard funds in compliance with regulations and authorized limits is essential. Finally, clear and fair penalties must be implemented for personnel who fail to adhere to laws and regulations.

Keywords: Risk Management, School Administrator, Songkhla Primary Education Service Area Office 2

บทนำ

ปัจจุบันหน่วยงานของรัฐให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงเป็นอันดับแรก โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนได้กำหนดให้หน่วยงานเหล่านี้จัดทำแผนบริหารความเสี่ยงที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับข้อกำหนดที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2546 และระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วย การกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544 ซึ่งกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องประเมินความเสี่ยงและปรับปรุงระบบการควบคุมภายในให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ดังนั้น สถาบันการศึกษาทุกแห่งจึงจำเป็นต้องนำมาตราการบริหารความเสี่ยงมาใช้ในทุกระดับเพื่อลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ และเพื่อจัดการกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต กระบวนการนี้ควรเป็นไปอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมการควบคุม การประเมิน และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นที่การบรรลุวัตถุประสงค์หลักของสถาบันการศึกษาและเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีขององค์กร (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2556)

กระทรวงศึกษาธิการตระหนักดีว่า การบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารองค์กร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้สำเร็จ โดยบริหารจัดการปัจจัยและกิจกรรมต่าง ๆ ภายในการดำเนินงาน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยงให้กับผู้อำนวยการโรงเรียน บุคลากรจากหน่วยงานของรัฐ และสถาบันการศึกษาที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โครงการริเริ่มนี้ได้รับการออกแบบมาเพื่อเพิ่มความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสภาพแวดล้อมภายนอกที่อาจส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานภายใน ในบริบทนี้สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้ให้การรับรองหลักการบริหารความเสี่ยงที่กำหนด โดยคณะกรรมการองค์กรสนับสนุนของคณะกรรมการบริหาร (COSO) เพื่อเป็นกรอบในการบริหารความเสี่ยง ร่วมกับแนวทางสำหรับการประเมินและประเมินผลภาคส่วนสาธารณะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556)

การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ปีการศึกษา 2566 มีโรงเรียน อยู่ในสังกัด 125 โรงเรียน ข้าราชการครู จำนวน 1,260 คน พบปัญหาที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงหลายประการ คือ คุณภาพของการศึกษาลดลงอย่างมากจากการขาดแคลนครูผู้สอนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในทุกระดับชั้นและทุกสาขาวิชา การขาดแคลนนี้ไม่เพียงแต่ส่งผลให้นักเรียนได้รับการสนับสนุนไม่เพียงพอเท่านั้น แต่ยังบังคับให้ครูต้องสอนวิชาที่เกินขอบเขตความเชี่ยวชาญของตน ส่งผลให้การสอนมีประสิทธิภาพลดลง นอกจากนี้ ข้อจำกัดด้านงบประมาณยังจำกัด การเข้าถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่ซึ่งมีความสำคัญต่อการปรับปรุงประสบการณ์การเรียนรู้ การไม่มีครูผู้สอนที่สามารถใช้ทรัพยากรเทคโนโลยีเหล่านี้ได้ทำให้กระบวนการเรียนรู้ถูกขัดขวาง ทำให้นักเรียนเสียเปรียบอย่างมาก นอกจากนี้ นักเรียนจากกลุ่มชาติพันธุ์มักประสบปัญหาอย่างมากในการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งส่งผลเสียต่อทักษะการสื่อสารและความก้าวหน้าทางวิชาการโดยรวม ปัญหานี้รุนแรงขึ้นจากอัตราการขาดเรียนที่สูง ซึ่งจำกัดโอกาสของนักเรียนเหล่านี้ในการเรียนรู้หลักสูตร สถานการณ์ยังซับซ้อนยิ่งขึ้นเนื่องจากผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษา โดยเฉพาะเด็กที่เติบโตมาโดยปู่ย่าตายายหรือญาติ การขาดการเชื่อมโยงนี้มักส่งผลให้การสนับสนุนที่บ้านไม่เพียงพอ ส่งผลให้แรงจูงใจและความสำเร็จทางวิชาการลดน้อยลง ปัจจัยเหล่านี้ร่วมกันส่งผลให้คุณภาพการศึกษาเสื่อมลงอย่างน่าตกใจ

จำเป็นต้องมีการแทรกแซงและการเอาใจใส่จากผู้กำหนดนโยบายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภาคการศึกษาอย่างเร่งด่วน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2, 2566)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจัดการความเสี่ยงภายในสถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญในการปกป้องความสมบูรณ์และประสิทธิภาพของสภาพแวดล้อมทางวิชาการ กระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับการประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นอย่างครอบคลุม ซึ่งช่วยให้สถาบันต่าง ๆ สามารถระบุจุดอ่อนที่อาจขัดขวางวัตถุประสงค์ได้ โดยการนำการควบคุมอย่างเป็นระบบและการติดตามอย่างต่อเนื่องมาใช้ หน่วยงานด้านการศึกษาสามารถจัดแนวทางการจัดการความเสี่ยงให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถาบันและแผนปฏิบัติการประจำปี มาตรการเชิงรุกดังกล่าวไม่เพียงแต่บรรเทาปัจจัยเสี่ยงด้านการศึกษาเท่านั้น แต่ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพโดยรวมของสถาบันอีกด้วย ผู้วิจัยมีความมุ่งหวังที่จะศึกษาการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ผลการศึกษาครั้งนี้คาดหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา และเป็นแนวทางการดำเนินงานขององค์กร ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 125 โรงเรียน ครู จำนวน 1,260 คน
- 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ปีการศึกษา 2566 กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางคำนวณสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970; อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้จำนวนครู 297 คน จากนั้นสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดสถานศึกษา โดยเทียบบัญญัติไตรยางศ์ตามสัดส่วนของขนาดสถานศึกษา และสุ่มครูในแต่ละสถานศึกษาด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษานี้ได้มาจากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแปร ดังนี้ การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ 2. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน 3. ความเสี่ยงด้านการเงิน 4. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/กฎหมาย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อศึกษาการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยนำแบบสอบถามที่ตรวจแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 2 ท่าน และด้านกาารวัดผลการศึกษา จำนวน 1 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมทางภาษาของข้อคำถาม ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับอยู่ที่ 0.84 แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของครู ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีค่าน้ำหนัก 5 ระดับ ตามแบบของ Likert (1932) จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ จำนวน 10 ข้อ 2. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน จำนวน 10 ข้อ 3. ความเสี่ยงด้านการเงิน จำนวน 10 ข้อ 4. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/กฎหมาย จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 จำนวน 4 ข้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครู ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ขนาดสถานศึกษา โดยการหาความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

4.2 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ตามแบบของ Likert (1932) และนำเสนอข้อมูลเป็นความเรียง โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

ให้คะแนน - 1 เมื่อแน่ใจว่าวัดได้ไม่ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะ

เกณฑ์ที่ยอมรับได้ คือ ค่าดัชนีความสอดคล้อง ที่มีค่าตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป โดยข้อคำถามที่ได้มีค่าตั้งแต่ 0.67-1.00

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบ จำแนกตามระดับการศึกษา ใช้สถิติ t-test แบบ Independent Sample Test ส่วนประสพการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ใช้สถิติ One – Way ANOVA (F – test) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ (Scheffe's Method)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครู จำแนกตามระดับการศึกษา ประสพการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูทั้งหมด จำนวน 297 คน จำแนกตามระดับการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 74.07 และครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 25.93 จำแนกตามประสพการณ์ในการทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นครูที่มีประสพการณ์ในการทำงาน 5 - 10 ปี จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 36.70 รองลงมาคือ ครูที่มีประสพการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 32.66 และครูที่มีประสพการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 30.64 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 58.25 ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 8.42 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นโดยภาพรวม และ รายด้าน

ด้านที่	การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	\bar{x}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	ด้านกลยุทธ์	4.84	0.24	มากที่สุด
2	ด้านการดำเนินงาน	4.93	0.17	มากที่สุด
3	ด้านการเงิน	4.92	0.17	มากที่สุด
4	ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/กฎหมาย	4.93	0.16	มากที่สุด
	รวม	4.91	0.11	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า ภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.91$, SD = 0.11) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/กฎหมาย ($\bar{x} = 4.93$, SD = 0.16) ด้านการดำเนินงาน ($\bar{x} = 4.93$, SD = 0.17) ด้านการเงิน ($\bar{x} = 4.92$, SD = 0.17) และด้านกลยุทธ์ ($\bar{x} = 4.84$, SD = 0.24) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบจำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบจำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านกลยุทธ์กับด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/กฎหมาย ไม่แตกต่างกัน และครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานกับด้านการเงิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารความเสี่ยง ของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
1. ด้านกลยุทธ์	ระหว่างกลุ่ม	2	2.693	1.346	26.457***	.000
	ภายในกลุ่ม	294	14.961	.051		
	รวม	296	17.653			
2. ด้านการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	2	.045	.022	.743	.477
	ภายในกลุ่ม	294	8.855	.030		
	รวม	296	8.899			
3. ด้านการเงิน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.385	.693	27.611***	.000
	ภายในกลุ่ม	294	7.374	.025		
	รวม	296	8.759			
4. ด้านการปฏิบัติตาม กฎระเบียบ/กฎหมาย	ระหว่างกลุ่ม	2	.292	.146	5.697**	.004
	ภายในกลุ่ม	294	7.531	.026		
	รวม	296	7.823			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	.688	.344	37.002***	.000
	ภายในกลุ่ม	294	2.732	.009		
	รวม	296	3.420			

จากตาราง 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวมครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อด้านกลยุทธ์ และด้านการเงินแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/กฎหมายแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน

5. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารเชิงกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
1. ด้านกลยุทธ์	ระหว่างกลุ่ม	2	0.819	.410	7.155***	.001
	ภายในกลุ่ม	294	16.834	.057		
	รวม	296	17.653			
2. ด้านการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.208	.104	3.523*	.031
	ภายในกลุ่ม	294	8.691	.030		
	รวม	296	8.899			
3. ด้านการเงิน	ระหว่างกลุ่ม	2	1.085	.542	20.781***	.000
	ภายในกลุ่ม	294	7.674	.026		
	รวม	296	8.759			
4. ด้านการปฏิบัติตาม กฎระเบียบ/กฎหมาย	ระหว่างกลุ่ม	2	1.069	.535	23.266***	.000
	ภายในกลุ่ม	294	6.754	.023		
	รวม	296	7.823			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	0.428	.214	21.011***	.000
	ภายในกลุ่ม	294	2.992	.010		
	รวม	296	3.420			

จากตาราง 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวม ครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อด้านกลยุทธ์ ด้านการเงิน และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/กฎหมาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อด้านการดำเนินงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาพบว่า การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 2 จากการตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการความเสี่ยง จึงได้กำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหาร

สถานศึกษาในสถานศึกษาทุกแห่งนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติ โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มผลประโยชน์โดยรวมแก่สถานศึกษาพร้อมทั้งบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพอรุง์ แสงนวล (2563) ได้สรุปความหมายของการบริหารความเสี่ยงไว้ว่า การบริหารความเสี่ยง หมายถึง การวางแผนปฏิบัติการที่มีประสิทธิผลถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำหรับความสำเร็จขององค์กร เนื่องจากต้องมีระเบียบวิธีอย่างเป็นระบบในการกำหนดทิศทางการจัดการกระบวนการ การประเมินผลลัพธ์ และการกำหนดแผนฉุกเฉินเพื่อลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น กระบวนการที่ครอบคลุมนี้เริ่มต้นด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน จากนั้นจึงประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียดถี่ถ้วน ต่อมาจำเป็นต้องใช้กลยุทธ์การจัดการที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการของรัฐบาล ความสอดคล้องดังกล่าวไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างการปฏิบัติตามเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมให้บรรลุผลลัพธ์ที่มีคุณภาพสูงอีกด้วย วัตถุประสงค์หลัก คือ การบรรลุประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน จึงมั่นใจได้ว่าจะบรรลุวัตถุประสงค์หลักได้อย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกลักษณ์ ป้องกัน (2560) การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการความเสี่ยงทั้ง 4 ด้าน ทั้งในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสามารถอภิปรายเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านกลยุทธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นตัวอย่างของความเป็นผู้นำผ่านการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ทักษะการจัดการที่เชี่ยวชาญ และความสามารถในการปรับตัว ซึ่งสอดคล้องกับ ธร สุนทรายุทธ (2550) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพของการจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นระบบขึ้นอยู่กับความร่วมมือและการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของบุคลากรจากทุกแผนกภายในองค์กร จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารต้องมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมวัฒนธรรมที่เน้นย้ำถึงการตระหนักรู้ถึงวิกฤตและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น การจัดลำดับความสำคัญของการจัดการความเสี่ยงและบูรณาการการจัดการความเสี่ยงไว้ในกรอบจริยธรรมขององค์กร จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถส่งเสริมความรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการความเสี่ยง สนับสนุนมาตรการเชิงรุก และเพิ่มความยืดหยุ่นโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ หามี่ตะ สงเดช และ อริสรา บุญรัตน์ (2566) ซึ่งตรวจสอบแนวทางการจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง เขต 2 ผลการศึกษาครั้งนี้บ่งชี้ว่า ระดับโดยรวมของการจัดการความเสี่ยงในหมู่ผู้บริหารสถานศึกษาตามการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 การพัฒนาและยกระดับคุณภาพครูอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการเติบโตทางวิชาชีพของบุคลากรทางการศึกษาถือเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ กระบวนการนี้ได้รับการสนับสนุนอย่างมากจากโปรแกรมการฝึกอบรมที่ครอบคลุมและการผสมรวมเทคโนโลยีขั้นสูง ซึ่งทั้งสองอย่างนี้มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการสอน เพื่อให้สามารถดำเนินการริเริ่มเหล่านี้ได้สำเร็จ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องนำกลยุทธ์การจัดการที่ยืดหยุ่นมาใช้และมีส่วนร่วมในการกำกับดูแลอย่างต่อเนื่อง แนวทางดังกล่าวไม่เพียงแต่ส่งเสริมความรับผิดชอบเท่านั้น แต่ยังช่วยให้แน่ใจว่านักศึกษามีทักษะและทรัพยากรที่จำเป็น

เพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของนักเรียน ซึ่งท้ายที่สุดแล้วจะนำไปสู่ผลลัพธ์ทางการศึกษาที่ดีขึ้น สอดคล้องกับ ธร สุนทรายุทธ (2550) กล่าวว่า การจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นระบบที่มีประสิทธิผลต้องอาศัยความร่วมมืออย่างครอบคลุมจากทุกแผนกภายในองค์กร ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมแห่งความเข้าใจและการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้แน่ใจว่ามีการนำแผนปฏิบัติการที่ออกแบบมาเพื่อระบุ ประเมิน และบรรเทาความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ขององค์กรไปปฏิบัติอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญแก้ว จันทรัตน์ และตรีภูมิรินทร์ ตรีตรีศวรร (2562) ได้ศึกษาการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 3 ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการเงิน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนมุ่งมั่นที่จะสร้างสภาพแวดล้อมของความเชื่อมั่นและความไว้วางใจภายในสถาบันของตน ขณะเดียวกันก็มุ่งมั่นที่จะนำแผนการจัดการทางการเงินที่เข้มงวดมาใช้ ซึ่งมุ่งเป้าไปที่การเพิ่มประสิทธิภาพงบประมาณเพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนาโรงเรียน อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารเหล่านี้มักเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญในการประสานกลยุทธ์การใช้จ่ายกับวัตถุประสงค์งบประมาณของรัฐบาลโดยรวม ความซับซ้อนที่แฝงอยู่ในการจัดการแหล่งเงินทุนหลายแหล่งทำให้ความพยายามของพวกเขาซับซ้อนขึ้น เนื่องจากพวกเขาต้องจัดการกับกฎระเบียบและลำดับความสำคัญที่หลากหลาย ซึ่งท้ายที่สุดแล้วขัดขวางความสามารถในการบรรลุความสอดคล้องที่ราบรื่นระหว่างแนวทางปฏิบัติด้านการเงินและความคาดหวังที่หน่วยงานของรัฐกำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขะมุกข์ เรืองอ่อน และ ประกอบ คุณารักษ์ (2561) จากการสืบสวนแนวทางปฏิบัติด้านการบริหารความเสี่ยงภายในโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพัฒนาพิเศษภาคใต้ของประเทศไทย พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา มีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านกฎระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 การสนับสนุนครูและเจ้าหน้าที่ให้เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมที่ครอบคลุม ซึ่งเน้นที่กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญ โครงการดังกล่าวไม่เพียงแต่ช่วยให้ครูได้รับข้อมูลอัปเดตล่าสุดอย่างครบถ้วนเท่านั้น แต่ยังช่วยให้ครูมีความรู้ที่จำเป็นในการจัดการกับความซับซ้อนของบทบาทหน้าที่ของตนเองอีกด้วย การได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากองค์กรแม่จะช่วยให้สามารถสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เอื้ออำนวยและเป็นบวกสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทั้งหมดได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิการ์ ศิริรัตน์ (2563) การศึกษาวิจัยดังกล่าวได้ดำเนินการเพื่อประเมินแนวทางการจัดการความเสี่ยงของโรงเรียนอนุบาลเอกชนในจังหวัดน่าน ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน ผลการศึกษาระบุว่า ระดับการจัดการความเสี่ยงโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบแต่ละส่วนพบว่า การปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ รองลงมาคือ ด้านการเงินและกลยุทธ์ในทางกลับกัน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการดำเนินงาน

2. ผลการเปรียบเทียบตามความเห็นของครู

2.1 ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาด้านกลยุทธ์

กับการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/กฎหมาย ไม่แตกต่างกัน และครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ ด้านการดำเนินงานกับการการเงิน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนทำหน้าที่สำคัญในการบริหารจัดการและลดความเสี่ยงภายในสถาบันการศึกษา ด้วยการสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจระหว่างนักการศึกษาในทุกระดับการเรียนการสอน โดยการบังคับใช้นโยบายและแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด และโดยการส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่สนับสนุน และประสานงานกันซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสอนที่มีประสิทธิภาพและความสำเร็จของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นีอามาน บินนิมุ (2565) ศึกษาการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูในอำเภอ สุคิริน จังหวัดนราธิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของสถานศึกษา สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารการศึกษาได้ให้โอกาสที่เท่าเทียมกันแก่ครูในทุกะระดับในการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการตัดสินใจที่กำหนดนโยบายการศึกษา เพื่อส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกันซึ่งช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ทั้งด้านการสอนและการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 จัดอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการจัดการตนเอง โดยโครงการนี้ได้รับการออกแบบมาเพื่อให้ครูฝึกหัดสามารถได้รับความรู้ใหม่ ๆ ในเวลาเดียวกัน จึงมั่นใจได้ว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาหลากหลายสามารถบรรลุความสามารถที่เทียบเคียงได้

2.2 ผลการวิเคราะห์จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวมครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อด้านกลยุทธ์ และด้านการเงินแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/กฎหมายแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อด้านการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีประสบการณ์ในวิชาชีพมากขึ้นจะมีทักษะที่มากขึ้น แสดงให้เห็นถึงความเชี่ยวชาญ และมุ่งมั่นในการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียนภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูลมีมุมมองที่แตกต่างกัน เกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบกับผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อยกว่า ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อานีฟา หนูหยุด (2561) ซึ่งตรวจสอบแนวทางการจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารโรงเรียน โดยอ้างอิงจากความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสตูล ผลการศึกษาดังกล่าวระบุว่าครูที่มีประสบการณ์ในระดับต่าง ๆ มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อด้านการเงิน

และด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/กฎหมายแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ครูที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อด้านกลยุทธ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครูที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อด้านการดำเนินงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในบริบทของสถาบันการศึกษา ครูจากโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันได้สังเกตเห็นแนวโน้มที่สำคัญ นั่นคือ ผู้บริหารในโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีประสบการณ์ที่หลากหลายกว่า ความแตกต่างของประสบการณ์นี้ทำให้เกิดมุมมองที่หลากหลายเกี่ยวกับกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิการ์ ศิริรัตน์ (2563) จากการสืบสวนแนวทางปฏิบัติด้านการบริหารความเสี่ยงในกลุ่มโรงเรียนอนุบาลเอกชนในจังหวัดน่าน ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน พบว่า การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างสถาบันเหล่านี้ ซึ่งจำแนกตามขนาด พบว่า มีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อประเมินภูมิทัศน์โดยรวมของการบริหารความเสี่ยง

3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะ

3.1 ด้านกลยุทธ์

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง ครู และสมาชิกในชุมชน เพื่อประเมินความต้องการด้านบริการและผลิตภัณฑ์เฉพาะของสถาบันอย่างถี่ถ้วน แนวทางการทำงานร่วมกันนี้ช่วยให้สามารถกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและตรงเป้าหมายได้ และช่วยให้มั่นใจได้ว่าบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญในกระบวนการนี้

3.2 ด้านการดำเนินงาน

ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องกำกับดูแลการดำเนินงานของแต่ละแผนกเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ควรจัดให้มีช่องทางการสื่อสารที่จัดทำขึ้นเพื่อให้พนักงานสามารถส่งคำขอหรือข้อเสนอไปยังฝ่ายบริหารได้ นอกจากนี้บุคลากรที่มีผลงานดีเกินมาตรฐานที่กำหนดควรได้รับการยอมรับหรือให้รางวัลอย่างเหมาะสม

3.3 ด้านการเงิน

ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลจัดการสินทรัพย์ทางการเงินให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับและภายในขอบเขตที่กำหนด ผู้บริหารต้องกำกับดูแลการออกไปเสรีจรับเงินสำหรับธุรกรรมทางการเงินแต่ละครั้ง และควบคุมการถอนและส่งคืนสิ่งของ ตลอดจนต้องแน่ใจว่าได้ลายเซ็นเป็นหลักฐานสำหรับธุรกรรมแต่ละครั้ง

3.4 ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ/กฎหมาย

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจนสำหรับการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบภายในสถาบัน นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องปลูกฝังวัฒนธรรมเชิงบวกที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามกฎระเบียบเหล่านี้ให้มั่นใจว่าบุคลากรทุกคนได้รับข้อมูลอย่างถี่ถ้วนเกี่ยวกับกรอบกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องถือเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมสภาพแวดล้อมของการปฏิบัติตามและความซื่อสัตย์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านกลยุทธ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรคำนึงถึงหลักการความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผล ถือเป็นรากฐานสำคัญในการบรรลุวิสัยทัศน์ของโรงเรียน เนื่องจากหลักการเหล่านี้ส่งเสริมสภาพแวดล้อมของความร่วมมือระหว่างครู เจ้าหน้าที่ ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หลักการเหล่านี้ให้ความสำคัญกับการรวมเอาทุกคนเข้าไว้ด้วยกันและการสื่อสารที่เปิดกว้าง เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เข้าร่วมทุกคนรู้สึกมีคุณค่าและได้รับการเสริมอำนาจ แนวทางการทำงานร่วมกันนี้ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มผลลัพธ์ทางการศึกษาเท่านั้น แต่ยังเสริมสร้างความรู้สึกของชุมชนและจุดมุ่งหมายร่วมกันภายในระบบนิเวศของโรงเรียนอีกด้วย

2. จากผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน สิ่งนี้บ่งชี้ว่าผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานสูงจะมีทักษะที่สูงกว่า มีความเชี่ยวชาญในระดับที่ลึกซึ้งกว่า และมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอมากกว่าผู้สอนที่มีประสบการณ์น้อยกว่า ดังนั้น จึงจำเป็นต้องจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้งานวิจัยเกิดความหลากหลาย ต่อยอดองค์ความรู้ และเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าของผู้บริหาร นักศึกษา นักวิชาการ และผู้ที่สนใจทั่วไป จึงเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ได้องค์ความรู้ในเชิงลึกมาเปรียบเทียบกับงานวิจัยเชิงปริมาณ และพัฒนางานด้านการตรวจสอบสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาต่อไป

2. การวิจัยในครั้งนี พบว่า การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกลยุทธ์ ด้านการดำเนินงาน ด้านการเงิน ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ/กฎหมาย ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาองค์ประกอบงานอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ด้านความปลอดภัย ด้านบุคลากร ด้านวิชาการ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ ศิริรัตน์. (2563). *การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน* [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *รายงานการวิจัยการติดตามผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ม.ป.ท.
- ขวัญแก้ว จันทรัตน์ และ ตรีญมินทร์ ตรีตรีศวร (2562). การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3. ใน *การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 10* (หน้า 1 – 10). มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่.
- จร สุนทรายุทธ. (2550). *การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษา*. เนติกุลการพิมพ์.
- นิอามาน บินนิม. (2565). *การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู ในอำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- พอรัฐ แสงนวล. (2563). *การบริหารความเสี่ยงกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3025/1/59252318.pdf>
- สุขะมุกข์ เรืองอ่อน และ ประกอบ คุณารักษ์. (2561). การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษ เฉพาะกิจภาคใต้ของประเทศไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 8(3), 131 – 143.
<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/EAUHJSocSci/article/view/155184/114572>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2. (2566). *รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี*.
<https://shorturl.asia/RnYc6>
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *คู่มือการบริหารความเสี่ยง*. ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- หามี่ตะ สงเดช และ อริสรา บุญรัตน์. (2566). การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2. *วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 5(6), 1 - 16. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jmli/article/download/263272/178165/1034881>
- อานีฬา หนูหยุด. (2561). *การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล* [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยทักษิณ.

เอกลักษณ์ ป้องกัน. (2560). การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราช
ภัฏอุบลราชธานี.

Likert, R. A. (1932). Technique for the Measurement of Attitude. *Archives Psychological*, 3(1),
1 - 55. https://legacy.voteview.com/pdf/Likert_1932.pdf

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการทำงานตามมาตรฐานวิชาชีพ
ของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี

The Relationship Between Work Behaviors According to Professional
Standards of School Administrators and High - Performance
Organization of Schools Under Nonthaburi Secondary Educational
Service Area Office

ธีรพงศ์ มีโชค,* อรรณพ จินะวัฒน์,** และจุฬาลักษณ์ โสระพันธ์***
Teerapong Meepoke, Annop Jeenawathana, and Chulalak Sorapan

Received: February 27, 2025 Revised: March 17, 2025 Accepted: March 25, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. พฤติกรรมการทำงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา 2. ความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา และ 3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการทำงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี จำนวน 320 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสถานศึกษา จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 65 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบเพียร์สัน

* นักศึกษาหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
Students of the Master of Education degree program in Educational Administration, Sukhothai Thammathirat Open University
** รองศาสตราจารย์ ดร., ประจําแขนงวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
Associate Professor Dr., Department of Educational Administration, Sukhothai Thammathirat Open University, Main Advisor
*** อาจารย์ ร.อ.หญิง ดร. ประจําแขนงวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
Lecturer Lt. Col. Dr., Department of Educational Administration, Sukhothai Thammathirat Open University, Co-Advisor
Corresponding Author: t.meepoke@gmail.com

ผลการวิจัยพบว่า 1. พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3. พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดนทบุรี มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

คำสำคัญ: ความเป็นองค์การสมรรถนะสูง, พฤติกรรมการปฏิบัติงาน, มาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหาร

Abstract

The objectives of this research were to study 1. work behaviors according to professional standards of school administrators; 2. High - performance organization of schools; 3. the relationship between work behaviors according to professional standards of school administrators and high-performance organization of schools. The sample consisted of 320 teachers under Nonthaburi Secondary Educational Service Area Office; the sample was selected using a stratified random sampling method followed by simple random sampling proportional to the number of participants in each school. The research instrument used was a 5-point Likert scale questionnaire with 65 items. The data were statistically analyzed using the frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson product moment correlation.

Research findings revealed that: 1. the overall work behaviors according to professional standards of school administrators under Nonthaburi Secondary Educational Service Area Office were rated at the high level; 2. the overall high-performance organization of schools under Nonthaburi Secondary Educational Service Area Office were rated at the highest level; 3. the work behaviors according to professional standards of school administrators correlated positively at the high level with high-performance organization of schools under Nonthaburi Secondary Educational Service Area Office, which was significant at the .01 level of statistical significance.

Keywords: High - Performance Organization, Work Behavior, Professional Standards of School Administrators

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของศตวรรษที่ 21 เป็นแรงกระตุ้นสำคัญที่ส่งผลให้สถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนไปสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง (High Performance Organization) หรือโรงเรียนสมรรถนะสูง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการดำเนินงานตามวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ สามารถตอบสนองความต้องการของลูกศิษย์และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับต้องพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสู่องค์กรสมรรถนะสูง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2563) ซึ่งเป็นองค์กรที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว มีการปรับปรุงขีดความสามารถของพนักงาน มีกระบวนการและเทคโนโลยีสอดคล้องสัมพันธ์กัน ให้มีความสำคัญต่อความพึงพอใจของบุคลากรภายในองค์กรและผู้รับบริการภายนอกองค์กร มีการจัดโครงสร้างที่ยืดหยุ่นพร้อมปรับเปลี่ยนได้ทันกับสถานการณ์ และมีความได้เปรียบมากกว่าองค์กรอื่น ทำให้สามารถปฏิบัติภารกิจบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เสาวลักษณ์ พัดเกาะ, 2562) โรงเรียนซึ่งเป็นองค์กรในด้านการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง เนื่องจากสภาพแวดล้อมในการแข่งขันที่มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันภายในประเทศ โดยมีการประเมินในรูปแบบต่าง ๆ (รัชต์วรรณ กาญจนปัญญาคม, 2556)

ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาองค์กร ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์กร ตลอดจนเป็นผู้ที่รับผิดชอบต่อความสำเร็จและความล้มเหลวขององค์กร (นฤมล จิตรเอื้อ และคณะ, 2560) นอกจากนี้ยังเป็นบุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายปฏิรูปการศึกษา และภารกิจของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของคุณภาพการศึกษา เป็นกุญแจแห่งความสำเร็จ เพราะนอกจากจะปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของสถานศึกษาแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษายังเป็นจุดเชื่อมโยงของนโยบายกับการปฏิบัติที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งแน่นอนว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีคุณลักษณะที่ดี มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้นำครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนทำให้ผู้ปกครองและชุมชนมีความร่วมมือ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้บรรลุผล (บวร เทศารินทร์, 2561)

คุรุสภาถือเป็นองค์กรวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้ออกข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2556 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไปไว้ว่า มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาหมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ และคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติตาม ประกอบด้วย มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน (ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ, 2556) ซึ่งคุรุสภาได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 12 ข้อ เกณฑ์มาตรฐานนี้ มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในวิชาชีพให้เกิดผลเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายการเรียนรู้หรือการจัดการศึกษา พร้อมกับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความชำนาญในการประกอบวิชาชีพ หรืออย่างน้อยจะต้องมีการพัฒนาตามเกณฑ์ที่กำหนดว่ามีความรู้ความสามารถและความชำนาญเพียงพอที่จะดำรงสถานภาพการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพต่อไปได้หรือไม่ นั่นคือข้อกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องต่อใบอนุญาตทุก ๆ 5 ปี (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2552)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดนทบุรี ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ โดยมีการตั้งเป้าประสงค์หลักเกี่ยวกับสถานศึกษาในกำกับไว้อย่างชัดเจนคือ สถานศึกษามีการพัฒนาให้ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA) ระดับ OBECQA และจัดการศึกษาเพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเป็นมืออาชีพ คิดเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม และการบริหารแบบร่วมมือ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดนทบุรี, 2565) นอกจากนี้ แผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดนนทบุรีปี พ.ศ. 2562 - 2565 ฉบับทบทวน พ.ศ. 2564 ยังได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่า สถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษามีองค์ความรู้เทคโนโลยีนวัตกรรม งานวิจัย เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน และมีสมรรถนะสูงในการพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านความรู้ความคิด มีทักษะชีวิต มีวินัย ไม่เรียนรู้อยู่อย่างพอเพียงและมีความรับผิดชอบต่อสังคม (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี, 2565) จากผลการติดตาม และประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดนทบุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 พบว่า มาตรฐานที่ 3 สัมฤทธิ์ผลการบริหารและการจัดการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 1 อยู่ในระดับคุณภาพปรับปรุง โดยมีข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนา คือ ขาดกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนางานที่ชัดเจน ไม่สะท้อนสภาพปัญหาขององค์การ ไม่ครอบคลุมกลุ่มงาน และผลงานเสนอส่วนมากเป็นงานประจำ ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกกลุ่ม/หน่วย เห็นความสำคัญในการพัฒนางานอย่างสม่ำเสมอ หารูปแบบหรือวิธีการทำงานในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทั้งภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่สอดคล้องและเหมาะสม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดนทบุรี, 2564) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนางานและสถานศึกษาสู่ความเป็นองค์การสมรรถนะสูง

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดนทบุรี เพื่อให้ทราบว่าการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาข้อใดบ้าง ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง และหากผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญหรือเคร่งครัดในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพจะมีผลอย่างไรกับความเป็นองค์การสมรรถนะสูง รวมทั้งจะมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และสัมพันธ์กันไปในทิศทางใด โดยนำผลที่ได้จากการศึกษา มาเป็นแนวทางให้ผู้บริหารในระดับเขตพื้นที่และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปใช้ประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายที่จะพัฒนาหรือส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาเกิดพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งจะส่งผลต่อการยกระดับการพัฒนางานหน่วยงานให้ เป็นองค์การที่มีขีดสมรรถนะสูงได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดนทบุรี

2. เพื่อศึกษาความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
นนทบุรี

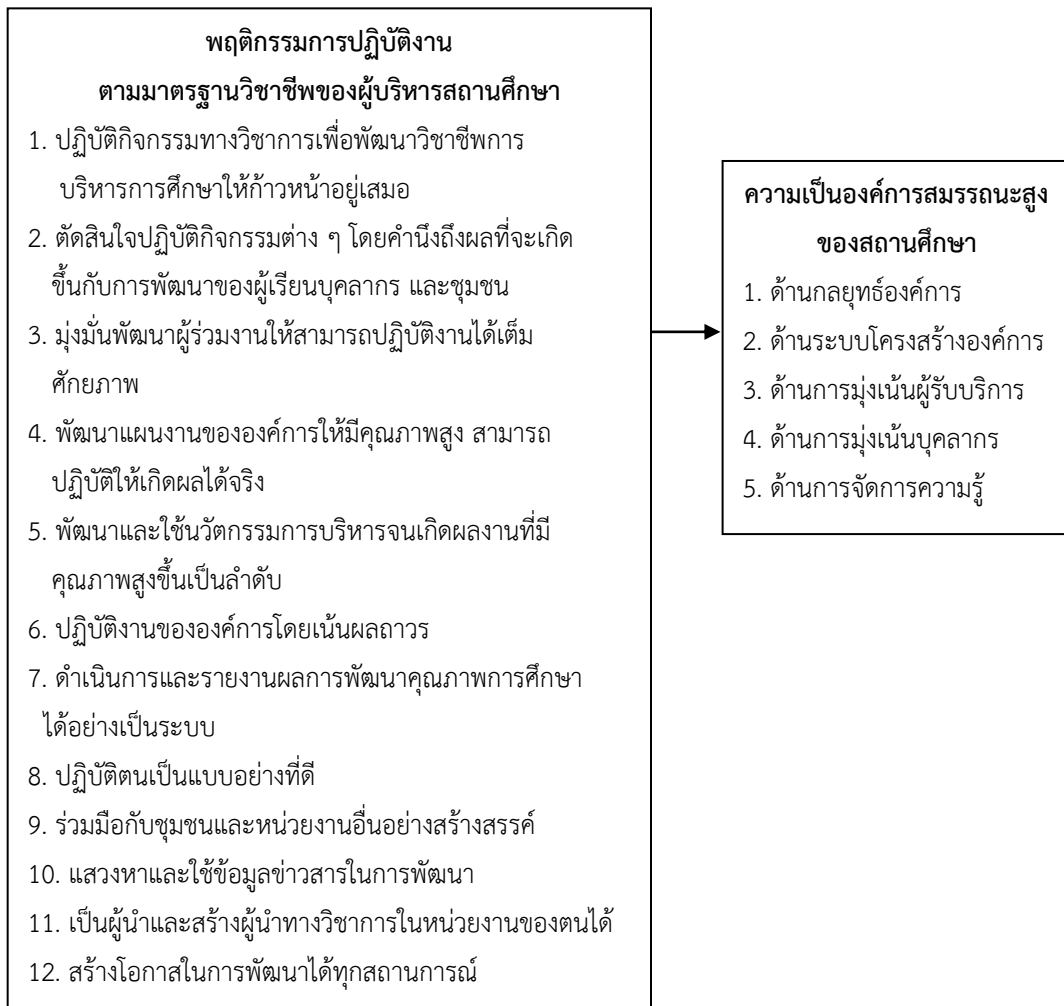
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับ
กับความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
นนทบุรี

สมมติฐานการวิจัย

พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ
ความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
นนทบุรี

กรอบแนวความคิด

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา
โดยศึกษากรอบแนวคิดจากข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ซึ่งกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน
ของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 12 ข้อ และศึกษาองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา โดยศึกษาและสังเคราะห์กรอบแนวคิด
จากแนวคิดและงานวิจัยของ พรนิภา ธนาธรรมนันท์ (2561); จตุรงค์ นภาธร (2562); ธนัตถ์พร โคจรานนท์ (2562);
วิบูลาส เจริญชัย (2562); สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2562); ปัสริณญา ผ่องแผ้ว (2563); Linda
(2004); Buytendijk (2006); Waal (2007); American Management Association: AMA (2007); Blanchard
(2011) ซึ่งแบ่งองค์ประกอบขององค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษาได้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1,830 คน จาก 18 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรีรัมย์ จำนวน 320 คน ได้มาโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie & Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสถานศึกษา จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ลักษณะของแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา โดยสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 12 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 40 ข้อ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 และค่าความเที่ยง (Reliability) 0.99

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา โดยสอบถามเกี่ยวกับกลยุทธ์องค์กร ระบบโครงสร้างองค์กร การมุ่งเน้นผู้รับบริการ การมุ่งเน้นบุคลากร และการจัดการความรู้ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 25 ข้อ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 และค่าความเที่ยง 0.97

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 นำหนังสือจากสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เรียนผู้อำนวยการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี จำนวน 18 โรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ดำเนินการให้ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามในการวิจัย

3.2 ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามไปยังครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งในระบบออนไลน์ โดยใช้ Google Forms และทางไปรษณีย์ พร้อมทั้งแนบซองติดแสตมป์ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งกลับทางไปรษณีย์ โดยผู้วิจัยกำหนดส่งแบบสอบถามกลับภายในระยะเวลา 1 สัปดาห์ ซึ่งเมื่อครบกำหนดแล้ว ได้แบบสอบถามกลับคืนใน Google Forms จำนวน 239 ฉบับ

3.3 จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการทวงถามแบบสอบถามกับโรงเรียนที่ยังไม่ได้ส่งแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง เป็นระยะเวลาอีก 1 สัปดาห์ เมื่อครบกำหนดแล้ว ได้แบบสอบถามกลับคืนอีก จำนวน 81 ฉบับ รวมทั้งสิ้น 320 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าสถิติ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยนำไปแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากตอนที่ 2 พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งแบบโดยรวมและรายข้อแล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย แปรผลข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนด

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากตอนที่ 3 ความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งแบบโดยรวม และรายข้อ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย แปลผลข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนด

4.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา โดยการหาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) (r) แปลผลข้อมูลตามเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดนทบุรี

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดนทบุรี โดยภาพรวม

(n=320)

ด้าน	รายการ	ระดับพฤติกรรม		แปลผล
		\bar{X}	S.D.	
1	ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ	4.52	0.58	มากที่สุด
2	ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาของผู้เรียน บุคลากร และชุมชน	4.48	0.60	มาก
3	มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ	4.51	0.57	มากที่สุด
4	พัฒนาแผนงานขององค์การให้มีคุณภาพสูง สามารถปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง	4.52	0.56	มากที่สุด
5	พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ	4.48	0.60	มาก
6	ปฏิบัติงานขององค์การโดยเน้นผลถาวร	4.45	0.62	มาก
7	ดำเนินการและรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ	4.48	0.59	มาก
8	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	4.48	0.61	มาก
9	ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์	4.47	0.60	มาก
10	แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา	4.51	0.56	มากที่สุด
11	เป็นผู้นำและสร้างผู้นำทางวิชาการในหน่วยงานของตนได้	4.49	0.62	มาก
12	สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์	4.44	0.61	มาก
รวมเฉลี่ย		4.48	0.59	มาก

จากตาราง 1 พบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านพัฒนาแผนงานขององค์กรให้มีคุณภาพสูงสามารถปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.56) ด้านปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.58) ด้านแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.56) ด้านมุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.57) ด้านเป็นผู้นำและสร้างผู้นำทางวิชาการในหน่วยงานของตนได้ ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.62) ด้านดำเนินการและรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.59) ด้านตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาของผู้เรียน บุคลากร และชุมชน ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.60) ด้านพัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.60) ด้านปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.61) ด้านร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.60) ด้านปฏิบัติงานขององค์กรโดยเน้นผลถาวร ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.62) ด้านสร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์ ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.61) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรี

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรี โดยภาพรวม

(n=320)

ด้าน	รายการ	ระดับพฤติกรรม		แปลผล
		\bar{X}	S.D.	
1	กลยุทธ์องค์กร	4.54	0.59	มากที่สุด
2	ระบบโครงสร้างองค์กร	4.53	0.58	มากที่สุด
3	การมุ่งเน้นผู้รับบริการ	4.51	0.59	มากที่สุด
4	การมุ่งเน้นบุคลากร	4.48	0.61	มาก
5	การจัดการความรู้	4.50	0.59	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.52	0.59	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า ความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.59) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านกลยุทธ์องค์กร ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.59) ด้านระบบโครงสร้างองค์กร ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.58) ด้านการมุ่งเน้นผู้รับบริการ ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.59) ด้านการจัดการความรู้ ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.59) และด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.61) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี

พฤติกรรมการปฏิบัติงานตาม มาตรฐานวิชาชีพ ของผู้บริหารสถานศึกษา	ความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา					รวม
	กลยุทธ์ องค์การ	ระบบ โครงสร้าง องค์การ	การ มุ่งเน้น ผู้รับบริการ	การ มุ่งเน้น บุคลากร	การ จัดการ ความรู้	
ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเพื่อพัฒนา วิชาชีพการบริหารการศึกษาให้ก้าวหน้า อยู่เสมอ	.599**	.591**	.647**	.618**	.604**	.676**
ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึง ถึงผลที่จะเกิดขึ้น กับการพัฒนาของผู้เรียน บุคลากร และชุมชน	.586**	.564**	.587**	.605**	.563**	.642**
มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถ ปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ	.569**	.572**	.585**	.604**	.562**	.639**
พัฒนาแผนงานขององค์การให้มีคุณภาพสูง สามารถปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง	.597**	.572**	.577**	.595**	.569**	.643**
พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิด ผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ	.582**	.576**	.575**	.610**	.555**	.640**
ปฏิบัติงานขององค์การโดยเน้นผลถาวร ดำเนินการและรายงานผลการพัฒนา	.613**	.565**	.602**	.585**	.562**	.646**
คุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	.633**	.598**	.592**	.580**	.549**	.651**
ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่น อย่างสร้างสรรค์	.640**	.646**	.638**	.666**	.616**	.707**
แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา เป็นผู้นำและสร้างผู้นำทางวิชาการ ในหน่วยงานของตนได้	.635**	.601**	.605**	.623**	.580**	.672**
	.702**	.650**	.661**	.659**	.623**	.728**

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหาร
สถานศึกษากับความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาตอนต้นบุรี (ต่อ)

พฤติกรรมกรปฏิบัติงานตาม มาตรฐานวิชาชีพ ของผู้บริหารสถานศึกษา	ความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา					รวม
	กลยุทธ์ องค์การ	ระบบ โครงสร้าง องค์การ	การ มุ่งเน้น ผู้รับบริการ	การ มุ่งเน้น บุคลากร	การ จัดการ ความรู้	
สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุก สถานการณ์	.675**	.673**	.665**	.645**	.622**	.724**
รวม	.728**	.708**	.716**	.725**	.678**	.785**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากตาราง 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหาร
สถานศึกษากับความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรี
โดยรวมอยู่ในระดับสูง ($r=.785$) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพ
ของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษารายด้าน พบว่า พฤติกรรมกรปฏิบัติงาน
ตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา
ในระดับสูงในด้านกลยุทธ์องค์การ ($r = .728$) ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ($r = .725$) และด้านการมุ่งเน้นผู้รับบริการ ($r = .716$)
และมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางกับความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในด้านระบบโครงสร้าง
องค์การ ($r = .708$) และด้านการจัดการความรู้ ($r = .678$)

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมกรปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม
อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากำหนดไว้ว่า
ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีพฤติกรรมกรปฏิบัติงานตามที่คุรุสภากำหนดไว้ทั้ง 12 ข้อ จึงส่งผลให้การจัดการศึกษาบรรลุ
ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ บุญส่ง ปิงกุล (2551) กล่าวว่าไว้ว่า เกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติงาน
ของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 12 ข้อ เป็นเครื่องมือที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่คุรุสภาในฐานะองค์การหนึ่ง
ที่รับผิดชอบงานส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารได้กำหนดขึ้น เพื่อเป็นตัวชี้วัดให้ผู้บริหารพัฒนางานและพัฒนา
ตนเองไปในทิศทางที่พึงประสงค์และเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่ต้องปฏิบัติงานได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ
ของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุซกร ชมชู (2556) พบว่า ระดับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีอยุธยาเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ
มาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติเกรียงไกร บุญทน (2557) พบว่า ผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน

ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพร มากระจัน (2558) พบว่า การปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหาร ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิระชา นกขุนทอง (2561) พบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยยังพบว่า ค่าเฉลี่ยรายด้านของระดับพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา โดยด้านพัฒนาแผนงานขององค์กรให้มีคุณภาพสูงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนงานอย่างมียุทธศาสตร์ สอดคล้องกับนโยบาย แนวทาง เป้าหมายของการพัฒนาสถานศึกษา นำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ วิจิตร ศรีสอ้าน และคณะ (2564) กล่าวว่า การวางแผนเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการบริหารที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เป็นงานตั้งแต่ขั้นตอนแรกและเป็นงานต่อเนื่องในการบริหารองค์การ ซึ่งช่วยในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการปฏิบัติงานขององค์การที่เป็นการเตรียม การรับการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนในอนาคต ช่วยให้บุคลากรในองค์การเห็นภาพการปฏิบัติงานเพื่อประสานความร่วมมือกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถช่วยให้ผู้บริหารมีกรอบแนวทางในการกำกับติดตามการดำเนินงาน เพื่อการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติเกียรติกร บุษยทนต์ (2557); ธนพร มากระจัน (2558); อิระชานกขุนทอง (2561) ที่พบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาด้านพัฒนาแผนงานขององค์การให้มีคุณภาพสูง อยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะว่า สถานศึกษามีความสามารถในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อันนำไปสู่การสร้างความร่วมมือให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 19 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสถานศึกษาในสังกัดให้เป็นองค์การสมรรถนะสูง โดยการกำหนดเป้าประสงค์ข้อที่ 5 ไว้ว่า สถานศึกษามีการพัฒนาให้ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับ OBECQA ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี ในยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาสถานศึกษาให้จัดการเรียนรู้คู่คุณธรรมอย่างมีคุณภาพและมีสมรรถนะสูง ประกอบกับการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 19 มีรูปแบบการทำงานของหน่วยงานสู่ระบบดิจิทัลที่พัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐให้มีสมรรถนะสูง มีความทันสมัย เปิดกว้างมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เชื่อมโยงข้อมูล ยึดหลักประชาชนหรือผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง ตามนโยบายระบบราชการ 4.0 และมีการขับเคลื่อนสู่สถานศึกษาทุกแห่ง โดยสถานศึกษาต้องพัฒนางานบริการให้ครอบคลุมงานทั้ง 4 ด้านในสถานศึกษา ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 19, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขียวเรศ ตระกูลวีระยุทธ (2558) พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ดีสมรรถนะสูง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้อง

กับงานวิจัยของ บัณฑิตา สิทธิพิงศากุล (2564) พบว่า ความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยยังพบว่า ค่าเฉลี่ยรายด้านของความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา โดยด้านกลยุทธ์องค์กรมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากกลยุทธ์ขององค์กรช่วยกำหนดทิศทางและแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ อีกทั้งยังเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ประยงค์ เนาวบุตร (2564) กล่าวว่า กลยุทธ์ขององค์กรเป็นแนวทางหรือวิธีการที่จะทำให้องค์กรบรรลุผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัตินั้น เป็นการนำสิ่งที่คิดหรือกำหนดขึ้นเป็นกลยุทธ์ไปจัดกระทำให้บังเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย โดยกำหนดเป็นแผนงาน โครงการ และกิจกรรมเพื่อให้ผู้รับผิดชอบแต่ละส่วนนำไปดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จตามกรอบเวลาและตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับ สุทธิวรรณ ต้นตริจนาวงศ์ (2564) กล่าวว่า การสร้างภาพอนาคตขององค์กรโดยการสร้างวิสัยทัศน์เกี่ยวกับทิศทางขององค์กรที่จะดำเนินต่อไปเป็นจุดมุ่งหมายรวมขององค์กร ด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน เริ่มต้นจากการกำหนดภารกิจหลัก การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกขององค์กร การวิเคราะห์และจัดองค์การวางกลยุทธ์ การจัดทำแผนงานและโครงการ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติการแก้ไขปัญหา และการทบทวนกลยุทธ์เพื่อจัดการวางกลยุทธ์ใหม่ ในการบริหารงานขององค์กร ซึ่งการวางแผนกลยุทธ์จะทำให้บุคลากรในองค์กรเข้าใจชัดเจนถึงเป้าหมายความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ขององค์กร และจะต้องร่วมกันดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ที่ได้กำหนดไว้เพื่อให้บรรลุผลตามที่องค์กรกำหนดไว้ นอกจากนี้หน่วยงานต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการได้กำหนดกรอบและทิศทางเพื่อการขับเคลื่อนนโยบาย กลยุทธ์ และจุดเน้น สู่อำนาจปฏิบัติ เพื่อความสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย ตามนโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิมลลาศ เจริญชัย (2562) พบว่า การบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะสูงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ทั้งนี้จากผลการติดตามและประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ที่พบว่า มาตรฐานที่ 3 สมฤทธิ์ผลการบริหารและการจัดการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 1 อยู่ในระดับคุณภาพปรับปรุง โดยมีข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนา คือ ขาดกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนางานที่ชัดเจน ไม่สะท้อนสภาพปัญหาขององค์กร ไม่ครอบคลุมกลุ่มงาน และผลงานเสนอส่วนมากเป็นงานประจำ ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกกลุ่ม/หน่วย เห็นความสำคัญในการพัฒนางานอย่างสม่ำเสมอ หารูปแบบหรือวิธีการทำงานในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทั้งภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่สอดคล้องและเหมาะสม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ, 2564) ซึ่งไม่สอดคล้องกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาที่อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเพราะว่าการวิจัยครั้งนี้ศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาในการรับรู้ของครู และประเด็นการพิจารณาการประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มาตรฐานที่ 3 ตัวชี้วัดที่ 1 เน้นการประเมินผลการดำเนินงานภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามากกว่า

สถานศึกษา สอดคล้องกับ สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) กล่าวถึง ประเด็น การพิจารณาการประเมินไว้ว่า เป็นผลงานที่เกิดจากการดำเนินงานภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาและสถานศึกษา เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทั้งภายในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาและสถานศึกษา จนเกิดประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับและสามารถยึดเป็นแบบอย่างได้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็น องค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นทบุรี พบว่า มีความสัมพันธ์ เชิงบวก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .785 แสดงให้เห็นว่า หากพฤติกรรมกรปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพ ของผู้บริหารสถานศึกษาสูงขึ้นก็จะทำให้ลักษณะองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาสูงขึ้นเช่นกัน ดังนั้น หากต้องการ พัฒนาความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาพฤติกรรมกรปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาด้วย กล่าวคือ ต้องปฏิบัติงานและการพัฒนางานในการปฏิบัติการกิจ บกบาท และอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามข้อบังคับคุรุสภาว่า ด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ที่ได้ กำหนดไว้ อีกทั้งที่เป็นเช่นนี้อาจเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นทบุรี มีการกำหนดเป้าประสงค์ ข้อที่ 4 ไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีความเป็นมืออาชีพ คิดเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีสำนัก ความรับผิดชอบ และการบริหารแบบร่วมมือ และมีการจัดทำโครงการพัฒนาผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวคิด และประสบการณ์ เพื่อนำไปพัฒนาการบริหารการจัดการศึกษา รวมทั้งได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์ และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นทบุรี, 2566) จึงทำให้พฤติกรรมกรปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พฤติกรรมกรปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในระดับสูง ได้แก่ ด้านกลยุทธ์องค์กร ด้านการมุ่งเน้น บุคลากร และด้านการมุ่งเน้นผู้รับบริการ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการกำหนดกลยุทธ์ ของสถานศึกษา มีการจัดทำแผนปฏิบัติการที่ใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ พร้อมทั้ง ดำเนินการวางแผนด้านทรัพยากรบุคคล เพื่อให้บุคลากรมีศักยภาพที่ดีที่สุดและสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อความต้องการของนักเรียน มีมาตรฐานของการบริการที่มีคุณภาพ มีช่องทางการรับฟังและเรียนรู้ความต้องการของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ประยงค์ เนาบุตร (2564) กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญกรจัดทำแผนกลยุทธ์ในระดับสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและ บังเกิดผลสูงสุด และสอดคล้องกับ ดุษณีย์ ยศทอง (2561) กล่าวว่า การมุ่งเน้นบุคลากร เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ ความสำเร็จในการพัฒนาองค์กร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดนทบุรี ด้านสร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณืมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในกลุ่ม แม้ว่าจะอยู่ในระดับมาก ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดนทบุรี จึงควรมีนโยบายเพื่อจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการพัฒนาการตัดสินใจในการดำเนินการต่าง ๆ และการบริหารความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในกลุ่ม แม้ว่าจะอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรเห็นความสำคัญในวางแผนทรัพยากรบุคคลและพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพให้สอดคล้องกับการดำเนินงานขององค์การ รวมถึงใช้ทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. นำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา และพัฒนาการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เป็นองค์การสมรรถนะสูงในเขตพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาที่เสริมสร้างความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา

2. ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา

3. ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่นที่ส่งผลต่อความเป็นองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติเกียรติกร บุญทน. (2557). *ความคิดริเริ่มของผู้บริหารที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. หอสมุดวังท่าพระ.
http://www.thapra.lib.su.ac.th/Thesis/showthesis_th.asp?id=0000011731
- ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556. (2556, 4 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 130 ตอนพิเศษ 130 ง. หน้า 65 – 71.
- จตุรงค์ นภาธร. (2562). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์: หลักการ ทฤษฎี และแนวปฏิบัติ*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คุณิณี ยศทอง. (2561). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสู่องค์กรพยาบาลสมรรถนะสูง: กรณีศึกษา โรงพยาบาลศิริราช* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสยาม]. ฐานข้อมูลงานวิจัย มหาวิทยาลัยสยาม. <https://e-research.siam.edu/kb/quality-management-approach/>
- ธนพร มากระจัน. (2558). *ทักษะการบริหารกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University.
<https://shorturl.asia/9Q3KB>
- ธนต์พร โคจรานนท์. (2562). *การพัฒนากระบวนการจัดการโรงเรียนประถมศึกษาสู่องค์กรสมรรถนะสูง* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. DSpace at Mahasarakham University. <http://202.28.34.124/dspace/bitstream/123456789/32/1/56010561002.pdf>
- นฤมล จิตรเอื้อ, เฉลิมชัย กิตติศักดิ์นาวิน, และนลินณัฐ ตีสวัสดิ์. (2560). บทบาทภาวะผู้นำในการพัฒนาองค์การสู่องค์การแห่งการเรียนรู้. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ)*, 10(2), 1738 - 1754.
<https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/100347/78001>
- บวร เทศารินทร์. (2560). *ผู้บริหารโรงเรียน 4.0 พลัสขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษา*.
<http://drborworn.com/articledetail.asp?id=20137>
- บัณฑิตา สิทธิพิงศากุล. (2564). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารกับองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University.
<http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3849/1/61252322.pdf>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

- บุญส่ง ปิงกุล. (2551). *พฤติกรรมกรรมการบริหารตามกรอบมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุษกร ชมชู. (2556). *การปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ประยงค์ เนาวบุตร. (2564). *การจัดทำแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. ใน ประมวลสาระชุดวิชานโยบาย การวางแผน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 6). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปัสริณญา ผ่องแผ้ว. (2563). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบการทำงานเป็นทีมที่มีสมรรถนะสูงของโรงเรียนสังกัดเทศบาล* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- พรนิภา ธนธรรมนันท์. (2561). *การวิเคราะห์องค์ประกอบการเป็นองค์การสมรรถนะสูง: กรณีศึกษาศาลในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาศาล 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์]. มหาวิทยาลัยบูรพา]. Burapha University Research Information. <https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/8716/1/55810200.pdf>
- เยาวเรศ ตระกูลวีระยุทธ. (2558). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่สมรรถนะสูง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- รัชต์วรรณ กาญจนปัญญาคม. (2556). *การพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ (EdPEX). ใน เอกสารประกอบการประชุมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ (EdPEX) วันที่ 19 พฤศจิกายน 2556 หน้า 1 – 9.* มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. <https://shorturl.asia/3fhjr>
- วิจิตร ศรีสอ้าน, ทองอินทร์ วงศ์โสธร, และเก็จกนก เอื้อวงศ์. (2564). *แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับนโยบายและการวางแผน. ใน นโยบาย การวางแผน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 6). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิบูลาส เจริญชัย. (2562). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. DSpace at Mahasarakham University. <http://202.28.34.124/dspace/bitstream/123456789/439/1/57010560008.pdf>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองบัวรี. (2564). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564.* สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองบัวรี.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นบุรี. (2565). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นบุรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นบุรี. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2562). *เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พ.ศ. 2562*. โรงพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2563). *คู่มือการประเมินสถานะของหน่วยงานภาครัฐในการเป็นระบบราชการ 4.0*. โรงพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2552). *เอกสารประกอบการดำเนินงานของ คมจ. และ อสคป*. โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานศึกษาธิการของจังหวัดนนทบุรี. (2565). *แผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดนนทบุรีปี พ.ศ. 2562 - 2565 ฉบับบททวน พ.ศ. 2564*. สำนักงานศึกษาของจังหวัดนนทบุรี.
- สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุทธิวรรณ ตันตรินาวงศ์. (2564). แนวคิดร่วมสมัยทางการบริหาร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เสาวลักษณ์ พัดเกาะ. (2562). *การบริหารองค์การสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของกองบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับที่ 1 ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อิระชา นกขุนทอง. (2561). *การศึกษาพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของคุรุสภาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทฉบับที่ 1 ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- American Management Association. (2007). *How to Built High Performance Organization*. AMA.
- Blanchard, K. (2011). *Leading at A Higher Level: Blanchard on Leadership and Creating high Performing Organizations*. Blanchard Management Corporation.
- Buytendijk, F. (2006). The Five Key to Building a High - Performance Organization. *Business Performance Management*, 4(1), 24 - 47.
- Linda, H. (2004). HR and The High Performance Organizations. *Strategic HR Review*, 5(2), 32 – 35.
- Waal, A. A. (2007). The Characteristics of a High Performance Organization. *Business Strategy Series*, 8(3), 179 - 185.

การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และการทำงานเป็นทีม
โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

The Development of Creative Problem - Solving Skills and Teamwork
Through Collaborative Learning Theory for Grade 8 Students

นันทพร รอดผล,* และอุบลวรรณ ส่งเสริม**

Nanthaporn Rodphol, and Ubonwan Songserm

Received: February 24, 2025 Revised: April 1, 2025 Accepted: April 23, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 2. ประเมินการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 รวม 40 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1. แผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จำนวน 3 แผน 2. แบบประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เป็นข้อสอบอัตนัย จำนวน 6 ข้อ และ 3. แบบประเมินการทำงานเป็นทีม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยใช้ระดับคะแนน 4 ระดับ จำนวน 20 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า 1. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.08) 2. ผลการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.05)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน, การทำงานเป็นทีม, ความสามารถคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

* อาจารย์โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (มัธยมศึกษา)

Teacher at Silpakorn University Demonstration School (Secondary School)

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Silpakorn University

Corresponding Author: tmgtamgi@gmail.com

Abstract

This research aimed to 1. examine the creative problem-solving abilities of Grade 8 students after learning through collaborative learning theory, and 2. evaluate the teamwork performance of Grade 8 students using the same learning approach. The sample group consisted of 40 Grade 8/1 students from the Demonstration School of Silpakorn University in the second semester of the 2024 academic year, selected through cluster sampling. The research instruments included 1. Three collaborative learning-based lesson plans, 2. A subjective test assessing creative problem - solving ability with six questions, and 3. A teamwork assessment scale with 20 items, using a 4-point Likert scale. The statistics used for data analysis were mean (\bar{x}) and standard deviation (S.D.).

The research findings revealed that 1. The students' overall creative problem - solving ability, as developed through collaborative learning, was at a high level ($\bar{x} = 3.36$, S.D. = 0.08). 2. The students' teamwork performance through collaborative learning was also at a high level ($\bar{x} = 3.50$, S.D. = 0.05).

Keywords: Learning Management Based on Collaborative Learning Theory, Teamwork, Creative Problem - Solving Ability

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 มุ่งพัฒนาการศึกษาให้คนไทยเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 โดยเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรู้ ทักษะ และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การพัฒนาเน้นส่งเสริมความสามารถในการคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking: HOT) ซึ่งเป็นทักษะสำคัญต่อการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (นรินธ์ นนทมาลย์, 2560) รวมถึงทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับช่วงวัย ตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและดำรงชีวิตในสังคมโลกได้อย่างสันติ (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นทักษะสำคัญที่ควรพัฒนานักเรียน เนื่องจากมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการเรียน (Rodríguez & Maydeu, 2000) และสามารถทำนายพฤติกรรมนักเรียนได้ (Salami & Aremu, 2006) การแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการคิดระดับสูง ได้แก่ การคิดแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ และการคิดเชิงวิพากษ์ โดยนักเรียนควรฝึกกระบวนการคิดอย่างรวดเร็วและนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ซึ่งช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ (Conklin & Shelly, 2007) สอดคล้องกับ ปิยะบุตร ถิ่นถา (2564) ที่กล่าวว่านักเรียนต้องกล้าที่จะคิดต่าง แสดงจินตนาการผสมกับความเป็นเหตุเป็นผล ผู้สอนปรับบทบาทเป็นผู้ให้คำแนะนำเพียงบางเรื่องเท่านั้น เน้นให้นักเรียนเรียนรู้จะพัฒนางานออกแบบ สร้างสรรค์ และแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ประเทศไทยยังไม่มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่จริงจัง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551) ซึ่งถือว่าเป็นความคิดที่สำคัญระดับสูง ในขณะที่ PISA 2022 ที่มีการประเมินด้าน “ความคิดสร้างสรรค์” (Creative Thinking) โดยแบ่งเป็น 3 กระบวนการ ได้แก่ “กระบวนการสร้างแนวคิดที่หลากหลาย” “กระบวนการสร้างแนวคิดอย่างสร้างสรรค์” และ “กระบวนการประเมินและปรับปรุงแนวคิด” โดยนักเรียนจะได้แสดงออกใน 2 ด้านของการทำงานตามบริบทต่าง ๆ คือ 1. ด้านการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการแสดงแนวคิดด้วยการเขียนบรรยาย และการแสดงแนวคิดด้วยภาพ และ 2. ด้านการสร้างสรรค์องค์ความรู้และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์และการแก้ปัญหาทางสังคม ผลการประเมินพบว่า ประเทศไทยมีคะแนนเฉลี่ย 21 คะแนน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD (33 คะแนน) ซึ่งต่ำกว่าหลายประเทศ นักเรียนไทยยังต้องได้รับการพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ให้มากขึ้นเพื่อให้นักเรียนสามารถรับมือกับความท้าทายต่าง ๆ เนื่องจากในปัจจุบันนักเรียนต้องสามารถ คิดอย่างสร้างสรรค์และปรับตัวให้เข้ากับแนวคิดและการทำสิ่งใหม่ ๆ ที่ต้องมีการพึ่งพานวัตกรรมและการสร้างองค์ความรู้มากขึ้น (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท), 2567)

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร (มัธยมศึกษา) มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม และดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ ตามอัตลักษณ์ “ฉลาดใช้ชีวิต คิดสร้างสรรค์ รู้ทันเทคโนโลยี” ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ พ.ศ. 2561 ที่กำหนดคุณลักษณะของคนไทย 4.0 ได้แก่ 1. นักเรียนรู้ ผู้มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ และมีสมรรถนะจากความรู้บนพื้นฐานความพอเพียง 2. ผู้ร่วมสร้างนวัตกรรม มีทักษะศตวรรษที่ 21 ความฉลาดดิจิทัล และสมรรถนะการบูรณาการข้ามศาสตร์ 3. พลเมืองที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกพลเมืองไทยและโลก รู้จักสิทธิหน้าที่ และมีส่วนร่วมพัฒนาชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) โรงเรียนยังคำนึงถึงวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

ที่ว่า “ศิลปากรเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำแห่งการสร้างสรรค์” ทำให้แนวทางการสอนต้องแตกต่างจากเดิม เน้นการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ ยั่งยืน และนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านกิจกรรมและวิธีการใหม่ ๆ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน (โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร, 2559)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ยังได้วางทิศทางใหม่ที่สนับสนุนผู้เรียน อีกหลายด้านที่สำคัญ คือ ทักษะการร่วมมือ ทักษะการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ประกอบกับกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ เป็นกลุ่มสาระที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยเฉพาะในรายวิชางานช่าง ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะดังกล่าวเพื่อนำมาพัฒนาระบบคุณภาพในงานที่กำหนดไว้ แต่ปัจจุบันกระบวนการเรียนการสอน ยังไม่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านดังกล่าวเท่าที่ควร ส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะการทำงานเป็นทีม ขาดโอกาสแสดงความคิดเห็นและการเข้าร่วมกิจกรรม (เกษศิริรินทร์ ธนะไชย, 2553) การทำงานเป็นทีมถือเป็นทักษะสำคัญประการหนึ่งที่สำคัญสำหรับผู้เรียน การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่น จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะทางสังคม เกิดความคิดที่รอบคอบ ทำงานและเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่ศึกษาได้มากที่สุด (ทิตนา แหมมณี, 2560) ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนว่าผู้เรียนต้องมีทักษะสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) และทักษะการทำงานเป็นทีมจะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจ สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (ปริญญา อ้นภักดี, 2558)

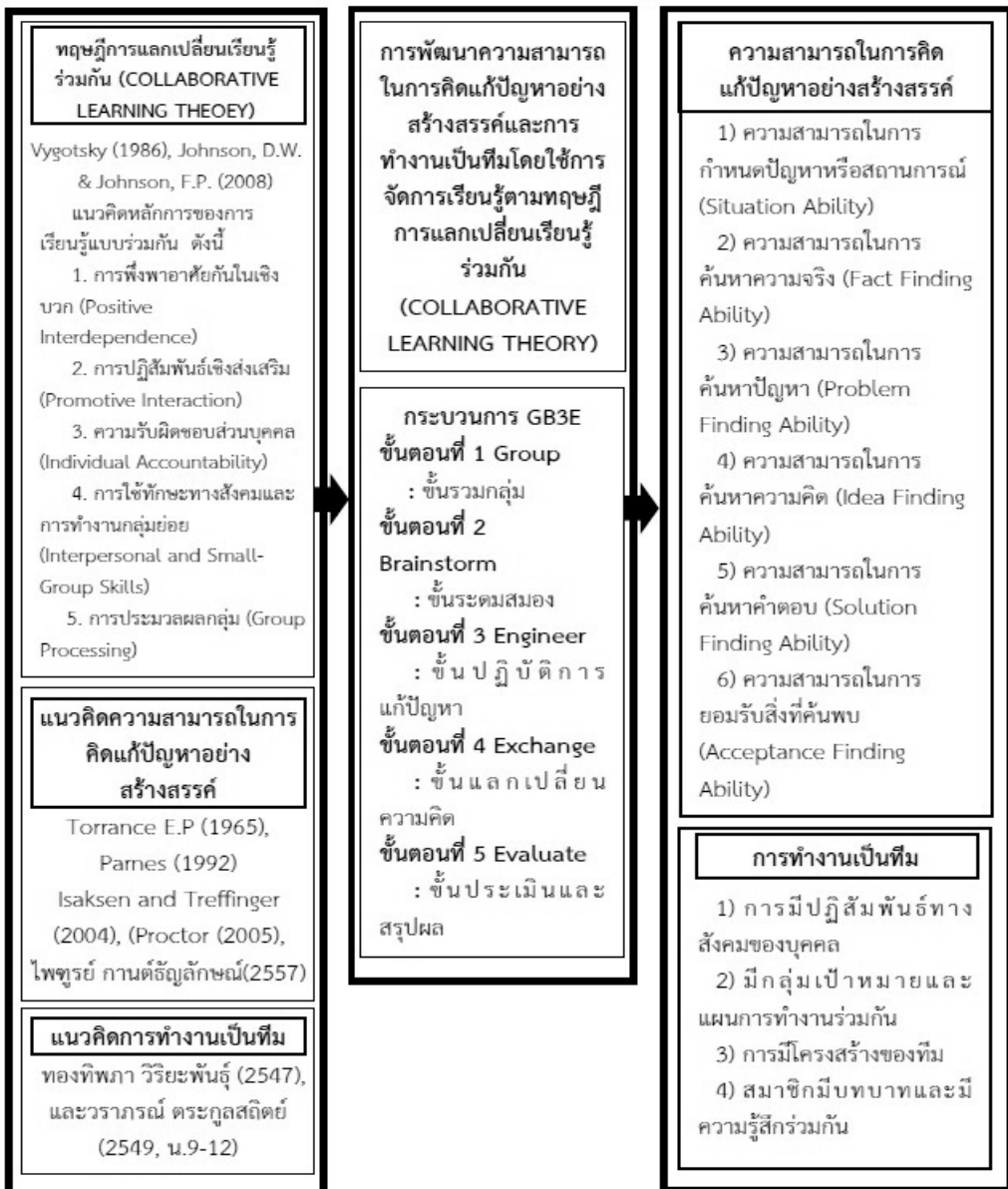
การเรียนรู้แบบร่วมกัน (Collaborative Learning) เป็นการพัฒนามาจากการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) โดยเน้นกระบวนการกลุ่มและเป้าหมายร่วมกัน จุดเด่นคือ การสร้างความสัมพันธ์แบบเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เมื่อผู้เรียนที่ไม่เข้าใจสามารถถามและเพื่อนช่วยอธิบาย ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และช่วยเหลือกัน (ซาโต มานาบุ, 2559) การเรียนรู้แบบร่วมกันเหมาะกับผู้เรียนที่มีความหลากหลาย เปิดโอกาสให้พูดคุย ทำงานร่วมกัน และลดความขัดแย้ง โดยเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะทางสังคม ความรับผิดชอบ และการช่วยเหลือกันในกลุ่ม (Balkcom, 1992) ผู้เรียนจะมีความเสียสละ เพื่อส่วนรวมรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง สามารถออกไปเป็นบุคลากรที่ดีในสังคมและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ประภารณ พลเยี่ยม, 2560) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิษย์ ญาณกร (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการทำงานเป็นทีมของนักเรียนนายสิบทหารบกเหล่าทหารช่าง โดยใช้กรณีศึกษาร่วมกับเทคนิคจิ๊กซอว์ ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการความสามารถในการทำงานเป็นทีมของนักเรียนนายสิบ โดยใช้กรณีศึกษาร่วมกับเทคนิคจิ๊กซอว์เพิ่มสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ อรอนงค์ โหมชิตพิพัฒน์ (2561) ยังได้ศึกษาถึงการพัฒนาความสามารถในการทำงานเป็นทีมด้วยรูปแบบการสอนแบบร่วมมือ ในรายวิชาสัมมนาวารสารศาสตร์ พบว่า ผู้เรียนใส่ใจรับผิดชอบงานและรับฟัง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเป็นอย่างดี ทำให้เกิดความสามัคคีในทีม นำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่ม

ด้วยทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มาใช้ในการทำวิจัยเชิงทดลอง เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และการทำงานเป็นทีม โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
2. เพื่อประเมินการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 มีทั้งหมด 4 ห้องเรียน จำนวน 160 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 มีจำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 วิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดกลุ่มสาระสังคมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รายวิชาสังคมศึกษาพื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สาระที่ 3: เศรษฐศาสตร์ รายวิชาพื้นฐาน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ฉบับปรับปรุง 2560 ส 22103 สังคมศึกษา 4 หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง ผลิตเพื่อเพียงพอ ใช้ชีวิตเพื่อพอเพียง นำแผนการจัดการเรียนรู้ ปรับแก้ โดยมีขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 Group ขั้นรวมกลุ่ม ขั้นตอนที่ 2 Brainstorm ขั้นระดมสมอง ขั้นตอนที่ 3 Engineer ขั้นปฏิบัติการแก้ปัญหา ขั้นตอนที่ 4 Exchange ขั้นแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และขั้นตอนที่ 5 Evaluation ขั้นประเมินและสรุปผล ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาไปเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of Item Objective Congruence: IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน พบว่า มีค่า IOC ของแผนการจัดการเรียนรู้ระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งแสดงว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม เพื่อปรับปรุงให้เกิดความสมบูรณ์ของแผนการจัดการเรียนรู้

2.2 แบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับวัดหลังเรียน มีลักษณะเป็นอัตนัย จำนวน 1 สถานการณ์ และแต่ละข้อ 6 ข้อย่อย ประกอบด้วย 1. ความสามารถในการกำหนดปัญหาหรือสถานการณ์ 2. ความสามารถในการค้นหาความจริง 3. ความสามารถในการค้นหาปัญหา 4. ความสามารถในการค้นหาความคิด 5. ความสามารถในการค้นหาคำตอบ และ 6. ความสามารถในการยอมรับสิ่งที่ค้นพบ ซึ่งมีรายละเอียดวิธีการสร้างแบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ นำแบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และเกณฑ์การให้คะแนนเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ระหว่างระดับพฤติกรรมกับข้อสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นพร้อมความเหมาะสมของเกณฑ์การให้คะแนน โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน พบว่า มีค่า IOC ของแบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ระหว่าง 0.67 – 1.00 แสดงว่า แบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

2.3 แบบประเมินการทำงานเป็น โดยผู้สอนเป็นผู้ประเมิน ผ่านแนวทางให้คะแนนแบบ Rubric (Rubric Scoring) ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1. การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล 2. มีกลุ่มเป้าหมายและแผนการทำงานร่วมกัน 3. การมีโครงสร้างของทีม 4. สมาชิกมีบทบาทและมีความรู้สึกร่วมกัน ซึ่งมีรายละเอียดวิธีการสร้างแบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ นำแบบประเมินการทำงานเป็นทีม และเกณฑ์การให้คะแนนเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ระหว่างระดับพฤติกรรมกับข้อสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พร้อมความเหมาะสมของเกณฑ์การให้คะแนน โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน พบว่า มีค่า IOC ของแบบประเมินการทำงานเป็นทีมระหว่าง 0.67 – 1.00 แสดงว่า แบบประเมินการทำงานเป็นทีมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการทดลอง

3.1.1 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1.2 ผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและสร้างความคุ้นเคยกับนักเรียนในกลุ่มทดลอง

3.2 ขั้นตอนทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนด้วยตนเองตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันที่สร้างไว้ ได้ดำเนินการทดลองโดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่เตรียมไว้ทดลอง จำนวน 3 แผน ใช้เวลา 6 คาบเรียน

3.3 ขั้นตอนหลังการทดลอง

3.3.1 ให้นักเรียนนำแบบประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Post-test) ไปทดสอบกับนักเรียน เพื่อวัดผลความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

3.3.2 ครูประเมินนักเรียน โดยใช้แบบประเมินการทำงานเป็นทีม ในระหว่างปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

3.3.3 ผู้วิจัยนำข้อมูลมาสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยตามลำดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปมาวิเคราะห์ ดังนี้ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินการทำงานเป็นทีม โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปมาวิเคราะห์ ดังนี้ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และการทำงานเป็นทีม โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อยู่ในระดับมาก ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 1 ผลการศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ด้าน	รายการ	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ
1.	ความสามารถในการกำหนดปัญหาหรือสถานการณ์	3.30	0.69	มาก
2.	ความสามารถในการค้นหาความจริง	3.50	0.75	มาก
3.	ความสามารถในการค้นหาปัญหา	3.55	0.68	มาก
4.	ความสามารถในการค้นหาความคิด	3.23	0.58	มาก
5.	ความสามารถในการค้นหาคำตอบ	3.33	0.53	มาก
6.	ความสามารถในการยอมรับสิ่งที่ค้นพบ	3.28	0.60	มาก
	รวม	3.36	0.08	มาก

จากตาราง 1 พบว่า คะแนนสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังจากการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.08) เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ความสามารถในการค้นหาปัญหา นักเรียนมีความคิดเห็นระดับมากเป็นลำดับแรก ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.68) รองลงมาได้แก่ ความสามารถในการค้นหาความจริง ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.75) ความสามารถในการค้นหาคำตอบ ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.53) ความสามารถในการกำหนดปัญหาหรือสถานการณ์ ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = 0.69) ความสามารถในการยอมรับสิ่งที่ค้นพบ ($\bar{X} = 3.28$, S.D. = 0.60) และความสามารถในการค้นหาความคิด ($\bar{X} = 3.23$, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

2. ผลการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อยู่ในระดับมาก ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 2 ผลการประเมินการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

การทำงานเป็นทีม	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความสามารถ	ลำดับที่
1. การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล	40	4	3.50	0.12	มาก	3
2. มีกลุ่มเป้าหมายและแผนการทำงานร่วมกัน	40	4	3.54	0.17	มาก	2
3. การมีโครงสร้างของทีม	40	4	3.42	0.21	มาก	4
4. สมาชิกมีบทบาทและมีความรู้สึกร่วมกัน	40	4	3.55	0.04	มาก	1
คะแนนเฉลี่ย		4	3.50	0.05	มาก	

ตาราง 2 พบว่า คะแนนการทำงานเป็นทีมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังจากการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.05) เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ สมาชิกมีบทบาทและมีความรู้สึกร่วมกัน นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับมากเป็นลำดับแรก ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.04) รองลงมาได้แก่ มีกลุ่มเป้าหมายและแผนการทำงานร่วมกัน ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.17) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.12) และการมีโครงสร้างของทีม ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.21) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ผลความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เน้นให้นักเรียนได้ฝึกฝนการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน โดยนักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตัวเองผ่านกระบวนการแก้ปัญหา ด้วยภาระบูรณาการ วิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ค้นคว้าหาแนวทางแก้ปัญหา กระตุ้นการคิดเชิงวิพากษ์ผ่านกระบวนการแก้ปัญหา นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการอภิปราย ซึ่งช่วยกระตุ้นให้พวกเขาคิดวิเคราะห์ในประเด็นที่ถูกนำมาถกเถียง จากวิธีการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน พบว่า มีความสอดคล้องกับแนวคิดของความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ในแต่ละขั้นตอน ผู้วิจัยได้กระตุ้นผู้เรียนในการคิดเชิงวิพากษ์ผ่านกระบวนการแก้ปัญหา นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการอภิปราย ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้พวกเขาคิดวิเคราะห์ในประเด็นที่ถูกนำมาถกเถียงกัน สอดคล้องกับ Isasken & Treffinger (2004) ที่กล่าวว่า การสร้าง

แนวคิด (Generating Ideas) เป็นการเปิดสำรวจ หรือแสวงหาความคิดต่าง ๆ ที่หลากหลาย และมุมมองใหม่ ๆ (ความยืดหยุ่น) และความคิดที่ไม่เคยมีมาก่อนหรือความคิดฝัน แล้วมุ่งเป้าไปที่ความคิดที่น่าสนใจ เพื่อค้นพบหรือสร้างความคิดที่สร้างสรรค์ การจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการดังกล่าวเปิดโอกาสให้นักเรียน ได้นำเสนอแนวทางแก้ปัญหาโดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์ที่ตนเองมีอยู่ หรืออาจนำสัญชาตญาณการตัดสินใจ (Intuition of the Decision Making) คือ ความรู้สึกสัมผัสได้ถึงสิ่งใดดีกว่าสิ่งใด ความอยากเอาชนะต่ออุปสรรคมาใช้ ร่วมกับความรู้ ประสบการณ์ เพื่อตัดสินใจหาแนวทางการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด และสอดคล้องกับ Osborn & Panes (1967) ที่ได้กล่าวไว้ว่า สิ่งสำคัญที่รูปแบบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์จะสำเร็จก็คือ หลักการพิจารณาร่วมกันและการวิพากษ์วิจารณ์ ในเวลาที่เหมาะสม ซึ่งในช่วงแรกของแต่ละขั้นตอนจะเกี่ยวข้องกับการคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking) เป็นการกำหนดความคิดเช่น ความจริง ระบุปัญหา ความคิด เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินยุทธวิธีการนำไปใช้ หลังจากนั้นจะเป็นระยะของการคิดแบบเอกนัย (Convergent Thinking) ซึ่งจะเป็นการเลือกความคิดที่น่าจะเป็นไปได้มากที่สุด เพื่อการวินิจฉัยในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรัชมภรณ์ ทวีสุข (2561) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ จำนวน 8 แผน จัดกิจกรรมโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีความเหมาะสมและสอดคล้องระหว่าง 0.80 - 1.00 2. ผลทดลองกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 16 ชั่วโมง โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ขั้นกระตุ้นเพื่อค้นพบความจริง 2. ขั้นดำเนินกิจกรรม และระดมความคิด 3. ขั้นการวิเคราะห์เพื่อค้นพบคำตอบ 4. ขั้นสรุปเพื่อการยอมรับการค้นพบและการนำไปใช้ นักเรียนมีความสนใจ และมีส่วนร่วมในกิจกรรม การทดลองเป็นไปตามแผนที่ผู้วิจัยได้วางไว้ นอกจากนี้นักเรียนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรม 4 ผลการประเมินและปรับปรุงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า 1) ผลการเรียนรู้หลังการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 2) ผลการประเมินทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หลังการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับมาก 3) ผลการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนต่อกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมาก

2. ผลการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนทุกคน ซึ่งเป็นสมาชิกของทีมทำงานได้เป็นระบบตามที่ได้รับมอบหมายทำให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการให้สมาชิกของทีมทุกคนได้ทำงานด้วยกันอย่างมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การกำหนดเป้าหมาย วิธีการทำงาน รวมไปถึงการแบ่งงานตามความสามารถของสมาชิกในทีมงาน โดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน นักเรียนมีการทำงานเป็นทีมในทุกขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 Group ขั้นรวมกลุ่ม: ในขั้นนี้นักเรียนแบ่งกลุ่มแบบคละความสามารถ โดยทุกคนมีบทบาทหน้าที่ ที่สามารถร่วมกันช่วยเหลือและทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นทุกขั้นตอน ขั้นตอนที่ 2 Brainstorm ขั้นระดมสมอง: ในขั้นนี้นักเรียนร่วมกันระดมสมองศึกษาและเลือกปัญหา พร้อมสื่อสารระดมสมองร่วมกันในการศึกษาและค้นหาปัญหา ขั้นตอนที่ 3 Engineer ขั้นปฏิบัติการแก้ปัญหา: ในขั้นนี้นักเรียน

ร่วมกันพูดคุยและวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาอย่างอิสระ พร้อมออกแบบแนวทางแก้ปัญหาที่สร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 4 Exchange ชั้นแลกเปลี่ยนความคิดเห็น: ในขั้นนี้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแลกเปลี่ยน อภิปราย แบ่งปันความคิดเห็นภายในกลุ่ม หาข้อผิดพลาด และปรับปรุง และนักเรียนร่วมกันนำเสนอสู่นอกกลุ่ม นำไปสู่การอภิปรายร่วมกันในห้องเรียน และขั้นตอนที่ 5 Evaluation ชั้นประเมินและสรุปผล: ในขั้นนี้นักเรียนร่วมกันอภิปรายชี้แจงและประเมินความคิดเห็นของเพื่อน ๆ พร้อมร่วมกันนำไปสู่บทสรุปของประเด็น อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานเป็นทีมที่เป็นเลิศ สอดคล้องกับ Arends & Rigazio-DiGilio (2000) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมกัน เป็นวิธีการเรียนที่จัดให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย โดยให้สมาชิกทุกคนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันสูง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม เปิดโอกาสให้เพื่อนสมาชิกภายในกลุ่มทุกคนได้มีโอกาสพูด คิด เสนอความคิดเห็นของตน มีความรับผิดชอบต่อกันในกลุ่ม สมาชิกภายในกลุ่มเกิดการแบ่งปันความคิดเห็น มีขอบเขตการรับผิดชอบร่วมกัน ช่วยกันทำงานให้สำเร็จโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน นอกจากนี้ Johnson & Johnson (1997) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมกัน สมาชิกกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันให้ความไว้วางใจเพื่อนร่วมกลุ่ม รู้จักแบ่งหน้าที่ให้เพื่อนสมาชิกในกลุ่มให้ทำงานไปอย่างเท่าเทียม ทำงานเต็มความสามารถ มีการคิดร่วมกัน ทำงานร่วมกัน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการตัดสินใจร่วมกันภายในกลุ่ม โดยอาจให้มีการลงความคิดเห็น การสื่อสารอาจเป็นแบบทางการหรือไม่ทางการก็ได้ เป็นผู้พูดที่ดี เป็นผู้ฟังที่ดี และคอยเตือนสติกัน หากมีเพื่อนทำงานพลาด และคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่มตนเอง และร่วมกันทำงานจนประสบความสำเร็จทั้งกลุ่ม (Penn State University College of Education, 2004)

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันมีความร่วมมือร่วมใจกัน โดยมีการแบ่งหน้าที่กันทำงาน จนทำให้งานประสบความสำเร็จที่ตั้งไว้ จนนำไปสู่การทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก แสดงถึงความสำเร็จของทีม สอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญา อันภักดี (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม โดยจัดการเรียนการสอนในรูปแบบโครงการเป็นฐานผ่านสื่อดิจิทัลออนไลน์ วิชา IPST-MicroBox ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมแพศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการจัดการเรียนรู้วิชา IPST-MicroBox ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมแพศึกษา แบบวัดทักษะการทำงานเป็นทีม แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา IPST-MicroBox แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า 1. ประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐานผ่านสื่อสังคมออนไลน์ วิชา IPST-MicroBox นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีค่าเท่ากับ 1.02 ซึ่งมีค่ามากกว่า 1 แสดงว่า ประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพ 2. นักเรียนมีทักษะการทำงานเป็นทีมในระดับที่น่าพอใจ วงรอบปฏิบัติครั้งที่ 1 นักเรียนมีทักษะการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 50.63 วงรอบปฏิบัติที่ 2 นักเรียนมีทักษะการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 61.88 วงรอบปฏิบัติที่ 3 นักเรียนมีทักษะการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 79.23 แสดงว่า ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐานผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าเกณฑ์ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 3. จากการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐานผ่านสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐานมากที่สุด โดยมีคะแนนความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จากผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูนำการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ไปใช้เพื่อเพิ่มความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และการทำงานเป็นทีม สาระการเรียนรู้สังคมศึกษาอื่น ๆ เช่น สารະภูมิศาสตร์ เป็นต้น และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นให้กว้างขวางมากขึ้น

2. จากผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หลังเรียนรู้ในด้านความสามารถในการค้นหาความคิด อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครูควรให้เวลามากขึ้นแก่นักเรียนในการหาแนวทางการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

3. จากผลการวิจัยพบว่าการทำงานเป็นทีม ด้านการมีโครงสร้างของทีม อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนครูผู้สอนควรมีการยกตัวอย่างนวัตกรรมที่หลากหลาย และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ สืบค้นจากแหล่งข้อมูลที่อยู่รอบตัว

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบก่อนเรียน ระหว่าง และหลังเรียน ของความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และการทำงานเป็นทีม เพื่อดูพัฒนาการของผู้เรียนในแต่ละช่วงเวลา

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และการทำงานเป็นทีม การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับการสอนวิธีอื่น ๆ เช่น การจัดการเรียนรู้ แบบโครงงาน แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นต้น

3. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินการทำงานเป็นทีมในระดับกลุ่ม การวิจัยครั้งต่อไปควรประเมินการทำงานเป็นทีมในระดับบุคคลควบคู่ไปด้วย เพื่อสะท้อนผลการพัฒนาการทำงานเป็นทีมได้อย่างรอบด้าน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)*.
 โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551). *การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในระบบการศึกษาไทย*.
 มูลนิธิสถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา.
- เกษศิริรินทร์ ธนะไชย. (2553). *แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
- ชาโต มานานู. (2559). *การปฏิรูปโรงเรียนแนวความคิด “ชุมชนแห่งการเรียนรู้” กับการนำทฤษฎีมาปฏิบัติจริง*.
 ปิโก (ไทยแลนด์).
- ทิตนา แคมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*
 (พิมพ์ครั้งที่ 21). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นรินธ์ นนทมาลย์. (2560). *Higher Order Thinking: การคิดขั้นสูงสำหรับโลกศตวรรษที่ 21*. สำนักพิมพ์แห่ง
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาภรณ์ พลเยี่ยม. (2560). *การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ 2*
ร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พุทธศักราช 2560 [วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. DSpace at Mahasarakham University.
<https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2560/123200/Phonyiam%20Prapaporn.pdf>
- ปิยะบุตร ถิ่นถา. (2564). *การพัฒนาความคิดรวบยอดด้านประวัติศาสตร์สากลและความคิดสร้างสรรค์*
โดยใช้อินโฟกราฟิกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และ*
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 12(1), 1 – 15.
<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/truhusocjo/article/download/242252/168256>
- ปริญญา อันภักดี. (2558). *การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมโดยจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานผ่านสื่อ*
ดิจิทัลออนไลน์ วิชา IPST-MicroBox ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมแพศึกษา
 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. rmu.ac.th.
<https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2558/116053/>
- ปรัชมณรัตน์ ทวีสุข. (2561). *การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับกระบวนการ*
แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at
 Silpakorn University. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2409/1/57253305.pdf>

- โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร. (2559). รายงานการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วารสารณ์ ตระกูลสถิตย์. (2549). การบริหารและจัดการศึกษา: แนวทางสู่ความสำเร็จ. สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิษมัย ญาณกร. (2564). การพัฒนาความสามารถในการทำงานเป็นทีมของนักเรียนนายสิบทหารบก เหล่าทหารช่าง โดยใช้กรณีศึกษาร่วมกับเทคนิคจิ๊กซอว์ [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University.
<http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/4042/1/620620071.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2561. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). การพัฒนากลไกขับเคลื่อนระบบการผลิตและพัฒนาครูสมรรถนะสูง สำหรับประเทศไทย 4.0. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). (2567). รายงานผลการประเมิน PISA 2022 ด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนไทย. <https://pisathailand.ipst.ac.th/news-22>
- อรอนงค์ ไชยจิตพิพัฒน์. (2561). การพัฒนาความสามารถในการทำงานเป็นทีมด้วยรูปแบบการสอนแบบร่วมมือ ทำงานเป็นทีมในรายวิชาสัมมนาวารสารศาสตร์. วารสารครูพิบูล, 5(1), 77 – 86.
<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/edupsru/article/view/97746/89903>
- Arends, R. I. & Rigazio-DiGilio, A. J. (2000). *Learning to Teach*. McGraw-Hill.
- Balkcom, S. (1992). *Cooperative Learning*. Office of Educational Research and Improvement.
- Conklin, P. & Shelly, R. (2007). *Creative Problem-Solving Skills Development in Education*. Pearson Education.
- Isaksen, S. G. & Treffinger, D. J. (2004). Creative Problem Solving: The History, Development, and Implications for Gifted Education and Talent Development. *Roeper Review*, 26(1), 16 - 20.
- Johnson, D. W. & Johnson, R. T. (1997). *Cooperation and Competition: Theory and Research*. Interaction Book Company.
- Osborn, A. F. & Parnes, S. J. (1967). *Creative Problem Solving in Education*. Scribner.
- Penn State University College of Education. (2004). *Collaborative Learning in Education*. Penn State Press.

Rodriguez, C. & Maydeu, O. (2000). *Problem-Solving and Academic Achievement*. Academic Press.

Salami, S. & Aremu, A. (2006). *Predicting Students' Learning Behaviors through Problem-Solving Training*. Routledge.

การจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัย

Experiential Learning - Based Experience Design to Enhance Analytical Thinking Skills in Early Childhood

ธิดาพร เทวัญประทานพร,* และอุบลวรรณ ส่งเสริม**

Tidaporn Tawanpatanporn, and Ubonwan Songserm

Received: February 25, 2025 Revised: May 19, 2025 Accepted: May 30, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบแผนการวิจัยแบบหนึ่งกลุ่มประเมินหลังจัดประสบการณ์ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 จำนวน 28 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ ได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1. แผนการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ จำนวน 10 แผน 2. แบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 3 ระดับ จำนวน 15 ข้อ 3. แบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 10 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) และ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1. ทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ อยู่ในระดับดีมาก และ 2. ความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดประสบการณ์, ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์, ทักษะการคิดวิเคราะห์

* ศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

Educational Supervisor, Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 1

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Silpakorn University

Corresponding Author: 56253402bauy@gmail.com

Abstract

This research was experimental research with One Group Posttest-Only Design by the purposes of this research were 1. to examine the Analytical Thinking Skills of early childhood students after the Experiential Learning-Based Experience Design 2. to evaluate the satisfaction of early childhood students with the Experiential Learning-Based Experience Design. The sample group for the research consisted of 28 early childhood students, room 3/1, from Prachuap Khiri Khan Kindergarten School, Mueang District, Prachuap Khiri Khan Province in the second semester of academic year 2024, Selected through purposive sampling with the classroom as the unit of random selection. The research instruments were 1. ten Experiential Learning-Based Experience Plans 2. fifteen-item, 3-Likert Analytical Thinking Skills Assessment for early childhood students 3. Early childhood students Satisfaction Questionnaire with 10 questions. Statistics used in data analysis include: mean (M) standard deviation (SD.) and content analysis

The results found that: 1. The analytical thinking skills of early childhood students after the Experiential Learning-Based Experience Design were at a very high level. And 2. The satisfaction of early childhood students with the Experiential Learning-Based Experience Design was at a high level.

Keywords: Experience Design, Experiential Learning Theory, Analytical Thinking Skills

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ เพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ มีความพร้อมทั้งกาย จิตใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน และมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย ซึ่งการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาคนในทุกช่วงวัยนั้น จะต้องเริ่มพัฒนาตั้งแต่ช่วงปฐมวัยหรือ 6 ปีแรกของชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) กล่าวถึงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เป้าหมายที่ 2 คนทุกช่วงวัยมีทักษะความรู้ความสามารถและสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษา และมาตรฐานวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ ตัวชี้วัดที่สำคัญคือ ร้อยละของเด็กแรกเกิด - 5 ปี มีพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้น โลกในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ความเป็นอยู่และค่านิยม ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้แต่ละประเทศสามารถขับเคลื่อนและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ คน ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศ (จรรุชา สมศรี และคณะ, 2566) ปัญหาที่เกิดขึ้นกับระบบการศึกษาของไทยโดยเฉพาะการเรียนการสอนในโรงเรียน คือ นักเรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ นักเรียนส่วนใหญ่คิดวิเคราะห์ไม่เป็น และคุ้นเคยกับการเรียนแบบท่องจำโดยไม่มีการคิดต่อยอดจากความรู้เดิมที่ได้รับ นักเรียนตั้งคำถามเกี่ยวกับประเด็นที่สงสัยไม่เป็น และปล่อยให้คำถามกลายเป็นความเข้าใจที่คลุมเครือ ไม่กระจ่างชัด เนื่องจากไม่กล้าถามครู นักเรียนไม่ทราบถึงความสำคัญของการคิดวิเคราะห์ โดยการคิดวิเคราะห์นั้นเป็นจุดเริ่มต้นของการต่อยอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ทั้งการแก้ไขปัญหาการตัดสินใจรวมถึงความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตไปสู่ความมั่นคงที่ยั่งยืน รวมถึงขาดทักษะการทำงานเป็นกลุ่มที่ต้อง การสร้างกระบวนการคิดจึงมีความสำคัญอย่างมาก จากนโยบายการศึกษาได้ประกาศใช้นโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 4 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์มีความคิดสร้างสรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ คือ กระบวนการสร้างความรู้ ทักษะ และเจตคติด้วยการนำประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาบูรณาการเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่ ๆ ขึ้น โดยมีจุดเด่นที่เพิ่มขึ้นมา คือ การทบทวนประสบการณ์หรือนำสิ่งที่ลงมือทำมาตกผลึกความคิด เพื่อให้ได้รับรู้ถึงความรู้ใหม่ที่ได้รับเป็นการนำไปต่อยอดความรู้เดิม หรือสามารถนำไปปรับใช้ในบริบทอื่น ๆ (อรุณฉัตร คุรุวานิชย์ และ ชนนัญญา น้อยสันเทียะ, 2567) และแนวคิดของ Dewey (2005) กล่าวถึง รูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ว่าเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจาะในเหตุผลและการบูรณาการระหว่างประสบการณ์กับความไตร่ตรอง การสังเกต และการปฏิบัติส่งผลให้เกิดความคิด และความคิดนั้นก่อให้เกิดแรงกระตุ้นในการเรียนรู้ต่อไป โดยที่ Dewey เชื่อว่า การเรียนรู้จะเกิดจากการปฏิบัติจริง การเรียนรู้จากประสบการณ์เกิดขึ้น เมื่อได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งแล้วสามารถมองย้อนกลับไปที่ประเมินผลและตัดสินใจว่าอะไรที่มีประโยชน์หรือมีความสำคัญกระบวนการเรียนรู้ ตามแนวคิดของ Dewey ประกอบด้วยกระบวนการที่เป็นวงจรหมุนวนเป็นวงจรลูกโซ่ไปอย่างต่อเนื่อง 3 ขั้นตอนคือ ร่วมปฏิบัติจริง (Impulse) ซึ่งเป็นขั้นที่ทำให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดหรือแรงบันดาลใจ ขั้นใคร่ครวญไตร่ตรอง (Observation) ที่ส่งผลให้เกิดการสรุปเป็นความรู้ (Knowledge) และขั้นวินิจฉัย เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ (Judgment) เป็นขั้นที่นำขั้นการสังเกตหรือความรู้ที่สรุปได้มาใช้วินิจฉัย

สถานการณ์ใหม่ แนวคิดของ Kolb (1984) ได้นำเสนอกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ว่าประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ 1. ขั้นสร้างประสบการณ์ (Concrete Experience) เป็นขั้นที่คนได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม 2. ขั้นสังเกตปฏิกิริยาตอบสนอง (Reflective Observation) เป็นขั้นการเรียนรู้ที่ทำให้สามารถมองเห็นความแตกต่างมุมมองอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับสภาวะการณ์ขณะนั้น แล้วสะท้อนแนวคิดออกมาด้วยมุมมองที่หลากหลาย 3. ขั้นสร้างมโนทัศน์เชิงนามธรรม (Abstract Conceptualization) เป็นขั้นที่สรุปความรู้จากการสังเกตและการสะท้อนความคิดบูรณาการสิ่งต่าง ๆ ที่รับรู้เข้าเป็นทฤษฎีอย่างเป็นเหตุเป็นผลและ 4. ขั้นทดลอง (Active Experimentation) เป็นขั้นที่นำหลักการที่สรุปได้ไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ใหม่ UNICEF Thailand (2023) ได้นำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ประยุกต์ใช้กับเด็กปฐมวัยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในเด็กปฐมวัย ควรเน้นกิจกรรมที่กระตุ้นการสำรวจและมีส่วนร่วมในสถานการณ์จริง เช่น สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ จัดมุมการเรียนรู้ที่เด็กสามารถเลือกกิจกรรมได้เอง เช่น มุมธรรมชาติ มุมศิลปะ หรือมุมทดลอง ใช้สิ่งรอบตัว เช่น ดอกไม้ ใบไม้ หรือวัตถุธรรมชาติ เพื่อกระตุ้นการสำรวจให้เด็กลงมือทำและเรียนรู้ผ่านการเล่นกิจกรรม เช่น ปลูกต้นไม้ ทำอาหาร หรือ เล่นบทบาทสมมติ (Role Play) ใช้เครื่องมือ เช่น ดิน น้ำ หรือสี เพื่อกระตุ้นการสัมผัสและพัฒนาประสาทสัมผัส กระตุ้นให้เด็กสะท้อนความคิดและตั้งคำถาม ใช้คำถามปลายเปิด เช่น หนูเห็นอะไรบ้างหรือหนูคิดว่าถ้าเราลองทำแบบนี้ผลจะเป็นอย่างไร เปิดโอกาสให้เด็กเล่าเรื่องราวหรือวาดภาพสิ่งที่ได้เรียนรู้ส่งเสริมการทดลองและแก้ปัญหาจัดกิจกรรมที่เด็กต้องแก้ปัญหาด้วยตัวเอง เช่น การสร้างของเล่นจากวัสดุเหลือใช้ หรือการหาวิธีพุงลูกโป่งให้ลอย ประเมินผลจากกระบวนการและการสะท้อนสังเกตพฤติกรรมของเด็กในระหว่างกิจกรรมพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับสิ่งที่พวกเขาได้เรียนรู้ สามารถประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาได้หลากหลายรูปแบบ ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและสามารถนำไปใช้จริงได้ การใช้วิธีการนี้ในการศึกษาช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและมีความหมาย รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนพร้อมต่อการทำงานและการใช้ชีวิตในสังคมยุคใหม่ (ชูสกุล อาจมั่งกร และคณะ, 2566)

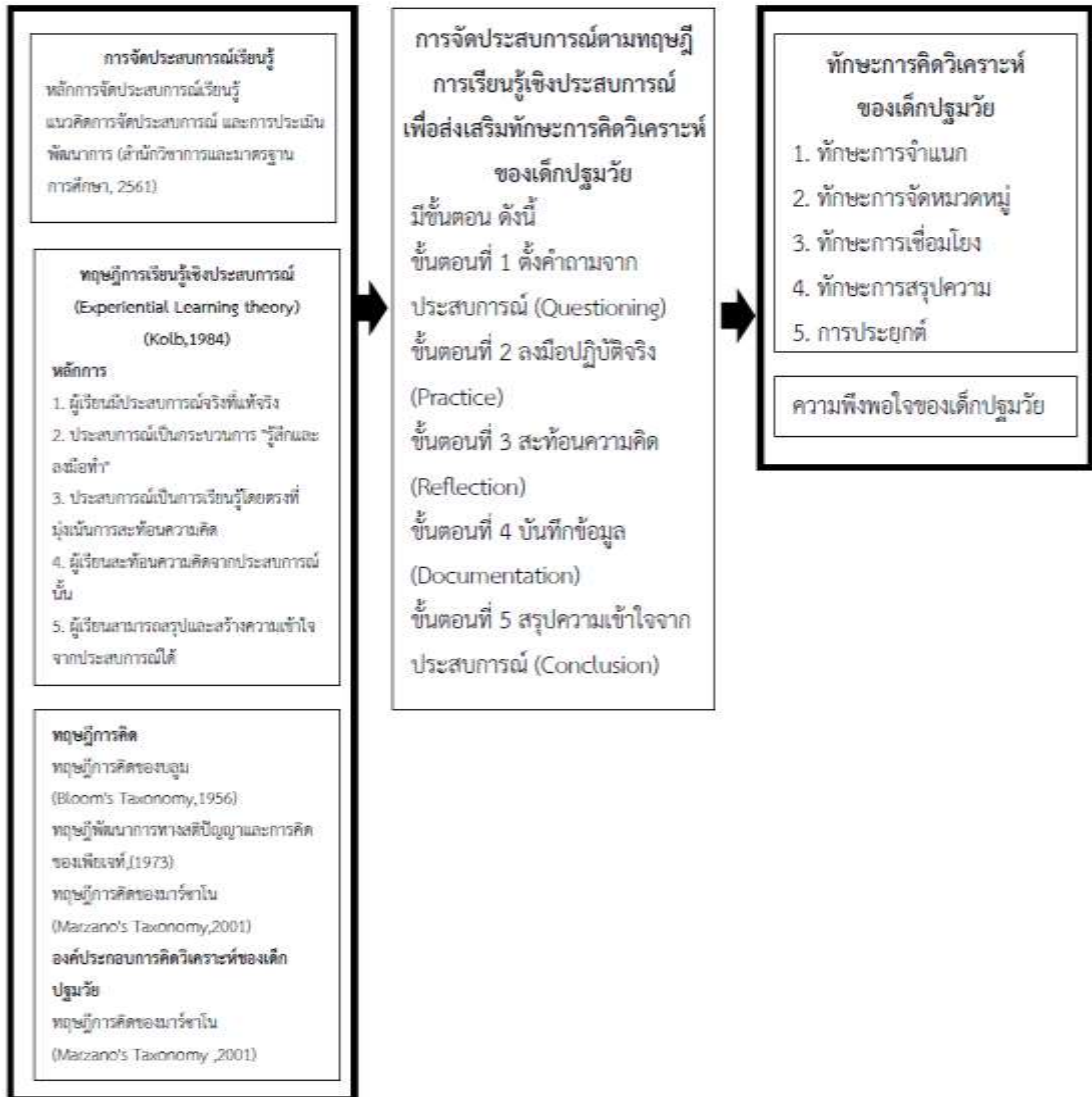
จากสภาพปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียน พบปัญหาพฤติกรรมในเด็กปฐมวัย โดยโรงเรียนให้ความสำคัญด้านเนื้อหา และการวัดผลมากกว่าการประเมินผลเพื่อพัฒนาหลักสูตรและการวัดผลระดับประถมศึกษา ต่อดัน มุ่งเน้นให้เด็กท่องจำความรู้จำนวนมาก ไม่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ ไม่สอดคล้องเชื่อมโยงกับหลักสูตรของการศึกษาปฐมวัยที่เน้นการส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านสติปัญญา ผู้วิจัยจึงได้นำการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัย สร้างเป็นขั้นตอนการเรียนรู้แบบใหม่ที่มีความน่าสนใจสำหรับกลุ่มเป้าหมายของงานวิจัยครั้งนี้ และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดประสบการณ์ตามแนวทางของศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

กรอบแนวความคิดการวิจัย

การจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวความคิดการวิจัยครั้งนี้

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ มีทั้งหมด 6 ห้องเรียน จำนวน 158 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอนุบาลประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 28 คน ซึ่งได้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม (Sampling Unit)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ในหน่วยวิทยาศาสตร์นำรู้ และหน่วย หิน ดิน หวาย จำนวน 10 แผน แผนละ 30 นาที ใช้ระยะเวลาในการสอน จำนวน 10 วัน ตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 1.67 - 1.00 โดยมีขั้นตอนสำคัญที่กำหนดไว้ในแผนการสอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ตั้งคำถามจากประสบการณ์ (Questioning) ขั้นตอนที่ 2 ลงมือปฏิบัติจริง (Practice) ขั้นตอนที่ 3 สะท้อนความคิด (Reflection) ขั้นตอนที่ 4 บันทึกข้อมูล (Documentation) และ ขั้นตอนที่ 5 สรุปความเข้าใจจากประสบการณ์ (Conclusion)

2.2 แบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัย ให้ลงมือปฏิบัติตามสถานการณ์ที่ตรงกับแผนการจัดประสบการณ์ในหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง วิทยาศาสตร์นำรู้ และหน่วย หิน ดิน หวาย โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 5 ด้าน คือ ทักษะการจำแนก 2. ทักษะการจัดหมวดหมู่ 3. ทักษะการเชื่อมโยง 4. ทักษะการสรุปความ 5. การประยุกต์ใช้เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) กำหนดตัวเลข และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการสังเกต ออกเป็น 3 ระดับ คือ คะแนน 3 หมายถึง ดีมาก คะแนน 2 หมายถึง ดี คะแนน 1 หมายถึง พอใช้ โดยตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.00

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบสอบถามตามมาตราส่วนประเมินค่า 3 ระดับ ได้แก่ 3 เท่ากับ ความพึงพอใจมาก 2 เท่ากับ ความพึงพอใจปานกลาง 1 เท่ากับ ความพึงพอใจน้อย ใช้สัญลักษณ์เป็นรูปภาพ ตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 1.67 - 1.00 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยสังเคราะห์ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ออกมาเป็นขั้นตอนการจัดประสบการณ์เป็น 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ตั้งคำถามจากประสบการณ์ ขั้นตอนที่ 2 ลงมือปฏิบัติจริง ขั้นตอนที่ 3 สะท้อนความคิด ขั้นตอนที่ 4 บันทึกข้อมูล และ ขั้นตอนที่ 5 สรุปความเข้าใจจากประสบการณ์

3.2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแผนการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ โดยเนื้อหาที่ใช้ทดลองจัดประสบการณ์ คือ หน่วยวิทยาศาสตร์นำรู้ และหน่วยหิน ดิน หวาย ใช้ทดลอง จำนวน 10 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยหลังจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ โดยให้เด็กปฐมวัยลงมือปฏิบัติตามสถานการณ์ที่กำหนด นำข้อมูลมาสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยตามลำดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ โดยหาค่าเฉลี่ย และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนเกณฑ์การแปลความหมายผู้วิจัยปรับใช้เกณฑ์ของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538)

คะแนนเฉลี่ย	2.33 - 3.00	หมายถึง	มีทักษะการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับดี
คะแนนเฉลี่ย	1.68 - 2.32	หมายถึง	มีทักษะการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับพอใช้
คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 1.67	หมายถึง	มีทักษะการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับปรับปรุง

4.2 การประเมินความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ โดยหาค่าเฉลี่ย และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนเกณฑ์การแปลความหมายผู้วิจัยปรับใช้เกณฑ์ของ ธาณินทร์ ศิลป์จารุ (2560)

คะแนนเฉลี่ย	2.50 - 3.00	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	1.50 - 2.49	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 1.49	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางการจัดกิจกรรม สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

ตาราง 1 ผลการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

ด้าน	ทักษะการคิดวิเคราะห์	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1.	ด้านทักษะการจำแนก	2.29	0.53	พอใช้
2.	ด้านทักษะการจัดหมวดหมู่	2.36	0.56	ดี
3.	ด้านทักษะการเชื่อมโยง	2.43	0.57	ดี
4.	ด้านทักษะการสรุปความ	2.39	0.57	ดี
5.	ด้านการประยุกต์	2.32	0.48	พอใช้
รวม		2.36	0.04	ดี

จากตาราง 1 พบว่า คะแนนทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.36 เมื่อพิจารณาในรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านทักษะการเชื่อมโยงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43 ด้านทักษะการสรุปความ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.39 ด้านทักษะการจัดหมวดหมู่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.36 ด้านการประยุกต์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.32 และด้านทักษะการจำแนกมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.29 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

ตาราง 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

ด้าน	รายการ	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. กิจกรรมการเรียนรู้	เด็กได้มีโอกาสลงมือทำและเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง	2.89	0.31	มาก
	เด็กกล้าแสดงออกมากขึ้น	3.00	0.00	มาก
	เด็กได้เรียนรู้ตามความสนใจของตนเอง	2.86	0.36	มาก
	เด็กได้ฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม	2.82	0.39	มาก
	รวม	2.89	0.18	มาก
2. ประโยชน์ที่รับจากการจัดประสบการณ์	เด็กได้นำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง	2.79	0.42	มาก
	เด็กได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน และการช่วยเหลือกัน	2.89	0.31	มาก
	เด็กได้ฝึกความคิดของตนเอง	2.86	0.36	มาก
	เด็กได้ฝึกแก้ปัญหา	2.89	0.31	มาก
	รวม	2.86	0.05	มาก
3. บรรยากาศในการเรียนรู้	เด็กได้เรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัว	2.79	0.42	มาก
	เด็กได้เรียนรู้ด้วยความสุข	2.89	0.12	มาก
	รวม	2.84	0.08	มาก
รวมทุกด้าน		2.87	0.12	มาก

จากตาราง 2 พบว่า เด็กปฐมวัยมีความพึงพอใจที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกิจกรรม

การเรียนรู้เด็กปฐมวัยมีความพึงพอใจในระดับมากเป็นลำดับแรก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 รองลงมาได้แก่ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดประสบการณ์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.86 และด้านบรรยากาศในการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัย สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายได้ดังนี้

จากวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ผลการศึกษาของงานวิจัยนี้ พบว่า ผลการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์อยู่ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.36 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการที่เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้จากการลงมือทำ เป็นการเรียนรู้ที่ดีสำหรับเด็กปฐมวัย คือ การใช้ประสาทสัมผัส การรับรู้ และการลงมือทำ โดยครูช่วยเปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัส ทดลอง และค้นหาความรู้ด้วยตนเอง สิ่งนี้จะช่วยในการสร้างทักษะการคิด การแก้ปัญหา และสะท้อนความรู้ที่ได้มาช่วยในการเชื่อมโยงหรือปรับความรู้ใหม่กับความรู้เดิมให้เข้ากัน ซึ่งกระบวนการทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายสามารถเข้าใจได้อย่างลึกซึ้งและจดจำความรู้ได้ในระยะยาว จากวิธีการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) พบว่า ได้มีการสอดแทรกทักษะการคิดวิเคราะห์ในแต่ละขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ตั้งคำถามจากประสบการณ์ (Questioning) เด็กปฐมวัยได้ตั้งคำถามจากการเผชิญประสบการณ์จริงเป็นการเรียนรู้โดยตรง โดยเด็กปฐมวัยมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเป็นรายกลุ่มหรือแบบเดี่ยว ขั้นตอนที่ 2 ลงมือปฏิบัติจริง (Practice) เด็กปฐมวัยรู้สึกและลงมือทำจริงในการสำรวจ หรือทดลองประสบการณ์ ซึ่งอาจนำไปสู่ผลลัพธ์ของคำถาม โดยครูผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ ขั้นตอนที่ 3 สะท้อนความคิด (Reflection) เด็กปฐมวัยได้สะท้อนความคิดต่อประสบการณ์ด้วยการอภิปรายกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมุมมองกัน ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกัน ขั้นตอนที่ 4 บันทึกข้อมูล (Documentation) เด็กปฐมวัยเขียนในสมุดบันทึก หรือกระบวนการอื่น ๆ จากการสรุปความเข้าใจจากประสบการณ์ โดยการเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเองกับประสบการณ์ของผู้อื่น ขั้นตอนที่ 5 สรุปความเข้าใจจากประสบการณ์ (Conclusion) เด็กปฐมวัยสรุปข้อมูลจากประสบการณ์ที่ได้ และนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในประสบการณ์ครั้งต่อไป หรืออาจตั้งคำถามใหม่ ๆ ซึ่งนำไปสู่การสำรวจในครั้งถัดไป จากกิจกรรมดังกล่าวส่งผลถึงทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับ ฌ็องฌัก ปิอาเจต์ (1962) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากกิจกรรมหรือการปฏิบัติซึ่งเป็นประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมผ่านการสะท้อนประสบการณ์ การคิดวิเคราะห์ และการสรุปเป็นความคิดรวบยอด (Abstract Conceptualization) เพื่อนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจเชิงนามธรรม และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ Kolb (1984) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่ให้ความรู้หรือการสอนทักษะต่าง ๆ ผู้เรียนมีประสบการณ์เดิมอยู่ก่อนแล้วผู้สอนพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนดึงประสบการณ์เดิมของตัวเองออกมาใช้ในการเรียนรู้และสามารถแบ่งปันประสบการณ์ที่เหมือนหรือแตกต่างไปจากตนเองให้เพื่อนได้ เด็กเรียนรู้จากสิ่งที่หลากหลายโดยการกระทำ เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เด็กได้สังเกต ได้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง เพื่อได้ประสบการณ์สะสมไว้เป็นประโยชน์ในการคิดได้อย่างรอบคอบ สอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2560) กล่าวว่า

การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือการลงมือทำ “ความรู้” ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ โดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และการแก้ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

จากวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อประเมินความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ผลการประเมินของงานวิจัยนี้ พบว่า เด็กปฐมวัยมีความพึงพอใจที่มีต่อการจัดประสบการณ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 โดยพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดประสบการณ์เด็กจะเกิดการคิดได้ต้องเริ่มจากการลงมือกระทำ การกระทำจะทำให้เด็กค่อย ๆ เกิดความคิดสร้างจินตนาการ และสร้างภาพในสิ่งที่เป็นามธรรมได้ (ทิตนา แคมมณี, 2560) นอกจากนี้กิจกรรมมีลักษณะสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในช่วงวัยนี้ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จึงทำให้เด็กเกิดความรู้สึกสนุกสนานและมีแรงจูงใจในการมีส่วนร่วม ซึ่งส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในระดับที่ดี (กมลชนก วงศ์ทวี และ นนทชนน ปภพ ปาลินทร์ (2567) และด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการใช้คำถามเป็นเครื่องมือสำคัญของครูในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้การตั้งคำถาม จะช่วยดึงเด็กให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ คำถามจึงมีส่วนช่วยพัฒนากระบวนการคิด ครูควรส่งเสริมด้วยการใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กสนใจสิ่งต่าง ๆ เกิดความเชื่อมโยงระหว่างความคิดช่วยส่งเสริมและท้าทาย ขณะใช้คำถามครูควรสร้างบรรยากาศให้อบอุ่นผ่อนคลายไม่ปิดกั้น เพื่อตอบสนองความต้องการในช่วงวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็นและสนใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว สอดคล้องกับ สุธีรา งามเกียรติทรัพย์ (2564) ที่กล่าวว่า การสร้างบรรยากาศเป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดความคิดขึ้น เป็นบรรยากาศที่เต็มไปด้วยการยอมรับและการกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ จะช่วยให้เขาได้พบความคิดใหม่ ๆ การสร้างบรรยากาศด้านสมอง (Mental Climate) เป็นการจัดบรรยากาศที่ครูเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ท้าทายและกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดในแบบต่าง ๆ เช่น การคิดแก้ปัญหา การคิดหาเหตุผล การคิดคล่อง การคิดยืดหยุ่น การคิดแปลกใหม่ และการคิดจินตนาการ กิจกรรมต่าง ๆ เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนใช้สมองในการคิดได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จากผลการวิจัยพบว่า การจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยสูงขึ้น ดังนั้นสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูนำการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ไปใช้ในระดับชั้นอนุบาลอื่นให้กว้างขวางมากขึ้น

2. เด็กปฐมวัยมีทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยสูงขึ้น หลังเรียนจากการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ดังนั้นในการจัดประสบการณ์ ครูควรจัดหาประสบการณ์ที่เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ เพื่อให้เด็กได้สังเกต จำแนก เปรียบเทียบและจัดลำดับ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยพัฒนาความสามารถทางการคิดโดยรวมความนึกคิดไปสู่ความมีเหตุผล

3. จากผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) ซึ่งด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ คะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย ในเรื่องช่วยให้เด็กปฐมวัยกล้าคิดและกล้าแสดงความคิดเห็น ดังนั้นครูจึงควรใช้คำถามที่ทำให้เด็กปฐมวัยเกิดความสนใจในเนื้อหาใหม่กระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น การถามโดยใช้ภาษาที่เชิญชวนให้เกิดความสนใจเหมาะกับระดับของเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์กับแนวทางการสอนวิธีอื่น ๆ เช่น การสืบเสาะหาความรู้ แนวคิดเกี่ยวกับ STEM การสอนแบบโครงการ เป็นต้น
2. ควรมีการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดประสบการณ์ตามทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ในเด็กปฐมวัยระดับชั้นอื่น ๆ หรือระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เป็นการเชื่อมต่อความรู้

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก วงศ์ทวี และ นนทชนนปภพ ปาลินทร. (2567). ผลการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวตามคำบรรยายที่มีต่อความคิดริเริ่มของเด็กปฐมวัย. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 15(2), 85 - 99.
<https://share.google/9JlYamkwiYKzY6GJe>
- จารุชา สมศรี, อัจฉรา วัฒนามรงค์, โกศล มีคุณ, และวิภาภรณ์ ภู่วัฒนกุล. (2566). การพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*, 14(3), 181 - 196.
<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/truhusocjo/article/view/263098/175757>
- ชูสกุล อาจมั่งกร, พระครูโอภาสทนทกิตติ์, และบุญเชิด ชำนิศาสตร์. (2560). สภาพการจัดการศึกษาของเด็กปฐมวัยเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. *วารสารบรรณการศึกษาศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 4(2), 94 - 100.
https://so03.tci-thaijo.org/plugins/generic/pdfJsViewer/pdf.js/web/viewer.html?file=https%3A%2F%2Fso03.tci-thaijo.org%2Findex.php%2FJOB_EHS%2Farticle%2Fdownload%2F271063%2F180993%2F1106146
- ณัฐธรรดา ไชยอัครพงศ์, อุบัติ ทรวงทองกลาง, มัชฌิมา เส็งเล็ก, รุ่งอรุณ วณิชชนะชากร, ศิริภา คุ่มจั่น, พิทักษ์นิลนพคุณ, และเรชา อธิวงษ์. (2562). การพัฒนารูปแบบการจัดการจัดประสบการณ์แบบเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสารวิจัยและพัฒนาโดยองค์กรในพระบรมราชูปถัมภ์*, 14(1), 52 - 62.
<https://share.google/2bLjlHf4p0v1ZmqI>
- ทิตนา แวมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 8). ด้านสุทธาการพิมพ์จำกัด.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2560). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS* (พิมพ์ครั้งที่ 17). บริษัท เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). *สถิติที่ใช้ในการวิจัย*. กองการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุธีรา งามเกียรติทรัพย์. (2564). การสร้างบรรยากาศในการเรียนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์. *วารสารนิตยสารเสียงธรรมจากมหายาน*, 7(1), 23 - 34. <https://so09.tci-thaijo.org/index.php/nsc/article/view/13/10>
- สุพัตรา สุภาพ. (2546). *สังคมวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 23). ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *นโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานและแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์*. สำนักพิมพ์กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. กระทรวงศึกษาธิการ
- อรุณฉัตร คุรุวาณิช และ ชนนญา น้อยสันเทียะ. (2564). *ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ หรือ Experiential Learning Theory (ELT)*. <https://www.lifeeducation.in.th/positive-education/>

Dewey, J. (2005). *Experience and Education*. Macmillan.

Kolb, D. A. (1984). *Experiential Learning: Experience as The Source of Learning and Development*. Prentice-Hall.

Marzano, R. J. (2001). *Designing a New Taxonomy of Educational Objectives*. Corwin Press.

Piaget, J. (1973). *Memory and Intelligence*. Basic Books.

UNICEF Thailand. (2023). *Early Childhood Learning Strategies for Sustainable Development*. UNICEF Publications.

การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง เพื่อส่งเสริมความสามารถ
ในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
Instructional Management Based on The Connectivism Learning
Theory to Enhance The Mathematical Connection Ability of
Grade 6 Students

สุพิชา ยงยิ่งเชาว์,* และอุบลวรรณ ส่งเสริม**

Supeecha Yongyingchao, and Ubonwan Songserm

Received: February 26, 2025 Revised: April 4, 2025 Accepted: May 2, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 2. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวนนักเรียน 22 คน ที่ได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และดำเนินการทดลองตามรูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง แบบแผนการวิจัย แบบกลุ่มตัวอย่างเดียว เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 แผน ใช้เวลา 6 ชั่วโมง 2) แบบประเมินความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง มีผลการประเมินคิดเป็นร้อยละ 84.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ ร้อยละ 70 2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้

* ครูโรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทธิวิทศอุปถัมภ์)

Teachers of Thesaban 2 School, Wat Phra Song (Suthiwitthet Uppatham)

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Silpakorn University

Corresponding Author: supeecha1018@gmail.com

แบบเชื่อมโยงที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, ความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์, ทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง

Abstract

This research aims to: 1. Study the mathematical connection ability of Grade 6 students through learning management based on the Connectivism learning theory, comparing the results with the 70% criterion. 2. Examine students' satisfaction with learning management connection ability according to the Connectivism learning theory that promotes mathematical for Grade 6 students. The sample group in this study consisted of 22 Grade 6 students in the second semester of the 2024 academic year, selected through purposive sampling. The study was conducted using an experimental research design following the One-Shot Case Study model. The research instruments included: 1) Three lesson plans based on the Connectivism learning theory for Grade 6 students, with a total duration of six hours. 2) A mathematical connection ability assessment. 3) A student satisfaction questionnaire. The statistical methods used for data analysis were percentage, arithmetic mean, and standard deviation.

Research Findings 1. The mathematical connection ability of Grade 6 students, assessed through learning management based on the Connectivism learning theory, was 84.00%, which exceeded the set criterion of 70%. 2. The satisfaction of Grade 6 students with learning management that promotes mathematical connection ability according to the Connectivism learning theory was at the highest level.

Keywords: Learning Management, Mathematical Connection Ability, Connectivism Learning Theory

บทนำ

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ถือเป็นนโยบายสำคัญระดับชาติที่มีบัญญัติไว้ในกฎหมาย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศให้เกิดผลด้านการศึกษา ข้อ (4) ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับชั้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัดและปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560) การพัฒนาการศึกษาในประเทศไทยยุคปัจจุบันจึงเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพด้านกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งการที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่ต้องการต้องอาศัยครู ผู้สอนที่มีทักษะในการจัดการเรียนรู้ มีเจตคติต่อวิชาชีพครูที่ดี มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง โดยเฉพาะในยุคศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 และฉบับที่ 3 พุทธศักราช 2553 ในมาตรา 22 ที่กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มีการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553)

จากผลการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล หรือ PISA (Programme for International Student Assessment) ขององค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) ที่เน้นการประเมินสมรรถนะของผู้เรียนเกี่ยวกับการใช้ความรู้และทักษะในชีวิตจริง มากกว่าการเรียนรู้ตามหลักสูตรในโรงเรียน หรือเรียกว่า “ความฉลาดรู้” (Literacy) ใน 3 ด้าน ได้แก่ การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ การประเมินจะวัดทั้ง 3 ด้าน ดังกล่าวไปพร้อมกัน ซึ่งใน PISA 2022 ประเทศสมาชิก OECD มีคะแนนเฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์เท่ากับ 472 คะแนน โดยประเทศไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์เท่ากับ 394 ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลการประเมิน PISA 2018 ที่มีคะแนนเฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์เท่ากับ 419 พบว่า คะแนนเฉลี่ยลดลง 25 คะแนน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566) สอดคล้องกับผลการประเมินการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 พบว่า คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศเท่ากับ 29.96 คะแนน ซึ่งมีคะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม เช่นเดียวกับปีการศึกษา 2565 พบว่า คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศเท่ากับ 28.06 คะแนน ซึ่งมีคะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม จากการวิเคราะห์ผลการทดสอบวิชาคณิตศาสตร์ในภาพรวมพบว่า ผู้เรียนเข้าใจหลักการคลาดเคลื่อนขาดทักษะการแก้ปัญหา ขาดทักษะเชื่อมโยงความรู้ในศาสตร์เดียวกับศาสตร์อื่น ๆ รวมถึงขาดการเชื่อมโยงความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2566) จากการวิเคราะห์เชิงลึก พบว่า สาเหตุสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์ที่อยู่ในระดับต่ำเกิดจากผู้เรียน ขาดทักษะในการเชื่อมโยงความรู้ทั้งภายในศาสตร์คณิตศาสตร์เอง ระหว่างศาสตร์อื่น ๆ และกับชีวิตจริง ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Literacy) โดยเฉพาะในมิติการประยุกต์ใช้ (Application) การให้

เหตุผลทางคณิตศาสตร์ (Reasoning) และการตีความสถานการณ์จริง (Real-world Interpretation) ตามกรอบแนวคิดของ PISA (OECD, 2021) ผู้เรียนที่มีทักษะเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์จะสามารถเข้าใจแนวคิดเชิงโครงสร้าง เห็นความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมและความรู้ใหม่ และสามารถประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาในบริบทใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 ที่มีส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการใช้คณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

ความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ คือ ความสามารถของผู้เรียนในการนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหา หลักการ หรือทักษะต่าง ๆ มาสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบและมีเหตุผลระหว่างแนวคิดในเนื้อหาคณิตศาสตร์แต่ละส่วน รวมถึงการเชื่อมโยงกับศาสตร์อื่น ๆ และสถานการณ์ในชีวิตจริง โดยผู้เรียนจะต้องใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อพัฒนาแนวคิดใหม่หรือแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนเพิ่มขึ้น ความสามารถนี้ไม่ได้เกิดขึ้นจากการท่องจำหรือการเรียนรู้แบบสั่งการเท่านั้น แต่เกิดจากการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีโอกาส ลงมือปฏิบัติ คิดอย่างมีเหตุผล ตั้งคำถาม แลกเปลี่ยนความคิด และประยุกต์ความรู้ในบริบทใหม่อย่างมีความหมาย การที่ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ได้ จะช่วยให้เข้าใจโครงสร้างของความรู้ในเชิงลึก มองเห็นความสัมพันธ์ของเนื้อหาภายในคณิตศาสตร์ เช่น การเชื่อมโยงระหว่างเรขาคณิตกับพีชคณิต หรือการเชื่อมโยงระหว่างอัตราส่วนกับร้อยละ ตลอดจนสามารถนำแนวคิดทางคณิตศาสตร์ไปประยุกต์ใช้กับสาขาวิชาอื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ หรือเทคโนโลยี และกับสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน เช่น การวางแผนการเงิน หรือการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งนี้ ความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ควรได้รับการส่งเสริมผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ออกแบบมาอย่างเหมาะสม เช่น การแก้ปัญหาแบบมีบริบท การเรียนรู้ผ่านโครงงาน หรือกิจกรรมกลุ่มที่เน้นการแลกเปลี่ยนความรู้และการคิดร่วมกัน ครูผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกซึ่งการเชื่อมโยงแนวคิดของตนเอง และได้นำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้จริง การจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้นอกจากจะช่วยพัฒนาทักษะการเชื่อมโยงแล้วยังช่วยสร้างทัศนคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ ให้ผู้เรียนเห็นว่าคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีคุณค่าและสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

แนวทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง (Connectivism) ของ Siemens (2005) ที่กล่าวถึงข้อจำกัดของทฤษฎีการเรียนรู้ในยุคก่อน 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1. พฤติกรรมนิยม ที่เน้นเฉพาะพฤติกรรมที่สังเกตได้ มุ่งให้รางวัลและลงโทษมากกว่าการพัฒนากระบวนการคิด และไม่อธิบายการเรียนรู้เชิงลึก เช่น การวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้ เป็นต้น 2. พุทธิปัญญานิยม จะมุ่งที่กระบวนการภายในของผู้เรียน แต่ยังมีติดอยู่กับเนื้อหาความรู้ที่แน่นอน ไม่สามารถจัดการกับข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงเร็วและซับซ้อนในยุคดิจิทัลได้ดี และไม่เน้นการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายหรือบริบทนอกห้องเรียน และ 3. คอนสตรัคติวิสต์ แม้จะให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากประสบการณ์ แต่ยังคงจำกัดในการเรียนรู้เฉพาะบุคคลและบริบทจำลอง ไม่สามารถรองรับการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนอกขอบเขตโรงเรียนหรือผ่านเทคโนโลยีและเครือข่ายดิจิทัลได้อย่างครอบคลุม และไม่ให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งความรู้ในโลกออนไลน์ ซึ่งไม่สามารถอธิบายการเรียนรู้ของผู้เรียนในสภาพแวดล้อมยุคปัจจุบันที่เต็มไปด้วยข้อมูลสารสนเทศบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยหลักการเรียนรู้ดังกล่าวได้อธิบายการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคดิจิทัลว่า การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดจากการสืบสอบค้นหา

คำตอบจากการเชื่อมโยงไปยังข้อมูลจำนวนมาก โดยผู้เรียนจำเป็นที่จะต้องใช้ความสามารถในการพิจารณา ประเมินคุณค่า สังเคราะห์ และสร้างความรู้ขึ้นมาใหม่เพื่อแบ่งปันข้อมูลที่ถูกต้องไปในระบบเครือข่าย (Verhagen, 2006)

ด้วยแนวคิด หลักการ และเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาค้นคว้าการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่ม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการคิดของผู้เรียนไปพร้อมกับความรู้ตามเนื้อหา ผ่านการสร้างการเชื่อมโยงกับเครือข่ายภายนอก เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิด และการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์จากประสบการณ์ตรงหรือสถานการณ์จำลองที่เหมือนจริง ใกล้เคียงกับการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้เรียน มีการเสริมแรงเป็นระยะ ๆ เพื่อคงระดับความสนใจใฝ่รู้ของผู้เรียน มีเจตคติที่ดี มีการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหาและระดับชั้นเรียนของผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนนำไปปรับประยุกต์ใช้ได้อย่างเห็นคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กรอบแนวความคิด

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง (Connectivism) Siemens (2005)

หลักการที่สำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงมีความรู้มี 8 หลักการ ดังนี้

1. การเรียนรู้และความรู้ตั้งอยู่บนความหลากหลายของความคิดเห็น
2. การเรียนรู้คือกระบวนการของการเชื่อมโยง "โหนด" หรือแหล่งข้อมูลเฉพาะ
3. การเรียนรู้อาจอยู่ในเครื่องมือที่ไม่ใช่มนุษย์
4. ความสามารถในการรู้มากขึ้นสำคัญกว่าสิ่งที่รู้อยู่ในปัจจุบัน
5. การบำรุงรักษาและดูแลความเชื่อมโยงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ต่อเนื่อง
6. ความสามารถในการมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างสาขาวิชา ความคิด และแนวคิดเป็นทักษะหลัก
7. มุ่งเน้นไปที่ "ข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัย"
8. การตัดสินใจเป็นกระบวนการเรียนรู้เรื่องการเลือกสิ่งที่จะเรียนรู้และตีความข้อมูลใหม่จะต้องทำผ่านมุมมองที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์

The National Council of Teacher of Mathematics (2000); สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2551); พัทธยา ยศศักดิ์ศรี (2566)

มี 3 องค์ประกอบ คือ

1. การระบุความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่สัมพันธ์กับสถานการณ์
2. การอธิบายแนวทางการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนด โดยเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์
3. การนำแนวคิดทางคณิตศาสตร์จากสถานการณ์เดิมไปใช้ในสถานการณ์ใหม่

การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง (Connectivism) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ขั้นตอนการสอน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจและเชื่อมโยงประสบการณ์เดิม (Engagement and Prior Knowledge Connection)
- ขั้นตอนที่ 2 ขั้นค้นหาและรวบรวมข้อมูล (Information Discovery and Collection)
- ขั้นตอนที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูล (Analysis and Knowledge Networking)
- ขั้นตอนที่ 4 ขั้นปฏิบัติและทดลองแก้ปัญหา (Application and Problem Solving Practice)
- ขั้นตอนที่ 5 ขั้นสรุปและขยายผล (Reflection and Expansion)

ความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มี 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การระบุความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ เป็นความสามารถในการระบุความรู้ทางคณิตศาสตร์ กฎ สูตรหรือหลักการที่เชื่อมโยงและเกี่ยวกับสถานการณ์
2. การอธิบายแนวทางการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนด โดยเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ เป็นความสามารถในการใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์อธิบายแนวทางการแก้ปัญหา
3. การนำแนวคิดทางคณิตศาสตร์จากสถานการณ์เดิมไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ เป็นความสามารถ ในการระบุตัวอย่าง ระบุสถานการณ์ หรือสามารถนำไปแก้ปัญหามาในสถานการณ์ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทางคณิตศาสตร์

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง (Connectivism) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่อยู่ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเพชรบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 4 โรงเรียน มีจำนวน 284 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 22 คน จำนวน 1 ห้องเรียน ได้มาโดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากต้องการกลุ่มตัวอย่างที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 แผน

2.2 แบบประเมินความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มี 3 องค์ประกอบ และมีเกณฑ์การให้คะแนน 4 ระดับ

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีลักษณะให้แสดงความคิดเห็น 5 ระดับ มี 3 ด้าน จำนวน 12 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แจกวัสดุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้กลุ่มตัวอย่างทราบแนวทางในการปฏิบัติ

3.2 นำแบบประเมินความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ไปใช้ประเมินระหว่างการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 แผน เพื่อประเมินความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

3.3 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น ขณะจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยได้สังเกตและประเมินผู้เรียนจากการทำใบงานและจากการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน พร้อมทั้งบันทึกคะแนนลงในแบบบันทึกคะแนนเป็นรายบุคคล

3.4 นำคะแนนจากการทำแบบประเมินความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์มาคำนวณเพื่อศึกษาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนจากการได้รับการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ค่าสถิติ คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.5 นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นำไปสอบถามนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ แล้ววิเคราะห์ผลการประเมิน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

4.1.1 ตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการดังนี้ ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) หาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

4.1.2 ตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ ดำเนินการดังนี้ ตรวจสอบความเที่ยงตรง หาดัชนีความสอดคล้อง โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์มีค่า ระหว่าง 0.67 – 1.00

4.1.3 ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ดำเนินการดังนี้ ตรวจสอบความเที่ยงตรง หาดัชนีความสอดคล้อง โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนมีค่า ระหว่าง 0.67 – 1.00

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปมาวิเคราะห์ ดังนี้ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}), ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปมาวิเคราะห์ ดังนี้ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาผู้วิจัยพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีแนวทางการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เริ่มต้นจากการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง จากนั้นจึงออกแบบกระบวนการเรียนรู้ตาม 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การสร้างความสนใจและเชื่อมโยงประสบการณ์เดิม 2. การค้นหาและรวบรวมข้อมูล 3. การวิเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูล 4. การปฏิบัติและทดลองแก้ปัญหา 5. การสรุปและขยายผล ขั้นตอนดังกล่าวบูรณาการผ่านสถานการณ์โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง และออกแบบกิจกรรมแบบกลุ่มที่หลากหลาย เช่น Think-Pair-Share, Brainstorm, Concept Mapping เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้มีลักษณะเฉพาะที่สอดคล้องกับแนวคิด Connectivism ได้แก่ เน้นการเรียนรู้ผ่านการเชื่อมโยงความรู้ในบริบทจริง ใช้เทคนิคการตั้งคำถามเชิงกระตุ้นความคิด บูรณาการการทำงานกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองและสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน ใช้แหล่งข้อมูลหลากหลาย รวมถึงสื่อออนไลน์ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โดยจุดเด่นของแผนการจัดการเรียนรู้ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับดีและสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้จะเน้นการส่งเสริมทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ใน 3 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1. การระบุนความรู้ที่เกี่ยวข้อง

2. การอธิบายแนวทางการแก้ปัญหา 3. การนำแนวคิดไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ มีการใช้สถานการณ์จริงช่วยให้ผู้เรียนเกิดความหมายของการเรียนรู้ และการมีปฏิสัมพันธ์แบบมีคุณภาพภายในกลุ่มเรียน ช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารและการคิดวิเคราะห์ร่วมกับผู้อื่น

1. ผลความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 1 แสดงผลการประเมินความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่	รายการประเมิน			รวมคะแนน	เฉลี่ย (\bar{x})	S.D.
	1. การระบุความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่สัมพันธ์กับสถานการณ์	2. การอธิบายแนวทางการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนด	3. การนำแนวคิดทางคณิตศาสตร์จากสถานการณ์เดิมไปใช้ในสถานการณ์ใหม่			
	4	4	4	12		
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	3.59	3.32	3.09	10.00	3.33	0.20
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	3.50	3.36	3.05	9.91	3.30	0.19
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	3.86	3.36	3.09	10.32	3.44	0.32
รวม	10.95	10.05	9.23	30.23	10.08	
ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	3.65	3.35	3.08	10.08	3.36	
S.D.	0.15	0.02	0.02	0.18		0.25
ระดับคุณภาพ	ดีมาก	ดี	ดี		ดี	
คิดเป็นร้อยละ	91.25	83.75	77.00	84.00		

จากตาราง 1 พบว่า ผลการประเมินความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{x} = 3.36$, S.D. = 0.25) คิดเป็นร้อยละ 84.00 และเมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีคะแนนการประเมินสูงที่สุด คือ การระบุความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ ($\bar{x} = 3.65$, S.D. = 0.15) คิดเป็นร้อยละ 91.25 รองลงมาคือ การอธิบายแนวทางการแก้ปัญหา

จากสถานการณ์ที่กำหนด ($\bar{x} = 3.35$, S.D. = 0.02) คิดเป็นร้อยละ 83.75 และการนำแนวคิดทางคณิตศาสตร์จากสถานการณ์เดิมไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ($\bar{x} = 3.08$, S.D. = 0.02) คิดเป็นร้อยละ 77.00 เป็นอันดับสุดท้าย

2. ผลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 2 แสดงผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง

รายการ	\bar{x}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับที่
1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.75	0.27	มากที่สุด	3
2. ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้	4.82	0.21	มากที่สุด	1
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้	4.77	0.28	มากที่สุด	2
ภาพรวม	4.78	0.18	มากที่สุด	

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.78$, S.D. = 0.18) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกรายการนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ มีระดับความพึงพอใจสูงสุด ($\bar{x} = 4.82$, S.D. = 0.21) รองลงมา คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.77$, S.D. = 0.28) และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด ($\bar{x} = 4.75$, S.D. = 0.27) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ผลความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง มีผลการประเมินคิดเป็นร้อยละ 84.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 70 และอยู่ในระดับดี ($\bar{x} = 3.36$, S.D. = 0.25) โดยองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบ อยู่ในระดับดีขึ้นไป เมื่อพิจารณาเป็นในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่ 1 การระบุความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด ($\bar{x} = 3.65$, S.D. = 0.15) คิดเป็นร้อยละ 91.25 แสดงให้เห็นว่านักเรียนสามารถเชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิมที่เรียนมาและสถานการณ์ใหม่ได้อย่างแม่นยำ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการข้อที่ 1 และ 2 ของ Siemens (2005) คือ การเรียนรู้และความรู้เกิดขึ้นจากมุมมองที่แตกต่างหลากหลายและการเรียนรู้ คือ กระบวนการเชื่อมต่อแหล่งข้อมูลต่าง ๆ โดยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างการเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม (Engagement and Prior Knowledge Connection) ในขั้นที่ 1 นั้นช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงความรู้เดิมที่ตนมีและสามารถนำมาใช้

วิเคราะห์สถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยองค์ประกอบที่ 2 การอธิบายแนวทางการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนด มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 0.02) คิดเป็นร้อยละ 83.75 สะท้อนให้เห็นว่านักเรียนสามารถเชื่อมโยงและนำความรู้ทางคณิตศาสตร์มาใช้ในการอธิบายแนวทางแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งแสดงถึงการประมวลผลความรู้ใหม่และการสร้างเครือข่ายความรู้ตามหลักการข้อที่ 3 และ 4 ของ Siemens คือ การเรียนรู้เกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายและความสามารถในการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้ปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของผู้วิจัยในลำดับที่ 3 และ 4 (Analysis and Knowledge Networking และ Application and Problem Solving Practice) จึงมีบทบาทสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนวิเคราะห์ สังเคราะห์ และอธิบายแนวทางแก้ปัญหาได้ดีขึ้น และลำดับสุดท้าย คือ องค์ประกอบที่ 3 การนำแนวคิดทางคณิตศาสตร์จากสถานการณ์เดิมไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ($\bar{X} = 3.08$, S.D. = 0.02) คิดเป็นร้อยละ 77.00 แสดงว่า นักเรียนสามารถถ่ายโอนความรู้ทางคณิตศาสตร์จากประสบการณ์หนึ่งไปยังอีกประสบการณ์หนึ่งได้ในระดับที่ดี สอดคล้องกับหลักการข้อที่ 5, 6 และ 8 ของ Siemens คือ การรักษาความรู้และคุณภาพของเครือข่ายคือทักษะสำคัญ ความสามารถในการเชื่อมโยงแนวคิดที่เป็นสาระสำคัญ คือ ทักษะหลักและการตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลเป็นกระบวนการของการเรียนรู้ สอดคล้องกระบวนการเรียนรู้ในขั้นสุดท้ายของผู้วิจัย คือ การสะท้อนและขยายความรู้ (Reflection and Expansion) ซึ่งมีส่วนสำคัญในการทำให้ผู้เรียนฝึกฝนการคิดอย่างยืดหยุ่นและสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในบริบทใหม่ได้ จากที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงที่ออกแบบตามลำดับขั้นของกิจกรรมการเรียนรู้ มีส่วนช่วยพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ได้จริง ทั้งในด้านการระบุความรู้ อธิบายแนวทางแก้ปัญหา และการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ใหม่ โดยอิงจากกรอบแนวคิดของ Siemens ทั้ง 8 ข้อ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงหลากหลายแหล่งข้อมูล เสริมสร้างความยืดหยุ่นทางความคิด และความสามารถในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งผู้วิจัยมีการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) และหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทิวีเทศอุปถัมภ์) ฉบับปรับปรุง 2567 หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2567) ศึกษาวิธีการ หลักการ หลักทฤษฎี เทคนิคการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง จากเอกสารอื่น ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบกับเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้มีการหาคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัยนำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขจนมีคุณภาพ ซึ่งในแผนการจัดการเรียนรู้จะใช้ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดจากการนำทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงมาสังเคราะห์และออกแบบเป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง 5 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นสร้างความสนใจและเชื่อมโยงประสบการณ์เดิม 2. ขั้นค้นหาและรวบรวมข้อมูล 3. ขั้นวิเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูล 4. ขั้นปฏิบัติและทดลองแก้ปัญหา 5. ขั้นสรุปและขยายผล ซึ่งการจัดการเรียนรู้นั้นจะนำเสนอสถานการณ์หรือปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เดิมเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหา การเรียนการสอนจะเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ ค้นหา และรวบรวมเนื้อหาที่ต้องการจากสื่อการสอนและแหล่งข้อมูลจากแพลตฟอร์มออนไลน์ และให้ผู้เรียนประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลและเลือกใช้แหล่งข้อมูลที่มีคุณภาพด้วยตนเองผ่านกระบวนการกลุ่มแบบคละ

ความสามารถที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติและแสดงความคิดเห็น ร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์หรือปัญหาโดยการเชื่อมโยงความรู้ระหว่างแนวคิดคณิตศาสตร์ หรือคณิตศาสตร์กับบริบทในชีวิตจริงร่วมกับการสร้างแผนผังแนวคิด (Concept Mapping) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ออกแบบและตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาในสถานการณ์หรือปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่แตกต่างกันตามเงื่อนไขที่กำหนด โดยนำข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลมาแล้วมาปฏิบัติจริงตามแผนผังแนวคิด และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำเสนอวิธีคิดหรือวิธีการแก้ปัญหาหลายรูปแบบ และจัดอภิปรายเพื่อสะท้อนความรู้ร่วมกันในชั้นเรียนและเพื่อเป็นการเรียนรู้จากมุมมองที่หลากหลาย ตลอดจนผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาสถานการณ์อื่น ๆ ได้ จึงส่งผลให้การวิจัยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลการประเมินความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เช่นเดียวกับงานวิจัย จิรัฐติพร จำนวนค์ (2562) ที่ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/6 มีความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์โดยจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะทางคณิตศาสตร์ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่ได้ตั้งไว้ นักเรียนมีคะแนนความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์เฉลี่ยเท่ากับ 15.62 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 78.08 โดยมีจำนวนนักเรียนที่มีคะแนนความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เมื่อพัฒนาถึงวงจรปฏิบัติการที่ 3 ผลการวิจัยของ ภาสุตา ภาคาผล (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการสอนตามทฤษฎีเชื่อมโยงความรู้ร่วมกับแนวคิดการใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งและทักษะการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา มีขั้นตอนการสอน 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1. การสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้เรียน 2. การเชื่อมโยงความรู้ด้วยปรากฏการณ์ 3. การเสาะแสวงหาความรู้ 4. การออกแบบโครงร่างหรือกิจกรรม 5. การดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรม 6. การประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษามีพัฒนาการคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งและทักษะการรู้เท่าทันสื่อในภาพรวมสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของผู้วิจัย การศึกษาของ สุภักค์ พักเงิน (2566) ศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์กระบวนการเรียนการสอน 4 ขั้นตอนที่เรียกว่า CCRA Model อันประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การสื่อสารประเด็นทางวิทยาศาสตร์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ขั้นที่ 2 การเชื่อมโยงความเข้าใจด้วยการสื่อสารโดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัล ขั้นที่ 3 การสะท้อนการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล และขั้นที่ 4 การประเมินการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งพบว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีผลการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ผลงานวิจัยของ National Council of Teachers of Mathematics (NCTM) (2014) ยังสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนผ่านการเชื่อมโยง โดยได้จัดเนื้อหาเกี่ยวกับปริมาตร มุม และสามเหลี่ยมผ่านการเชื่อมโยงจากกิจกรรมสะสมเต็มโดยเน้นแนวคิดด้านวิศวกรรม และการออกแบบสนับสนุนนักเรียนในการออกความคิดเห็นทางคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเพื่อประสบการณ์ชีวิตประจำวันสนับสนุนการใช้เหตุผลและใช้การนำเสนอของนักเรียนแต่ละคนที่แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันเพื่อให้ได้ประสบการณ์ในการเรียนรู้คณิตศาสตร์มากขึ้น ซึ่งการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนดีขึ้นและเรียนอย่างลึกซึ้งจดจำได้ดีขึ้นและเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมีความสามารถที่ดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Utecht & Keller (2019) ศึกษาเกี่ยวกับการนำหลักการของทฤษฎีการเชื่อมโยง

นิยมทั้ง 8 ข้อ ไปจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนระดับ K-12 ซึ่งพบว่านักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่างดี โดยสรุปว่าทักษะที่นักเรียนควรมีมากที่สุดในตอนนี้เป็น การรู้ว่าตนเองจะค้นหาความรู้ที่ต้องการและจะเชื่อมโยงความรู้เหล่านั้นได้อย่างไร ผ่านการใช้เทคโนโลยีบนความถูกต้องและทันสมัยโดยผู้เรียนจะต้องเป็นผู้เลือกและตัดสินใจด้วยตนเอง เนื่องจากผู้วิจัยได้สำรวจสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น ดังนั้นหากต้องพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงด้วย 5 ขั้นตอนที่กำลังกล่าวมาแล้วนั้นจึงนับว่าเป็นวิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและครูผู้สอน

2. ผลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจด้านบรรยากาศในการเรียนรู้สูงสุด ($\bar{X} = 4.82, S.D. = 0.21$) ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนไว้อย่างชัดเจน ทำให้นักเรียนทราบเป้าหมายของการเรียนรู้ กิจกรรมในแต่ละชั้นมีการใช้สื่อออนไลน์ที่น่าสนใจ มีการตั้งคำถามกระตุ้น ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัย รูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย ที่มุ่งเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือกันภายในกลุ่มเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนความรู้ความสามารถของตนเองร่วมกับเพื่อนสมาชิกผ่านการลงมือปฏิบัติและทดลองแก้ปัญหา ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเองและสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นและมีความสุขสนุกสนานในการเรียนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของ Maslow (Maslow's Hierarchy of Needs Theory) ที่กล่าวว่า “ความพึงพอใจ” ของผู้เรียนจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการพื้นฐานได้รับการตอบสนอง และยิ่งไปกว่านั้น คือ ความต้องการในระดับสูง เช่น การเป็นที่ยอมรับ การเห็นคุณค่าในตนเอง และการพัฒนาตนเอง (Self-actualization) (Maslow, 1943) รองลงมา คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.77, S.D. = 0.28$) และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.75, S.D. = 0.27$) ทั้งนี้อาจเกิดจากการจัดการเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปไว้ มี 3 ลักษณะ คือ 1. การเชื่อมโยงระหว่างคณิตศาสตร์กับคณิตศาสตร์ 2. การเชื่อมโยงระหว่างคณิตศาสตร์กับเนื้อหาสาระวิชาอื่น และ 3. การเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับชีวิตประจำวัน การเชื่อมโยงเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจคณิตศาสตร์ได้อย่างเป็นระบบ เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมและความรู้ใหม่ อีกทั้งยังสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง ทำให้การเรียนรู้มีความหมายและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด (ดวงเดือน อ่อนนวม, 2547; อัมพร ม้าคะนอง, 2554; สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความพึงพอใจของ Keller (1987) (ARCS Model of Motivation) ที่กล่าวไว้ว่า การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. Attention (A) ดึงดูดความสนใจ 2. Relevance (R) เชื่อมโยงกับชีวิตจริง 3. Confidence (C) ผู้เรียนเชื่อว่าตนเองทำได้ 4. Satisfaction (S) รู้สึกพึงพอใจเมื่อทำได้สำเร็จ และสอดคล้องกับ วาสุกรี แสงป้อม (2558) ที่กล่าวว่า การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ทำให้ผู้เรียนเข้าใจคณิตศาสตร์ได้ดีขึ้น เพราะเป็นการเรียนอย่างมีความหมาย เป็นวิชาที่น่าสนใจ ตลอดจนมองเห็นว่าสามารถนำความรู้คณิตศาสตร์ไปใช้ได้กับสาขาวิชาอื่น ๆ ไม่ได้จำกัดแต่ในห้องเรียนคณิตศาสตร์เพียงอย่างเดียว จนนักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ครูผู้สอนควรมีการชี้แจงขั้นตอนต่าง ๆ วิธีการหรือข้อตกลงในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจตรงกัน เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนต่าง ๆ ก่อนข้างมีความซับซ้อน ผู้เรียนจึงควรทราบขั้นตอน วิธีการ หรือข้อตกลงอย่างละเอียด เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนและบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ครูผู้สอนต้องการ

2. การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ครูควรเพิ่มสถานการณ์ที่มีความหลากหลายสอดคล้องกับชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น รวมทั้งนำวิธีการตั้งคำถามที่กระตุ้นการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเชื่อมโยง เพื่อฝึกความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ให้ผู้เรียนมีความชำนาญ

3. บทบาทของครูผู้สอนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวก คอยให้คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น อภิปราย และส่งเสริมกระบวนการกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตนเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ร่วมกับทฤษฎี วิธีการ แนวคิด หรือเทคนิคอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะและความสามารถทางคณิตศาสตร์ที่สอดคล้องกับทักษะและสมรรถนะในศตวรรษที่ 21

2. ควรศึกษาและขยายผลขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์เนื้อหาอื่น ๆ และระดับชั้นอื่น ๆ

3. ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบเชื่อมโยง กับปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น ความคงทนในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ความคิดเชิงระบบ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- จิรัฐติพร จำนงค์. (2562). *การพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. DSpace at Mahasarakham University. <http://202.28.34.124/dspace/bitstream/123456789/496/1/60010556002.pdf>
- ดวงเดือน อ่อนน่วม. (2547). *การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการองค์ความรู้จากการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิจัยและนวัตกรรม.
- ภาสุดา ภาคผล. (2565). *การพัฒนารูปแบบการสอนตามทฤษฎีเชื่อมโยงความรู้ร่วมกับแนวคิดการใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองเข้มแข็งและทักษะการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/4114/1/61253804.pdf>
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40. หน้า 1 - 90.
- वासुกรี แสงป้อม. (2558). *การเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์เพื่อการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียน*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 16(4), 210 – 215. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/43756/36197
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.). (2566). *ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ปีการศึกษา 2565*. <https://www.niets.or.th/th/content/view/25620>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). *หลักสูตรวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2566). *แนวโน้มการศึกษาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ในศตวรรษที่ 21*. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *รายงานการศึกษาระดับประเทศเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาไทย*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. พริกหวานกราฟฟิค.
- สุภัค พิภพเงิน. (2566). *การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนเน็คติวิสต์ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. NU Intellectual Repository. <https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/6352/3/SupakFakngern.pdf>

- อัมพร ม้าคนอง. (2554). *ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์: การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Keller, J. M. (1987). Development and Use of The ARCS Model of Motivational Design. *Journal of Instructional Development*, 10(3), 2 – 10. <https://ocw.tudelft.nl/wp-content/uploads/Development-and-Use-of-the-ARCS-Model-of-Instructional-Design.pdf>
- Maslow, A. H. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370 – 396. <https://doi.org/10.1037/h0054346>
- National Council of Teachers of Mathematics. (2014). Mathematics Concepts Using STEM Connections. *Principles to Actions: Ensuring Mathematical Success for All*, 24(6), 1 - 53. https://www.nctm.org/uploadedFiles/Standards_and_Positions/Principles_to_Actions/Principles%20to%20Actions%20overview.pdf
- OECD. (2021). *PISA 2022 Mathematics Framework*. OECD Publishing. <https://www.oecd.org/pisa/publications/pisa-2022-mathematics-framework.pdf>
- Siemens, G. (2005). Connectivism: A Learning Theory for The Digital Age. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*, 2(1), 3 - 10. https://www.itdl.org/Journal/Jan_05/article01.htm
- Utecht, J. & Keller, D. (2019). Becoming Relevant Again: Applying Connectivism Learning Theory to Today's Classrooms. *Critical Questions in Education*, 10(2), 107 - 119. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1219672.pdf>
- Verhagen, P. (2006). *Connectivism: A New Learning Theory?*. <http://www.scribd.com/doc/88324962/Connectivism-a-New-LearningTheory#scribd>

การศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียน
แบบร่วมมือของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
A Study of Learning Achievement in English Literature Using
The Cooperative Learning Approach among English Major Students at
Thepsatri Rajabhat University

สาธิตา ตินะมา*
Sathita Tinamas

Received: June 10, 2025 Revised: August 3, 2025 Accepted: August 13, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือของนักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี และเพื่อศึกษาเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนวิชาวรรณคดีภาษาอังกฤษ กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาวินิพนธ์ภาษาอังกฤษในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือ และ แบบสอบถามวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาวรรณคดีภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า การเรียนวรรณคดีภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือของนักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ก่อนและหลังเรียนมีความสัมพันธ์กัน และผลการวัดเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนวิชาวรรณคดีภาษาอังกฤษนั้น พบว่า นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษเห็นด้วยอย่างยิ่งในการใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือในวิชาวรรณคดีภาษาอังกฤษ

คำสำคัญ: นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ, วรรณคดีภาษาอังกฤษ, วิธีการเรียนแบบร่วมมือ

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ (ศศ.บ.) มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Lecturer in English Department (B.A.), Thepsatri Rajabhat University
Corresponding Author: sathita.s@lawasri.tru.ac.th

Abstract

The study of learning achievement in English literature using the cooperative learning approach among English major students at Thepsatri Rajabhat University aims to 1. examine the achievement of the English literature classroom by using the cooperative learning approach among English major students at Thapsatri Rajabhat University, and 2. explore students' attitudes toward learning English literature by using the cooperative learning approach. The subjects of the study consist of 30 English major students enrolled in an English poetry course during the second semester of 2023. The research tools are 1) an achievement test in an English literature classroom using the cooperative learning approach, and 2) a questionnaire on students' attitudes toward studying English literature through the cooperative learning approach. Statistical analyses include percentage, mean, standard deviation, and dependent samples t-test.

The study revealed a statistically significant improvement in students' English literature achievement following the implementation of the cooperative learning approach, as measured by the dependent samples t-test at the .05 significance level, and there is a significant relationship between pre- and post-test scores. Considering the attitudes toward learning the English literature through the cooperative learning approach, it was found that the students strongly agreed with using the cooperative learning approach in learning English literature.

Keywords: English Major Students, English Literature, Cooperative Learning Approach

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน เราไม่สามารถที่จะมองข้ามบทบาทสำคัญของภาษาอังกฤษได้ เนื่องจากภาษาอังกฤษถือเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารกันในระดับสากล ทั้งในด้านการติดต่อสื่อสารและการทำธุรกิจ ประเทศไทยจึงให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น นักศึกษาจะต้องมีระดับภาษาอังกฤษที่ตามทันสถาบันการศึกษาที่กำหนดเมื่อจบการศึกษาเพื่อให้สามารถสื่อสารได้ดีขึ้นเมื่อไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ นอกจากนี้ การเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี และลักษณะเฉพาะของชาวต่างชาติให้มากยิ่งขึ้นเพื่อเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างมนุษย์ ถือเป็นวิธีที่ช่วยให้นักศึกษาเข้าถึงวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาได้ ทั้งในด้านลักษณะนิสัย พฤติกรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นต้น อย่างไรก็ตาม นักศึกษามักประสบปัญหาในการเรียนวรรณคดีภาษาอังกฤษ โดยรู้สึกเบื่อห่าอ่านแล้วเข้าใจยากและไม่น่าสนใจ ซึ่งส่งผลทำให้ไม่อยากเรียนรู้ ดังนั้นการทำให้การเรียนเป็นเรื่องสนุกและมีประสิทธิภาพตามหลักสูตร ทางหนึ่งที่สามารถช่วยได้ คือ การใช้แนวทางการสอนที่กระตุ้นความสนใจในการเรียนวรรณคดีภาษาอังกฤษให้กับนักศึกษา ซึ่งผู้สอนควรจะต้องปรับปรุงวิธีการสอนให้เน้นการคิดวิเคราะห์ และการลงมือทำเป็นพื้นฐาน ดังที่ สารีตา ชุ่มมงคล (2552), ปริญา บันสุวรรณ และ บำรุง ชำนาญเรือ (2554), และ สุนิ กล้าหาญ (2557) ต่างมีความเห็น ที่สอดคล้องกันว่า แนวทางในการสอนวรรณคดีอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนควรใช้กิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและทำให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมได้ง่าย การสอนวรรณคดีควรให้ความสำคัญกับนักศึกษาเป็นหลัก ผู้สอนควรเลือกใช้วิธีการสอนที่แตกต่างกัน เช่น การใช้เทคนิคการตั้งคำถามแบบหมวกหกใบ หรือการสอนด้วยวิธีจิ๊กซอว์ การวาดภาพ การแต่งเพลง และการร้องเพลงที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีที่สอน รูปแบบการเรียนการสอนที่สนับสนุนและพัฒนาความสำเร็จในการเรียนวรรณคดีภาษาอังกฤษรูปแบบหนึ่ง คือ การเรียนรู้แบบร่วมมือ Lyman (1987) ผู้พัฒนาเทคนิคนี้ได้ระบุไว้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยการตรวจสอบเพื่อนคู่คิด เป็นวิธีการอภิปรายที่มีหลายขั้นตอนที่ถูกออกแบบมา เพื่อกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในห้องเรียน ซึ่งเป็นเทคนิคการสอน ที่ถูกต้องในการนำไปใช้สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการคิดและการสื่อสาร เพื่อสร้างเจตคติที่ดีในการเรียนวรรณคดีภาษาอังกฤษด้วย

นอกจากนี้ ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (Reader-Response Theory) ของ Rosenblatt (1978) เป็นหนึ่งในทฤษฎีวรรณกรรมที่ให้ความสำคัญกับผู้อ่าน ในฐานะผู้สร้างความหมายของข้อความมากกว่าที่จะมองว่างานเขียนมีความหมายตายตัวอยู่แล้ว ซึ่งแนวคิดนี้ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงสำคัญจากแนวทางการวิเคราะห์วรรณคดีแบบดั้งเดิม ที่เน้นเฉพาะ "ตัวบท" (Text-Centered) หรือ "ผู้เขียน" (Author-Centered) เช่น ผู้อ่านนำประสบการณ์ ความรู้ ความรู้สึก และทัศนคติของตนเองเข้ามาในการตีความเพื่อให้สามารถเข้าใจตัวบทวิได้

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ และการสร้างเสริมความเข้าใจในเนื้อหาทางวรรณคดีอย่างลึกซึ้ง ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนวรรณคดีภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือของนักศึกษาศาษาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมมือ ตลอดจนศึกษาเจตคติที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้

ดังกล่าว ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้รับจะเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีภาษาอังกฤษให้สอดคล้องกับศักยภาพของนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

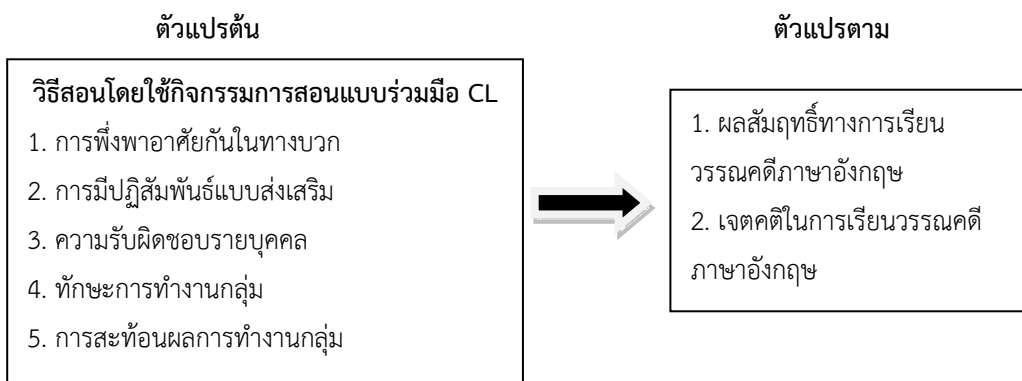
1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือของนักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. เพื่อศึกษาเจตคติในการเรียนวรรณคดีภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือของนักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

สมมติฐาน

ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือของนักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ก่อนและหลังเรียนมีความแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยใช้วิธีเรียนแบบร่วมมือ ตามแนวคิดของ Johnson & Johnson (2020) ที่ระบุว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ 1. การพึ่งพาศักยภาพกันในทางบวก 2. การมีปฏิสัมพันธ์แบบส่งเสริม 3. ความรับผิดชอบรายบุคคล 4. ทักษะการทำงานกลุ่ม และ 5. การสะท้อนผลการทำงานกลุ่ม

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จำนวน 180 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาวินิพนธ์ภาษาอังกฤษ ในภาคเรียนที่ 2/2566 จำนวน 30 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวินิพนธ์ภาษาอังกฤษ จำนวน คาบละ 3 ชั่วโมง 15 ครั้ง รวมเวลา 45 ชั่วโมง

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีภาษาอังกฤษเป็นแบบทดสอบปรนัยเกี่ยวกับบทกวี ทั้งหมด ชนิดเลือกตอบ มี 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

2.3 แบบสอบถามวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนวรรณคดีภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแบบของ ลิเคิร์ต

3. วิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยศึกษาตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้อรรถคดีภาษาอังกฤษ หลักการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ นำมาพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ และนำมาใช้ให้เหมาะสมกับนักศึกษา โดยในแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษ และการวัดผลประเมินผลทางการศึกษา พิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล จากนั้นนำความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาวินิพนธ์ภาษาอังกฤษ จำนวน คาบละ 3 ชั่วโมง 15 ครั้ง รวมเวลา 45 ชั่วโมง

3.2 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์การเรียนวรรณคดีภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์และรูปแบบของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ให้ครอบคลุมแผนการจัดการเรียนรู้ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด การประเมินนี้ใช้ดัชนี IOC (Item Objective Congruence Index) ในการวิเคราะห์ โดยผลการตรวจสอบแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC เท่ากับ 0.95 ซึ่งสูงกว่าค่าดัชนี IOC ที่กำหนดไว้ คือ 0.50 (Rubio et al, 2003)

3.3 แบบสอบถามวัดเจตคติ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามวัดเจตคติ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามวัดเจตคติในการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือ และนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัดผลตรวจสอบแบบสอบถามวัดเจตคติ พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC เท่ากับ 0.93 ซึ่งสูงกว่าค่าดัชนี IOC ที่กำหนดไว้

คือ 0.50 (Rubio et al, 2003) ทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจคัดเลือกแบบสอบถามทั้งหมดไว้ นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญยังให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามเป็นรายชื่อ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะเหล่านั้น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์การวิจัยให้นักศึกษาทราบพร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดรายวิชาและกิจกรรมการเรียนรู้ ก่อนการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยให้ทำแบบทดสอบก่อนเรียน รายวิชาทวินิพนธ์ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลา 90 นาที

4.2 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ในแต่ละบทเรียนให้ทำกิจกรรม แบบจับคู่ แบบแบ่งกลุ่มเท่า ๆ กัน โดยคละตามความสามารถ อาทิ อ่านออกเสียงบทกวี โดยเลือกบทกวีในบทเรียน และศึกษาการอ่านบทกวีจากสื่อออนไลน์ แล้วนำมาอ่านหน้าห้องรายบุคคล การอ่านบทกวีและบอกความหมายของบทกวี โดยการนำเสนอหน้าชั้นเรียน การตีความบทกวี รวมถึงการนำเสนอบทกวีออกมาเป็นภาพวาดตามความเข้าใจ และสามารถวาดภาพได้ตามความหมายที่กวีนิพนธ์ถ่ายทอด นอกจากนี้ ในการแบ่งกลุ่มทำงาน ให้นักศึกษาจับกลุ่มแลกเปลี่ยนคำตอบ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่มของตนเองเพื่อหาคำตอบที่ดีที่สุด และร่วมกันนำข้อสรุปของกลุ่มมานำเสนอกลุ่มต่อกลุ่มใหญ่ ทั้งนี้ทุกคนสามารถให้ความคิดเห็น วิจารณ์คำตอบ และความคิดเห็นของกลุ่มอื่นได้อย่างหลากหลาย

4.3 หลังการจัดการเรียนรู้ ทำแบบทดสอบหลังเรียนรายวิชาทวินิพนธ์ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลา 90 นาที

4.4 ทำแบบสอบถามวัดเจตคติในการเรียนวรรณคดีภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลแบบทดสอบก่อน และหลังเรียนโดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t-test แบบ Dependent Samples

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามวัดเจตคติในการเรียนวรรณคดีภาษาอังกฤษ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต 5 ระดับ โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง เห็นด้วย

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ไม่แน่ใจ

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ไม่เห็นด้วย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนวรรณคดีภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือของนักศึกษา สาขาภาษาอังกฤษ ก่อนและหลังเรียนปรากฏดังนี้

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติทดสอบที่ของการทดสอบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียน

การทดสอบ	\bar{x}	S.D.	Mean Difference	S.D. Difference	t*	Sig.(1-tailed)
ก่อนเรียน	11.87	2.47				
หลังเรียน	14.37	2.51	2.50	2.62	5.22*	0.0000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยคะแนนทดสอบหลังเรียนของนักศึกษา ($\bar{x} = 14.37$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{x} = 11.87$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนในวิชาวรรณคดีภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือ

ตาราง 2 แสดงเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนในวิชาวรรณคดีภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือ

ข้อ	ข้อความ	ร้อยละ	\bar{x}	S.D.	ระดับเจตคติ
1.	เนื้อหาที่เรียนเป็นเรื่องที่น่าสนใจ	96.8	4.833	0.507	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2.	เนื้อหาที่เรียนไม่ยากเกินไป	91.2	4.567	0.518	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3.	การเรียงลำดับเนื้อหามีความเหมาะสม	94.4	4.633	0.494	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4.	เนื้อหามีความเหมาะสมกับระดับความรู้ของนักศึกษา	93.3	4.667	0.494	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5.	เนื้อหาก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน	96.0	4.800	0.497	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6.	สื่อที่ใช้มีส่วนช่วยให้บทเรียนไม่น่าเบื่อ	91.3	4.567	0.514	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
7.	มีการใช้ภาพอย่างเหมาะสม	94.0	4.700	0.476	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
8.	คำแนะนำการใช้แบบฝึกหัดทักษะมีความชัดเจนไม่ยุ่งยาก	98.0	4.900	0.429	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
9.	ข้อคำถามในแบบทดสอบไม่คลุมเครือ	94.7	4.733	0.474	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
10.	แบบฝึกหัดทักษะส่งผลให้ได้บททวนบทเรียน	95.3	4.767	0.430	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
	รวม	94.5	4.717	0.483	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

จากตาราง 2 แสดงเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนในวิชาวรรณคดีภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือ พบว่า โดยรวมนักศึกษามีเจตคติอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 94.5 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.717 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ .483

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือของนักศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือของนักศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ก่อนและหลังเรียน พบว่า นักศึกษามีผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ การเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ผลสัมฤทธิ์ การเรียนรู้วรรณคดีภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือของนักศึกษา สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ก่อนและหลังเรียนมีความแตกต่างกัน การเพิ่มขึ้นของคะแนนโดยเฉลี่ยหลังการใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือบ่งชี้ว่า วิธีการ เรียนรู้ดังกล่าวมีผลในทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษา โดยนักศึกษาหลายคนมีคะแนนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องมาจากหลังจากนักศึกษาได้เรียนผ่านวิธีการเรียนแบบร่วมมือในชั้นเรียน ทั้งในเรื่องการศึกษารูปแบบกวีนิพนธ์แต่ละ ประเภท หลักการอ่านบทกวีแต่ละประเภท การตีความบทกวี และฝึกอ่านซ้ำ ๆ จากการทำงานเป็นกลุ่ม และแบบเพื่อน คู่คิด มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การร่วมมือในการทำงาน ทำให้นักศึกษามีทักษะ และความเข้าใจในหลักการอ่าน และตีความกวีนิพนธ์ได้ดีขึ้น ตัวอย่างเช่น การให้นักศึกษาอ่านกวีนิพนธ์แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นภาพวาดตามวัตถุประสงค์ การเรียนรู้ด้านเครื่องมือการเขียนบทกวี (Devices of Poetry) ซึ่งนักศึกษานำเสนอภาพจากบทกวี และถ่ายทอด ออกมาได้ดี หรือการแบ่งกลุ่มแสดงความคิดเห็นในบทกวีที่ได้รับมอบหมาย นักศึกษาสามารถแสดงความคิดเห็นและ แลกเปลี่ยนคำตอบเพื่อได้มาซึ่งคำตอบที่หลากหลาย ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Johnson & Johnson (2020) ผู้พัฒนาแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งระบุว่า วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถส่งเสริมทักษะทางปัญญา และทักษะทางสังคม ด้านทักษะการอ่าน ทำให้สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ฝึกการคิดวิเคราะห์ และเรียนรู้จากเพื่อน ในกลุ่ม ซึ่งล้วนมีผลต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ พิศนุย (2566) ที่ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ แบบเน้นภาระงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้บริบทท้องถิ่น ซึ่งผลงานวิจัยพบว่า รูปแบบ PASAR ช่วยเพิ่ม ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยธิดา ทองด้วง และคณะ (2566) ที่ได้ศึกษา การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TAI ร่วมกับเกมฝึกคำศัพท์ ที่พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับเกมฝึกคำศัพท์มีทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยของ ฐิตินันท์ พูลศิลป์ และ เสาวภา กิตติสาร (2564) ซึ่งใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้รูปแบบการสอนแบบกลุ่มสืบค้นเพื่อส่งเสริมทักษะด้านการสื่อสาร ภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษทั้งด้านการอ่านและ การสื่อสาร

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือในรายวิชาวรรณคดีอังกฤษจะส่งผลดีต่อการพัฒนา ทักษะการคิดวิเคราะห์ การตีความ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของนักศึกษา แต่ยังพบข้อจำกัดบางประการที่ส่งผล

ต่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ เช่น วรรณคดีเป็นเนื้อหาที่ต้องใช้การตีความอย่างลึกซึ้งและอาศัยพื้นฐานทางภาษาอังกฤษในระดับสูง นักศึกษาที่มีระดับภาษาแตกต่างกันอาจไม่สามารถมีส่วนร่วมในการอภิปรายอย่างเท่าเทียม ส่งผลให้สมาชิกบางคนในกลุ่มกลายเป็นผู้รับฟังมากกว่าผู้ร่วมสร้างความหมาย ซึ่งขัดกับหลักการมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาค ตามแนวคิดของ Slavin (1995) นอกจากนี้ การวิเคราะห์วรรณคดีโดยธรรมชาติต้องอาศัยมุมมองส่วนบุคคลเป็นหลัก การเรียนรู้แบบร่วมมือที่เน้นความคิดกลุ่มอาจทำให้มุมมองเฉพาะตัวของบางคนถูกลบ หรือไม่กล้าแสดงความคิดเห็น หากเห็นต่างจากเสียงส่วนใหญ่ (Gillies & Boyle, 2010) ส่งผลให้ขาดโอกาสในการฝึกคิดวิเคราะห์อย่างอิสระ การนำ การเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้ยังอาจขัดกับแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้เชิงพฤติกรรม ซึ่งมุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้ จากครูผ่านกระบวนการเสริมแรงที่มีโครงสร้างชัดเจน ในขณะที่การเรียนรู้แบบร่วมมือให้อิสระในการอภิปรายและ ตีความ ซึ่งยากต่อการควบคุมผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นระบบ ด้วยเหตุนี้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาวรรณคดี ควรพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะในแง่ของความสามารถทางภาษาและการสร้างสมดุลระหว่างการทำงานร่วมกัน กับการพัฒนาแนวคิดเชิงปัจเจก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพทั้งในระดับกลุ่มและรายบุคคล

2. ผลการศึกษาเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนวิชาวรรณคดีภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือ พบว่า นักศึกษาเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อการเรียนวิชาวรรณคดีภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือ เนื่องจาก เนื้อหาในการเรียนค่อนข้างแปลกใหม่ และมีวัตถุประสงค์เพื่อความเพลิดเพลิน เมื่อใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือในการคิด วิเคราะห์ และตีความทำให้ไม่มีความเครียดเพราะมีกิจกรรมกลุ่มที่น่าสนใจ เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การอภิปราย และการช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม ทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตรและสนุกสนาน เมื่อรู้สึกร่า ใจไม่ต้องแบกรับภาระเพียงลำพัง และมีเพื่อนร่วมกลุ่มคอยสนับสนุน ก็จะเกิดความมั่นใจ กล้าแสดงความคิดเห็น และมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น ส่งผลให้โดยรวมแล้ว มีเจตคติในเชิงบวกต่อการเรียนวรรณคดีภาษาอังกฤษ ในระดับสูง ผลที่ได้จากการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม ที่เน้นการเรียนรู้ อย่างมีความหมาย โดยให้มีบทบาทในการสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งสามารถส่งเสริมทักษะ การคิดวิเคราะห์ ความสามารถในการตีความ และการทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ละมัย โคตรโสภาก (2547) ซึ่งเชื่อว่าการสอนภาษาอังกฤษร่วมกับเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ จะช่วยส่งผลให้ นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษสูงขึ้น และแนวคิดของ Bandura (1977) อธิบายว่า การเรียนรู้เกิดจากการสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรมของผู้อื่น และความเชื่อมั่นในตนเอง ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนรู้ และการเรียนแบบร่วมมือเอื้อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว นอกจากนี้งานวิจัย ของ ปรีญาภา วังมณี (2565) ระบุว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติและความสนใจในการเรียนวรรณคดีภาษาอังกฤษนั้น เกิดได้จากรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทั้งแบบผู้สอนเป็นศูนย์กลาง และมุ่งเน้นเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนวรรณคดีภาษาอังกฤษและการศึกษา วิจัยต่อไปดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ควรมีวิธีการเรียนแบบร่วมมือมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานกลุ่มและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อเพิ่มความเข้าใจและทักษะของนักศึกษาในหลากหลายวิชา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

ควรมีการดำเนินการวิจัยแบบกลุ่มทดลอง เพื่อศึกษาผลกระทบของวิธีการเรียนแบบร่วมมือระหว่างกลุ่ม และเพื่อเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับประสิทธิภาพของวิธีการนี้และการนำไปใช้ในลักษณะต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- ฐิตินันท์ พูลศิลป์ และ เสาวภา กิติสาธ. (2564). การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้รูปแบบการสอนแบบกลุ่ม สืบค้นเพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตยะลา. *วารสารบริหารการศึกษาและครุศาสตร์*, 1(2), 10 - 19.
https://so01.tci-thaijo.org/index.php/EdD_AdM/article/view/247516/167765
- บุญชม ศรีสะอาด.(2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ปริญญา ปันสุวรรณ และ บำรุง ชำนาญเรือ. (2554). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอว์ 2 กับแบบปกติ. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 2(2), 185 - 197.
<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/suedureasearchjournal/article/view/7189/6212>
- ปิยธิดา ทองด้วง, กฤษณี สงสวัสดิ์, และมัทนียา พงศ์สุวรรณ. (2566). การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ที.เอ.ไอ. ร่วมกับเกมฝึกคำศัพท์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี: คลังเอกสารงานวิจัย*, 1 - 8. SRU Intellectual Repository.
<http://ir.sru.ac.th/bitstream/123456789/1018/1/is%20cur%20Piyatida66.pdf>
- ปรียาภา วัฒนฉวี. (2565). ความตระหนักในคุณค่าและทัศนคติต่อการเรียนวรรณคดีภาษาอังกฤษของนักศึกษา สาขาภาษาอังกฤษศึกษา (หลักสูตรนานาชาติ). *วารสารมังรายสาร*, 15(1), 15 - 31.
<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/mrsj/article/download/253870/175552/966453>
- ละมัย โคตรโสภ. (2547). *การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษโดยการประยุกต์ใช้วิธีร่วมมือกันเรียนรู้ แบบผสมผสานกับการสอนเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สาริศา ชุ่มมงคล. (2552). ผลการใช้รูปแบบการสอนแบบโพร์แมทโดยเน้นเทคนิคผังกราฟิกในการสอนวรรณคดี ไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. <https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:116380>
- สุนี กล้าหาญ. (2557). *การพัฒนาการสอนวรรณคดีไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนดุสิต.
- เสาวลักษณ์ พิศนุย (2566) การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้บริบทท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 7(23), 177 - 189.
<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/etcedumsujournal/article/view/271557/181847>
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Prentice Hall.

- Gillies, R. M. & Boyle, M. (2010). Teachers' Reflections on Cooperative Learning: Issues of implementation. *Teaching and Teacher Education*, 26(4), 933 – 940.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0742051X09002327?via%3Dihub>
- Johnson, D. W. & Johnson, R. T. (2020). Cooperative Learning: The Foundation for Active Learning. *Active Learning in Higher Education*, 21(3), 189 – 203.
https://www.researchgate.net/publication/330952938_Cooperative_Learning_The_Foundation_for_Active_Learning
- Lyman, F. (1987). *Think-Pair-Share: An Ending Teaching Technique*. MAA-CIE Cooperative News.
- Rosenblatt, L. M. (1978). *The Reader, The Text, The Poem: The Transactional Theory of The Literary Work*. Southern Illinois University Press.
- Rubio, D. M., Berg-Weger, M., Tebb, S., Lee, E. S., & Rauch, S. (2003). Content Validity: A Comparison of Four Methods. *Quality of Life Research*, 12(3).
- Rubio, D. M., Berg-Weger, M., Tebb, S., Lee, E. S., & Rauch, S. (2003). Objectifying Content Validity: Conducting A Content Validity Study. *Social Work Research*, 27(2), 94 – 104.
https://www.researchgate.net/profile/Susan-Tebb-2/publication/265086559_Objectifyng_content_validity_Conducting_a_content_validity_study_in_social_work_research/links/558d3ab008ae591c19da8b51/Objectifyng-content-validity-Conducting-a-content-validity-study-in-social-work-research.pdf
- Slavin, R. E. (1995). *Cooperative Learning: Theory, Research, and Practice* (2nd ed.). Allyn & Bacon.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ
ในประเทศไทย โดยใช้เทคนิคแบบสืบสอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1
Development of Learning Achievement in The Buddhist Studies
Course on "Other Religions in Thailand" Using Inquiry - Based
Teaching Techniques for Grade 7/1 Students

ปนัดดา พาณิชยพันธุ์,* สุธธิกา คล้ายใจตรง,** และโยษิตา อาภาสดี***
Panadda Panichaypan, Sutthika Klayjaitrong, and Yosita Aphas

Received: December 13, 2024 Revised: January 28, 2025 Accepted: January 31, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนา 2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา ก่อนและหลังเรียน 3. ศึกษาความพึงพอใจรายวิชาพระพุทธศาสนา ก่อนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ค่ายนารายณ์ศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้อง รวม 38 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 15 ข้อ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t แบบ Dependent

ผลการวิจัย 1. การพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ได้แผนการจัดการกิจกรรม จำนวน 10 แผน มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.29) 2. นักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแบบสืบสอบหลังเรียน ($\bar{X} = 20.50$, S.D. = 0.85) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 11.50$, S.D. = 0.70)

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Lecturer, Department of Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

** ผู้ช่วยนักวิจัยสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Research Assistant, Department of Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

*** ผู้ช่วยนักวิจัยสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Research Assistant, Department of Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

Corresponding Author: Panadda.p@lawasri.tru.ac.th

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3. การศึกษาความพึงพอใจรายวิชาพระพุทธศาสนา ก่อนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.33)

คำสำคัญ: การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจ, เทคนิคสืบสอบ

Abstract

The objectives of this study were: 1. to develop lesson plans for a Buddhist Studies course using an inquiry-based learning approach; 2. to compare students' learning achievement before and after instruction; and 3. to examine students' satisfaction with the Buddhist Studies course after instruction. The research sample consisted of 38 seventh graders, room 1, from Kong Thap Bok Upatham Khai Narai Suksa School during the first semester of the 2024 academic year. The participants were selected through stratified cluster sampling, with the classroom used as the sampling unit. The research instruments included ten lesson plans, a 30-item learning achievement test, and a 15-item student satisfaction questionnaire. Data were analyzed using mean, standard deviation, and dependent t-tests.

The findings revealed that: 1. the ten developed lesson plans were evaluated by experts at the highest level of quality ($\bar{x} = 4.64$, S.D. = 0.29); 2. students' post-instruction learning achievement scores ($\bar{x} = 20.50$, S.D. = 0.85) were significantly higher than their pre-instruction scores ($\bar{x} = 11.50$, S.D. = 0.70) at the .05 level; and 3. students' overall satisfaction with the Buddhist Studies course after instruction was rated at the highest level ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.33).

Keywords: Learning Achievement Development, Satisfaction, Inquiry - Based Techniques

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ได้มีการปรับปรุงหลักสูตร โดยมุ่งเน้นปรับปรุงเนื้อหาให้มีความทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงและเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพประชากรของประเทศชาติเพราะการศึกษาคำนึงถึงการส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพคนในสังคม ให้มีคุณธรรม ความรอบรู้ รอบคอบ อย่างเท่าทัน มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง การพัฒนาเตรียมเด็กเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ตงาม จิตสาธารณะ พร้อมทั้งมี สมรรถนะ ทักษะ และความรู้พื้นฐานต้องมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม รู้จักคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ดังนั้นครูผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการจัดการ เรียนรู้ตามทักษะที่สอดคล้องกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจหรือส่งเสริมศักยภาพส่วนบุคคลให้แก่ผู้เรียน โดยเปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ความรู้และทักษะในรายวิชาต่าง ๆ ที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย (สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล, 2561) ในสถานการณ์จริงที่เกิดจากการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง หลักการของการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ควรใช้รูปแบบกิจกรรมการสอนที่หลากหลายและควรอยู่บนพื้นฐานของการสอนโดยใช้ การเรียนแบบร่วมมือระหว่างผู้เรียนด้วยตนเอง ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการมีส่วนร่วมสามารถช่วยให้ได้รับ ประสบการณ์จริง ฝึกฝนทักษะด้านความรู้ ความคิด การแสดงออก จัดว่าเป็นวิธีการเรียนที่สามารถนำมาประยุกต์ให้ เหมาะสมกับการเรียนการสอนให้มีคุณภาพจากลักษณะการจัดกิจกรรมโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง (ทัศนีย์ เศรษฐพงษ์ และคณะ, 2564)

การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมกระบวนการความคิดมีหลากหลายวิธีและการจัดการเรียนการสอนอีกวิธีหนึ่ง ที่ฝึกให้มีทักษะด้านความรู้ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้นั้น คือ การจัดกิจกรรมการสอนโดยใช้เทคนิควิธีการสอน แบบสืบสอบ (Inquiry Learning) เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง หรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้จากการสังเกต อธิบาย พยากรณ์และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการ แก้ปัญหาด้วยตนเอง (ทิตนา เขมมณี, 2560) รวมทั้งได้พัฒนาทักษะการสืบสอบ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และทักษะการทำงานกลุ่ม โดยการค้นคว้าคำตอบจากข้อมูลต่าง ๆ มาสรุปเพื่อตอบคำถามหรือข้อสงสัย แล้วนำความรู้ ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์อื่น ๆ การสอนแบบสืบสอบจึงเป็นการเน้นกระบวนการหาข้อมูลหรือเน้นขั้นตอน ในการแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบระเบียบ (สิริวรรณ ศรีพหล, 2553) ซึ่งได้บ่งชี้ว่าผู้เรียนมีการคิดและลงมือปฏิบัติ ร่วมกับผู้อื่นในระหว่างการเรียนการสอน เพื่อค้นหาคำตอบหรือสร้างคำอธิบายเกี่ยวกับปัญหาที่ศึกษาโดยใช้หลักฐาน และการให้เหตุผล การเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการสอนแนวสืบสอบสามารถพัฒนานักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ศึกษาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Eggen & Kauchack, 2006) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทัศนีย์ เศรษฐพงษ์ และคณะ (2564) ซึ่งศึกษาการพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบสืบสอบ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาความสามารถในการอ่านจับใจความ ของนักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนแบบสืบสอบ และ 2. เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความระหว่างกลุ่ม นักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนแบบสืบสอบกับกลุ่มที่ได้รับการเรียนการสอนแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่า 1. นักเรียน

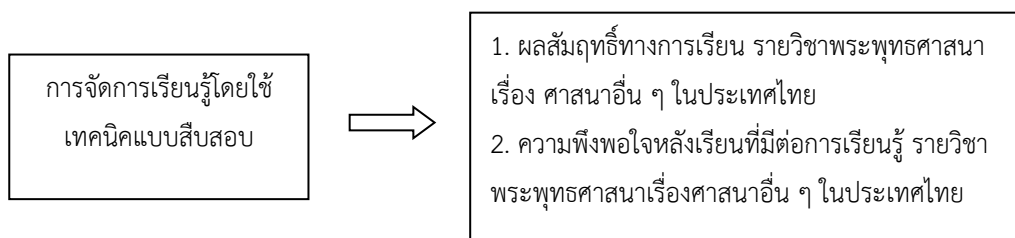
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการเรียนการสอนแบบสืบสอบมีความสามารถในการอ่านจับใจความหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ 2. นักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนแบบสืบสอบมีความสามารถในการอ่านจับใจความสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยประสบปัญหาในการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา คือ ผู้เรียนขาดความสนใจ เนื้อหาบางส่วนมีความซับซ้อนและไม่สามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริงของนักเรียนได้ ทำให้เกิดความสับสนและไม่เข้าใจ เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนน้อย เนื้อหาในรายวิชาที่มีมาก ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเข้าใจความแตกต่างระหว่างศาสนาได้อย่างชัดเจน อีกทั้งขาดความเข้าใจในกระบวนการและพัฒนาการของศาสนาอื่น ๆ ในสังคมไทย ผู้วิจัยจึงนำเทคนิคการสอนแบบสืบสอบมาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการคิดนำไปสู่การตั้งคำถามและหาคำตอบ โดยใช้หลักการคิดที่เป็นเหตุเป็นผล ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพนำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยใช้เทคนิคแบบสืบสอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพระพุทธศาสนา ก่อนและหลังเรียน เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยใช้เทคนิคแบบสืบสอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจ รายวิชาพระพุทธศาสนา ก่อนและหลังเรียน เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยใช้เทคนิคแบบสืบสอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกองทัพภูกูปถัมภ์ ค่ายนารายณ์ศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 6 ห้องเรียน รวม 279 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ ค่ายนารายณ์ศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้อง รวมทั้งสิ้น 38 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่มเนื่องจากแต่ละห้องเรียนมีการจัดนักเรียนแบบคละความสามารถ เหมือน ๆ กัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคแบบสืบสอบ รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย จำนวน 10 แผนการจัดการเรียนรู้ แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 3 คน ตรวจสอบและพิจารณาความเหมาะสม มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, $SD = 0.29$)

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าระหว่าง 0.67 – 1.00 และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 จำนวน 42 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาคำนวณหาค่าความยาก - ง่าย ได้ค่าระหว่าง 0.39 – 0.59 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ระหว่าง 0.60 – 0.79 แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีของ Kuder & Richardson หรือสูตร K.R. – 20 (1973) มีค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบ ทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยใช้เทคนิคแบบสืบสอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใน 3 ด้าน คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผลและด้านการสร้างชิ้นงาน/ ภาระงาน ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่าความสอดคล้อง ระหว่าง 0.67 – 1.00 แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach, 1970) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .884 โดยกำหนดค่าคะแนน ของระดับความพึงพอใจ ดังนี้

5 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมาก

3 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อย

1 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ทำแบบบันทึกข้อความขออนุญาตทำการวิจัยต่อผู้อำนวยการโรงเรียนกองทัพบกอุปถัมภ์ค่ายนารายณ์ศึกษา

3.2 ขี้แจงนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินการวิจัยทราบถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธีการสอนแบบสืบสอบ รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 เพื่อให้นักเรียนเข้าใจตรงกัน และปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง

3.3 ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ

3.4 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนด เป็นเวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ ๆ ละ 1 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง หลังจากการจัดกิจกรรมเสร็จสิ้น แล้วทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียนแล้ว ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 คะแนนที่ได้จากการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยใช้เทคนิคแบบสืบสอบของผู้เชี่ยวชาญนำมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 คะแนนที่ได้จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพระพุทธศาสนา ก่อนและหลังเรียน เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยใช้เทคนิคแบบสืบสอบ นำมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่า t-test แบบ Dependent

4.3 คะแนนที่ได้จากการศึกษาความพึงพอใจ รายวิชาพระพุทธศาสนา ก่อนและหลังเรียน เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยใช้เทคนิคแบบสืบสอบ นำมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลผลตามบุญชม ศรีสะอาด (2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยใช้เทคนิคแบบสืบสอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ทางการเรียน รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ปรากฏผลดังนี้

ผู้วิจัยออกแบบแผนและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย จำนวน 10 แผน โดยมีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

ตาราง 1 ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย

แผน ที่	เรื่อง	กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
1	การศึกษาความ หลากหลายของ ศาสนาใน ประเทศไทย	นักเรียนสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย เช่น ศาสนาคริสต์, อิสลาม, ฮินดู ฯลฯ และทำการ อภิปรายผลในกลุ่ม	4.66	0.47	มากที่สุด
2	ศาสนาคริสต์ ในประเทศไทย	นักเรียนสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ และลักษณะของศาสนาคริสต์ในไทย	5.00	0.00	มากที่สุด
3	ศาสนาอิสลาม ในประเทศไทย	นักเรียนสืบค้นและนำเสนอเกี่ยวกับ ศาสนาอิสลามและการปฏิบัติของ ชาวมุสลิม	4.66	0.47	มากที่สุด
4	ศาสนาฮินดู ในประเทศไทย	ให้กลุ่มนักเรียนศึกษาประวัติและ บทบาทของศาสนาฮินดูในไทย	4.00	0.00	มาก
5	ศาสนาซิกข์ ในประเทศไทย	นักเรียนสืบค้นและสรุปข้อมูลเกี่ยวกับ ศาสนาซิกข์และประเพณีต่าง ๆ	4.33	0.47	มาก
6	ศาสนา พราหมณ์ใน ประเทศไทย	นักเรียนสืบค้นเกี่ยวกับความเชื่อและ พิธีกรรมของศาสนาพราหมณ์	4.66	0.47	มากที่สุด
7	การเปรียบเทียบ ศาสนาใน ประเทศไทย	นักเรียนทำการเปรียบเทียบหลักการ ของศาสนาแต่ละศาสนาผ่านการ อภิปราย	4.66	0.47	มากที่สุด
8	ศาสนาอื่น ในสังคมไทย ร่วมสมัย	นักเรียนทำงานกลุ่มเพื่อสำรวจบทบาท ของศาสนาอื่นในสังคมไทยปัจจุบัน	5.00	0.00	มากที่สุด
9	ความสัมพันธ์ ระหว่างศาสนาพุทธ และศาสนาอื่น	นักเรียนอภิปรายการเชื่อมโยงระหว่าง ศาสนาพุทธและศาสนาอื่น ๆ ในไทย	4.51	0.64	มากที่สุด
10	การนำเสนอผล การศึกษาทาง ศาสนา	นักเรียนทำการสรุปผลการศึกษตามที่ สืบค้นและนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม			4.64	0.29	มากที่สุด

จากตาราง 1 ผู้วิจัยออกแบบแผนและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย จำนวน 10 แผน มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.29) ซึ่งการออกแบบกิจกรรมนั้นผู้วิจัยออกแบบตามแนวคิดของ Joyce et al (2009) ประกอบด้วย ขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นเตรียม 2. ขั้นนำเสนอปัญหา 3. ขั้นวางแผนแสวงหาความรู้ 4. ขั้นดำเนินการตามแผน 5. ขั้นวิเคราะห์ ข้อมูลสรุปผลนำเสนอและอภิปรายผล ผู้วิจัยยกตัวอย่างขั้นตอนการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ ครูเตรียมกิจกรรมมีการกำหนดประเด็นเพื่อการค้นคว้าในหัวข้อเรื่อง ศาสนาต่าง ๆ ในประเทศไทย โดยแบ่งหัวข้อออกเป็น 5 หัวข้อ ได้แก่ 1) ศาสนาอิสลาม 2) ศาสนาคริสต์ 3) ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู 4) ศาสนาสิกข์ 5) ศาสนาพุทธ โดยให้ประเด็นหัวข้อสำคัญในการทำการศึกษเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของศาสนา สัญลักษณ์ หลักธรรมคำสอน พิธีกรรม ความเหมือนความแตกต่างของแต่ละศาสนา โดยทำเป็นสลากให้แต่ละกลุ่ม ออกมาจับหัวข้อ จากนั้นครูกำหนดชิ้นงานภาระงานเป็นตารางการเปรียบเทียบแต่ละศาสนาตามหัวข้อที่กำหนด โดยให้นักเรียนทำการศึกษจากนั้นให้นักเรียนไปหาเพื่อนแต่ละกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและเปรียบเทียบข้อมูล ประเด็นที่เหมือนกันหรือต่างกันในหัวข้อนั้น ๆ เมื่อได้ประเด็นครบแล้วให้นักเรียนสรุปเป็นแผนผังความคิดลงใน กระดาษชาร์ทของแต่ละกลุ่ม จากนั้นออกมานำเสนอ 3 คน ในหัวข้อประเด็นที่ได้

ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอปัญหาให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เมื่อครูเตรียมการตามขั้นแรกแล้ว จากนั้นครูใช้ คำถามกระตุ้นความคิดของนักเรียนโดยการตั้งคำถามดังนี้ 1. ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ศาสนาสิกข์ และศาสนาพุทธ มีประวัติความเป็นมา สัญลักษณ์ หลักธรรมคำสอน พิธีกรรม และมีความเหมือนความแตกต่างของแต่ละศาสนาอย่างไร ทั้ง 4 ศาสนามีความสำคัญอย่างไร เพื่อให้นักเรียนพยายามหาคำตอบหาสาเหตุของโจทย์ที่ถามข้างต้นจากคำถาม โดยพยายามให้นักเรียนนำความรู้ประสบการณ์เดิมและข้อมูลที่มีอยู่มาใช้ในการ แก้ปัญหาเป็นการฝึกความคิดของนักเรียนจากเหตุไปสู่ผลและจากผลไปสู่เหตุหรือให้นักเรียนเกิดความคิดขัดแย้งหรือ ขยายความคิดเห็นให้หลากหลาย

ขั้นที่ 3 ขั้นวางแผนแสวงหาความรู้ ครูให้นักเรียนจับกลุ่มกันทั้งหมด 5 กลุ่ม มีสมาชิกกลุ่มคนละ 7 - 8 คน โดยครูเป็นคนแบ่งให้นักเรียนนับตัวเลข 1 - 5 ถ้านักเรียนได้เลขเหมือนกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน จากนั้นครูให้นักเรียน แต่ละกลุ่มทำการสืบค้นข้อมูลจากสื่อสารสนเทศตามหัวข้อที่ครูได้เตรียมไว้ ดังนี้ 1. ศาสนาอิสลาม 2. ศาสนาคริสต์ 3. ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู 4. ศาสนาสิกข์ 5. ศาสนาพุทธ ซึ่งนักเรียนสามารถใช้วิธีการแสวงหาความรู้ได้โดยการศึกษา ข้อมูลจากหนังสือเรียนหรือสามารถสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ตเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและทันสมัยยิ่งขึ้น ทั้งนี้ควรใช้วิจารณญาณในการเลือกแหล่งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเพื่อให้ได้ ความรู้ที่ถูกต้องและมีประโยชน์สูงสุด จากนั้นให้แต่ละกลุ่มรวบรวมข้อมูลหรือทำการศึกษาประเด็นจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในแต่ละกลุ่ม มาวางแผนการเก็บข้อมูลแล้วสรุปและอภิปรายผลจากประเด็น ที่ได้จนถึงการนำเสนอข้อมูลอย่างสร้างสรรค์ลงในชิ้นงานหรือภาระงานที่ครูกำหนดให้ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ แปรผล และสรุปผลใส่ในกระดาษชาร์ทเพื่อทำเป็นแผนผังความคิด โดยมีการอ้างอิงประจักษ์พยานหรือหลักฐานอย่าง ชัดเจน

ขั้นที่ 4 ขั้นดำเนินการตามแผน เมื่อนักเรียนทำกิจกรรมตามแผนที่ครูกำหนดข้างต้น ครูเดินดูอย่างใกล้ชิด เพื่อให้คำแนะนำหรือตอบปัญหาที่นักเรียนสงสัย จากนั้นครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอข้อมูลที่ได้จากสืบค้นมา เชื่อมโยงกับความรู้เดิมของนักเรียนและเนื้อหาที่นักเรียนกำลังเรียนรู้ เพื่อสะท้อนความรู้ความเข้าใจของนักเรียน ครูให้นักเรียนนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้แบบสืบสอบ โดยมีการจัดหมวดหมู่ประเด็นการนำเสนอและดับการนำเสนอที่ร้อยเรียงกัน ทั้งนี้ครูให้นักเรียนนำเสนอในรูปแบบกลุ่ม โดยนำเสนอในรูปแบบแผนผังความคิดประกอบการพูดอธิบาย และให้นักเรียนกลุ่มอื่น ๆ ชักถามให้ข้อคิดเห็น

ขั้นที่ 5 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลนำเสนอและอภิปรายผล ครูให้คำแนะนำการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผล แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน เมื่อแต่ละกลุ่มนำเสนอเสร็จแล้วครูจึงให้นักเรียนร่วมกันสรุป จากนั้นครู จึงให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะให้นักเรียนนำองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้แบบสืบสอบ และข้อมูลป้อนกลับที่ได้จากการนำเสนอ ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ หรือกระตุ้นให้นำความรู้ที่ได้ไปสร้างความรู้ใหม่ หรือผสมผสานกับความรู้เดิมแล้วสังเคราะห์ให้เป็นความรู้ใหม่

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพระพุทธศาสนา ก่อนและหลังเรียน เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยใช้เทคนิคแบบสืบสอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา ก่อนและหลังเรียน เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยใช้เทคนิคแบบสืบสอบ

การทดสอบ	คะแนน	n	\bar{x}	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	30	38	11.50	0.70	-16.40*	.05
หลังเรียน	30	38	20.50	0.85		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพระพุทธศาสนา ก่อนและหลังเรียน เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยใช้เทคนิคแบบสืบสอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการใช้เทคนิคแบบสืบสอบหลังเรียน ($\bar{x} = 20.50$, S.D. = 0.85) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{x} = 11.50$, S.D. = 0.70) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 แสดงว่า หลังจากที่นักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิคแบบสืบสอบทำให้นักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจรายวิชาพระพุทธศาสนา ก่อนและหลังเรียน เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยใช้เทคนิคแบบสืบสอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 3 ความพึงพอใจรายวิชาพระพุทธศาสนา ก่อนและหลังเรียน เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยใช้เทคนิคแบบสืบสอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1

ด้าน	รายการ	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1.ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	1. ช่วยให้นักเรียนสร้างความเข้าใจในตนเอง	4.05	0.35	มาก
	2. ช่วยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น	4.75	0.85	มากที่สุด
	3. ช่วยให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์	4.35	0.45	มาก
	4. ช่วยให้นักเรียนได้มีความคิดสร้างสรรค์	4.32	0.45	มาก
	5. ช่วยให้นักเรียนได้ทำงานเป็นทีม	4.38	0.45	มาก
2. ด้านวัดผลและประเมินผล	1. กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.67	0.50	มากที่สุด
	2. ผู้สอนยอมรับความคิดเห็นของผู้เรียน	4.35	0.45	มาก
	3. นักเรียนชอบให้ทดสอบก่อนที่จะปฏิบัติกิจกรรม	4.29	0.40	มาก
	4. แบบทดสอบที่สอดคล้องกับความรู้ที่ได้รับ	4.22	0.40	มาก
	5. ผู้สอนมีการประเมินผลอย่างยุติธรรม	4.20	0.40	มาก
3. ด้านการสร้างชิ้นงาน/ภาระงาน	1. ความสอดคล้องกับจุดประสงค์	4.32	0.45	มาก
	2. มีความถูกต้องของเนื้อหาในชิ้นงาน	4.42	0.45	มาก
	3. มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างชิ้นงาน	4.68	0.50	มากที่สุด
	4. มีคำสั่งและคำถามในชิ้นงานชัดเจนไม่สับสน	4.35	0.45	มาก
	5. กำหนดระยะเวลาในการส่งงานได้เหมาะสม	4.40	0.45	มาก
รวม		4.67	0.33	มากที่สุด

จากตาราง 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจรายวิชาพระพุทธศาสนา ก่อนและหลังเรียน เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยใช้เทคนิคแบบสืบสอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด ($\bar{x} = 4.75$, S.D. = 0.85) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างชิ้นงาน ($\bar{x} = 4.68$, S.D. = 0.50) และช่วยให้นักเรียนสร้างความเข้าใจในตนเอง ($\bar{x} = 4.05$, S.D. = 0.35) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยใช้เทคนิคแบบสืบสอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 สามารถนำผลมาอภิปรายได้ดังนี้

1. การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ทางการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 พบว่า ได้แผนการจัดการกิจกรรม จำนวน 10 แผน มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยยึดหลักการและแนวคิดของ Joyce et al (2009) ซึ่งเป็นกรอบแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการออกแบบแผนการสอนที่ตอบโจทย์การเรียนรู้เชิงลึก ผู้วิจัย ได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียดเกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ พร้อมทั้งตรวจสอบมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับหลักสูตร ซึ่งช่วยให้การวางแผนการสอนมีความครบถ้วนและสอดคล้องกับเป้าหมายทางการศึกษา นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการสอน เนื้อหา และสาระสำคัญของแผนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับ ความรู้และความสนใจของผู้เรียน ทำให้สามารถเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทั้งน่าสนใจและมีประสิทธิภาพเข้ามาในกระบวนการ เรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้ผู้สอนมองเห็นภาพรวมของ องค์ความรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับ และสามารถประเมินความเข้าใจของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลวิจัย ของ ธราดล รานรินทร์ (2554) ที่ศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาศาสตร์ด้วยกลวิธีสืบสอบต่อความสามารถ ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 อย่างไรก็ตาม ความคงทนในการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงไกร กิตติยศ และคณะ (2560) ได้ศึกษา การพัฒนาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้ การจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่านักเรียนที่ได้รับการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนกลุ่มดังกล่าวมีความ คิดเห็นต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษาสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยทั้งหมดสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในระดับนัยสำคัญ .05 (A ระบุขั้นตอนให้ชัดเจน ปรับงานวิจัยที่ สอดคล้องเลือกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบแผนเพราะข้อ 1 คือ การออกแบบแผนการจัดการกิจกรรม อาจแสดงเป็น ค่าสถิติหรือหลักการสร้าง)

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาพระพุทธศาสนา ก่อนและหลังเรียน เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย โดยใช้เทคนิคแบบสืบสอบสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นเทคนิค การสืบสอบ เป็นกระบวนการเรียนรู้แบบกลุ่มที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาคำตอบและค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมี ผู้สอนเป็นผู้สร้างสถานการณ์ที่ท้าทายให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยและกระตือรือร้นอยากค้นคว้าคำตอบ การจัดการเรียนรู้ ในลักษณะนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรมสืบสอบเพื่อแก้ปัญหาหรือค้นหาคำตอบในสถานการณ์ที่ถูกสร้าง ขึ้นมา ซึ่งกระตุ้นการทำงานร่วมกันและพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม ผู้เรียนจะได้แบ่งหน้าที่กันทำงาน แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น เสนอข้อมูล และช่วยกันวิเคราะห์ปัญหาเป็นทักษะสำคัญในการทำงานกลุ่ม การอธิบายแนวทางและ สรุปผลลัพธ์ยังช่วยให้ผู้เรียนฝึกทักษะการสื่อสารและการคิดเชิงวิพากษ์ร่วมกับเพื่อน ๆ ในกลุ่ม ผู้วิจัยได้ออกแบบ

กิจกรรมการสอนอย่างเป็นขั้นตอนทำให้การเรียนรู้มีความชัดเจนและเป็นระบบ ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในกระบวนการ และสามารถต่อยอดการเรียนรู้ไปสู่สถานการณ์จริงได้ ทั้งยังทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและมีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐพร ผาสุข และคณะ (2565) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนวิชา สังคมศึกษาตามแนวสืบสอบร่วมกับแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคมที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาหลังการเรียนด้วยแนวทางดังกล่าวสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสะท้อนถึง ประสิทธิภาพของการบูรณาการแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคมกับการจัดการเรียนการสอนแบบสืบสอบในการพัฒนา ทักษะการเรียนรู้และการแก้ปัญหาของผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิณี มณีนิค (2550) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนเรื่องภาวะโลกร้อนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โดยใช้วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้น กระบวนการสืบสอบในการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และผลการเรียนของผู้เรียนในประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับโลก

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจรายวิชาพระพุทธศาสนา ก่อนและหลังเรียน เรื่อง ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เปลี่ยนบรรยายภาคการเรียนรู้อยู่แบบดั้งเดิมถูกปรับเปลี่ยนให้มีความหลากหลายมากขึ้นโดยเน้นการมีส่วนร่วม ของผู้เรียนผ่านกิจกรรมเชิงปฏิบัติการเรียนรู้แบบกลุ่มหรือการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจ มีปฏิสัมพันธ์และสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ ในการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นนั้นมีผลลัพท์อยู่ในระดับมากที่สุด จากการสังเกตของผู้วิจัยระหว่างการ ทำกิจกรรม พบว่า กิจกรรมที่ผู้สอนเตรียมไว้มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้า แก้ปัญหา แลกเปลี่ยนความรู้ และลงมือ ปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ มีส่วนสำคัญในการพัฒนา ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนได้ออกแบบกิจกรรมในลักษณะ การทำงานเป็นกลุ่มเน้นการสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้าง โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกทักษะการรับฟังอย่างตั้งใจ และฝึก การเสนอความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็นและพัฒนาทักษะการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น การจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญและแก้ไขปัญหาที่มอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อลงกรณ์ อัครโสวรรณ และคณะ (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบร่วมกับพิพิธภัณฑสถานเสมือนจริงที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ ความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ของนักศึกษาวิชาเอกสังคม ผลการวิจัยพบว่า 1. นักศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบร่วมกับพิพิธภัณฑสถานเสมือนจริงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. นักศึกษาที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ การจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบร่วมกับพิพิธภัณฑสถานเสมือนจริงมีความสามารถในการสร้างองค์ความรู้หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบร่วมกับพิพิธภัณฑสถานเสมือนจริงอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัย

ของ วีริวิชญ์ บุญส่ง และคณะ (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักกรรมในกรอบ อริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบ สืบเสาะหาความรู้ (5E) โรงเรียนบ้านเขา ทับควาย ผลการศึกษาในส่วนของความพึงพอใจต่อการใช้เทคนิคแบบสืบสอบ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 1.49) โดยเฉพาะในประเด็นการสร้างบรรยากาศ ในห้องเรียนช่วยให้นักเรียนผ่อนคลายอยู่ใน ระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ นักเรียน ความหลากหลายของกิจกรรมการเรียนรู้ ถือเป็น สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ การเรียนรู้ไม่น่าเบื่อ และต้องการที่จะเรียนรู้ต่อไป โดยในแต่ละกิจกรรม การเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้และเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์ให้แก่ นักเรียน

2. ควรจัดหาวิธีการประเมินที่เหมาะสม โดยเน้นการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง และดำเนินการ ประเมินให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ในแต่ละข้อ ครูผู้สอนควรมีบทบาทในการดูแลและให้คำแนะนำ แก่ นักเรียนเป็นรายบุคคล โดยเน้นการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนของนักเรียนทุกคน ทั้งนี้ การเก็บข้อมูลเพื่อการประเมินควรใช้เครื่องมือที่หลากหลายเพื่อให้ครอบคลุมและสะท้อนผลการเรียนรู้อย่างรอบด้าน

3. ก่อนนำขึ้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม ผู้สอนต้องทำความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการและมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธีสอนแบบสืบสอบ เพื่อให้สามารถศึกษา แผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดนำไปพัฒนาทักษะในการคิดเชิงเหตุผลได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการจัดการ เรียนรู้ โดยใช้เทคนิควิธีสอนแบบสืบสอบ การเรียนรู้แบบอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์

2. ควรมีการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโดยใช้เทคนิควิธีสอนแบบสืบสอบ ร่วมกับรูปแบบ การสอนแบบอื่น ๆ ไปใช้ในระดับชั้นอื่น ๆ หรือนำไปใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย

3. ควรพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบสอบด้วยการใช้ห้องทดลองเสมือนโดยการผสมผสานเทคนิค ที่เน้นให้นักเรียนได้สื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสังเคราะห์เนื้อหาสาระความรู้และ ช่วยให้เกิดจำได้ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)*. โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกரியงไกร กิตติยศ, สุดาพร ปัญญาพฤกษ์, และเพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท. (2560). การพัฒนาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย*, 10(3), 49 – 60. https://so01.tci-thaijo.org/index.php/crrugds_ejournal/article/view/112124/87999
- ณภัทร กาช่อง, ทิพวัลย์ คำคง, และเนติ เฉลยวาเรศ. (2561). การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง วัฒนธรรมและภูมิปัญญา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการเรียนรู้รูปแบบการสอนโดยใช้ผังกราฟิกกับรูปแบบการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม. *วารสารละครี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*, 2(2), 119 - 138. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/lawasrijo/article/view/248209/168819>
- ณัฐพร ผาสุข, จันท์พร พรหมมาศ, และเกษมสันต์ พานิชเจริญ. (2565). ผลการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมตามแนวสืบสอบร่วมกับแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 6(3), 72 - 86. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/cmujedu/article/view/255371/171368>
- ทัศนีย์ เศรษฐพงษ์, วิภาวรรณ เอกวรรณัง, และธัญญาพร อยู่สันเทียะ. (2564). การพัฒนาความสามารถในการรู้ เรื่อง การอ่านโดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบสืบสอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 49(3), 1 - 10. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/85535/132769
- ทิศนา แชนมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 21). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธราดล รานรินทร์. (2554). *ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วัฒนธรรมและภูมิปัญญา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์]*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

- วีริวิชญ์ บุญส่ง, วรินทร์ เอี่ยมสะอาด, และรวงข้าว เนียมแสง, (2567). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักกรรมในกรอบอริยสัจ 4 สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) โรงเรียนบ้านเขาทับควาย. *วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์*, 7(1), 425 – 441.
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JPR/article/view/274891>
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2553) *การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุทธิณี มณีนาถ. (2550). *ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องภาวะโลกอ่อน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเซนต์โยเซฟ บางนา จังหวัดสมุทรปราการ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. STOU IR at Sukhothai Thammathirat Open University.
https://ir.stou.ac.th/bitstream/123456789/4745/1/fulltext_112778.pdf
- สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล. (2561, มีนาคม 13). *ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (The Twenty-First Century Skills)*. <https://www.trueplookpanya.com/blog/content/66054/-teaartedu-teaart-teaartteaUnited>.
- อลงกรณ์ อศวโสววรรณ, กานต์รวี บุชยานนท์, กิตติศักดิ์ ลักษณะ, ภาสุดา ภาคาผล, ยาชา มะหะมาน, เขมิสรากุลมาตย์, และธัชพล พลรัตน์. (2567). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบร่วมกับพิพิธภัณฑสถานเหมือนจริงที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ของนักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษา. *วารสาร Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(3), 249 – 264. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSAA/article/view/268318/179523>
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test* (5th ed.). Harper Collins.
- Enggen, P. & Kauchak, D. (2006). *Strategies and Models for Teachers: Teaching Content and Thinking Skills* (5th ed.). Pearson Education Inc.
- Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. (2009). *Models of Teaching* (8th ed.). Allyn & Bacon.
- Kuder, Frederic G. & Richardson, M. W. (1973). The Theory of the Estimation of Test Reliability. *Psychometrika*, 2, 151 – 160. <http://dx.doi.org/10.1007/BF02288391>

ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคห้องเรียนกลับด้านรายวิชาหน้าที่พลเมือง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุธีวิทยา

The Outcomes of Implementing the Flipped Classroom Technique in Civic Education for Mathayomsuksa 2 Students at Sutheewittaya School

สุนทร อ่อนฤทธิ์,* คณัสนนท์ ลานอก,** และมลฤดี ใจทองดี***

Suntorn Onrit, Kanatsanon Lanok, and Molrudee Jaithongdee

Received: December 15, 2024 Revised: January 31, 2025 Accepted: February 18, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้าน 2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้เทคนิคการเรียนรู้อิงห้องเรียนกลับด้าน 3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังการใช้เทคนิคการสอนห้องเรียนกลับด้าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 โรงเรียนสุธีวิทยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 39 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ แบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 15 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test แบบ Dependent

ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า ได้แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.26) 2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้าน พบว่า นักเรียนมีคะแนนหลังเรียน ($\bar{X} = 20.45$, S.D. = 0.82) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 12.10$, S.D. = 0.77) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3. ผลการศึกษาความพึงพอใจหลังการใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.33)

คำสำคัญ: การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจ, เทคนิคห้องเรียนกลับด้าน

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Lecturer, Department of Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

** ผู้ช่วยนักวิจัยสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Research Assistant, Department of Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

*** ผู้ช่วยนักวิจัยสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Research Assistant, Department of Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

Corresponding Author: suntorn.o@lawasri.tru.ac.th

Abstract

The purposes of this research were: 1. develop instructional lesson plans incorporating the flipped classroom learning technique; 2. compare students' academic achievement before and after applying the flipped classroom approach; and 3. examine students' satisfaction with the instructional technique. The target group consisted of 39 students from Mathayomsuksa 2 at Sutheewittaya School during the first semester of the 2024 academic year. The participants were selected using cluster random sampling, with classrooms serving as the sampling unit. The research instruments included 10 instructional lesson plans, a 30-item academic achievement test, and a 15-item student satisfaction questionnaire. The statistical analyses employed were mean, standard deviation, and a dependent t-test.

The research findings were as follows: 1. the developed instructional lesson plans—comprising 10 lesson plans—were evaluated by experts and received the highest level of assessment ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.26); 2. students' post-test scores ($\bar{x} = 20.45$, S.D. = 0.82) were significantly higher than their pre-test scores ($\bar{x} = 12.10$, S.D. = 0.77) at a .05 level of statistical significance; and 3. students reported a high level of satisfaction with the flipped classroom technique ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = 0.33).

Keywords: Academic Achievement Development, Satisfaction, Flipped Classroom Technique

บทนำ

การศึกษาปัจจุบันยังไม่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ผู้สอนจึงจำเป็นต้องปรับปรุงรูปแบบการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยและพฤติกรรมของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบันเต็มไปด้วยความไม่หยุดนิ่ง ทำให้การศึกษาและการเรียนรู้กลายเป็นกลไกสำคัญที่ผลักดันมนุษย์สู่การพัฒนาอย่างแข็งแกร่ง มนุษย์ทุกคนจึงต้องเรียนรู้ผ่านหลากหลายแหล่ง ทั้งจากตนเอง ผู้อื่น ธรรมชาติ และสถานศึกษา แม้ว่ารูปแบบการศึกษาจะมีความหลากหลาย แต่สิ่งสำคัญที่สุด คือ การทำให้กระบวนการเรียนรู้เกิดประสิทธิผลสูงสุดเพื่อสร้างคุณค่าในชีวิตและสังคมอย่างยั่งยืน (ฐานิตา ลิ้มวงศ์ และ ยุพาภรณ์ แสงฤทธิ์, 2562) ด้วยลักษณะการศึกษาแบบเดิมนั้นครูผู้สอนใช้การบรรยายในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งการบรรยายไม่ใช่วิธีการที่ดีที่สุด เพราะไม่สามารถดึงนักเรียนให้เข้าใจในบางเรื่องได้อย่างเต็มที่ จึงอาจทำให้ขาดทักษะคิดวิเคราะห์ ขาดการมีปฏิสัมพันธ์ ทั้งนี้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีประสิทธิภาพตามทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ลดบทบาทการสอนเน้นการศึกษาด้วยตนเอง ครูมีหน้าที่ส่งเสริมแนะนำสอดแทรกทักษะต่าง ๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในอนาคตได้ด้วยตนเอง (เชษฐรัฐ กองรัตน์, 2565) การศึกษาในปัจจุบันไม่เพียงมุ่งเน้นการสอนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว แต่ยังสามารถพัฒนาปรับเปลี่ยนเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายนอกห้องเรียนได้อีกด้วย

การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) เป็นการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน ที่ทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ สามารถดึงองค์ความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีหลักการสำคัญที่เปลี่ยนรูปแบบวิธีการสอนที่ผู้สอนบรรยายเนื้อหาในห้องเรียนเป็นนักเรียนค้นคว้าหาความรู้ ด้วยตนเอง ผสมผสานระหว่างสื่อดิจิทัลนอกห้องเรียนและการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน โดยครูมีหน้าที่คอยส่งเสริมสนับสนุนนักเรียน (วิจารณ์ พานิช, 2556) การออกแบบการสอนในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นบทบาทของผู้สอนในฐานะโค้ช (Coaching) ที่ช่วยแนะนำและสนับสนุนนักเรียนให้เรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตด้วยตนเอง มากกว่าการถ่ายทอดความรู้ในห้องเรียน ผู้สอนต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน โดยใช้เครื่องมือสื่อการสอนที่ทันสมัย เช่น โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต สื่อวีดิทัศน์ ระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ รวมถึงปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ การตั้งคำถามและตอบคำถามเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยกระตุ้นความคิดและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้สอนจึงควรพัฒนาทักษะเหล่านี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนและสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน และตอบสนองต่อความต้องการในยุคปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพ (สุดเฉลิม ศัสตราพฤกษ์, 2560) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าห้องเรียนกลับด้านสร้างประโยชน์ได้มากมายในวงการการศึกษา โดยจุดเด่นของเทคนิคนี้ คือ การสนับสนุนนักเรียนได้ตามความเหมาะสมของนักเรียน สามารถทบทวนบทเรียนได้ตลอดเวลาตามต้องการ เกิดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ผู้สอนต้องพัฒนาการสอน การตัดสินใจเตรียมสื่อเพื่อพิจารณาเป็นเนื้อหาการเรียนรู้ และสิ่งสำคัญจะต้องมีความพร้อมด้านเทคโนโลยีซึ่งอาจเหมาะสมในบางโรงเรียน ในด้านนักเรียนเองก็จำเป็นต้องมีวินัยในการดูแลตัวเองสูง จากที่กล่าวมาการนำเทคนิควิธีการนี้มาใช้ยังคงเป็นที่นิยมเหมาะสมกับพฤติกรรมของนักเรียนในยุคปัจจุบัน ดังการวิจัยของ วีริวิชญ์ บุญส่ง และคณะ (2566) ศึกษาการพัฒนาแผนกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เพื่อเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ ในรายวิชาสหกรณ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

โรงเรียนพัฒนานิคม โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 และผลลัพธ์ตามเกณฑ์ร้อยละ 60 ขึ้นไป 2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3. เปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ และ 4. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังการเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1. แผนการจัดการเรียนรู้มีค่าประสิทธิภาพ และผลลัพธ์เป็นไปตามเกณฑ์ 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4. นักเรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมในระดับสูงสุดหลังเรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัย พบปัญหาจากการเรียนการสอน กล่าวคือ นักเรียนไม่ค่อยสนใจในการเรียนเท่าที่ควร จากการสอบถาม พบว่า เนื้อหาในรายวิชามักมีความซ้ำซ้อนกับวิชาอื่น ๆ เช่น ประวัติศาสตร์ สังคมศึกษา หรือกฎหมายเบื้องต้น ทำให้นักเรียนมองว่าเป็นเนื้อหาที่เรียนซ้ำและขาดความน่าสนใจ อีกทั้งรายวิชานี้มักให้น้ำหนักกับเนื้อหาทางกฎหมาย หลักประชาธิปไตย และหน้าที่พลเมืองในเชิงทฤษฎี มากกว่าการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ทำให้นักเรียนไม่ตระหนักเห็นถึงความสำคัญในการเรียน และส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำเทคนิคห้องเรียนกลับด้านมาใช้ เพื่อปรับพฤติกรรมทางการเรียนช่วยให้เข้าใจเนื้อหาเชิงลึกมากขึ้นและอาจส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้าน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจหลังการใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้าน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุธีวิทยา อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 6 ห้องเรียน รวม 230 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 โรงเรียนสุธีวิทยา อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 39 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้าน รายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง เหตุการณ์ทางการเมือง การปกครองของไทย จำนวน 10 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวมจำนวน 10 ชั่วโมง ผู้วิจัยออกแบบตามขั้นตอนของ Bergman & Sams (2012) จำนวน 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1. วางแผนบทเรียน 2. เตรียมวีดิทัศน์ 3. เผยแพร่วีดิทัศน์ 4. แลกเปลี่ยนความคิด 5. แบ่งกลุ่มแบ่งปันความคิด และ 6. นำเสนอ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ด้านการสอนสังคมศึกษา ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการวัดและประเมินผล พิจารณามีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.26)

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง เหตุการณ์ทางการเมือง การปกครองของไทย จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67 - 1.00 แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 จำนวน 38 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาคำนวณหาค่าความยากง่าย ได้ค่าระหว่าง 0.40 - 0.80 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.60 - 0.79 แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีของ Kuder - Richardson หรือสูตร K.R.-20 (Kuder, & Richardson, 1973) มีค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.85

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง เหตุการณ์ทางการเมือง การปกครองของไทย โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใน 3 ด้าน คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล และ ด้านการสร้างชิ้นงานและภาระงาน ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67 - 1.00 แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1970) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .903

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ทำแบบบันทึกข้อความเพื่อขออนุญาตทำการวิจัยต่อผู้อำนวยการโรงเรียนสุธีวิทยา

3.2 ชี้แจงนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินการวิจัยทราบถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้าน รายวิชาหน้าที่พลเมือง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 เพื่อให้นักเรียนทุกคนเข้าใจตรงกัน และปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง

3.3 ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดำเนินการทดสอบก่อนเรียนแบบ Pre-test โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้น จำนวน 30 ข้อ

3.4 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนที่กำหนดเป็นระยะเวลา 5 สัปดาห์ โดยจัดการเรียนการสอนสัปดาห์ละ 2 คาบเรียน คาบละ 1 ชั่วโมง รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ได้ดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน หลังจากนั้นให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 คะแนนที่ได้จากการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้าน รายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง เหตุการณ์ทางการเมืองการปกครองไทย ของผู้เชี่ยวชาญนำมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 คะแนนที่ได้จากเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้าน ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง เหตุการณ์ทางการเมืองการปกครองไทย นำมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test แบบ Dependent

4.3 คะแนนที่ได้จากการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อเทคนิคห้องเรียนกลับด้าน ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง เหตุการณ์ทางการเมืองการปกครองไทย นำมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลผลตาม บุญชม ศรีสะอาด (2560) ดังนี้

4.51 - 5.00 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคห้องเรียนกลับด้าน รายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง เหตุการณ์ทางการเมืองการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้าน พบว่า ผู้วิจัยออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง เหตุการณ์ทางการเมืองการปกครองไทย จำนวน 10 แผน ดังนี้

ตาราง 1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้าน

แผน ที่	เรื่อง	กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
1	ความรู้เบื้องต้น เกี่ยวกับการเมือง การปกครองไทย	ศึกษาวิดีโอทัศน์, Google Form, Mind Map, วิเคราะห์โครงสร้าง, สรุปลงใน Google Sheets	4.33	0.47	มาก
2	เหตุการณ์ทาง การเมือง การปกครองไทย	ชมสารคดีสั้น, ตอบคำถาม, อภิปรายผล กระทบบ, เล่าเรื่องตัวละคร, เขียน บทความสั้น	5.00	0.00	มากที่สุด

แผน ที่	เรื่อง	กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปลผล
3	เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516	วิดิทัศน์, ตอบคำถาม, Mind Map แผนผังความสัมพันธ์ผู้มีบทบาท, อินโฟกราฟิกสรุป	4.66	0.47	มากที่สุด
4	เหตุการณ์พฤษภา ทมิฬ 2535	วิดิทัศน์, ตอบคำถาม, แบ่งกลุ่ม อภิปราย, เขียนสะท้อนคิด	4.66	0.47	มากที่สุด
5	การเมืองไทย ยุคปัจจุบัน	ศึกษาด້วยตนเอง, สร้างโพสต์ ออนไลน์, อภิปรายแบบโต้ะกลม, ระดมความคิด, โปรเจกต์สั้น	4.66	0.47	มากที่สุด
6	การเปรียบเทียบ เหตุการณ์ การเมืองไทยและ ต่างประเทศ	ศึกษาเหตุการณ์, ทำแบบทดสอบ, เปรียบเทียบเหตุการณ์, นำเสนอ, รายงานสั้น	4.00	0.00	มาก
7	การวิเคราะห์ รัฐธรรมนูญไทย	ศึกษาเอกสาร, แบบฝึกหัด, แบ่งกลุ่ม อภิปราย, ทำแผนภูมิ, การบ้าน ถาม - ตอบ	4.00	0.00	มาก
8	การวิเคราะห์ บทบาทของสื่อใน การเมืองไทย	ชมวิดิทัศน์, แบบฝึกหัด, อภิปราย หัวข้อ, ศึกษากรณีตัวอย่าง, เขียนบทความวิจารณ์การเมือง	4.00	0.00	มาก
9	การเลือกตั้ง ในระบอบ ประชาธิปไตยไทย	ศึกษาเอกสารและวิดิทัศน์, ตอบ คำถามก่อนเรียน, จำลองเหตุการณ์, ออกแบบแผนส่งเสริมการเลือกตั้ง, ทำโปสเตอร์ส่งเสริมการเลือกตั้ง	5.00	0.00	มากที่สุด
10	การสร้างพลเมืองที่ เข้มแข็งในระบอบ ประชาธิปไตย	ศึกษาบทความและวิดิทัศน์, บันทึก ข้อคิด, จัดเวทีอภิปราย, ออกแบบ โครงการเพื่อสังคม, สรุปแผนการมี ส่วนร่วม	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม			4.53	0.26	มากที่สุด

จากตาราง 1 ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้าน พบว่า ได้แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 10 แผน มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.26) ซึ่งขั้นตอนการออกแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ผู้วิจัยออกแบบตามขั้นตอนของ Bergman & Sams (2012) จำนวน

6 ขั้นตอน ในการนี้ผู้วิจัยยกตัวอย่างขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เหตุการณ์ทางการเมืองการปกครองไทย ดังนี้

ขั้นที่ 1 วางแผนบทเรียน

ครูผู้สอนทำการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 1 แผนในรายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง เหตุการณ์ทางการเมืองการปกครองไทย กำหนดวัตถุประสงค์การสอนโดยมุ่งหวังให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ จำแนก เห็นคุณค่า และลำดับเหตุการณ์สำคัญที่มีผลต่อการเมืองการปกครองของไทย ใช้เวลาเรียน 2 คาบเรียน โดยแบ่งหัวข้อเป็น 1. เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 2. เหตุการณ์วันมหาวิปโยค 3. เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ แบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม เพื่อทำกิจกรรมในหัวข้อที่แตกต่างกัน โดยพิจารณาสรรหาวิดีโอทัศนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาในบทเรียนเหมาะสมกับนักเรียนและบริบทของโรงเรียน

ขั้นที่ 2 เตรียมวีดิทัศน์

หลังจากการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนเตรียมวีดิทัศน์เพื่อเผยแพร่ใน Google Classroom ประกอบไปด้วย 1. เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2475 2. เหตุการณ์วันมหาวิปโยค 3. เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ โดยวิดีโอทั้งหมดมีเนื้อหาสาระสำคัญครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ พร้อมทั้งกำหนดภาระงานให้นักเรียนไปสืบค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมจากวิดีโอที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเองนอกห้องเรียนโดยทำเป็นการบ้าน

ขั้นที่ 3 เผยแพร่วีดิทัศน์

หลังจากตรวจสอบความสมบูรณ์ของสื่อการสอนแล้ว ครูทำการเผยแพร่วีดิทัศน์ โดยครูกำหนดให้นักเรียนศึกษาคลิปวีดิทัศน์ตามภาระงานที่ได้มอบหมายจากหัวข้อวิดีโอที่กำหนด 3 ข้อดังกล่าว และจับประเด็นเนื้อหาสาระเพื่อนำมาพูดคุยในชั้นเรียน

ขั้นที่ 4 แลกเปลี่ยนความคิด

หลังจากนักเรียนศึกษาวีดิทัศน์ความรู้ด้วยตนเองแล้ว ครูให้นักเรียนแยกกลุ่มพูดคุยกันผ่านช่องทาง Google Meet โดยครูผู้สอนเข้าร่วมรับฟังประเด็นที่นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดทั้ง 3 กลุ่ม ที่ได้แบ่งไว้ตามหัวข้อ เพื่อให้นักเรียนได้ฟังความคิดเห็นของกันและกัน ได้แนวคิดที่หลากหลาย จากนั้นทำการรวมกลุ่มนักเรียนทั้งหมด ครูและนักเรียนได้ทำการแลกเปลี่ยนความคิดร่วมกันทั้งชั้นเรียนจากเรื่องที่นักเรียนได้ค้นคว้าตามภาระงานที่ได้มอบหมาย เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ และการสื่อสาร เกิดกระบวนการค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 5 แบ่งกลุ่มแบ่งปันความคิด

หลังจากแลกเปลี่ยนความคิดแล้ว ครูทำการแบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม ตามหัวข้อที่ได้กำหนดไว้ โดยให้นักเรียนนำเสนอผลการสืบค้นข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อมูล มอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันเป็นผู้นำการอภิปรายในชั้นเรียนตามประเด็นหัวข้อของกลุ่มตนเอง แบ่งปันความรู้ประสบการณ์แก่เพื่อนในชั้นเรียน เป็นการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้นำ และการทำงานร่วมกัน

ขั้นที่ 6 นำเสนอ

หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมกลุ่มจะเป็นการสะท้อนคิด ครูมอบหมายนักเรียนรวบรวมความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรม นักเรียนได้ประโยชน์อย่างไรจากกิจกรรม และนักเรียนเกิดทักษะอะไรจากการทำกิจกรรม เพื่อให้

นักเรียนออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน โดยระหว่างการนำเสนอครูผู้สอนทำการสอดแทรกความรู้ต่าง ๆ เพิ่มเติม และเปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมชั้นตั้งคำถามจากการนำเสนอ

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้าน ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้าน

(n = 39)

การทดสอบ	คะแนน	\bar{x}	S.D.	T	Sig
ก่อนเรียน	30	12.10	0.77		
หลังเรียน	30	20.45	0.82	-18.44*	.05

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนในการใช้เทคนิคการเรียนรู้อิงห้องเรียนกลับด้าน พบว่า นักเรียนมีคะแนนหลังเรียน ($\bar{x} = 20.45$, S.D. = 0.82) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{x} = 12.10$, S.D. = 0.77) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า หลังจากนักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมเทคนิคห้องเรียนกลับด้าน ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังการใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้าน ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังการใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้าน

ด้าน	รายการ	\bar{x}	S.D.	ระดับ
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	1. ความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดกิจกรรม	4.75	0.51	มากที่สุด
	2. เนื้อหาสอดคล้องกับการเรียนรู้	3.57	0.45	มาก
	3. กิจกรรมหลากหลายเหมาะกับนักเรียน	4.47	0.38	มาก
	4. เรียบเรียงเนื้อหาเหมาะสม เข้าใจง่าย	3.86	0.42	มาก
	5. เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น	4.41	0.36	มาก
ด้านการวัดและประเมินผล	1. ผู้สอนชี้แจงการวัดและประเมินผลอย่างชัดเจน	3.88	0.78	มาก
	2. มีการตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน	4.77	0.80	มากที่สุด
	3. นักเรียนพอใจในการทำแบบทดสอบ	3.67	0.67	มาก
	4. ความเหมาะสมของระยะเวลาในการทำแบบทดสอบ	4.78	0.72	มากที่สุด
	5. เกณฑ์การวัดและประเมินผลมีความเที่ยงตรงและเหมาะสม	4.48	0.63	มาก

ตาราง 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังการใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้าน (ต่อ)

ด้าน	รายการ	\bar{x}	S.D.	ระดับ
ด้านการสร้าง ชิ้นงานและ ภาระงาน	1. ภาระงานเหมาะสมกับระยะเวลา	4.72	0.54	มากที่สุด
	2. ชิ้นงานตรงกับเนื้อหาการเรียน	4.10	0.46	มาก
	3. อธิบายภาระงานได้ครอบคลุม	4.32	0.62	มาก
	4. นักเรียนได้ประโยชน์จากชิ้นงาน	3.88	0.79	มาก
	5. เนื้อหาชิ้นงานมีความเหมาะสมกับนักเรียน	4.15	0.80	มาก
	รวม	4.25	0.33	มาก

จากตาราง 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังการใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้าน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = 0.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความเหมาะสมของระยะเวลาในการทำแบบทดสอบมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 4.78$, S.D. = 0.72) รองลงมา ครูผู้สอนมีการตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน ($\bar{x} = 4.77$, S.D. = 0.80) และเนื้อหาสอดคล้องกับการเรียนรู้ ($\bar{x} = 3.57$, S.D. = 0.45) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดตามลำดับ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคห้องเรียนกลับด้าน รายวิชาหน้าที่พลเมืองสำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปรากฏผลดังนี้

1. ผลการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้าน พบว่า ผู้วิจัยพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.26) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ตามขั้นตอนการเรียนรู้ของ Bergman & Sams (2012) โดยเริ่มจากการวางแผนบทเรียนที่ครูกำหนดวัตถุประสงค์ให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์และลำดับเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองไทย พร้อมจัดเตรียมวีดิทัศน์สำหรับศึกษาแต่ละหัวข้อใน Google Classroom นักเรียนแต่ละกลุ่มทำการศึกษาข้อมูลด้วยตนเองนอกเวลาเรียนและขณะอยู่ที่บ้าน จากนั้นเข้าร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งภายในกลุ่มและในชั้นเรียน เพื่อเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ สุดท้ายนักเรียนนำเสนอผลการเรียนรู้และสรุปประเด็นสำคัญหน้าชั้นเรียน อีกทั้งศึกษาเอกสารที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ พร้อมทั้งแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ โดยดำเนินการสร้างอย่างมีระบบในทุกขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ที่ครูผู้สอนได้กำหนดไว้ ให้ความรู้เท่าทันต่อยุคสมัย น่าสนใจ ดึงดูดนักเรียน มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาประกอบการเรียนการสอน โดยแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคนี้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อหรือวีดิทัศน์การสอนก่อนเข้าห้องเรียน ซึ่งเตรียมให้นักเรียนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนได้อย่างมั่นใจมากขึ้น มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งการอภิปราย การแก้โจทย์ปัญหา และการทำงานกลุ่ม ทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้และสร้างความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น การเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านช่วยให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการทำงาน

ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ นักเรียนยังสามารถใช้เทคโนโลยีในการทบทวนเนื้อหา และปรับปรุงการเรียนรู้ได้ตามความสะดวกของตนเอง อันเป็นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ยั่งยืนกับการใช้เทคโนโลยีในการศึกษายุคใหม่ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธนทร บัณฑิต และคณะ (2562) ได้ดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดนี้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนมีทัศนคติที่ดีขึ้นต่อวิชาวิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับการวิจัยของ วีริชัญญ์ บุญส่ง และคณะ (2566) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ในหัวข้อ "สหกรณ์" ให้ผลลัพธ์ที่มีค่าประสิทธิภาพกระบวนการและค่าประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E1/E2) เท่ากับ 77.64/79.53 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 และมีค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) เท่ากับ 64.21 ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้านสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3. ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านอยู่ในระดับสูงสุด โดยเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.53, S.D. = 1.80$)

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้าน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้าน ซึ่งเน้นให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองก่อนเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน กิจกรรมดังกล่าวช่วยพัฒนาทักษะการค้นคว้าและการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ทำให้นักเรียนสามารถเตรียมตัวล่วงหน้า และตั้งคำถามเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในเนื้อหาก่อนเรียนจริง นอกจากนี้ ยังช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักศึกษาและผู้สอน รวมถึงระหว่างนักศึกษาด้วยกันผ่านการแลกเปลี่ยนมุมมองและความคิดเห็นที่หลากหลายการเรียนการสอนในเทคนิคนี้เปิดโอกาสให้นักศึกษาฝึกทักษะการสรุปองค์ความรู้และการนำเสนอข้อมูล ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง ส่งผลให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจและกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการทำกิจกรรมกลุ่มยังช่วยพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนร่วมชั้น และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันด้วยลักษณะการเรียนการสอนที่เปิดกว้างและเน้นการมีส่วนร่วม ห้องเรียนกลับด้านยังช่วยให้นักศึกษาเชื่อมโยงความรู้ในบทเรียนกับสถานการณ์จริงได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ยังช่วยยกระดับทักษะการจัดการตนเอง เช่น การวางแผนการเรียน การบริหารเวลา และการประเมินตนเอง ซึ่งเป็นทักษะสำคัญต่อการพัฒนาตนเองในอนาคต ผลการวิจัยสะท้อนถึงประสิทธิภาพของเทคนิคห้องเรียนกลับด้าน ที่ช่วยส่งเสริมทั้งด้านความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วราภรณ์ ตรงธิ และอังคณา ตุงคะสมิต (2567) แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้การสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน ร่วมกับเทคนิค Think – Talk - Write ในรายวิชา ส15101 สังคมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านวังม่วง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของเกณฑ์มาตรฐาน และ 2. พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีค่าเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม ผลการวิจัยสรุปว่า 1. นักเรียนร้อยละ 80.00 ผ่านเกณฑ์ความสามารถในการคิด

อย่างมีวิจารณ์ญาณ โดยมีคะแนนเฉลี่ย 26.98 คิดเป็นร้อยละ 89.93 ของคะแนนเต็ม ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2. นักเรียนร้อยละ 90.00 ผ่านเกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ย 24.90 คิดเป็น ร้อยละ 82.99 ของคะแนนเต็ม ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้เช่นกันและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดารารัตน์ วงศ์ศรีเรืองศักดิ์ และคณะ (2566) ทำการวิจัยเกี่ยวกับผลของกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคโนโลยีความจริงเสริม (Augmented Reality) ที่มีต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1. พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาร่วมกับเทคโนโลยีความจริงเสริม และ 2. ศึกษาประสิทธิผลของกิจกรรมดังกล่าว ผลการวิจัยสรุปว่า การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดบทบาทครู และนักเรียน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดผลและประเมินผลกิจกรรม โดยผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนการคิดวิเคราะห์และความใฝ่เรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สะท้อนถึงประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังการใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนพึงพอใจต่อเทคนิคห้องเรียนกลับด้าน ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองและใช้เวลาในชั้นเรียนในการทำกิจกรรมเชิงปฏิบัติที่เน้นการคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้ในรูปแบบนี้ไม่เพียงแต่เพิ่มความมั่นใจและลดความเครียด แต่ยังช่วยเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและเพื่อนร่วมชั้น เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจบางประเด็น พวกเขาจะมีความกล้าที่จะตั้งคำถามได้ เพราะรู้สึกสบายใจ ทำให้ครูผู้สอนต้องเตรียมตัวดี เพื่อพร้อมตอบคำถาม ซึ่งส่งผลดีต่อบรรยากาศในห้องเรียน และกระตุ้นให้นักเรียนพัฒนาทัศนคติที่ดีขึ้นต่อการเรียน รวมถึงเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น เทคนิคนี้ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมและสนใจการเรียน เพราะสามารถเตรียมตัวล่วงหน้าโดยใช้สื่อหรือวิดีโอที่ครูเตรียมไว้ การทบทวนเนื้อหาล่วงหน้าช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าห้องเรียนพร้อมที่จะถามคำถามและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมั่นใจ สิ่งนี้ทำให้ห้องเรียนมีความกระฉับกระฉงและเต็มไปด้วยการเรียนรู้ นอกจากนี้ พบว่า การเรียนรู้ในรูปแบบนี้ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาภายในห้องเรียนได้ดีกว่าเมื่อเทียบกับวิธีการเรียนแบบดั้งเดิม ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้นสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุไรวรรณ มากพูน (2562) วิจัยการพัฒนาแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริม การคิดวิเคราะห์ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน 2. เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียน ผลวิจัยพบว่า 1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระดับสูงสุดสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสุทธิภา ศิริธรรมมา และคณะ (2565) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ภูมิศาสตร์กายภาพประเทศไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน วัตถุประสงค์ของการวิจัย 1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนก่อนและหลังการเรียน 2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการเรียน และ 3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน ผลการวิจัย 1. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์: นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .01 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3. ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ นักเรียนแสดงความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านในระดับสูงสุด ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านที่สามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมถึงสร้างความพึงพอใจในกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ในการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคห้องเรียนกลับด้าน กิจกรรมการเรียนรู้ต้องออกแบบให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดการเรียนรู้และเนื้อหาของบทเรียน เพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน และควรคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่นักเรียนจะได้รับจากกิจกรรมเหล่านั้น เช่น การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์หรือทักษะการแก้ปัญหาต่าง ๆ
2. ในการประเมินควรเป็นไปตามสภาพจริงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน โดยการใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็น การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและเชื่อถือได้ การประเมินที่ดีจะช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงการสอนและตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น
3. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมควรมีความต่อเนื่องและเพียงพอ เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังควรมีเวลาที่ให้นักเรียนได้ศึกษาด้วยตนเองตามแผนการสอนที่ครูวางไว้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และช่วยเพิ่มทักษะในการคิดอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการเรียนรู้ระหว่างการใช้เทคนิคห้องเรียนกลับด้านกับเทคนิคการสอนอื่น ๆ แม้ว่าการวิจัยนี้จะชี้ให้เห็นว่าเทคนิคห้องเรียนกลับด้านช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ แต่ยังไม่มีการเปรียบเทียบกับวิธีการสอนอื่น เช่น การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) การเรียนรู้แบบโครงงาน (Project - Based Learning) หรือการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)
2. ควรศึกษาการนำเทคนิคห้องเรียนกลับด้านไปใช้ในโรงเรียนที่มีบริบทที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยนี้ดำเนินการในชั้นเรียนเดี่ยว ซึ่งมีบริบทด้านโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เฉพาะ อย่างไรก็ตาม โรงเรียนที่มีข้อจำกัดด้านเทคโนโลยี ทรัพยากร หรือจำนวนครูและนักเรียน ดังนั้น ควรมีการศึกษาในโรงเรียนที่มีลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน เช่น โรงเรียนในเขตชนบท โรงเรียนขนาดเล็ก หรือโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมากกว่า 50 คนต่อห้อง เพื่อประเมินว่าปัจจัยทางบริบทส่งผลต่อประสิทธิภาพของเทคนิคห้องเรียนกลับด้านหรือไม่ และหากมีข้อจำกัดจะสามารถปรับปรุงวิธีการสอนให้เหมาะสมกับบริบทเหล่านั้นได้อย่างไร

3. ควรมีการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ห้องเรียนกลับด้านให้สามารถประยุกต์ใช้กับสาระวิชาต่าง ๆ และทุกระดับชั้นการศึกษา จะช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ยั่งยืนในระยะยาว โดยไม่จำกัดแค่เฉพาะวิชาใดวิชาหนึ่ง การใช้กิจกรรมดังกล่าวในวิชาอื่น ๆ จะช่วยให้การเรียนการสอนมีความหลากหลาย และน่าสนใจยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เชษฐรัฐ กองรัตน์. (2565). ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom): การจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อพัฒนาผู้เรียนในยุคความปกติถัดไป (Next Normal). *วารสารราชพฤกษ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 20(2), 1 - 15. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Ratchaphruekjournal/article/download/256423/175493>
- ฐานิตา ลิ้มวงศ์ และ ยุพากรณ์ แสงฤทธิ์. (2562). ห้องเรียนกลับด้าน: การเรียนรู้แนวใหม่สำหรับศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills). *วารสาร Mahidol R2R e-Journal*, 6(2), 9 - 17. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/mur2r/article/view/241469/164227>
- ดารารัตน์ วงศ์ศรีเรืองศักดิ์, เกศินี ครุณาสวัสดิ์, และแจ่มจันทร์ ศรีอรุณรัมย์. (2566). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับเทคโนโลยีความจริงเสริมที่มีต่อการคิดวิเคราะห์และความใฝ่เรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.พระนคร*, 8(1), 55 - 68. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/jmctrmutp/article/view/262412/178457>
- ชนทร บับพาน, ปริญญา ทองสอน, และสมศิริ สิงห์ลพ. (2562). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามแนวคิดห้องเรียนกลับทางสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารครูพิบูล*, 6(1), 52 - 66. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/edupsru/article/view/112313/136040>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- พิศุทธิภา ศรีธรรมมา, สาวิตรี เถาว์โท, และเกริกไกร แก้วล้วน. (2565). การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ภูมิศาสตร์กายภาพประเทศไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ*, 17(2), 107 - 119. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/Pitchayat/article/view/255310/173226>
- วารากรณ์ ตรงธิ และ อังคณา ตุงคะสมิต. (2567). การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ร่วมกับเทคนิค Think-Talk-Write รายวิชา ส15101 สังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านวังม่วง. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 9(1), 1255 - 1270. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/273556/182869>
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *ครูเพื่อศิษย์สร้างห้องเรียนกลับทาง* (พิมพ์ครั้งที่ 2). มูลนิธิสยามกัมมาจล.

- วีรวิชัย บุญส่ง, นันทิพย์ ฤชัย, และสุนทร อ่อนฤทธิ์. (2566). การพัฒนาแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ รายวิชาสหกรณ์ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพัฒนานิคม. *วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์*, 6(3), 63 - 76. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/edunsrujo/article/view/261377/178081>
- สุดเฉลิม ศัสตราภักษ์. (2560). การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 แบบห้องเรียนกลับด้าน เพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม Flipped Classroom in 21st Century Learning for Development of Learning and Innovation Skills. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 28(1), 100-108. <https://journal.oas.psu.ac.th/index.php/asj/article/view/949>
- อุไรวรรณ มากพูน. (2562). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *วารสารเทคโนโลยี และสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 2(6), 58 – 71. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/etcedumsujournal/article/view/242326/164488>
- Bergmann, J. & Sams, A. (2012). *Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day*. International Society for Technology in Education.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test* (5th ed.). Harper Collins.
- Kuder, Frederic G. & Richardson, M. W. (1973). The Theory of the Estimation of Test Reliability. *Psychometrika*, 2, 151 – 160. <http://dx.doi.org/10.1007/BF02288391>

พฤติกรรมองค์กรกับการขับเคลื่อนความยั่งยืน: มุมมองเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ

Organizational Behavior and Driving Sustainability:

A Theoretical and Practical Perspective

ณัฐปภัสร์ จุ้ยเจริญ,* เบนจาวรรณ ศฤงคาร,** พรนภา เปี่ยมไชย,*** และจิตรลดา ตรีสาคร****

Nhatphaphat Juicharoen, Benchawan Saringkhan, Pornapa Peamchai, and
Chitralada Trisakhon

Received: September 21, 2025 Revised: October 6, 2025 Accepted: November 1, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มุ่งวิเคราะห์และสังเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมองค์กรกับการขับเคลื่อนความยั่งยืน โดยแบ่งการศึกษาเป็นสองมิติ ได้แก่ มุมมองเชิงทฤษฎีและมุมมองเชิงปฏิบัติ ในมิติแรก ได้ทบทวนทฤษฎีสำคัญที่สามารถใช้อธิบายพฤติกรรมเพื่อความยั่งยืน เช่น ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงที่อธิบายกระบวนการปรับเปลี่ยนและรักษาพฤติกรรมใหม่ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการเป็นแบบอย่าง และแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกที่ชี้ถึงความสำคัญของแรงจูงใจภายในและความหมายในการทำงาน ส่วนมิติที่สองนำเสนอแนวทางเชิงปฏิบัติในการสร้างความยั่งยืน ได้แก่ การพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืน การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนค่านิยมด้านความยั่งยืน และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงานผ่านการสื่อสารที่โปร่งใสและการให้รางวัลที่เหมาะสม ซึ่งพฤติกรรมองค์กรไม่ใช่เพียงกลไกการจัดการบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ แต่เป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ที่ช่วยให้องค์กรสามารถเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่มั่นคงและขยายผลไปสู่สังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืนได้

คำสำคัญ: ความยั่งยืน, พฤติกรรมองค์กร, มุมมองเชิงทฤษฎี, มุมมองเชิงปฏิบัติ

* ภาควิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Management Department, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

** ภาควิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Management Department, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

*** ภาควิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Management Department, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

**** หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทองสุข

Master of Business Administration Program, Thongsuk University

Corresponding Author: nhatphaphat_j@rmutt.ac.th

Abstract

This academic article aims to analyze and synthesize the relationship between organizational behavior and the pursuit of sustainability, structured into two main perspectives: theoretical and practical. The theoretical perspective reviews key concepts that explain sustainable behavior, including change processes that enable organizations to replace old practices with new ones, social learning that emphasizes learning through role modeling, and positive psychology that highlights intrinsic motivation and meaningful work. The practical perspective presents approaches that organizations can apply to achieve sustainability in action. These include developing sustainable leadership that serves as a role model and provides a clear vision, cultivating an organizational culture that embeds sustainability values, and promoting employee engagement through transparent communication, participatory opportunities, and appropriate rewards. The article concludes that organizational behavior is not merely about managing people to improve efficiency, but a strategic mechanism that bridges theory and practice, enabling organizations to design effective strategies, achieve lasting transformation, and extend sustainable impact to society and the environment.

Keywords: Sustainability, Organizational Behavior, Theoretical Perspective, Practical Perspective

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 องค์การธุรกิจทั่วโลกกำลังเผชิญหน้ากับความท้าทายที่ซับซ้อนและหลายมิติการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม และการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติที่นับวันยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ (United Nations, 2015) จากเดิมที่เป้าหมายหลักขององค์กรคือการสร้างผลกำไรสูงสุดเพื่อผู้ถือหุ้น (Friedman, 1970) แนวคิดนี้ถูกท้าทายอย่างรุนแรงเมื่อสังคมเรียกร้องให้องค์กรต้องรับผิดชอบต่อผลกระทบเชิงลบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของตนเอง ความยั่งยืน (Sustainability) จึงก้าวขึ้นมาเป็นวาระสำคัญที่ไม่อาจมองข้ามได้อีกต่อไป ความยั่งยืนในบริบทขององค์กรไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การรักษาสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังคงครอบคลุมถึงมิติทางสังคมและเศรษฐกิจที่ต้องดำเนินควบคู่กันไปอย่างสมดุลเพื่อสร้างคุณค่าในระยะยาวให้กับทุกภาคส่วน (Elkington, 1997) แนวคิดนี้เป็นที่รู้จักกันดีในชื่อ “Triple Bottom Line” ซึ่งประกอบด้วย มิติหลักสามประการ คือ เศรษฐกิจ (Profit) สังคม (People) และสิ่งแวดล้อม (Planet)

การที่จะบรรลุเป้าหมายด้านความยั่งยืนนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย และไม่ใช่เพียงแค่การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ทางธุรกิจหรือการลงทุนในเทคโนโลยีใหม่ ๆ หากแต่หัวใจสำคัญของการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน คือ “คน” ที่ขับเคลื่อนองค์กร นั่นคือ พฤติกรรม ทักษะ และแรงจูงใจของบุคลากรในทุกระดับ ตั้งแต่ผู้นำระดับสูงไปจนถึงพนักงานในระดับปฏิบัติการ พฤติกรรมองค์การ (Organizational Behavior: OB) ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ศึกษาการกระทำและทัศนคติของบุคคลและกลุ่มในสภาพแวดล้อมขององค์กร จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการทำความเข้าใจและขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงนี้ (Robbins & Judge, 2017) ในปัจจุบัน ศาสตร์ทางพฤติกรรมองค์การได้ขยายขอบเขตการศึกษาจากเรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพและผลผลิตเพียงอย่างเดียว ไปสู่การทำความเข้าใจว่าพฤติกรรมของบุคลากรสามารถส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนขององค์กรและสังคมได้อย่างไร ในแวดวงวิชาการและวิชาชีพ มีการถกเถียงและให้ความสนใจเพิ่มมากขึ้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมองค์การกับความยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดที่ว่า การปลูกฝังพฤติกรรมที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมและสังคม (Pro - Environmental and Pro - Social Behaviors) ในที่ทำงานจะสามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ยั่งยืนในระดับองค์กรและระดับมหภาคได้ (Linnenluecke & Griffiths, 2010) การศึกษาที่ผ่านมารวมแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงที่สำคัญระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ทางพฤติกรรมองค์การ เช่น วัฒนธรรมองค์การ การเป็นผู้นำ แรงจูงใจของพนักงาน และผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กร เป็นต้น (Norton et al, 2014) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยส่วนใหญ่ยังคงเน้นไปที่การศึกษาปัจจัยเดี่ยว ๆ และยังขาดการบูรณาการมุมมองเชิงทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดช่องว่างในการทำความเข้าใจว่าอะไรคือกลไกที่แท้จริงที่เชื่อมโยงพฤติกรรมของคนในองค์กรกับการขับเคลื่อนความยั่งยืนโดยรวม

บทความวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมองค์การกับการขับเคลื่อนความยั่งยืน โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 มุมมอง คือ 1. มุมมองเชิงทฤษฎี และ 2. มุมมองเชิงปฏิบัติ ในส่วนแรกจะทำการทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีสำคัญในสาขาวิชาพฤติกรรมองค์การที่สามารถนำมาใช้อธิบายและทำนายพฤติกรรมเพื่อความยั่งยืนได้ ทฤษฎีที่จะได้รับการวิเคราะห์ในบทความนี้ประกอบด้วย ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (Bandura's Change Theory) ซึ่งอธิบายถึงกระบวนการที่องค์กรสามารถละลายพฤติกรรมเดิมและคงสภาพพฤติกรรมใหม่ ๆ ไว้ได้อย่างยั่งยืน (Lewin, 1951) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของ

Bandura (1977) ที่ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้จากการสังเกตและการเป็นแบบอย่างโดยผู้นำหรือเพื่อนร่วมงานมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม นอกจากนี้ได้พิจารณาแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychology) ที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่กว่า ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) ให้แก่พนักงาน

ในส่วนที่สองของบทความจะมุ่งเน้นที่การนำเสนอแนวทางเชิงปฏิบัติที่องค์กรสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อขับเคลื่อนความยั่งยืนได้จริง โดยอิงจากการอบทฤษฎีที่ได้นำเสนอไว้ การวิเคราะห์ในส่วนนี้จะครอบคลุมถึงบทบาทของความเป็นผู้นำที่ยั่งยืน (Sustainable Leadership) ที่ต้องเป็นแบบอย่างและสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน (Bennis & Nanus, 1985) ความสำคัญของการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ให้ความสำคัญกับค่านิยมด้านความยั่งยืน (Schein, 1992) และกลยุทธ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงาน (Employee Engagement) ผ่านการสื่อสารที่โปร่งใส การให้โอกาสในการมีส่วนร่วม และการให้รางวัลที่เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงบวก (Spreitzer et al, 1997)

การศึกษาในครั้งนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อเชื่อมโยงช่องว่างระหว่างความรู้เชิงทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติ ซึ่งพฤติกรรมองค์กรไม่ใช่เพียงแค่เรื่องของการจัดการบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ที่ทรงพลังในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายด้านความยั่งยืนอย่างแท้จริง การทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงกลไกทางพฤติกรรมที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการเปลี่ยนแปลงเพื่อความยั่งยืน จะช่วยให้องค์กรสามารถออกแบบกลยุทธ์ที่ครอบคลุมและสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนจากภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

นิยามของคำว่า “พฤติกรรมองค์กร”

พฤติกรรมองค์กร (Organizational Behavior: OB) หมายถึง การศึกษาพฤติกรรมของบุคคลและกลุ่มคนภายในองค์กร รวมถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมดังกล่าว เพื่อทำความเข้าใจ คาดการณ์ และควบคุมพฤติกรรมให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร โดยครอบคลุมทั้งด้านทัศนคติ แรงจูงใจ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำ และวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งล้วนมีผลต่อประสิทธิภาพของการทำงานและบรรยากาศภายในองค์กร (Robbins & Judge, 2017)

ในมุมมองเชิงระบบ พฤติกรรมองค์กรยังสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มงาน และโครงสร้างขององค์กรที่ส่งผลต่อผลลัพธ์โดยรวม (Luthans, 2011) ซึ่งการทำความเข้าใจพฤติกรรมเหล่านี้ช่วยให้ผู้บริหารสามารถออกแบบกระบวนการบริหารงานบุคคลและการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพ (Greenberg & Baron, 2008)

กล่าวโดยสรุป พฤติกรรมองค์กรจึงมิใช่เพียงศาสตร์ที่อธิบายการกระทำของบุคลากรเท่านั้น แต่ยังเป็นกรอบแนวคิดที่ช่วยให้องค์กรเข้าใจ “กลไกทางพฤติกรรม” ซึ่งสามารถใช้เป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกและส่งเสริมความยั่งยืนในระยะยาวได้

ประเภทหรือมิติของพฤติกรรมองค์การ

พฤติกรรมองค์การสามารถจำแนกได้หลายมิติ โดยทั่วไปนักวิชาการมักแบ่งออกเป็น 3 ระดับหลัก ซึ่งสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่าง “บุคคล กลุ่ม และองค์กร” ที่เชื่อมโยงกันเป็นระบบ (Robbins & Judge, 2017; Luthans, 2011) ได้แก่

มิติระดับบุคคล (Individual Level) เป็นการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลในฐานะสมาชิกขององค์กร โดยเน้นที่ปัจจัยภายใน เช่น บุคลิกภาพ (Personality) ค่านิยม (Values) ทศนคติ (Attitudes) แรงจูงใจ (Motivation) และการรับรู้ (Perception) พฤติกรรมในมิตินี้มักสะท้อนถึง “แรงขับภายใน” ที่มีผลต่อการทำงาน เช่น การมีแรงจูงใจเชิงบวกจะส่งผลให้พนักงานมีพฤติกรรมเชิงรุกและมีส่วนร่วมต่อเป้าหมายด้านความยั่งยืนขององค์กร

มิติระดับกลุ่ม (Group Level) เป็นการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเมื่อทำงานร่วมกันในกลุ่มหรือทีม เช่น กระบวนการตัดสินใจร่วมกัน (Group Decision - Making) ภาวะผู้นำ (Leadership) การสื่อสาร (Communication) และความขัดแย้งในทีม (Conflict Management) พฤติกรรมระดับกลุ่มมีความสำคัญต่อการสร้าง “วัฒนธรรมการทำงานร่วมกันเพื่อความยั่งยืน” เช่น ทีมที่มีการสื่อสารโปร่งใสและให้ความร่วมมือสูงจะสามารถพัฒนาแนวทางแก้ปัญหา ด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ

มิติระดับองค์การ (Organizational Level) เป็นการศึกษาพฤติกรรมขององค์การในภาพรวม เช่น โครงสร้างองค์การ (Organizational Structure) วัฒนธรรมองค์การ (Organizational Culture) การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์การ (Organizational Change and Development) และการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) มิตินี้สะท้อนให้เห็นถึง “ระบบคุณค่าและนโยบาย” ที่หล่อหลอมพฤติกรรมของสมาชิกทั้งหมดในองค์กร ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการบรรลุเป้าหมายด้านความยั่งยืน เช่น องค์กรที่มีวัฒนธรรมเน้นความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมจะสามารถขับเคลื่อนพฤติกรรมสีเขียว (Green Behavior) ได้อย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ นักวิชาการบางท่านยังเสนอว่า พฤติกรรมองค์การสามารถพิจารณาได้ในมิติ “ผลลัพธ์” (Outcome Dimension) ได้แก่ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ (Positive Organizational Behavior) เช่น พฤติกรรมพลเมืองในองค์การ (Organizational Citizenship Behavior: OCB) ความผูกพันต่อองค์การ (Organizational Commitment) และพฤติกรรมเชิงนวัตกรรม (Innovative Behavior) และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (Negative Organizational Behavior) เช่น การลาออก การขาดงาน หรือพฤติกรรมการใช้ทรัพยากรเกินจำเป็น (Counterproductive Behavior)

พฤติกรรมองค์การ: มุมมองเชิงทฤษฎี

พฤติกรรมองค์การศึกษถึงการกระทำและทัศนคติของบุคคลและกลุ่มในสภาพแวดล้อมขององค์กร ทฤษฎีหลายสำนักสามารถนำมาใช้อธิบายการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อความยั่งยืนได้

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (Lewin's Change Theory) เป็นทฤษฎีของ Lewin เสนอว่า การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นใน 3 ขั้นตอน 1. Unfreeze (การละลายพฤติกรรมเดิม) คือ การสร้างความตระหนักถึงความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง 2. Change (การเปลี่ยนแปลง) คือ การนำนโยบายหรือพฤติกรรมใหม่มาใช้ และ 3. Refreeze (การคงสภาพ) คือ การทำให้พฤติกรรมใหม่กลายเป็นบรรทัดฐาน ซึ่งการประยุกต์ใช้ทฤษฎีนี้กับความยั่งยืน หมายถึง การทำให้

พนักงานตระหนักถึงวิกฤตสิ่งแวดล้อม (Unfreeze) การสนับสนุนให้เข้าร่วมโครงการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Change) และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืน (Refreeze) ทฤษฎีนี้สามารถประยุกต์ใช้ได้ดังนี้

1. การละลายพฤติกรรมเดิม ขั้นตอนนี้มุ่งเน้นการสร้างความตระหนักและลดแรงต้านต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้นำองค์กรต้องสร้าง “ความรู้สึกเร่งด่วน” (Sense of Urgency) โดยการสื่อสารอย่างเปิดเผยเกี่ยวกับวิกฤตการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมที่โลกกำลังเผชิญอยู่ รวมถึงผลกระทบเชิงลบต่อธุรกิจหากไม่มีการดำเนินการใด ๆ (Schein, 1996) เช่น การแสดงข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกขององค์กร หรือค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง เพื่อให้พนักงานเห็นถึงช่องว่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่กับสภาพที่ควรจะเป็น

2. การเปลี่ยนแปลง เมื่อบุคลากรพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง องค์กรจะนำนโยบายและแนวปฏิบัติใหม่ ๆ มาใช้ ขั้นตอนนี้ คือ การลงมือทำอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การจัดฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านความยั่งยืน การนำโครงการลดขยะหรือการประหยัดพลังงานมาใช้ในสำนักงาน และการส่งเสริมให้พนักงานมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้เมื่อพนักงานไม่ได้แค่ทำตามคำสั่ง แต่เข้าใจในคุณค่าและเหตุผลเบื้องหลังการกระทำนั้นๆ ด้วย

3. การคงสภาพ ขั้นตอนที่สุดท้าย คือ การสร้างความมั่นคงให้กับการเปลี่ยนแปลงเพื่อป้องกันการหวนกลับไปสู่พฤติกรรมเดิม ผู้นำต้องทำให้พฤติกรรมใหม่กลายเป็นบรรทัดฐานทางสังคมและวัฒนธรรมขององค์กร การทำเช่นนี้สามารถทำได้โดยการให้รางวัลและยกย่องพนักงานที่มีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายด้านความยั่งยืน การปรับปรุงระบบการประเมินผลให้ครอบคลุมมิติด้านความยั่งยืน และการบรรจุค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมไว้ในพันธกิจและวิสัยทัศน์ขององค์กร

ทฤษฎีจิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychology) ไม่ได้เป็นเพียงการมองโลกในแง่ดี แต่คือการศึกษาเชิงวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับจุดแข็งและคุณสมบัติที่ทำให้มนุษย์เจริญก้าวหน้าในชีวิต (Seligman, 2011) ทฤษฎีนี้มุ่งเน้นที่การส่งเสริมความสุข (Well - Being) การค้นหาความหมาย (Meaning) และการสร้างความสำเร็จ (Accomplishment) ให้กับชีวิต มากกว่าการมุ่งแก้ไขปัญหามลภาวะจิตเพียงอย่างเดียว ซึ่งหลักการสำคัญของจิตวิทยาเชิงบวก คือ การส่งเสริมพฤติกรรมที่ยั่งยืนด้วยการสร้างแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) โดยการเชื่อมโยงการกระทำเหล่านั้นเข้ากับคุณค่าส่วนตัว และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งที่ยิ่งใหญ่กว่า (Deci & Ryan, 2000) ตัวอย่างคือ เมื่อพนักงานรู้สึกภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในโครงการลดคาร์บอน แรงจูงใจของพวกเขาไม่ได้มาจากเพียงแค่อำนาจหรือรางวัลภายนอก แต่มาจากการที่การกระทำนั้นสอดคล้องกับคุณค่าที่พวกเขายึดถือ เช่น การรักษาสิ่งแวดล้อม และพวกเขารู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงที่มีความหมาย (Meaning) ตามหลัก PERMA Model ของ Seligman ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยสร้างความสุขและชีวิตที่ดี (Mentalmate, 2024; The Active, 2024) ความรู้สึกเช่นนี้สร้างแรงขับเคลื่อนที่แข็งแกร่งและยั่งยืนกว่าแรงจูงใจที่มาจากภายนอกเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมให้พฤติกรรมเชิงบวกคงอยู่ต่อไปในระยะยาว ดังนั้น การนำหลักการจิตวิทยาเชิงบวกมาประยุกต์ใช้ในการทำงานหรือในชีวิตประจำวัน จึงเป็นการเปลี่ยนมุมมองจากการแก้ปัญหาไปสู่การส่งเสริมศักยภาพและความสุขที่แท้จริง ซึ่งช่วยให้ทั้งบุคคลและองค์กรเติบโตได้อย่างยั่งยืน

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) พัฒนาขึ้นโดยนักจิตวิทยา Bandura เป็นหนึ่งในกรอบคิดที่ทรงอิทธิพลที่สุดในการทำความเข้าใจว่ามนุษย์เรียนรู้และพัฒนาพฤติกรรมใหม่ ๆ ได้อย่างไร (Bandura, 1977) ทฤษฎีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้ไม่ได้จำกัดอยู่แค่เพียงการลองผิดลองถูกหรือการรับผลกระทบจากการกระทำของตนเองโดยตรงเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเรียนรู้จากการสังเกต (Observational Learning) และการเลียนแบบพฤติกรรมของผู้อื่นด้วย ซึ่งเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและมีประสิทธิภาพสูงในการส่งต่อและปลูกฝังพฤติกรรมต่าง ๆ ในสังคม สาธารณชนสำคัญของทฤษฎีนี้คือ แนวคิดที่ว่ามนุษย์เป็นผู้เรียนรู้ที่กระตือรือร้นและมีสติปัญญา โดยผ่านกระบวนการหลัก 4 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ความสนใจ (Attention) ที่ผู้เรียนต้องให้ความสนใจกับแบบอย่าง ขั้นตอนที่ 2 การจดจำ (Retention) ที่ผู้เรียนต้องสามารถเก็บข้อมูลของพฤติกรรมนั้นไว้ในความทรงจำ ขั้นตอนที่ 3 การสร้างพฤติกรรม (Reproduction) ที่ผู้เรียนต้องสามารถทำซ้ำพฤติกรรมที่สังเกตมาได้ และขั้นตอนที่ 4 แรงจูงใจ (Motivation) ที่ผู้เรียนต้องมีแรงกระตุ้นที่จะเลียนแบบพฤติกรรมนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมองเห็นว่าแบบอย่างได้รับผลลัพธ์ที่เป็นบวกจากการกระทำนั้น ๆ (Bandura, 1977) ซึ่งในบริบทของการส่งเสริมพฤติกรรมที่ยั่งยืน ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์กรหรือชุมชน การที่ผู้นำหรือบุคคลต้นแบบแสดงพฤติกรรมที่ยั่งยืนอย่างสม่ำเสมอ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมปลูกป่า การใช้ถุงผ้า หรือการแยกขยะอย่างจริงจัง จะกลายเป็นแบบอย่างที่ทรงพลังและมองเห็นได้ง่ายสำหรับผู้อื่น การกระทำของผู้นำเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นตัวอย่าง แต่ยังมีสื่อสารค่านิยมและความสำคัญของการกระทำนั้น ๆ ด้วย

ดังนั้นมีนักวิจัยหลายท่านยืนยันความสำคัญของบทบาทผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยั่งยืน (Yip, Ernst & Campbell, 2022) เมื่อพนักงานเห็นว่าผู้บริหารระดับสูงให้ความสำคัญกับความยั่งยืนจริงจัง พวกเขาก็มีแนวโน้มที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองตามไปด้วย นอกจากนี้ การให้รางวัลหรือการยอมรับพฤติกรรมเหล่านี้ก็เป็นอีกกลไกหนึ่งในการเสริมแรงเชิงบวก ซึ่งช่วยเพิ่มแรงจูงใจให้ผู้อื่นทำตาม การชมเชยพนักงานที่ลดปริมาณขยะในสำนักงาน หรือการจัดกิจกรรมเพื่อมอบรางวัลให้กับทีมที่ใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการตอกย้ำว่าพฤติกรรมเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนและมีคุณค่า การเสริมแรงนี้เป็นส่วนสำคัญของกระบวนการเรียนรู้แบบสังเกตการณ์ เพราะมันทำให้ผู้สังเกตเชื่อว่าหากพวกเขาทำพฤติกรรมนั้น ๆ ก็จะได้รับผลลัพธ์ที่เป็นบวกเช่นกัน กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ไม่ได้เป็นเพียงกรอบทฤษฎีทางจิตวิทยาเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือเชิงปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในระดับบุคคลและองค์กร การสร้างแบบอย่างที่ดี การสื่อสารค่านิยมที่ชัดเจน และการให้การยอมรับอย่างเหมาะสม สามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการเลียนแบบพฤติกรรมที่ยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้พฤติกรรมเหล่านั้นแพร่กระจายและกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กรหรือชุมชนในที่สุด

พฤติกรรมองค์กร: มุมมองเชิงปฏิบัติ

การนำทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติจริงต้องอาศัยกลยุทธ์ที่รอบด้าน ซึ่งครอบคลุมทั้งระดับบุคคล กลุ่ม และองค์กร ซึ่งการนำแนวคิดความยั่งยืนมาใช้ในองค์กรอย่างแท้จริงไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะต้องอาศัยกลยุทธ์ที่รอบด้านและบูรณาการในทุกระดับ ตั้งแต่ผู้นำสูงสุดไปจนถึงพนักงานทุกคน การเปลี่ยนจากแนวคิดสู่การปฏิบัติจึงต้องเน้นที่การสร้างวัฒนธรรมและพฤติกรรมที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งครอบคลุมสามส่วนสำคัญ ได้แก่ การสร้างความเป็นผู้นำ

ที่ยั่งยืน การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนความยั่งยืน และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงาน (Elkington & Hartigan, 2008)

1. การสร้างความเป็นผู้นำที่ยั่งยืน (Sustainable Leadership) ผู้นำเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง ผู้นำที่ยั่งยืนไม่ใช่แค่ผู้ที่ประกาศนโยบาย แต่ต้องเป็นผู้ที่แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นอย่างแท้จริงต่อประเด็นสิ่งแวดล้อมและสังคมผ่านการกระทำและเป็นแบบอย่างที่ดี (Avery & Bergsteiner, 2011) การกระทำของผู้นำจะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือและส่งเสริมให้พนักงานคนอื่น ๆ ปฏิบัติตาม ตัวอย่างเช่น การที่ผู้นำตัดสินใจลงทุนในเทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแม้จะมีต้นทุนสูงในระยะสั้น หรือการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมด้วยตนเอง สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมที่แท้จริงขององค์กร นอกจากนี้ ผู้นำควรสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนว่า ทำไมความยั่งยืนจึงมีความสำคัญต่อองค์กรและทุกคนที่เกี่ยวข้อง ผู้นำต้องสามารถอธิบายได้อย่างน่าเชื่อถือว่าการดำเนินงานอย่างยั่งยืนไม่เพียงแต่ดีต่อโลกเท่านั้น แต่ยังเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในระยะยาวของธุรกิจ เช่น การลดต้นทุนพลังงาน การเพิ่มภาพลักษณ์ที่ดีของแบรนด์ หรือการดึงดูดพนักงานที่มีคุณภาพสูง (Lubin & Esty, 2010) การสื่อสารวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสอดคล้องกันจะช่วยให้พนักงานเห็นภาพและมีแรงจูงใจในการทำงานเพื่อเป้าหมายร่วมกัน ยังมีนักวิจัยหลายท่านที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดความเป็นผู้นำที่ยั่งยืน ได้แก่ Rosário & Boechat (2025) เน้นย้ำถึงบทบาทของผู้นำที่ต้องเปลี่ยนจากการมุ่งเน้นผลกำไรระยะสั้นไปสู่การสร้างคุณค่าระยะยาว โดยพิจารณาหลักการความเป็นผู้นำ การรอบการตัดสินใจ และกลยุทธ์องค์กรที่ส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่วนรายงานของ UN Global Compact - Accenture (2025) ผลวิจัยพบว่า CEO กว่า 88% เชื่อว่าการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนมีความสำคัญมากขึ้นกว่าห้าปีที่แล้ว รายงานนี้เน้นย้ำว่าผู้นำต้องมีความน่าเชื่อถือและมีเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและผลกระทบที่ยั่งยืน และงานวิจัยของ Piwowar-Sulej & Iqbal (2025) ศึกษาผู้นำที่มุ่งเน้นความยั่งยืนและพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมใน SMEs พบว่า ผู้นำให้ความสำคัญกับความยั่งยืน มีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของพนักงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้นำเน้นการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงาน (Employee Well - Being)

2. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนความยั่งยืน (Sustainable Organizational Culture) วัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture) คือ ชุดของค่านิยม ความเชื่อ และบรรทัดฐานที่ใช้ร่วมกันในองค์กร (Schein, 2010) การสร้างวัฒนธรรมที่ยั่งยืนจึงหมายถึงการทำให้การดูแลสิ่งแวดล้อมและสังคมกลายเป็นส่วนหนึ่งของ DNA ขององค์กร สามารถทำได้หลายวิธี 1. การกำหนดค่านิยมหลัก องค์กรควรบรรจุความยั่งยืนไว้ในค่านิยมหลักอย่างชัดเจน เพื่อให้พนักงานทุกคนเข้าใจว่าความยั่งยืนไม่ใช่แค่โครงการชั่วคราว แต่เป็นส่วนสำคัญของอัตลักษณ์องค์กร 2. การสื่อสารที่สม่ำเสมอ การสื่อสารเกี่ยวกับความก้าวหน้าและผลสำเร็จด้านความยั่งยืนอย่างต่อเนื่องจะช่วยกระตุ้นและสร้างความภาคภูมิใจให้กับพนักงาน เช่น การจัดทำรายงานความยั่งยืน (Sustainability Report) ที่เปิดเผยต่อสาธารณะ หรือการใช้ช่องทางสื่อสารภายใน เพื่อแบ่งปันเรื่องราวความสำเร็จของโครงการต่าง ๆ (Sharma & Sharma, 2021) 3. การยอมรับและให้รางวัล การยกย่องและให้รางวัลแก่พนักงานที่มีพฤติกรรมที่ส่งเสริมความยั่งยืน เช่น การประหยัดพลังงาน หรือการเสนอไอเดียที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จะช่วยเสริมแรงเชิงบวกและกระตุ้นให้ผู้อื่นทำตาม การให้รางวัลไม่จำเป็นต้องเป็นตัวแทนเงินเสมอไป แต่อาจเป็นเพียงการกล่าวชมเชยในที่ประชุม หรือการมอบประกาศเกียรติคุณก็เพียงพอแล้ว (Bansal & Roth, 2000) ส่วนการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนความยั่งยืน ได้แก่ Serpa & Sá (2025)

ศึกษาการฝังความยั่งยืนในองค์กรผ่านบรรยากาศ วัฒนธรรม และความเป็นผู้นำ เน้นย้ำว่าการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนความยั่งยืนนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความอยู่รอดในระยะยาวขององค์กร โดยชี้ให้เห็นว่าการสร้างความเชื่อมั่น (Trust) และการมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Shared Purpose) เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้พนักงานมีส่วนร่วมในเป้าหมายความยั่งยืนขององค์กร และงานวิจัยของ Piwowar - Sulej & Iqbal (2025) ศึกษาผู้นำที่มุ่งเน้นความยั่งยืนและพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมใน SMEs พบว่า วัฒนธรรมองค์กรมีบทบาทสำคัญในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของพนักงาน งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าเมื่อวัฒนธรรมองค์กรเน้นการสนับสนุนพฤติกรรมเชิงบวก พนักงานก็มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และรายงานของ UN Global Compact - Accenture (2025) ในหัวข้อ ไขกุญแจ: ปลดล็อกกุญแจไปของผู้ที่ที่ยั่งยืน ชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยั่งยืน โดยระบุว่าองค์กรที่ประสบความสำเร็จจะมีการสื่อสารที่โปร่งใสและสม่ำเสมอเกี่ยวกับเป้าหมายและผลสำเร็จด้านความยั่งยืน ซึ่งช่วยเพิ่มความผูกพันของพนักงานและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงาน (Employee Engagement) เมื่อพนักงานรู้สึกว่าพวกเขามีส่วนร่วมและมีบทบาทในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ยั่งยืน พวกเขาจะมีความผูกพันและแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น (Baumruk, 2004) การมีส่วนร่วมของพนักงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็วและยั่งยืนสามารถทำได้โดย 1. การจัดฝึกอบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับประเด็นความยั่งยืนและผลกระทบต่อองค์กรและสังคม การฝึกอบรมที่ครอบคลุมไม่เพียงแต่ให้ข้อมูล แต่ยังช่วยสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจร่วมกันว่าทำไมความยั่งยืนจึงมีความสำคัญ 2. การสร้างทีมงานสีเขียว (Green Teams) จัดตั้งทีมอาสาสมัครจากพนักงานในแผนกต่าง ๆ เพื่อริเริ่มและดำเนินโครงการด้านสิ่งแวดล้อม ทีมเหล่านี้เป็นเหมือนกลุ่มแกนนำที่ช่วยขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงจากภายในและสร้างความตื่นตัวในหมู่เพื่อนร่วมงาน (Ramus & Steger, 2000) และ 3) การให้โอกาส โดยการเปิดโอกาสให้พนักงานเสนอความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืน การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจทำให้พนักงานรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบต่อโครงการต่างๆ มากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีในระยะยาว โดยสรุปตามมิติเพื่อให้เข้าใจมากยิ่งขึ้นระหว่างมุมมองเชิงทฤษฎีและมุมมองเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับพฤติกรรมองค์กรกับการขับเคลื่อนความยั่งยืน โดยงานวิจัยของ Ai Min, et al (2024) ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพนักงาน และความยั่งยืนพบว่า องค์กรที่ให้พนักงานมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการตัดสินใจด้านสิ่งแวดล้อมมีผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมไม่ได้เป็นเพียงแค่เรื่องของความรู้สึก แต่สามารถวัดผลได้ในเชิงรูปธรรมและส่งผลต่อความสำเร็จด้านความยั่งยืนขององค์กรอย่างแท้จริง

ตาราง 1 จำแนกตามมิติ 2 มุมมอง

มิติ	มุมมองเชิงทฤษฎี	มุมมองเชิงปฏิบัติ
แนวคิดหลัก	ศาสตร์พฤติกรรมองค์กรอธิบายพฤติกรรมของบุคคลและกลุ่มในองค์กร และความสัมพันธ์กับความยั่งยืน (Robbins & Judge, 2017)	การนำแนวคิดด้านพฤติกรรมมาปรับใช้กับนโยบาย กลยุทธ์ และกิจกรรมในองค์กร เพื่อบรรลุเป้าหมายด้านความยั่งยืน (Elkington & Hartigan, 2008)

ตาราง 1 จำแนกตามมิติ 2 มุมมอง (ต่อ)

มิติ	มุมมองเชิงทฤษฎี	มุมมองเชิงปฏิบัติ
ทฤษฎีสำคัญ	- Lewin's Change Theory การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 3 ขั้นตอน (Lewin, 1951) - Positive Psychology การสร้างแรงจูงใจ ภายในและความหมายของงาน (Seligman, 2011; Deci & Ryan, 2000) - Social Learning Theory การเรียนรู้จาก การสังเกตและต้นแบบ (Bandura, 1977)	- ผู้นำต้องลงมือปฏิบัติและเป็นแบบอย่างจริง (Avery & Bergsteiner, 2011) - สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ปลูกฝังค่านิยม ความยั่งยืน (Schein, 2010) - เปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมและรู้สึก เป็นเจ้าของ (Baumruk, 2004; Ramus & Steger, 2000)
กลไกสำคัญ	อธิบายแรงขับเคลื่อนและกลไกที่ทำให้ พฤติกรรมบุคคลเปลี่ยนแปลงและคงอยู่ เช่น แรงจูงใจ ค่านิยม และแบบอย่าง	- การออกแบบนโยบายและกลยุทธ์ที่นำไปสู่ การปฏิบัติจริง เช่น การฝึกอบรม การสร้าง ทีมงานสีเขียว การให้รางวัลเชิงสัญลักษณ์
ผลลัพธ์ที่ คาดหวัง	ทำความเข้าใจกลไกเบื้องหลังพฤติกรรม ที่นำไปสู่ความยั่งยืน (Linnenluecke & Griffiths, 2010)	- สร้างการเปลี่ยนแปลงที่วัดผลได้จริง เช่น ลดของเสีย ประหยัดพลังงาน เพิ่มภาพลักษณ์ องค์กร และสร้างคุณค่าร่วมทางสังคม (Lubin & Esty, 2010)
ข้อจำกัด	เน้นอธิบายเชิงแนวคิดและทฤษฎี ยังไม่ตอบ คำถามเชิงปฏิบัติ	- หากขาดฐานทฤษฎี อาจกลายเป็นเพียง กิจกรรมเฉพาะกิจ ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลง เชิงระบบ (Bansal & Roth, 2000)

พฤติกรรมองค์กรของภาครัฐและภาคเอกชนต่างมี “จุดแข็งและข้อจำกัด” ที่แตกต่างกัน ภาครัฐมีศักยภาพในการกำหนดนโยบายและสร้างระบบสนับสนุนเชิงโครงสร้างเพื่อความยั่งยืน ส่วนภาคเอกชนมีความคล่องตัวและนวัตกรรมที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็วกว่า การบูรณาการพฤติกรรมของทั้งสองภาคส่วน เช่น การสร้าง “เครือข่ายความร่วมมือภาครัฐและเอกชน (Public - Private Partnership)” จึงเป็นแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนความยั่งยืนระดับประเทศอย่างเป็นระบบและยั่งยืนในระยะยาว จึงขอสรุปเนื้อหาเชิงวิเคราะห์ดังตารางเปรียบเทียบ ดังนี้

ตาราง 2 สรุปเปรียบเทียบพฤติกรรมองค์การระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

มิติเปรียบเทียบ	หน่วยงานภาครัฐ	หน่วยงานภาคเอกชน
โครงสร้างองค์กร	แบบราชการ มีลำดับชั้นชัดเจน (Hierarchical)	แบบยืดหยุ่น คล่องตัว (Flat or Matrix)
แรงจูงใจหลักของบุคลากร	ความมั่นคงในอาชีพ หน้าที่ต่อสาธารณชน	ผลตอบแทน ความก้าวหน้า ความท้าทาย
วัฒนธรรมองค์กร	เน้นระเบียบ ขั้นตอน และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม	เน้นนวัตกรรม การแข่งขัน และผลลัพธ์
ภาวะผู้นำ (Leadership Style)	ผู้นำเชิงบริหาร (Managerial Leadership) เน้นการควบคุม	ผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) เน้นแรงบันดาลใจ
พฤติกรรมเพื่อความยั่งยืน	ผ่านนโยบายภาครัฐ เช่น Green Office, e-Government	ผ่านกลยุทธ์ CSR, ESG, Green Innovation
การมีส่วนร่วมของพนักงาน	มักเป็นแบบบนลงล่าง (Top - Down)	มักเป็นแบบล่างขึ้นบน (Bottom - Up)
ผลกระทบต่อความยั่งยืน	สร้างความเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย และสังคม	สร้างผลกระทบเชิงธุรกิจและสิ่งแวดล้อมโดยตรง

จากตาราง 2 ผลสรุปกรณีศึกษาของภาครัฐ คือ สำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งหนึ่งในประเทศไทยได้นำระบบ “Green Office” เข้ามาใช้โดยอาศัยพฤติกรรมองค์การที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากร เช่น การลดใช้กระดาษ การแยกขยะ การใช้พลังงานหมุนเวียน และการสื่อสารภายในที่สร้างแรงจูงใจเชิงสิ่งแวดล้อม (Eco - Motivation) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมในวงกว้างและเป็นต้นแบบให้หน่วยงานอื่น ๆ ปรับใช้ตาม ซึ่งภาครัฐเน้นความมั่นคง ระเบียบ ขั้นตอน และความรับผิดชอบต่อสาธารณชน พฤติกรรมองค์การมักขับเคลื่อนด้วยนโยบายและกฎเกณฑ์ และกรณีศึกษาบริษัทเอกชนด้านพลังงานในประเทศไทย เช่น ปตท. (PTT Group) ได้พัฒนานโยบาย “PTT Green Roadmap” ที่เชื่อมโยงพฤติกรรมองค์การกับเป้าหมาย Net Zero โดยใช้แนวคิดพฤติกรรมเชิงบวก (Positive Organizational Behavior) เช่น การยกย่องพนักงานที่ริเริ่มโครงการลดการใช้พลังงาน การสร้างทีมงานนวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อม และการฝึกอบรมผู้นำให้เป็น Role Model ด้านความยั่งยืน ส่วนภาคเอกชนนั้น เน้นความคล่องตัว นวัตกรรม ผลลัพธ์ และการแข่งขัน พฤติกรรมองค์การมักขับเคลื่อนด้วยแรงจูงใจและเป้าหมายทางธุรกิจ

สรุป

การขับเคลื่อนความยั่งยืนในยุคปัจจุบันเป็นประเด็นที่ทุกองค์กรไม่อาจละเลยได้อีกต่อไป เพราะโลกกำลังเผชิญกับความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมที่ซับซ้อนมากขึ้น การสร้างความยั่งยืนจึงมิใช่เพียงการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ทางธุรกิจหรือการลงทุนในเทคโนโลยีใหม่ แต่ต้องอาศัยพฤติกรรมของบุคลากรในองค์กรที่เป็นตัว

ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริง พฤติกรรมองค์การจึงกลายเป็นหัวใจสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายเชิงกลยุทธ์กับผลลัพธ์เชิงปฏิบัติในมุมมองเชิงทฤษฎี พฤติกรรมองค์การอธิบายได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนเกิดขึ้นได้อย่างไรผ่านกลไกของแรงจูงใจ การเรียนรู้ และการปรับตัว ทฤษฎีว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงให้ภาพว่าพฤติกรรมบุคคลและกลุ่มสามารถปรับจากสิ่งเดิมไปสู่สิ่งใหม่ได้ หากได้รับการสร้างความตระหนัก การเสริมแรง และการทำให้พฤติกรรมนั้นกลายเป็นบรรทัดฐานถาวร ขณะเดียวกันมุมมองด้านจิตวิทยาเชิงบวกช่วยชี้ให้เห็นว่าความสุขและแรงจูงใจภายในเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคลากรพร้อมมีส่วนร่วมในการสร้างความยั่งยืน นอกจากนี้ แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมยังอธิบายได้ว่าพฤติกรรมที่ดีสามารถถ่ายทอดและแพร่กระจายได้ผ่านการเป็นแบบอย่าง โดยเฉพาะจากผู้นำและบุคคลต้นแบบในองค์กรอย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในมุมมองเชิงปฏิบัติ จะพบว่าความสำเร็จของการสร้างความยั่งยืนต้องอาศัยการลงมือทำที่เป็นรูปธรรม 3 องค์ประกอบหลักที่โดดเด่นคือ ภาวะผู้นำที่ยั่งยืน วัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนความยั่งยืน และการมีส่วนร่วมของพนักงาน ภาวะผู้นำที่ยั่งยืนหมายถึงการที่ผู้นำไม่เพียงแต่ประกาศนโยบาย แต่ต้องลงมือทำและเป็นต้นแบบในการตัดสินใจ วัฒนธรรมองค์กรที่ยั่งยืน คือ การสร้างระบบคุณค่าและความเชื่อที่ทำให้การดูแลสิ่งแวดล้อมและสังคมเป็นเรื่องธรรมชาติของการทำงาน ส่วนการมีส่วนร่วมของพนักงาน คือ การเปิดโอกาสให้ทุกคนมีบทบาทและรู้สึกเป็นเจ้าของในการขับเคลื่อนความเปลี่ยนแปลง สิ่งเหล่านี้ทำให้องค์กรสามารถเปลี่ยนจากแนวคิดไปสู่ผลลัพธ์ที่จับต้องได้ เมื่อพิจารณามุมมองทฤษฎีและปฏิบัติมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวพันกัน หากเน้นแต่ทฤษฎีโดยขาดการลงมือทำ ความยั่งยืนก็จะเป็นเพียงแนวคิดที่ไม่เกิดผลจริง ในทางกลับกัน หากปฏิบัติโดยขาดรากฐานทางทฤษฎีองค์กรก็อาจได้เพียงกิจกรรมชั่วคราวที่ไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง ความท้าทายสำคัญ คือ การบูรณาการทั้งสองด้านเข้าด้วยกันอย่างมีระบบ เพื่อสร้างทั้งความเข้าใจเชิงลึกและการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ

โดยสรุป พฤติกรรมองค์การมิได้จำกัดอยู่เพียงการจัดการทรัพยากรมนุษย์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน แต่เป็นกลไกเชิงกลยุทธ์ที่สามารถขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความยั่งยืนได้อย่างแท้จริง การผสมผสานมุมมองเชิงทฤษฎีกับแนวทางเชิงปฏิบัติจะช่วยให้องค์กรสร้างการเปลี่ยนแปลงที่มั่นคง วัตถุประสงค์ และขยายผลต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- Ai Min, Y., Hao, M., Yang, X., Yu Ling, D., & Si Yuan, J. (2024). How Employee Corporate Social Responsibility Participation Promotes Pro - Environmental Behavior. *Frontiers in Earth Science*, 12, Article 1393386. <https://doi.org/10.3389/feart.2024.1393386>
- Avery, G. C. & Bergsteiner, H. (2011). *Sustainable Leadership: Honeybee and Locust Approaches*. Routledge.
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Prentice-Hall.
- Bansal, P. & Roth, K. (2000). Why Companies go Green: A Model of Ecological Responsiveness. *Academy of Management Journal*, 43(4), 717 – 736. <https://doi.org/10.2307/1556363>
- Baumruk, R. (2004). The Missing Link: The Role of Employee Engagement in Business Success. *Workspan*, 47(11), 48 – 52. <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=2963960>
- Bennis, W. & Nanus, B. (1985). *Leaders: Strategies for Taking Charge*. Harper & Row.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2000). The “What” and “Why” of Goal Pursuits: Human Needs and The Self - Determination of Behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227 – 268. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01
- Elkington, J. (1997). *Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business*. Capstone.
- Elkington, J. & Hartigan, P. (2008). *The Power of Unreasonable People: How Social Entrepreneurs Create Markets That Change the World*. Harvard Business Press.
- Friedman, M. (1970, September 13). The Social Responsibility of Business is to Increase its Profits. *The New York Times Magazine*. The New York Times Company.
- Greenberg, J., & Baron, R. A. (2008). *Behavior in Organizations* (9th ed.). Pearson Education.
- Lewin, K. (1951). *Field Theory in Social Science: Selected Theoretical Papers* (D. Cartwright, Ed.). Harper & Row.
- Linnenluecke, M. K. & Griffiths, A. (2010). Corporate Sustainability and Organizational Culture. *Journal of World Business*, 45(4), 357 – 366. <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2009.08.006>
- Lubin, D. A., & Esty, D. C. (2010). The Sustainability Imperative. *Harvard Business Review*, 88(5), 42 – 50. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3809958>
- Luthans, F. (2011) *Organizational Behaviour: An Evidence-Based Approach*. McGraw-Hill.

- Mentalmate. (2024). *Positive Psychology*. <https://mentalmateservice.com/what-is-positive-psychology/>
- Norton, T. A., Parker, S. L., Zacher, H., & Ashkanasy, N. M. (2014). Employee Green Behavior: A Theoretical Framework, Multilevel Review, and Future Research Agenda. *Organization & Environment*, 28(1), 103 – 125. <https://doi.org/10.1177/1086026615575773>
- Piowar-Sulej, K. & Iqbal, M. (2025). *Sustainability - Focused Leadership and Pro - Environmental Behavior in SMEs: Through the Lens of Conservation of Resources Theory*. Central European Management Journal. Advance online publication. <https://doi.org/10.1108/CEMJ-11-2024-0375>
- Robbins, S. P. & Judge, T. A. (2017). *Organizational Behavior* (17th ed.). Pearson.
- Ramus, C. A. & Steger, U. (2000). The Roles of Supervisory Support Behaviors and Employee Participation in Environmental Management. *Academy of Management Journal*, 43(4), 607 – 622. <https://doi.org/10.2307/1556441>
- Rosário, A. T. & Boechat, A. C. (2025). How Sustainable Leadership can Leverage Sustainable Development. *Sustainability*, 17(8), 3499. <https://doi.org/10.3390/su17083499>.
- Schein, E. H. (1992). *Organizational Culture and Leadership* (2nd ed.). Jossey-Bass.
- Schein, E. H. (1996). *Organizational Learning: What is New?* Working Paper No. 3912 - 96. MIT Sloan School of Management, Cambridge.
- Schein, E. H. (2010). *Organizational Culture and Leadership* (4th ed.). Jossey-Bass.
- Seligman, M. E. P. (2011). *Flourish: A Visionary New Understanding of Happiness and Well - Being*. Free Press.
- Serpa, S. & Sá, M. J. (2025). Embedding Sustainability in Organisations Through Climate, Culture and Leadership. *Sustainability*, 17(3), 1186. <https://doi.org/10.3390/su17031186>
- Sharma, M. & Sharma, M. (2021). Communication for Sustainable Business: A Systematic Review. *Journal of Business Research*, 129, 903 - 918.
- Spreitzer, G. M., Kizilos, M. A., & Nason, S. W. (1997). A Dimensional Analysis of The Relationship Between Psychological Empowerment and Effectiveness, Satisfaction, and Strain. *Journal of Management*, 23(5), 679 – 704. <https://doi.org/10.1177/014920639702300504>
- The Active. (2024). จิตวิทยาเชิงบวก: ออกกำลังกาย ให้จิตดี มีสุขได้ ไม่ต้องรอความบังเอิญ. <https://theactive.thaipbs.or.th/read/positive-psychology>

- UN Global Compact-Accenture. (2025). *Turning The Key: Unlocking The Next Era of Sustainability Leadership*. <https://www.unglobalcompact.org/library/4311>
- United Nations. (2015). *Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. <https://sdgs.un.org/2030agenda>
- Yip, J., Ernst, C., & Campbell, M. (2022). *Boundary Spanning Leadership for Sustainable Change*. cclinnovation.org/wp-content/uploads/2020/02/boundaryspanningleadership.pdf

ภาคผนวก

แนะนำผู้เขียน

ศุภศิลป์ ภาชี

หน่วยงานสังกัด

อาจารย์ ดร., สถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความสนใจทางวิชาการ

นวัตกรรมผลิตภัณฑ์การเกษตร

E-mail:

pinyowongthong@hotmail.com

กมลวรรณ อรนัด

หน่วยงานสังกัด

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ความสนใจทางวิชาการ

รัฐประศาสนศาสตร์

E-mail:

kamolwan1026@gmail.com

ชลิตา แสนวิเศษ

หน่วยงานสังกัด

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ความสนใจทางวิชาการ

รัฐประศาสนศาสตร์

E-mail:

chalida.s@lawasri.tru.ac.th

อิทธิกิจ ชาวโพธิ์ทอง

หน่วยงานสังกัด

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ความสนใจทางวิชาการ

รัฐประศาสนศาสตร์

E-mail:

ittikit146090398@gmail.com

วรินทร์ สีเสียดงาม

หน่วยงานสังกัด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ความสนใจทางวิชาการ

ดนตรีตะวันตก

E-mail:

yingyiizsi@gmail.com

ขวัญการณ ก้นภัย

หน่วยงานสังกัด นิสิตปริญญาโท ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ความสนใจทางวิชาการ รัฐศาสตร์ และ รัฐประศาสนศาสตร์
E-mail: kwankarn.kunpai@gmail.com

โสพนา เอี่ยมขจรศิริ

หน่วยงานสังกัด มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ความสนใจทางวิชาการ บริหารการศึกษา
E-mail: sopana@nmk.ac.th

ผลพันธุ์ รัตนภิรมย์

หน่วยงานสังกัด นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ความสนใจทางวิชาการ บริหารการศึกษา
E-mail: phonpanza@gmail.com

ศศิธร กวินกุล

หน่วยงานสังกัด นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ความสนใจทางวิชาการ บริหารการศึกษา
E-mail: sasithon.seesomphong@gmail.com

ธีรพงศ์ มีโชค

หน่วยงานสังกัด นักศึกษาหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ความสนใจทางวิชาการ บริหารการศึกษา
E-mail: t.meepoke@gmail.com

นันทพร รอดผล

หน่วยงาน/สังกัด อาจารย์โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (มัธยมศึกษา)
ความสนใจทางวิชาการ หลักสูตรและการสอน
E-mail: tmgtamgi@gmail.com

ธิดาพร เทวัญประทานพร

หน่วยงานสังกัด ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
ความสนใจทางวิชาการ หลักสูตรและการสอน
E-mail: 56253402bauy@gmail.com

สุพีชา ยงยิ่งเขาว์

หน่วยงานสังกัด ครูโรงเรียนเทศบาล 2 วัดพระทรง (สุทธิวิเทศอุปถัมภ์)
ความสนใจทางวิชาการ หลักสูตรและการสอน
E-mail: supeecha1018@gmail.com

สาธิตา ตินะมาศ

หน่วยงานสังกัด อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ (ศศ.บ.) มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ความสนใจทางวิชาการ หลักสูตรและการสอน, ภาษาอังกฤษ
E-mail: sathita.s@lawasri.tru.ac.th

ปนัดดา พาณิชยพันธุ์

หน่วยงานสังกัด อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ความสนใจทางวิชาการ สังคมศึกษา, หลักสูตรและการสอน
E-mail: Panadda.p@lawasri.tru.ac.th

สุนทร อ่อนฤทธิ์

หน่วยงานสังกัด อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ความสนใจทางวิชาการ สังคมศึกษา, หลักสูตรและการสอน
E-mail: suntorn.o@lawasri.tru.ac.th

ณัฐปภัศ จัยเจริญ

หน่วยงาน/สังกัด

ภาควิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

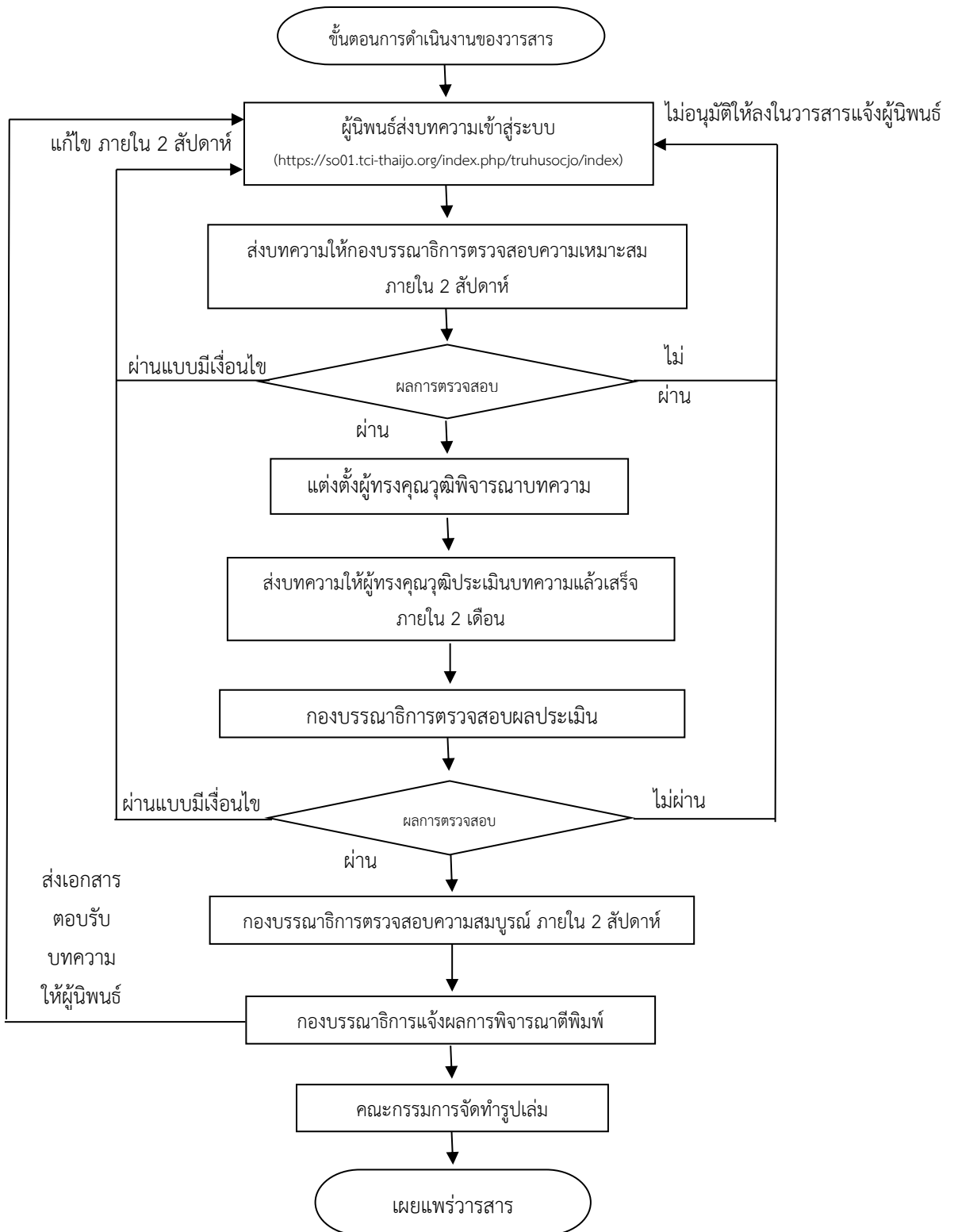
ความสนใจทางวิชาการ

รัฐประศาสนศาสตร์ และ บริหารทรัพยากรมนุษย์

E-mail:

nhatphaphat_j@rmutt.ac.th

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

สำนักงานวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
321 ถ.นารายณ์มหาราช ต.ทะเลชุบศร อ.เมือง จ.ลพบุรี 15000
โทรศัพท์ 064-313-8785 Email: husocjo@gmail.com

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ตีพิมพ์บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1.1 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน

1.2 บทความวิชาการ (Academic Article) ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิตนักศึกษา หรือประชาชนทั่วไป

1.3 บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้นิพนธ์

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพบทความ (Peer Review) ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความผู้พิจารณาบทความจะไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้นิพนธ์บทความ และผู้นิพนธ์จะไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-Blind Peer Review) ทั้งนี้บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารจะต้องมีผลการประเมิน "ผ่าน" จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 ใน 3 ท่าน

หมายเหตุ หากเกิดปัญหาหรือข้อขัดแย้งใด ๆ ในบทความการตัดสินใจของกองบรรณาธิการวารสารถือเป็นที่สุด

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จะต้องผ่านการตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้นิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับกองบรรณาธิการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการของสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 14 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double Spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์สันขนาดบีห้า (B5) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษด้านบน 1 นิ้ว ด้านซ้ายและด้านขวา กับด้านล่าง 0.75 นิ้ว พร้อมใส่หมายเลขกำกับทางมุมขวาบนทุกหน้าบทความไม่ควรยาวเกิน 15 หน้ากระดาษพิมพ์สัน โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

2. ส่วนบทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาว 250 – 300 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัยและบทความปริทรรศน์ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) สรุป (Conclusion) และคำสำคัญ (Key Words) ซึ่งควรเรียงตามลำดับและแยกหัวข้อให้ชัดเจน ดังนี้

- วัตถุประสงค์ ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- วิธีการศึกษา ควรกล่าวถึงวิธีการค้นคว้าข้อมูล ระเบียบวิธีวิจัยที่นำมาศึกษา สถิติที่นำมาใช้
- ผลการศึกษา ควรประกอบด้วยผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีมีการวิเคราะห์)
- สรุป ควรกล่าวถึงผลสรุปของการค้นคว้าและศึกษา
- คำสำคัญ ควรมีคำสำคัญ 3 - 6 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา และจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (.)

3. ส่วนเนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

3.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้ สมมติฐานของการศึกษา ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ชัดเจน

3.2 วิธีการศึกษา (Methods) กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.3 ผลการศึกษา (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ 3.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.4 การอภิปรายผล (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์นำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี

ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.5 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะนำการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3.6 กิตติกรรมประกาศ (acknowledgements) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงานหรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย

3.7 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (Citations in text) เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงแตกต่างกันตามประเภทของเอกสารหรือแหล่งที่ใช้อ้างอิง ดังนี้

การจัดรูปแบบหน้ากระดาษวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ระยะขอบ บน 1”

*****ตั้งค่าน้ำกระดาษ ขนาด B5
(7.17”×10.12”)****

ภายนอก 0.75”

ภายใน 0.75”

ล่าง 0.75”

ชื่อบทความภาษาไทย
ชื่อบทความภาษาอังกฤษ
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 18)

ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาไทย*
ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาอังกฤษ
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 14)

บทคัดย่อ
(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 14)

เนื้อหาของบทความ ใช้ รูปแบบอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 14 ความยาวของบทคัดย่อ ภาษาไทย 250 - 300 คำ โดยให้เขียนเป็นร้อยแก้ว เน้นเฉพาะเนื้อหาที่สำคัญ ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ วิธีการ ผลและวิจารณ์ หรือข้อเสนอแนะอย่างย่อ (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 14)

คำสำคัญ: (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 14) ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ประมาณ 3 - 5 คำ เป็นภาษาไทย ซึ่งตรงกับคำสำคัญในภาษาอังกฤษ เช่น รูปแบบบทความ, ขนาดตัวอักษร, รูปแบบตัวอักษร (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 14)

* ยศ/ตำแหน่งทางวิชาการ, สาขาวิชา หน่วยงานต้นสังกัด (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวธรรมดา ขนาดอักษร 12)

ยศ/ตำแหน่งทางวิชาการ, สาขาวิชา หน่วยงานต้นสังกัด (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวธรรมดา ขนาดอักษร 12) (ภาษาอังกฤษ)

ABSTRACT

(ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 14)

ความยาวของบทคัดย่อภาษาอังกฤษ 250 – 300 คำ และต้องตรงกับบทคัดย่อภาษาไทย (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 14)

Keywords: (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ตัวหนา ขนาดอักษร 14) ควรเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความ ประมาณ 3 - 5 คำ เป็นภาษาอังกฤษ ต้องตรงกับคำสำคัญในภาษาไทย (ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาดอักษร 14)

บทนำ

อธิบายถึงความเป็นมาของเรื่องที่วิจัย ความสำคัญของปัญหาที่ทำการศึกษาวินิจฉัย ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย กระชับ และชัดเจน การใช้คำย่อ ต้องมีคำสมบูรณ์ไว้ในครั้งแรกก่อน เนื้อหาของตัวเรื่องควรมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้ ความยาวไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (ควรระบุเป็นข้อ ๆ)

วิธีดำเนินการวิจัย

อธิบายขั้นตอนการวิจัยด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย โดยกล่าวถึงแหล่งข้อมูล ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

อธิบายถึงสิ่งที่ได้จากการศึกษาหรือวิจัย ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล และการแสดงผลการทดสอบ สมมติฐาน และการวิจารณ์ผลการวิจัย ซึ่งการรายงานผลการวิจัยและการวิจารณ์นั้น ควรยึดวัตถุประสงค์ และ สมมติฐานของการวิจัยเป็นหลัก เพื่อชี้ให้เห็นว่าผลการวิจัยได้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างไรบ้างและสอดคล้องกับ สมมติฐานที่วางไว้หรือไม่อย่างไร โดยเสนอหลักฐานข้อมูลอย่างเป็นระเบียบและเข้าใจง่าย

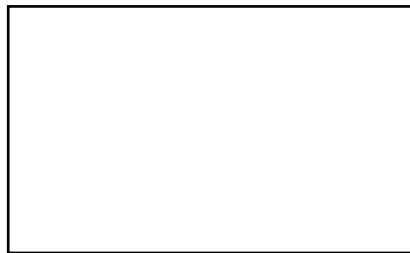
(กรณีมีตาราง)

ตาราง 1 เนื้อหาที่เป็นตารางและคำอธิบายสามารถใช้เป็นรูปแบบ 1 คอลัมน์ ได้ตามความเหมาะสม

(n=30)

หัวข้อ	ขีดเส้น 2 เส้น
	ขีดเส้น 1 เส้น
รวม	ขีดเส้น 1 เส้น
	ขีดเส้น 2 เส้น

(กรณีมีภาพ)

ภาพ 1 ชื่อภาพ

(ที่มา: ✓

อภิปรายผล

ควรอธิบายถึงผลที่ได้รับจากการศึกษาหรือวิจัย ว่าเป็นไปตามสมมติฐานหรือไม่ ควรอ้างถึงทฤษฎี หรือ ผลการศึกษาของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ

ข้อเสนอแนะ

อธิบายถึงการนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ หรือข้อเสนอแนะปัญหาที่พบในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

(ดูรูปแบบการอ้างอิงแทรกในเนื้อหาและการเขียนเอกสารอ้างอิง)

***หากต้องการรายละเอียดเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
321 ถนนราชนิยมหาราช ต.ทะเลชุบศร อ.เมืองลพบุรี จ.ลพบุรี 15000
โทรศัพท์ 0-3642-7485 – 93 ต่อ 40012 โทรสาร 0-3641-1150
Email: husocjo@gmail.com

การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาและการเขียนเอกสารอ้างอิง

วิธีการเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (Citations in text)

1. ใช้รูปแบบการอ้างอิงแทรกในเนื้อหาแบบ APA 7th (The Publication Manual of the American Psychological Association) การลงรายการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ในรูปแบบดังนี้

หมายเหตุ: เครื่องหมาย √ แสดงถึงการเว้นวรรคโดยการเคาะ Spacebar 1 ครั้ง เวลาลงรายการอ้างอิงแทรกในเนื้อหาและรายการเอกสารอ้างอิงไม่ต้องใส่ลงไป

2. การลงรายการอ้างอิงในเนื้อหา

2.1 การอ้างอิงแบบท้ายประโยค หรือวงเล็บ (parenthetical citation)

(ชุตินาถ/สัจจามันท์,√2566)

(Watson,√2024)

2.2 การอ้างอิงแบบบรรยาย (narrative citation) ใช้ในกรณีเริ่มต้องประโยค โดยการกล่าวถึงชื่อ

ผู้แต่ง

ชุตินาถ/สัจจามันท์√ (2566)

Watson√(2024)

3. ผู้แต่ง 1-2 คน

(ชุตินาถ/สัจจามันท์√และ√มารศรี√ศิริรักษ์,√2539)

Wegener√and√Petty (1994)

4. ผู้แต่ง 3 คนขึ้นไป

(สรญา√แสงเย็นพันธุ์√และคณะ,√2565)

Harris√et√al.,√(2018)

5. ผู้แต่งที่เป็นผู้มีฐานันดรศักดิ์ บรรดาศักดิ์ สมณศักดิ์

(ม.ร.ว.คึกฤทธิ์√ปราโมช,√2528)

(คุณหญิงแม้นมาส√ชลิต,√2521)

(พระธรรมปิฎก√(ป.อ. ปยุตโต),√2540)

6. สิ่งพิมพ์ที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง ใช้ชื่อเรื่องแทนชื่อผู้แต่ง

(การพัฒนาชุมชนสีเขียว, 2548)

(Organization Management, 2011)

7. ข้อความที่นำมาอ้างอิง พบแหล่งที่ใช้อ้างอิงมากกว่า 1 แหล่ง สามารถเขียนไว้ในวงเล็บเดียวกันได้ โดยใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นแต่ละงานและเรียงตามลำดับอักษรของชื่อผู้แต่ง

(นวลจันทร์ วรรณานุกร, 2539; งามศรี วิศวรักษ์, 2552; งามภาว ใจโตทรัพย์, 2554)

(Heggs, 1999; Kates, & Davies, 2004)

8. การอ้างอิงราชกิจจานุเบกษา

ให้ใช้ชื่อย่อกฎหมายและตามด้วยปี

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องมาตรฐานการอุดมศึกษา (2549)...ตามที่ พระราชบัญญัติ
ประถมศึกษา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2505 (2505) กำหนดไว้

...เนื้อหา...(พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561, 2561)

9. การอ้างอิงเอกสารจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

ใช้คำว่า อ้างถึงใน หรือ as cited in

การอ้างอิงหน้าข้อความ

ชุตีรัตน์ กาญจนธนชัย (2562 อ้างถึงใน กิตติ อะพรรัมย์, 2558) ระบบสารสนเทศที่ดีควรมี
ความสามารถที่ครอบคลุมการทำงานขององค์กรในด้านต่าง ๆ

Arnett (2000, as cited in Claiborne & Drewery, 2010) suggests there is an emerging adult stage
in the lifespan of humans, covering young people between the ages of 18 and 25 years.

การอ้างอิงท้ายข้อความ

สารสนเทศเพื่อการวางแผนกลยุทธ์ (strategic planning information systems) หมายถึงระบบที่จัด
ให้มีกระบวนการในการพัฒนาแผนระยะยาวสำหรับระบบสารสนเทศบนพื้นฐานของแผนกลยุทธ์โดยภาพรวมของ
องค์กร (Indstuds, n.d as cited in Faculty of Engineering, University of Porto, 2015)

10. การอ้างอิงจากบทสัมภาษณ์

การเขียนอ้างอิงจากบทสัมภาษณ์ กรณีไม่มีการเผยแพร่เป็นสาธารณะ ให้เขียนอ้างอิงในเนื้อหาเท่านั้น โดยไม่ต้องใส่เป็นรายการอ้างอิงท้ายเล่ม

ระวีวรรณ นาคโชติ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

(ระวีวรรณ นาคโชติ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

M. Dormnings (personal communication, February 11, 2018)

(A. Wolf, personal communication, October 27, 2014)

11. การอ้างอิงแหล่งสารสนเทศภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ให้เขียนชื่อสกุลผู้แต่ง เป็นภาษาอังกฤษ

(Yamada, 2020)

(Xiao, 2021)

วิธีการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (บรรณานุกรม)

1. พิมพ์ขีดขอบซ้าย โดยไม่ต้องจัดหน้าแบบกระจายตัวอักษร (เครื่องหมาย "v" แสดงถึง การเว้นระยะ 1 เคาะ ให้ผู้เขียนเว้นวรรคเคาะ Spacebar 1 ครั้ง)

2. หากรายการใดไม่มี ไม่ต้องลงรายละเอียดในบรรณานุกรม ให้ลงรายการถัดมาได้เลย

3. การลงรายการผู้แต่ง ผู้แต่งอาจเป็นได้ทั้งบุคคลหรือสถาบัน

- **บุคคลสามัญชน** >> ตัดคำนำหน้านาม นาย, นาง, นางสาว ดร. นายแพทย์ พล.อ. ผศ. รศ.

- **ชาวต่างประเทศ** >> เขียนชื่อสกุลขึ้นก่อน คั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค ตามด้วยอักษรย่อชื่อต้น (First name) และ ชื่อกลาง (ถ้ามี)

Potter, J. W.

Pane, J.

- **ผู้มีบรรดาศักดิ์** **ฐานันดรศักดิ์หรือสมณศักดิ์** >> กลับเอาบรรดาศักดิ์ไว้หลังชื่อกับ นามสกุล คั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (.)

คึกฤทธิ์/ปราโมช, หม่อมราชวงศ์.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต).

- **สถาบัน** >> ให้บันทึกชื่อสถาบันนั้น ๆ โดยเรียงลำดับจากหน่วยงานใหญ่ไปหาหน่วยงานย่อย คั่นด้วยชื่อหน่วยงานด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.)

สามารถใช้อักษรย่อของชื่อหน่วยงานได้ในกรณีกล่าวชื่อเต็มและวงเล็บอักษรย่อไปแล้ว เช่น

ครั้งแรก กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ, 2556)

ครั้งถัดไป (ศธ, 2556)

4. ผู้แต่งที่มีฐานะเป็น**บรรณาธิการ** ให้ลงชื่อผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.) และวงเล็บอักษรย่อ (บก.) สำหรับหนังสือภาษาไทย หรือ (Ed.) หรือ (Eds.) สำหรับหนังสือภาษาต่างประเทศ

ประวิทย์/สุวณิชย์.(บก.).

เอี่ยมพร/สกุลแก้ว, vและวสุนธรา/ทับทิมแท้.(บก.).

Ford,vG.vS.v(Ed.).

Jordan,vR.vJ,v&vPeter,vT.r,vA.v(Eds.).

5. ผู้แต่ง 1 คน

เอกสารภาษาไทยใส่ชื่อตามด้วยนามสกุล

ชวรินทร์ พาณิชย์.

เอกสารภาษาต่างประเทศนำนามสกุลขึ้นก่อน จุลภาค แล้วตามด้วยอักษรย่อชื่อ เช่น

Kim, P.

6. ผู้แต่ง 2 คน

เอกสารภาษาไทยใส่ชื่อตามด้วยนามสกุล คั่นระหว่างคนแรก และคนที่ 2 ด้วยคำว่า และ
 ขวรินทร์ พานิชย์ และ ปริญญากรณ์ ถ้าน้อย.

เอกสารภาษาต่างประเทศนำนามสกุลขึ้นก่อน จุลภาค แล้วตามด้วยอักษรย่อชื่อ คั่นระหว่าง
 คนแรก และคนที่ 2 ด้วย &

Dewey, M. & Kim, P. K.

7. ผู้แต่ง 3-20 คน ให้ใส่ชื่อทุกคน

เพชร สันทัด, สุรชาติ ฌ หนองคาย, สมาน งามสนิท, ฐนันตร์ศักดิ์ บวรนนท์กุล,
 เชษฐรัชดา พรรณาธิกุล, กฤษฏี สติยวัฒน์นานนท์, และประยงค์ เต็มขวลา.

Ary, D., Jacobs, L.C., Irvine, A. K. S., & Walker, D. A.

8. ผู้แต่ง 21 คน ขึ้นไปให้ใส่ชื่อและสกุลของผู้แต่งคนที่ 1-19 ตามด้วยเครื่องหมาย,... ก่อนชื่อคนสุดท้าย

Gilbert, J. R., Smith, J. D., Johnson, R. S., Anderson, A., Plath, S., Martin, G., Sorenson, K.,
 Jones, R., Adams, T., Rothbaum, Z., Esty, K., Gibbs, M., Taultson, B., Christner,
 G., Paulson, L., Tolo, K., Jacobson, W. L., Robinson, R. A., Maurer, O., . . .White, N.

9. การลงรายการชื่อหนังสือ

- ชื่อหนังสือให้พิมพ์ด้วยตัวเอียงและไม่ขีดเส้นใต้
- ชื่อหนังสือที่เป็นภาษาต่างประเทศ ให้ขึ้นต้นอักษรตัวแรกด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ และกรณีมีชื่อเรื่องรอง

ให้พิมพ์ตามหลังเครื่องหมายหัพภาคคู่ (:) โดยพิมพ์ขีดอักษรตัวท้าย เช่น

The psychology of prejudice: From attitudes to social action

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาไทยกับการพัฒนาชนบท: กรณีศึกษาจังหวัด

พิษณุโลก

10. การลงรายการครั้งที่พิมพ์ ให้ลงรายการตั้งแต่การพิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป แล้วใส่ไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ

() แล้วตามด้วยเครื่องหมายหัพภาค (.)

(พิมพ์ครั้งที่ 2). (พิมพ์ครั้งที่ 3). (พิมพ์ครั้งที่ 4). (2nd ed). (3rd ed). (4th ed).

ชื่อหนังสือ (พิมพ์ครั้งที่). กรณีมีพิมพ์ครั้งที่ในวงเล็บต่อท้าย ไม่ต้องใส่เครื่องหมายหัพภาค

(.) ต่อท้ายชื่อหนังสือ

บันทึกถึงดวงดาว (พิมพ์ครั้งที่ 2). ดอกหญ้า.

ชื่อหนังสือ. ต้องใส่เครื่องหมายหัพภาค (.) กรณีไม่มี (พิมพ์ครั้งที่). ต่อท้าย

บันทึกถึงดวงดาว. ดอกหญ้า.

11. หนังสือไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ และปีที่พิมพ์ใช้อักษรย่อในกรณีต่อไปนี้

	ภาษาไทย	ภาษาต่างประเทศ
ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์	(ม.ป.ป.)	(n.d.)
ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์	(ม.ป.ท.)	(n.p.)

นำอักษรย่อมาใส่ในตามตำแหน่ง

ชื่อผู้แต่ง.(ม.ป.ป.).(ชื่อหนังสือ(ครั้งที่พิมพ์).(ม.ป.ท.).

12. หากไม่สามารถพิมพ์จบได้ภายใน 1 บรรทัด ให้ขึ้นบรรทัดใหม่โดยย่อหน้าเข้ามา 7 ตัวอักษร (7 เคาะ)

Estevez, E., Fillottrani, P., & Janowski, T. (2007). *From E-Government to Seamless Government*. Proceedings of COLLECTeR Iberoamérica 2007, Chile.

13. การจัดเรียง ให้เรียงตามลำดับอักษรของชื่อผู้แต่ง โดยเรียงตามอักษร ก-ฮ A-Z และแยกภาษาไทยกับภาษาต่างประเทศออกจากกัน

13.1 การเรียงตามลำดับอักษร

ภาษาไทยใช้หลักการเกี่ยวกับการเรียงคำในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน โดยเรียงตามรูปพยัญชนะ ก-ฮ ส่วนคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะเดียวกันให้เรียงตามรูปสระ ดังนี้

อะ อัว อัวะ อา อ า อี อี้ อี อี้ อุ อู เอะ เอ เอะ เอา เอ็น เอีย เอียะ เอื้อ เอื้อะ แอ แอะ โอ โอะ ไอ โอ

ภาษาอังกฤษใช้หลักการเกี่ยวกับการเรียงคำใน Dictionary โดยเรียง A-Z ดังนี้

Singh, Y., มาก่อน Singh Siddhu, N.

Villafuerte, S. A., มาก่อน Villa-Lobos, J.

13.2 การเรียงลำดับต้นงานทหลายงานที่ชื่อผู้แต่งคนแรกเป็นชื่อคนเดียวกัน

- ถ้าชื่อผู้แต่งทุกคนเหมือนกัน ให้จัดเรียงตามปีที่พิมพ์

ตัวอย่าง

เพ็ญพรรณ เจริญพร. (2548).

เพ็ญพรรณ เจริญพร. (2550).

Cabading, J. R., & Wright, K. (2000).

Cabading, J. R., & Wright, K. (2001).

- ถ้าชื่อผู้แต่งที่แตกต่างกัน จัดเรียงตามงานที่มีชื่อผู้แต่งคนเดียวก่อน งานที่มีชื่อผู้แต่งอื่นร่วม ตัวอย่าง

ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์. (2550).

ถิรนนท์อนวัชศิริวงศ์ และ พิรุณ อนวัชศิริวงศ์. (2552).

Alleyne, R. L. (2001).

Alleyne, R. L., & Evans, A. J. (1999).

- ถ้าชื่อผู้แต่งคนแรกเป็นคนเดียวกันและชื่อผู้แต่งคนที่สอง หรือคนที่สามต่างกัน ให้จัดเรียงตามลำดับอักษรตัวแรกของชื่อสกุลของผู้แต่งคนที่สอง และคนที่สามตามลำดับ

ตัวอย่าง

จักร ดิงศภัทย์, จุฑา เทียนไทย, และค่านวม บัญชา. (2549).

จักร ดิงศภัทย์, จุฑา เทียนไทย, และพิบูล ทิรจันทร์. (2551).

Boockvar, K. S., & Burack, O. R. (2007).

Boockvar, K. S., LaCorte, H.C., Giambanco, V., Friedman, B., &

√√√√√Siu, A. (2006).

- ถ้าชื่อผู้แต่ง คนแรกมีชื่อ สกุล เหมือนกัน ให้จัดเรียงตามลำดับอักษรย่อชื่อต้นและชื่อกลาง ของชื่อผู้แต่งคนแรก

ตัวอย่าง

Mathur, A. L., & Wallston, J. (1999).

Mathur, S. E., & Ahlers, R. J. (1998).

14. การอ้างอิงแหล่งสารสนเทศภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ให้เขียนชื่อผู้แต่งเป็นภาษาอังกฤษ และแปลข้อมูลส่วนอื่นๆ เป็นภาษาอังกฤษ

15. กรณีที่ผู้แต่งเป็นสถาบัน องค์กร หน่วยงาน และจัดพิมพ์เผยแพร่เอกสารในคราวเดียวกัน ให้ใช้ชื่อหน่วยงานใส่ในตำแหน่งของสำนักพิมพ์

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2564). *มาตรฐานรัฐบาลดิจิทัล ว่าด้วยแนวทางการ*

√√√√√เปิดเผยแพร่ข้อมูลเปิดภาครัฐในรูปแบบดิจิทัลต่อสาธารณะ (มติ ครม. 15 กันยายน 2564).

√√√√√สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล .

รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

1. หนังสือที่เป็นรูปเล่ม E-book ที่ไม่มี DOI*

ไทย

ชื่อ/สกุล.ว(ปีพิมพ์).วชื่อเรื่องว(พิมพ์ครั้งที่).วสำนักพิมพ์.วURL (ถ้ามี)

อังกฤษ

สกุล,วอักษรย่อชื่อ.ว(ปีพิมพ์).วชื่อเรื่องว(พิมพ์ครั้งที่).วสำนักพิมพ์.วURL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

อ้างอิงในเนื้อหา

(สำเนา ขจรศิลป์, บุญเรียง ขจรศิลป์, สมประสงค์ น่วมบุญลือ, สุริยา เสถียรกิจอำไพ, และบุญสม
ธีรวิชัยกุล, 2541)

Jones (2002)

อ้างอิงท้ายบทความ

สำเนา ขจรศิลป์, บุญเรียง ขจรศิลป์, สมประสงค์ น่วมบุญลือ, สุริยา เสถียรกิจอำไพ, และบุญสม
ธีรวิชัยกุล. (2541). การพัฒนารูปแบบค่ายอาสาพัฒนาของนักศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักงานปลัด
ทบวงมหาวิทยาลัย.

Jones, M. (2002). *Social Psychology of Prejudice*. Prentice Hall.

Doe, R. L., & Johnson, M. K. (2020). *Advanced research methods in psychology*
(2nd ed.). Academic Press. <https://www.academicpress.com/armip>

*DOI [Digital Object Identifier] คือ “ตัวระบุวัตถุดิจิทัลแบบไม่ซ้ำ” เปรียบเสมือนเลขประจำตัวประชาชน
ของบทความวิชาการหรือเอกสารดิจิทัลพิเศษ ๆ เช่น งานวิจัย หนังสือ รายงาน ฯลฯ ใช้ในการอ้างอิงในงาน
วิชาการช่วยให้ผู้อ่านไปตามดูต้นฉบับได้ เช่น DOI เลข 10.1234/abcd.5678 ให้เอาไปวางต่อท้าย
<https://doi.org> จะกลายเป็น <https://doi.org/10.1234/abcd.5678> จะเป็นช่องทางที่เข้าไปดูเนื้อหาได้

2. E-book ที่มี DOI

ไทย

ชื่อ/สกุล.(ปีพิมพ์).ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่).สำนักพิมพ์.vhttps://doi.org/เลข DOI

อังกฤษ

สกุล,ตัวอักษรย่อชื่อ.(ปีพิมพ์).ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่).สำนักพิมพ์.vhttps://doi.org/เลข DOI

* กรณีหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีการเผยแพร่ทั้งแบบรูปเล่มและแบบดิจิทัล ให้ระบุชื่อสำนักพิมพ์ตามแบบรูปเล่ม

ตัวอย่าง

สมชาย ใจดี. (2565). การบริหารจัดการองค์กรยุคใหม่ (พิมพ์ครั้งที่ 2). <https://doi.org/10.1234/abcd.5678>Smith, J. A. (2022). *Modern organizational management* (2nd ed.).<https://doi.org/10.1234/abcd.5678>

3. หนังสือแปล

ไทย

สกุล,ตัวอักษรย่อชื่อ.(ปีพิมพ์).ชื่อเรื่องภาษาต้นฉบับ/[ชื่อหนังสือภาษาไทย]/(พิมพ์ครั้งที่).สำนักพิมพ์.

อังกฤษ

สกุล,ตัวอักษรย่อชื่อ.(ปีพิมพ์).ชื่อเรื่องภาษาต้นฉบับ/[ชื่อหนังสือภาษาอังกฤษ]/(พิมพ์ครั้งที่).สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ฮอว์คิง, เอส. (2552). *The illustrated: A brief history of time* [ประวัติศาสตร์ของกาลเวลานับพันภาพประกอบ] (พิมพ์ครั้งที่ 17). มติชน.Piaget, J. (1950). *La construction du réel chez l'enfant* [The child's construction of reality]. Neuchâtel, Delachaux, & Niestlé.

4. บทความจากในหนังสือ

ไทย

ชื่อ/สกุล.(ปีพิมพ์).ชื่อบทหรือชื่อบทความ.ใน/ชื่อบรรณาธิการ(บ.ก.),ชื่อหนังสือ/(น.เลขหน้า).สำนักพิมพ์.

อังกฤษ

สกุล,ตัวอักษรย่อชื่อ.(ปีพิมพ์).ชื่อบทหรือชื่อบทความ.ใน/ชื่อบรรณาธิการ(Ed. หรือ Eds.),/

ชื่อหนังสือ(pp.เลขหน้า).สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2540). การวิจัยอนาคตแบบ EDRF. ใน ทิศนา ขัมมณี และ สร้อยสน สกกรักษ์ (บ.ก.), *แบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา* (น. 1-18). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Bornstein, M. H., Hahn, C. S., Suwalsky, J. T. D., & Haynes, O. M. (2003).

Socioeconomic status, parenting, and child development: The hollingshead four- factor index of social status and the socioeconomic index of occupations. In M. H. Bornstein & H. B. Robert (Eds.), *Monographs in parenting series. socioeconomic status, parenting, and child development* (pp. 29–82). Lawrence Erlbaum Associates.

5. บทความจากวารสารแบบรูปเล่ม/ e-journal ไม่มีเลข DOI

ผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่), หน้า-หน้า. URL

ตัวอย่าง

ปาริชาติ สถาปัตตานนท์. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคอาหารสุขภาพของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารพยาบาลศาสตร์*, 37(2), 45–56.

ธนพล ศรีจันทร์. (2565). แนวทางการจัดการความรู้ในองค์กรราชการไทย.

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์, 20(3), 12–25. <https://www.rjpajournal.org/article/view/2565-management>

Brown, T. L., & Chen, R. M. (2018). Community engagement strategies in rural education. *Journal of Educational Leadership*, 34(1), 22–35.

Kumar, A., & Singh, D. (2020). Sustainable development practices in urban planning: A case study. *International Journal of Urban Studies*, 15(4), 101–115.

<https://ijus.org/article/2020/sustainable-urban>

6. บทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์ที่มีเลข DOI

ผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่), หน้า-หน้า. URL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

สุภาวี ศิรินคราภรณ์. (2567). ทฤษฎีฐานรากเพื่อเอกลักษณ์การออกแบบเครื่องประดับไทยร่วมสมัย.

วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 44(1), 15–30. <https://doi.org/10.1093/geronj/16.2.134>

Neugarten, B. L., Havighurst, R. J., & Tobin, S. S. (1961). The measurement of life satisfaction. *Journal of Gerontology*, 16(2), 134–143.

<https://doi.org/10.1093/geronj/16.2.134>

7. บทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์ที่มีหมายเลขบทความหรือ eLocator*

ผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่), บทความหมายเลขที่บทความ. URL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

นววรรณ นิชรโรจน์ และ ศศิลักษณ์ ชัยนกิจ. (2563). บทบาทครูอนุบาลในการส่งเสริมรอบ
คิดยึดติดเติบโตในโรงเรียนประไพพิศ (นามสมมติ). *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทาง
การศึกษา*, 15(2), บทความ OJED1502032. [https://so01.tci-thaijo.org/
index.php/OJED/article/view/243480](https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/243480)

Burin, D., Kilteni, K., Rabuffetti, M., & Pia, L. (2019). Body ownership increases
the interference between observed and executed movements. *PLOS ONE*,
14(1), Article e0209899. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0209899>

*eLocator: เป็นหมายเลขบทความที่ใช้แทนเลขหน้าสำหรับบทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์บางฉบับ

8. บทความจากหนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์

ชื่อ/สกุล. (ปี, วัน/เดือน). ชื่อคอลัมน์. ชื่อหนังสือพิมพ์, เลขหน้า. URL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

พงษ์พรรณ บุญเลิศ. (2561, 15 สิงหาคม). เติลนิวิสว่าไรดี: ‘สื่อพิพิธภัณฑ’ เชื่อมยุคสมัย
เข้าถึงด้วย ‘มิติใหม่’ อินเทอร์เน็ต. *เติลนิวิส*, 4.

Brody, J. E. (2007, December 11). Mental reserves keep brain agile. *The New York
Times*. <https://www.nytimes.com>

9. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต

(Doctoral dissertation / Master's thesis)

9.1 วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตที่ไม่ได้ตีพิมพ์

ไทย

ชื่อ/สกุล. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อวิทยานิพนธ์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์
หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. ชื่อมหาวิทยาลัย.

อังกฤษ

สกุล, อักษรย่อชื่อ. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อวิทยานิพนธ์ [Unpublished doctoral
dissertation หรือ Unpublished master's thesis]. ชื่อมหาวิทยาลัย.

การเขียนระดับวิทยานิพนธ์ ในรูปแบบภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
 ปริญญาโท ใช้คำว่า วิทยานิพนธ์ปริญญาโท หรือ Master's thesis
 ปริญญาเอก ใช้คำว่า วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต หรือ Doctoral Dissertation

ตัวอย่าง

ศิริพร มงคล. (2564). *การจัดการความขัดแย้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่*
 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธนพล วงศ์สถิตย์. (2565). *การพัฒนากระบวนการสรรหาบุคลากรเพื่อการตัดสินใจในองค์กรภาครัฐ*
 [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Smith, J. A. (2020). *Leadership strategies in nonprofit organizations* [Unpublished
 master's thesis]. University of California, Berkeley.

Lopez, R. M. (2021). *Developing a digital governance framework for public services*
 [Unpublished doctoral dissertation]. Harvard University.

9.2 วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญาโทจากเว็บไซต์ (ไม่ อยู่ในฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์)

ไทย

ชื่อ/สกุล. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
 /วิทยานิพนธ์ปริญญาโท หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, ชื่อมหาวิทยาลัย]. ชื่อเว็บไซต์. URL

อังกฤษ

สกุล, อักษรย่อชื่อ. (ปีที่เผยแพร่). ชื่อวิทยานิพนธ์ [Doctoral dissertation
 / master's thesis, ชื่อมหาวิทยาลัย]. ชื่อเว็บไซต์. URL

ตัวอย่าง

วารสารณ์ โพธิ์ศรีประเสริฐ. (2545). *การพัฒนาโปรแกรมการปรับปรุงการพูดสำหรับครูปฐมวัยโดยใช้
 เทคนิคการละคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn
 University Intellectual Repository (CUIR).

<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/302>

9.3 วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตจากฐานข้อมูล

เชิงพาณิชย์

ไทย

ชื่อ/สกุล.(ปีที่เผยแพร่).ชื่อวิทยานิพนธ์(หมายเลข UMI หรือ เลขลำดับอื่น ๆ)[วิทยานิพนธ์
 ////////ปริญญาคุชฎีบัณฑิตหรือ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ชื่อมหาวิทยาลัย].ชื่อฐานข้อมูล.

อังกฤษ

สกุล,ตัวอักษรย่อชื่อ.(ปีที่เผยแพร่).ชื่อวิทยานิพนธ์(หมายเลข UMI หรือ เลขลำดับอื่น ๆ)
 ////////[Doctoral dissertation หรือ master's thesis, ชื่อมหาวิทยาลัย].ชื่อฐานข้อมูล.

ตัวอย่าง

McNiel, D. S. (2006). *Meaning through narrative: A personal narrative discussing growing up with an alcoholic mother* (UMI No. 1434728) [Master's thesis, California State University–Long Beach]. ProQuest Dissertations and Theses database.

10. รายงานที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรอื่น

ชื่อหน่วยงาน.(ปีที่เผยแพร่).ชื่อเรื่อง.สำนักพิมพ์หรือชื่อหน่วยงานที่ผลิตเอกสาร.URL(ถ้ามี)

11. เอกสารประกอบการประชุม/การประชุมวิชาการ

ไทย

ชื่อ/สกุล.(วันที่,เดือน,ปี).ชื่อเรื่องที่น่าเสนอ.ในชื่อ/(ประธาน),ชื่อหัวข้อการประชุม/
 ////// [Symposium].ชื่อการประชุม,สถานที่ประชุม.

อังกฤษ

สกุล,ตัวอักษรย่อชื่อ.(ปี,เดือน,วันที่).ชื่อเรื่องที่น่าเสนอ.ในอักษรชื่อย่อ.สกุล(Chair),
 //////หัวข้อการประชุม[Symposium].ชื่อการประชุม,สถานที่ประชุม.

ตัวอย่าง

De Boer, D., & LaFavor, T. (2018, April 26–29). The art and significance of successfully identifying resilient individuals: A person-focused approach. In A. M. Schmidt & A. Kryvanos (Chairs), *Perspectives on resilience: Conceptualization, measurement, and enhancement* [Symposium]. Western Psychological Association 98th Annual Convention, Portland, OR, United States.

ตัวอย่าง

Chaudhuri, S., & Biswas, A. (2017). External terms-of-trade and labor market imperfections in developing countries: Theory and evidence. *Proceedings of the Academy of Economics and Economic Education*, 20(1) , 11–16.
<https://search-proquest-com.elibrary.jcu.edu.au/docview/1928612180?accountid=16285>

13. เอกสารประกอบการเรียน (ไม่ได้ตีพิมพ์)**ไทย**

ชื่อ/สกุล.ว(ปี).*ชื่อเอกสาร*[เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์].วคณะ,วมหาวิทยาลัย.

อังกฤษ

สกุล,วอักษรย่อชื่อ.ว(ปี).*ชื่อเอกสาร*[Unpublished manuscript].วคณะ,วมหาวิทยาลัย.

14. ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อกฎหมาย.ว(ปี,วัน/เดือน).วราชกิจจานุเบกษา.วเล่ม/เลขเล่ม/ตอนที่เลขตอน.วหน้า/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548.

(2548, 25 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 122 ตอนพิเศษ 39 ง. หน้า 14–23.

พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561. (2561, 13 พฤษภาคม).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 135 ตอนที่ 33 ก. หน้า 1–18.

พระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2505. (2505, 27 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*

(ฉบับพิเศษ). เล่ม 79 ตอนที่ 67. หน้า 24–31.

15. เว็บไซต์**ไทย**

ชื่อ/สกุลผู้เขียน.ว(ปี,วัน/เดือนที่เผยแพร่).*ชื่อบทความ*.วชื่อเว็บไซต์./URL

อังกฤษ

สกุล,วอักษรย่อชื่อผู้เขียน.ว(ปี,เดือน/วันที่เผยแพร่).*ชื่อบทความ*./ชื่อเว็บไซต์./URL

* กรณีที่ไม่มีวันที่เผยแพร่ปรากฏ ให้ใส่ (ม.ป.ป.) หรือ (n.d.)

* กรณีที่มีปรากฏเฉพาะ พ.ศ. หรือ ค.ศ. ให้ใส่แค่ (ปี) เท่านั้น

* กรณีชื่อผู้เขียนและชื่อเว็บไซต์เป็นชื่อเดียวกัน ให้ตัดชื่อเว็บไซต์ออก

ตัวอย่าง

วรารัชต์ มหามนตรี. (2565). *เทคนิคการสรุปความ*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

<https://www.nupress.grad.nu.ac.th/การสรุปความ>

Sparks, D. (2019). *Women's wellness: Lifestyle strategies ease some bladder control problems*.

Mayo Clinic. <https://newsnetwork.mayoclinic.org/discussion/womens-wellness-lifestyle-strategies-ease-some-bladder-control-problems/>

16. Social media

16.1 Twitter ตัวอักษร

Author, A. A.v[@username].v(Year,vMonthvdate หรือ n.d.).vเนื้อหาของโพสต์ 20 คำแรก.v[Tweet].

Twitter.vURL

ตัวอย่าง

Ardern, J. [@jacindaardern]. (2018, October 15). *I salute you, @Kereru4PM #BirdOfTheYear*

[Tweet]. Twitter. <https://twitter.com/jacindaardern/status/1051569120066469889>

16.2 Twitter รูปภาพและวิดีโอ

Author, A. A.v[@username].v(Year,vMonthvdate หรือ n.d.).vเนื้อหาของโพสต์ 20 คำแรก.v[Image or

Video attached] [Tweet]. Twitter.vURL

ตัวอย่าง

Figure, N. Z. [@figurenz]. (2019, October 15). *Looking forward to resting up over the holidays?*

[sleeping face emoji] [beach with umbrella emoji] *NZ #Health Survey figures show about*

70% of adults meet sleep duration... [Image attached] [Tweet]. Twitter.

<https://twitter.com/FigureNZ/status/1207422765986279424>

16.3 Facebook post

Author, A. A.v(Year,vMonthvdate หรือ n.d.).vเนื้อหาของโพสต์ 20 คำแรก.v[Video or Image attached].

Facebook.vURL

ตัวอย่าง

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2565). [Book Overview] ศิลปะและวิทยาศาสตร์ของการลงทุนเน้นคุณค่าโดย ผศ. ดร.สัมพันธ์ เนตยานันท์... [Video]. Facebook. <https://www.facebook.com/NU.publishing.house/videos/500261141462779>

16.4 Instagram

Author, A. A. v[@username].v(Year,vMonth/date หรือ n.d.).vเนื้อหาของโพสต์ 20 คำแรก.v [Photograph].vInstagram.vURL

ตัวอย่าง

New Zealand Police [newzealandpolice]. (2019, November 15). *Class of 2019 // Wellington dog section* [paw prints emoji] #fridayfloop [Photograph]. Instagram. https://www.instagram.com/p/B43Cl_-J9pN/

16.5 YouTube หรือ Streaming video

Uploader, U. U.v(Year, Month Day).vTitle of work.v[Video].vYouTube.URL

ตัวอย่าง

MSNBC. (2020, January 7). *Julián Castro endorses Elizabeth Warren*. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=Uk2Tzc8H5po>

17. Generative AI

ชื่อบริษัทผู้พัฒนาผู้เขียนโมเดลนี้.v(ปีที่ใช้).vชื่อของโมเดล(v(versionที่ใช้) [Large language model].v URL.vfor AI

ตัวอย่าง

OpenAI. (2024). *ChatGPT* (September 16 version) [Large language model]. <https://chat.openai.com/chat>

Anthropic. (2024). *Claude* (September 20 version) [Large language model]. <https://claude.ai/new>

การอ้างอิงในเนื้อหา (In-Text Citation)

การอ้างอิงแบบท้ายประโยค หรือวงเล็บ (parenthetical citation) : (OpenAI, 2023)

การอ้างอิงแบบบรรยาย (narrative citation) : OpenAI (2023)

ตัวอย่าง

เมื่อถามต่อว่าอะไรคือคำอธิบายที่ถูกต้องกว่า ChatGPT ตอบว่าส่วนต่างๆ ของสมองทำงานร่วมกัน และความเชี่ยวชาญของแต่ละส่วนสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์ (OpenAI, 2023 ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก หรือ OpenAI, 2023; see Appendix A for the full transcript)

Tips : การใช้ Generative AI ในงานเขียนนั้นมีข้อควรระวัง เพราะคนอื่นไม่สามารถเข้าถึงบทสนทนาของเราได้ เพราะเป็นการสนทนาระหว่างเรากับ AI แม้แต่เราจะระบุ Prompt สำหรับการสนทนาผลลัพธ์ก็อาจจะแตกต่างกันออกไป เราอาจจะใส่ข้อความเต็ม (full text) ของคำตอบที่ยาวจาก Generative AI ไว้ในภาคผนวกหรือในเอกสารเสริมรูปแบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้องที่สร้างขึ้นจริงได้ และสร้างความน่าเชื่อถือ

18. CC BY-NC-ND

ผู้แต่ง. (ปี). ชื่อผลงาน. แหล่งเผยแพร่. URL + [CC license type]

“สามารถแชร์ผลงานนี้ได้ แต่ต้องให้เครดิต ห้ามใช้ในเชิงพาณิชย์ และห้ามดัดแปลง”

“CC” ย่อมาจาก Creative Commons เป็น เงื่อนไขอนุญาต (license) ที่เจ้าของผลงานใช้เพื่อกำหนด “ขอบเขต” ในการให้คนอื่นนำผลงานไปใช้ได้ และ “CC BY-NC-ND” ถือว่าเป็น หนึ่งในเงื่อนไขที่เข้มงวดที่สุด

Creative Commons license ควร **เขียนให้ครบ** เช่น [CC BY], [CC BY-SA], [CC BY-NC-ND] ฯลฯ

ตัวย่อ	ความหมาย	อนุญาตให้ทำอะไร
BY (Attribution)	ต้องให้เครดิตเจ้าของผลงาน	✓ ใช้ได้ถ้าใส่ชื่อผู้สร้าง
NC (Non-Commercial)	ห้ามใช้เพื่อการค้า	✗ ห้ามใช้ในงานที่มีรายได้
ND (No Derivatives)	ห้ามดัดแปลงผลงาน	✗ ห้ามแก้ไข/ตัดต่อ/แปลงเนื้อหา

ตัวอย่างการใช้งานที่ทำได้	ตัวอย่างที่ ทำไม่ได้
• นำบทความไปแชร์ในเว็บเรียนของมหาวิทยาลัย โดยระบุชื่อเจ้าของผลงาน • พิมพ์แปะไว้บนบอร์ดให้นักศึกษาอ่าน โดยไม่ตัดต่อ/ดัดแปลงใด ๆ	• ตัดต่อวิดีโอ/บทความให้สั้นลงแล้วโพสต์ใหม่ • นำไปประกอบเนื้อหาในคอร์สออนไลน์แบบเก็บเงิน • พิมพ์แจกเป็นหนังสือเรียนเพื่อจำหน่าย แม้จะให้เครดิต

ตัวอย่าง

(1) บทความออนไลน์ที่มีใบอนุญาต CC BY-NC-ND

Smith, J. (2022). *Digital literacy in the age of misinformation*. Open Knowledge Foundation. <https://openknow.org/digital-literacy> [CC BY-NC-ND]

(2) บทความวิชาการออนไลน์ที่มีลิขสิทธิ์แบบ CC

พิชญา ชนก. (2566). *การใช้สื่อสร้างสรรค์ในห้องเรียนดิจิทัล*. ศูนย์วิจัยเพื่อการเรียนรู้สร้างสรรค์. <https://creativeedu.or.th/digital-media> [CC BY-NC-ND]

19. ภาพและตาราง

19.1 การอ้างอิง ภาพ (Image, Figure)

ตัวอย่าง

การเขียนใต้ภาพ

ภาพ 1 Infographic การรู้เท่าทันลิขสิทธิ์ในยุคดิจิทัล (สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัล, 2566)

บรรณานุกรม

เจ้าของผลงาน. (ปี). *ชื่อภาพหรือคำอธิบายภาพ [ประเภทไฟล์]*. แหล่งที่มา. URL

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2566). *อินโฟกราฟิกเรื่องการรู้เท่าทันลิขสิทธิ์ [ไฟล์ภาพ]*.

<https://www.onlinedesafe.go.th/copyright>

World Health Organization. (2023). *Global vaccination progress [Infographic]*.

<https://www.who.int/vaccine-progress.png>

19.2 การอ้างอิง “ตาราง” (Table)

ตัวอย่างด้านล่างตาราง

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2566)

บรรณานุกรม

ผู้จัดทำ. (ปี). ชื่อเอกสารหรือรายงาน. แหล่งเผยแพร่. URL

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). รายงานผลการสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2565. <https://www.nso.go.th>

Pew Research Center. (2022). *Internet use in emerging economies*.

<https://www.pewresearch.org/internet2022>

แหล่งที่มา

ศูนย์นวัตกรรมทางการศึกษา สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2564). *การอ้างอิงสารสนเทศตาม “Publication Manual of the American Psychological Association” (7th Edition)*. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2022, กุมภาพันธ์, 22). *การเขียนบรรณานุกรม รูปแบบ APA 7th*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร. <https://www.nupress.grad.nu.ac.th/การเขียนบรรณานุกรม/>

American Psychological Association. (2020). *Publication manual of the American Psychological Association (7th ed.)*. <https://doi.org/10.1037/0000165-000>

จริยธรรมการวิจัย

จริยธรรมในการตีพิมพ์ผลงาน

1. ลักษณะของบทความที่จะนำลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้แก่ บทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Academic Article) บทความปริทรรศน์ หรือบทวิจารณ์วรรณกรรม (Review Article) ที่มีลักษณะวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัย และแสดงถึงการศึกษาค้นคว้าอย่างรอบด้าน หรือเสนอแง่มุมความรู้ แนวคิด และประเด็นปัญหาต่าง ๆ ทั้งนี้ ควรมีการอ้างอิงทฤษฎีหรือข้อมูลจากแหล่งเอกสารที่เชื่อถือได้

2. ผลงานที่ส่งมาเพื่อตีพิมพ์ต้องไม่เคยได้รับการตีพิมพ์หรือกำลังเสนอเพื่อตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งอื่นใดมาก่อน บทความใด ๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสาร ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี หากต้องการตีพิมพ์ซ้ำต้องได้รับอนุญาตก่อน ข้อความรู้ใด ๆ ตลอดจนข้อคิดเห็นใด ๆ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่านโดยเฉพาะ กองบรรณาธิการวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย

จริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ต้องกำกับติดตาม ดูแล และประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร การรับรองคุณภาพของผลงานวิจัย ผลงานวิชาการ ความถูกต้องตามหลักจริยธรรมสากล และสามารถชี้แจงหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบประเมินบทความ (Peer Review) และพร้อมให้การชี้แจงความเบี่ยงเบนต่างๆ จากกระบวนการตรวจสอบที่ได้รับบัพได้

2. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ โดยเด็ดขาดเพื่อรักษาไว้ซึ่งจริยธรรม จรรยาบรรณการทำงานอย่างเคร่งครัด

3. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้นิพนธ์และผู้ประเมินบทความ แก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ ซึ่งวารสารกำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพบทความสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิแบบปกปิดรายชื่อ (Double blinded)

4. บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง โดยดูแลประเมินจากโปรแกรม Copy Catch ของระบบตอบรับบทความออนไลน์ ThaiJo 2.0 เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นเกินตามที่กำหนดไว้ จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้นิพนธ์หลักทันที ขอคำชี้แจงเพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การลงตีพิมพ์บทความนั้น ๆ

5. หากปรากฏการประพฤติทุจริตภายหลังการดำเนินการตรวจสอบแล้ว บรรณาธิการต้องดำเนินการเพิกถอนบทความนั้นด้วยความชัดเจนที่จะสามารถพิสูจน์ได้ ทั้งนี้การเพิกถอนนี้ต้องให้ผู้อ่านและระบบฐานข้อมูลอื่น ๆ ทราบด้วย

จริยธรรมของผู้นิพนธ์

1. ผู้นิพนธ์ต้องรับรองว่า บทความที่ส่งเข้ามายังวารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์ หรืออยู่ในกระบวนการกลั่นกรองบทความในวารสารอื่น
2. ผู้นิพนธ์ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของวารสารอย่างเคร่งครัด ทั้งรูปแบบการจัดเอกสาร และหลักเกณฑ์การอ้างอิง โดยสามารถศึกษาได้ที่ “คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง”
3. ผู้นิพนธ์จะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อน ไม่สร้างข้อมูลเท็จ บิดเบือน ตกแต่ง หรือตัดเนื้อความเพื่อประสงค์ให้สอดคล้องกับผลสรุป
4. ผู้นิพนธ์ต้องมีชื่อของตนเอง และผู้นิพนธ์ร่วม (หากมี) ปรากฏอยู่ในไฟล์บทความที่ส่งเข้ามายังระบบตอบรับบทความออนไลน์ ThaiJo 2.0 ของวารสาร
5. ผู้นิพนธ์ต้องมีการอ้างอิงเนื้อหาต่าง ๆ ในบทความของตนเอง ทั้งข้อความ ภาพ ตาราง เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น โดยให้ระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในบรรณานุกรมตามหลักเกณฑ์การอ้างอิงของวารสาร ทั้งนี้ผู้นิพนธ์ต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน ซึ่งทางวารสารจะตรวจสอบด้วยโปรแกรม Copy Catch ในระบบส่งบทความออนไลน์ ThaiJo 2.0 หากพบการละเมิดลิขสิทธิ์ ทางวารสารจะดำเนินการถอนบทความออกจากการเผยแพร่ทันที และหากมีการฟ้องร้อง ทางวารสารฯ จะไม่รับผิดชอบ และให้เป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์แต่เพียงผู้เดียว
6. เมื่อผู้นิพนธ์ได้รับผลการประเมินบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ต้องทำการปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ และส่งกลับมายังกองบรรณาธิการในกรอบเวลาที่กำหนด

จริยธรรมของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินควรคำนึงถึงคุณภาพบทความตามหลักวิชาการและจริยธรรมสากลเป็นหลัก โดยพิจารณาความสำคัญ คุณค่าของเนื้อหาในบทความ ใช้ความเชี่ยวชาญเพื่อวิเคราะห์คุณภาพและความเข้มข้นของผลงาน โดยปราศจากอคติหรือความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลทางวิชาการรองรับ เป็นเกณฑ์ในการตัดสิน และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์ โดยไม่แสวงหาประโยชน์จากผลงานทางวิชาการที่ตนเองได้ทำการประเมิน
2. ผู้ประเมินต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลทุกส่วนของบทความที่ทำการประเมินให้แก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
3. ผู้ประเมินต้องใส่ความคิดเห็นทางวิชาการของตนลงในแบบฟอร์มการประเมิน ที่อยู่ในระบบตอบรับบทความออนไลน์ของวารสาร ด้วยความชัดเจน ปราศจากความอคติ รวมทั้งต้องส่งผลการประเมินบทความตรงตามกรอบเวลาที่กองบรรณาธิการวารสารกำหนด
4. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลทุกส่วนของบทความที่ตนประเมินไปเป็นผลงานของตนเอง ยกเว้นการอ้างอิงบทความหลังจากบทความที่ตนประเมินได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่เรียบร้อยแล้ว
5. กรณีผู้ประเมินพบว่า บทความที่ประเมินเป็นบทความที่มีความเหมือนหรือซ้ำซ้อนผลงานอื่น ผู้ประเมินต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที ด้วยการเลือกข้อเสนอแนะ ในขั้นตอนการวิจารณ์ว่า “ปฏิเสธการตีพิมพ์บทความ” และระบุเหตุผลมาในช่อง “คำแนะนำอื่น ๆ”

วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
พิสูจน์อักษรภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพชรรัตน์ บริสุทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
2. อาจารย์ ดร.สุธินี วงศ์วัฒนากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชนิดดา โชติช่วง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
4. อาจารย์ชิด เพ็ญพิงสุข	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ระวี เรืองวัฒณี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
6. อาจารย์ชญาตุ้ม บุญพระเกษ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิธิชญา ใจเย็น	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

เหรียญกอบบรรณาธิการวารสาร: อาจารย์ ดร.ภัทรพร โชคไพบุลย์

เลขานุการวารสาร: นางสาวสุนทรี รื่นชู

ภาพปก: อาจารย์ปรียกาญจน์ ใจสอาด สงวนลิขสิทธิ์ภาพปก

บทความทุกบทความได้รับการตรวจความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งข้อความและบทความ
เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน มิใช่ความคิดเห็นของกองบรรณาธิการวารสารและมีข้อความรับผิดชอบของ
วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ดีพิมพ์ในวารสารนี้จะต้อง
เป็นบทความที่ไม่เคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาลงตีพิมพ์วารสารอื่นๆ
กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา